מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך יסודי
האגף לתוכניות משלימות למידה

בתי הספר מלמדים בחופש הגדול

תוכנית חינוכית לכיתות א'-ד'

אוצר החברות

ליווי פדגוגי של תכנית "בתי ספר והגנים של החופש הגדול" המופעלת במוסדות החינוך
הפרויקט מבוצע ע"י אדיוסיסטמס בע"מ עפ"י מכרז מס' 34/9.2017, עבור אגף א' לחינוך יסודי, משרד החינוך
כל הזכויות שמורות ©

פתח דבר

במסגרת בתי הספר מלמדים בחופש הגדול – תשפ"א, מוצעת התוכנית – "אוצר החברות" לכיתות א-ד .

התוכנית מחולקת ל-4 פרקים:

- פרק א' – מעגלי חברים
- פרק ב' – מטיילים עם חברים
- פרק ג' – תקשורת בין חברים
- פרק ד' – חברים, מי יודע מי אני?

בכל אחד מהפרקים ישנה גם התאמה למגזר החרדי. בנוסף, ישנן 3 יחידות המתורגמות לערבית.

מה בתוכנית?

א. **יחידות לימוד והעשרה חוויתיות** - במסגרת זו מוצעות 22 יחידות: 12 יחידות בתחום השפה, 8 יחידות בתחום המתימטיקה, 2 יחידות באנגלית.

כל אחת מהיחידות עשירה בפעילויות לימודיות-חווייתיות ומציעה מגוון שממנו ניתן לבחור בהתאמה לילדים ולשיקולי הדעת של הצוות החינוכי.

ב. **הצעות לפעילויות חווייתיות ערכיות** - במסגרת הנושא מוצעות פעילויות מגוונות ובהן הצעות להפעלה, מופעים וחוגים בהלימה לנושאים חברתיים-ערכיים, הבאים לידי ביטוי בתכנים הרלוונטיים.

דגשים עיקריים בתוכנית

א. **התאמת התכנים** לגיל הילדים ולרצף החינוכי.

ב. מתן **מגוון עשיר ורחב של הצעות לפעילויות** אשר מתוכו ניתן לבחור. **הבחירה** יכולה להיות של חלק מתוך כלל היחידות או חלקים מתוך יחידה ספציפית.

ג. בכל יחידה **משולבות חוויה ולמידה**.

ד. בכל יחידה מוצע **מגוון של דרכי הפעלה** לדוגמה: האזנה, קריאה, כתיבה, משחק, יצירה בחומרים וכדרך לביטוי אישי, שילוב אומנויות, פעילות בעקבות סרטון, מפגש עם ספר, פעילות סביב תמונה ועוד.

ה. כל יחידה מסמנת **מוקד תימטי** ברור, שיוצר מעגלים הולכים ומתרחבים של ידע בתחומי דעת ובנושאים משיקים לו.

ו. כל יחידה עומדת כשלמות בפני עצמה ובו זמנית היא גם **חלק ממבנה רציף.**

חברות צוות הפיתוח:

ד"ר רְנה ברנר - פיתוח בתחום השפה

ביטַל אמיר - פיתוח בתחום המתימטיקה

אילנה אטקין - פיתוח יחידות באנגלית

אלאא מחג'נה - תרגום לערבית

תוכן העניינים

פרק א' – מעגלי חברים

שם היחידה	עמוד
שפה	
אני וחבריי (א-ד) + פעילויות למגזר החרדי והממ"ד	6
חברים במגרש הכדורגל (ב-ד)	22
חברים גם נפרדים (א-ב)	31
מסביב לשולחן עם חברים (ב-ד) + פעילויות למגזר החרדי והממ"ד	40
מתימטיקה	
מספרים וצורות (א-ב)	55
צרכנות נבונה (ג-ד)	68

פרק ב' – מטיילים עם חברים

שם היחידה	עמוד
שפה	
מטיילים בשביל ישראל (ב-ד)	85
נטייל במערות ישראל (א-ד)	94
דגים, אלמוגים ודולפינים בים סוף (א-ד) + פעילויות למגזר החרדי	107
מתימטיקה	
מתימטיקה בים סוף (א-ד)	131
מה שרואים מכאן, לא רואים משם (א-ד)	145
אנגלית	
מטיילים עם חברים (לכיתה ד')	158

פרק ג' – תקשורת בין חברים

שם היחידה	עמוד
שפה	
תקשורת – משוחחים וכותבים (א-ד) + פעילויות למגזר החרדי	176
ראשיתו של הכתב העברי (ב-ד)	198
מתימטיקה	
גלגולו של מספר – "מספרים חברים" (ב-ד)	211
שוקלים ומודדים (א-ג)	224

שם היחידה	עמוד
אנגלית	
חברים בעולם (לכיתה ד')	236
תרגום לערבית	
תקשורת -משוחחים וכותבים	248
גלגולו של מספר	269
שוקלים ומודדים	279

פרק ד' – חברים, מי יודע מי אני?

שם היחידה	עמוד
שפה	
חברים מתחפשים (א-ג)	293
בעלי חיים בהסוואה (א-ד)	302
"מאחורי המסכה" בסיפורים (ג-ד)	311
מתימטיקה	
מספרים מסתתרים (א-ג)	322
מסיבת תחפושות ומסכות (ב-ד)	332

תוכניות שבועיות

הצעות לפעילויות חווייתיות ערכיות

פרק א': מעגלי חברים

פתיח

היחסים בין חברים מקבלים פנים שונות לאורך השנים. בגיל בית הספר, החברות בין הילדים היא גורם משמעותי: החברים מעניקים חיבור לעולם שמחוץ לגבולות המשפחה, חברות אמיצה מעניקה בטחון, שמחה ותחושת שייכות. הקשר החברתי מלמד מיומנויות כמו תקשורת, שיתוף, ויתור, הקשבה, מתן תמיכה, עידון דחפים, פיתוח שיקולי דעת ערכיים-מוסריים ועוד.

החברים הם דמויות משמעותיות - מעגלי החברות בין ילדים חובקים עולמות של דמיון ושל משחק, של למידה, של תחביבים, טיולים והרחבת עולם ההתנסויות ותחומי העניין.

ילדים, על פי רוב מקיימים מספר מעגלי חברות בהתאם לנסיבות – יש חברים מהכיתה, חברים מהחוג, חברים מהשכונה ויש כמובן "חברים בנשמה". אלה הם החברים שאיתם מתקיימת אינטימיות ברמה גבוהה והקשר היציב נשמר גם אם הוא יודע עליות ומורדות.

הקשרים שהילדים מקיימים עם חבריהם, מלמדים אותם על עצמם – מה הם אוהבים, כמה הם מוכנים לתרום לקשר החברי ואיך הם מתמודדים במצבי משבר כגון ריב, מחלה, מעבר דירה ועוד.

הפרק הנוכחי, מעגלי חברים, מזמן לילדי כיתות א-ד פעילויות, הקשורות ליחסים הקרובים במסגרת חברתית. בפרק משולב הספר "סבא, מוריס ואני" מאת מירי חנוך. כדאי להיערך לכך מראש

פרק זה כולל שש יחידות:

<u>יחידות בתחום השפה</u>

1. אני וחבריי (7 פעילויות לבחירה)
2. חברים במגרש הכדורגל (4 פעילויות לבחירה)
3. לפעמים גם נפרדים (7 פעילויות לבחירה)
4. מסביב לשולחן עם חברים (9 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות בתחום המתימטיקה</u>

1. משפחות של מספרים וצורות (8 פעילויות לבחירה)
2. צרכנות נבונה במשפחתי (9 פעילויות לבחירה)

הצעות לימי שיא – מעגלי חברים

א. יצירה עם חברים - הזמנת המשפחות ליום יצירה בסביבה חברתית – יצירה בחומרים, הכנת מאכלים, "בית קפה", שוק קח-תן וכדומה.

ב. משחקי כדורגל – הכרזה על טורניר כדורגל תוך הקפדה על משחק הוגן, הדדיות ויחס של כבוד, ניתן ליצור משחקים של הורים וילדים, ילדים מכיתות שונות, ילדים מבתי ספר שונים.

ג. חידון בסגנון 'המרדף' או טריוויה. החידון יכול לעסוק במשפחות מהמקרא, או משפחות של ילדי הקבוצה ,או השכונה שלנו בכל נושא אחר כגון תולדות העיר, שמות רחובות וכד'.

ד. חפש את המטמון – המשחק ייערך ברחבי בית הספר, הילדים יפעלו כקבוצה חברתית והחידות שיש לפתור עוסקות במשפחות של הילדים או בנושא אחרי המוכרז מראש.

ה. "ההורה המעשיר" / "הילד/ה המעשיר/ה" – תחנות בסבב, שבכל אחת מהן הורה של אחד הילדים או סבא, סבתא או אחד הילדים, מעבירים פעילות בתחום עיסוקם או תחביבם.

אם מדובר המבוגרים, נציע פעילויות הקשורות לחברות - אפשר שההורה יספר סיפור, יכין הצגה, ישחק עם הילדים במשחקי חצר או במשחקים של פעם, הכנת לחם וכד'.

אם מדובר בילד – כדאי לסייע לו בבחירת נושא ודרך פעולה.

ו. מפגש עם שף – או עם טבח במסעדה שילמד את הילדים להכין דברי מאפה בריאים מדגנים לסוגיהם.

ז. ביקור במוזיאון המתעד את תולדות החקלאות (מהחיטה ללחם) - מוזיאון הטרקטור והמיכון החקלאי במושב עין ורד. מוזיאון חצר הראשונים בקיבוץ עין שמר. מרכז ויידור – חלון לחקלאות בערבה סמוך למושב חצבה. מוזיאון העמק בקיבוץ יפעת. מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט בתל אביב.

למורה:

בשיא הרגש: איך לפתח אמפתיה אצל ילדים – מאמר מאת הפסיכולוג חיים עמית, פרסם ב – 2012 (בעקבות יחידה מס' 2 – חברים במגרש הכדורגל)

יחידה 1 – אני וחבריי

על היחידה

יחידה זו עוסקת בקשרים חברתיים בין ילדים. היחידה מזמינה את הילדים להכיר צדדים מגוונים של החברות ולבחון אותם מקרוב.

היחידה מציעה מגוון של פעילויות שיחה, קריאה, שירה, משחק ויצירה ומזמינה את הילדים לבחון ולהרחיב את עולם המושגים שלהם באשר לקשרים החברתיים.
ביחידה מוזמנים הילדים ליצור לעצמם "מעגלים חברתיים", להבין את ייחודיות של כל מעגל, להביע את עצמם, להתמודד עם משמעותו של ריב ולהכיר את היצירה של גוטמן – ריב שכנות.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן היכרות עם מערכות היחסים שאנו מקיימים עם חברים. היכרות זו מובילה להתבוננות ולתובנות אישיות.

ניתן לבחור מתוך ההיצע העשיר את הפעילויות המתאימות ביותר.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא 15- 30 דקות

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות א-ד.
חלקים שונים ביחידה מתאימים לגילאים שונים.

1. חברים – מה הם בשבילי?

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן)

שיחה – החברים שלי – מה הם בשבילי?

נזמין את הילדים לספר על החבר/ים שלהם.

נשאל:

- מאין - האם אלה חברים מהכיתה, מהשכונה, מחוג?
- מתי - מתי אתם נפגשים, כל כמה זמן?
- ממתי – כמה זמן אתם חברים? מתי הכרתם? באילו נסיבות?
- איך זה קרה – בזכות מה הפכתם לחברים? מה משותף ביניכם? (אילו תכונות, אילו תחומי עניין וכד').

- <u>מה עושים יחד</u>– מה אתם אוהבים לעשות יחד? (לשחק, לשחק במשחקי מחשב, להתאמן בכדורסל, להכין יחד שיעורי בית, לטייל, לספר סודות זה לזה ועוד). האם היו ביניכם גם ריבים? האם נפתרו? איך?

- <u>תקופת הקורונה</u> - האם התגעגעתם לחברים בזמן הקורונה? מה היה חסר לכם במיוחד? מה השתנה עם החזרה לשגרה? מה לימדה אתכם התקופה הזו על חברים ועל חברות?

פעילות – נזמין את הילדים להתבונן בתמונות המצורפות, ונבקש מהם לבחור תמונה אחת המשקפת את החברות עם אחד או יותר מהחברים.

נזמין את הילדים לשתף בקבוצה.

	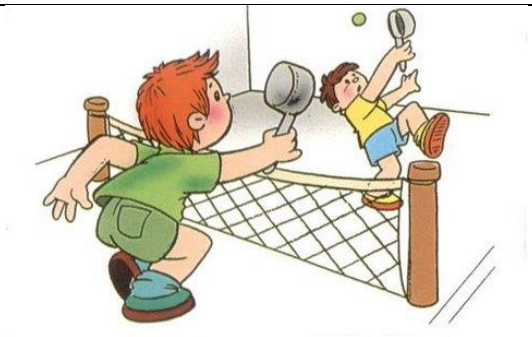

	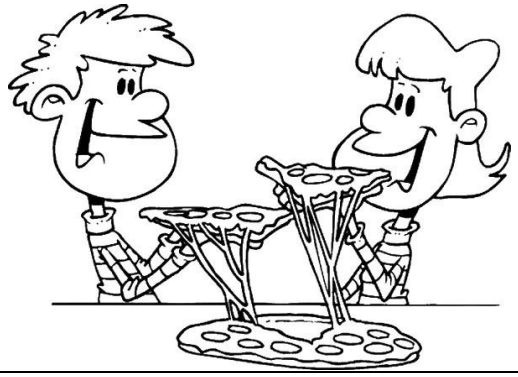

שיחה – נקרין / נדפיס מספר ציטוטים על חברות. נקרא אותם בקול ונסביר כל אחד מהם. נזמין את הילדים להוסיף דוגמאות:

הדרך היחידה להשיג חברים היא להיות חבר אמיתי
חבר הוא מי שנותן לך חופש מוחלט להיות עצמך
חבר טוב הוא מי שנשאר גם כשהאחרים כבר הלכו
אם אתה רואה מישהו בודד ועצוב – הייה חבר שלו (הרב שלמה קרליבך)
"יום ללא חבר הוא כמו צנצנת בלי טיפת דבש בתוכה" (פו הדוב)
ידידות דורשת לדעת לשמור סוד (מולייר)

נזמין את הילדים לבחור במשפט אחד מהנ"ל, ולשתף בסיפור אישי המתקשר אליו.

2. חוויות וחברים

(אמצעים ועזרים: דפי חוויות וחברים – מצורפים)

פעילות –

נכין מראש מספר דפי "חוויות וחברים" (מצורף בהמשך). בכל אחד מהדפים תיכתב התחלה של משפט, שהילדים יתבקשו להמשיך (מספר הדפים יהיה כמספר המשפטים שיש להמשיך).

נשב במעגל. כל ילד יקבל דף "חוויות וחברים" ויתבקש לכתוב על הדף את ההמשך למשפט הכתוב בראשו. דוגמאות למשפטים – מצורפות בהמשך. נדגיש שאיננו כותבים שמות של חברים שלנו.

בתום כתיבת המשפט, ובהינתן האות, כל הילדים מעבירים את הדפים למי שיושב משמאלם. הילד שקיבל את הדף הבא, כותב המשך למשפט הכתוב בראש הדף החדש שקיבל, מבלי להתייחס למה שנכתב על ידי החבר הקודם. הדפים יעברו בסבב בין כל הילדים, עד שהדף הראשון יחזור לכותבו.

חוויות וחברים

התחלות אפשריות של משפטים:

- החברים שלי...
- עם החברים שלי אני אוהב/ת במיוחד ל...
- כל מפגש עם חבר/ה נגמר ב...
- הייתי רוצה שהחברים שלי...
- אם הייתי יכול/ה, הייתי אומר/ת לחבר/ה שלי:...
- יש לי חבר/ה אחד/ת שבשבילו הייתי מוכן/ה אפילו...
- ההורים שלי אומרים שחברים...
- כשאני נזכר/ת במי שהיה פעם חבר שלי ועכשיו אנחנו לא ממש חברים, אני חושב/ת ש...

דוגמה לדף "חוויות וחברים"

חוויות וחברים

יש לי חבר/ה אחד/ת שבשבילו הייתי מוכן/ה אפילו...

-
-
-
-
-
-

בתום הסבב, נזמין את הילדים להתבונן בדף שבידם, לקרוא מה שכתבו הילדים האחרים, ולשתף את הקבוצה.

שיחה - האם יש משהו משותף לכל המשפטים שנכתבו? האם יש משפט אחד שונה וייחודי? האם אפשר ללמוד משהו ממה שכתבו אחרים?

נסכם את הפעילות ונשאל את הילדים: אילו מחשבות עברו בכם, במה המשפטים שאתם כתבתם דומים או שונים מהמשפטים שכתבו חבריכם?

3. קלפים באקראי

(אמצעים ועזרים: 10 קלפי משפטים זהים לכל קבוצה)

נכין מראש ערמה של 10 קלפים, שעל כל אחד מהם כתוב משפט שאינו גמור. הצעות למשפטים מצורפות בהמשך. לדוגמה:

נחלק לקבוצות את ילדי הכיתה. בכל קבוצה יהיו 5-7 ילדים. כל קבוצה תקבל ערימה של 10 קלפים.

כל ילד, בתורו, יקח קלף אחד, יקרא את הכתוב וימשיך אותו בעל פה.

אחד מחברי הקבוצה יגיב לו ויאמר: "אני מסכים איתך / אני לא מסכים איתך כי..."

משפטים לדוגמה לכתיבה על הקלפים:

- הייתי רוצה שיהיו לי חברים ש...
- בעיני חברות טובה היא חברות ש...
- לדעתי עדיף להתרחק מחבר ש...
- היה לי מאוד נעים לדעת שהחבר/ה שלי...
- אני חוששת/ת להיות חלק מחברות שבה...
- רוב החברים שלי הם...
- לדעתי, הורים או מורים שרואים חברות בין ילדים, צריכים...
- הרגשתי שהתנהגו אלי בצורה לא חברית כאשר...
- יש דבר שאני אף פעם לא אעשה לחבר והוא...
- אני מקווה שתמיד יהיו לי חברים ש...

שיחה – נזמין את הילדים לשיתוף במליאה. נתעכב במיוחד על עניינים המעצימים את החברות, את הרווחים והיתרונות שיש לנו מחברים טובים ומחברות אמיצה.

4. חברים במעגלים (מתאים לילדי כתה ד')

(אמצעים ועזרים: דפי מעגלים לבחירה)

שיחה ופעילות –

נציע לילדים לחשוב על החברים שלהם.

חברים ממקומות שונים, חברים שאיתם אני אוהב לעשות דברים שונים, חברים שהם חברי אמת וחברים שהקשר איתם נשמר לתקופה קצרה, חברים שאיתם הייתי בקשר בתקופת הקורונה, חברים שיש לי מאז שהייתי בגן ועד היום וכד'.

נשאל: האם ניתן לקבץ את החברים לקבוצות? מהו המכנה המשותף של כל קבוצה? מה מאפיין כל קבוצה?

נבקש מהילדים לבחור באחד הדפים המצורפים בהמשך, או לשרטט בעצמם מעגלי חברות, ולשבץ בדף שנבחר, את קבוצות החברים שלהם. ליד כל קבוצה הילדים יכתבו מה המיוחד / מה המאפיין את הקבוצה.

נתבונן בדפים, נשתף ונראה את מעגלי החברים שיש לכל אחד מאיתנו.

חברים במעגלים - 1

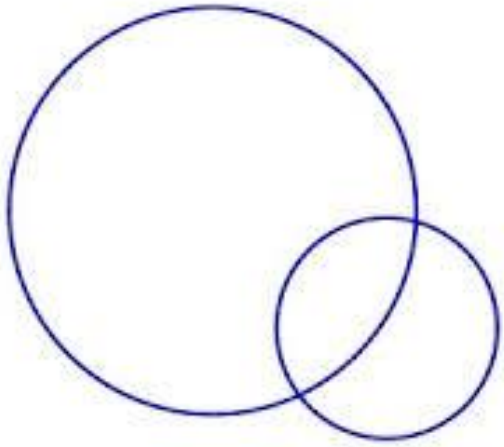

חברים במעגלים - 2

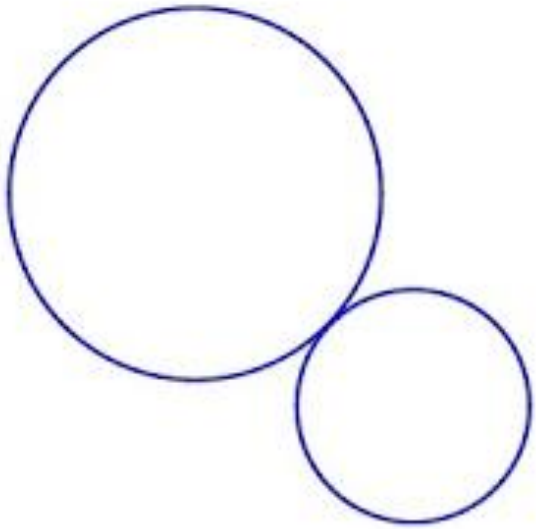

חברים במעגלים – 3

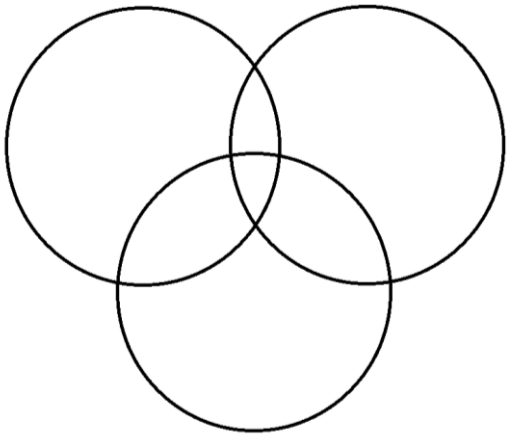

חברים במעגלים - 4

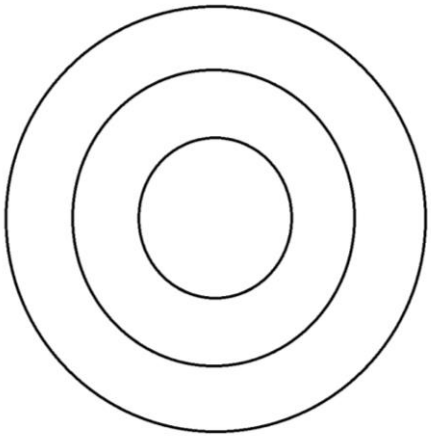

בתום הפעילות נשאל:

כמה קבוצות חברים יש לכם? האם אותם חברים נמצאים במעגלים שונים? האם הייתם רוצים שיהיו לכם מעגלי חברים נוספים? מה למדתם על התכונות שלכם? מה למדתם על חברות?

5. השיר - חברים

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דף מילות השיר – חברים מצורף בהמשך)

שיחה – נזמין את הילדים להיזכר בשירים בנושא חברות. לדוגמה - יש לי חבר בירושלים / נעמי שמר, מיכאל (חכיתי חכיתי, בכיתי בכיתי) / מרים ילן שטקליס.

האזנה – נשמיע את השיר 'חברים' (החבר הכי קרוב)

פעילות – נוכל להשמיע את שני הביצועים או אחד מהם.

נקרין או נדפיס את מילות השיר ונזמין את הילדים לשיר יחד עם הקליפ.

שיר – חברים החבר הכי קרוב. שרה: מיקה קרני

שיר - חברים החבר הכי קרוב. שר: שייקה לוי

חברים מלים – דודו ברק, לחן – יוני רועה חבר אחד לימד אותי לשיר חבר אחד לימד אותי לשמוח גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אויר ואת הרע מהר מאוד לשכוח. היה מי שלימד אותי לבכות היה מי שעזר לי גם לסלוח מכל הלטיפות, העלבונות והמכות נשאר לי רק אל תוך עצמי לברוח. מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.	קיבלתי מכולם את המיטב את הכנות ואת מגע האושר קיבלתי קרן שמש וירח וכוכב, את קו הרחמים, את קו היושר. עכשיו אני פוסע לי לאט ומעלי זורחת לי השמש חשבתי לי לתת פה, לכולכם, אחד אחד, את מה שחברי נתנו לי אמש. מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.

פעילויות לבחירה – (חשוב להתאים את הפעילות לגיל הילדים)

- קריאה והבנה - נקרא את מילות השיר. נשוחח על התוכן.

- סיפור אישי – נזמין את הילדים להיזכר בסיפור אישי הקשור לחברות ולמצוא בשיר את השורה המתאימה לסיפור האישי. נשתף את הקבוצה.

דוגמה:

דניאלה נזכרה בריב גדול שהיה לה עם חברתה, נעמה, וסיפרה:
"הכל התחיל כשהמורה בקשה להכין עבודה בזוגות. נעמה קבעה לעבוד עם שירה וכך קרה שלא היתה לי בת זוג לעבודה. בקשתי מנעמה להכין איתה את העבודה אבל נעמה כבר הבטיחה לשירה.
הויכוח ביננו התחיל ב"קטן" והפך ל"ברוגז" גדול. לא דיברנו זו עם זו שבועות רבים. חברה נוספת שרצתה לסייע ולהשלים בינינו, ייעצה לי לקחת אוויר, לחזור לחברות עם נעמה ולשכוח את מה שהיה כי בסופו של דבר היינו חברות ממש טובות, ולא צריך לזכור כל כך הרבה זמן את האירוע ההוא".

השורות המתאימות: גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אויר
ואת הרע מהר מאוד לשכוח.

- <u>החיוך –</u> נשוחח עם הילדים על השורה בה כתוב "את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב".

ננסה להבין למה הכוונה.
נערוך אבחנה בין חיוך לבין צחוק.
נשוחח על סוגים שונים של חיוכים.

לדוגמה – חיוך של שמחה, חיוך של מבוכה, חיוך מתוך בושה או אשמה, חיוך של ביישנות, חיוך של בוז, חיוך של התנשאות.
נזמין את הילדים לשבת זה מול זה וליצור מעין חידון פנטומימה: הראשון מחייך אל בן הזוג. חברו מתבקש לזהות איזה סוג של חיוך הוא זה.
אחר כך מתחלפים בתפקידים.

- <u>הבית האחרון בשיר</u> – נקרא שוב את הבית האחרון בשיר:

"עכשיו אני פוסע לי לאט
ומעלי זורחת לי השמש
חשבתי לי לתת פה, לכולכם, אחד
אחד, את מה שחברי נתנו לי אמש".

שיחה – נזמין את הילדים לשתף במחשבותיהם על הבית האחרון בשיר.

נקרא את הפתגמים והמשפטים הבאים, נסביר אותם ונשאל: איזה הוא המשפט (או הפתגם) המתאים ביותר לדעתכם, לבית האחרון בשיר? מדוע?

- לא נותקה עוד השרשרת
- מעבירים מדור לדור
- קיבלת טוב, תעשה טוב
- מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך
- שלח לחמך על פני המים, כי ברוב הימים תמצאנו

- <u>התמודדות עם בעיה</u>– בבית הראשון בשיר כתוב:

" חברתי הציעה לי לקחת קצת אויר ואת הרע מהר מאוד לשכוח".

שיחה - לְמה החברה התכוונה? לאילו דברים רעים? מה זאת אומרת "לקחת אוויר"? ואיך אפשר לשכוח את הרע?

נקרין את התמונות וננסה לזהות בכל אחת מהן את ה"רע" שכדאי, לפי השיר, לשכוח.

נשאל את עצמנו: האם באמת כדאי לשכוח? מה היתרונות של השכחה ומה יתרונות הזיכרון? מתי נוכל באמת לפתוח "דף חדש", כשנשכח את מה שהיה או כשנזכור אותו?

נזמין את הילדים לשבת בזוגות ולספר זה לזה על חוויה של אירוע חברתי לא נעים, ועל החלטתם לפתוח דף חדש. מה גרם לאפשרות לפתוח דף חדש?

כתיבה - נגיש לילדים דף לכתיבה וננחה אותם בביטוי מחשבותיהם.

לפתוח דף חדש - " חברתי הציעה לי ..."

תיאור האירוע:

החלטתי לזכור את ...

החלטתי לשכוח את ...

6. גם חברים רבים לפעמים

(אמצעים ועזרים: דפי כתיבה, כלי כתיבה)

שיחה - ניזכר בריב או בסכסוך שהיה לנו עם חבר/ה.

- על מה היה הסכסוך? כמה זמן הוא נמשך? מה הרגשתי? (כעס, פחד, תסכול, עלבון, כאב, חוסר תכלית, עצבנות) מה עשיתי באותם רגעים?
- איך הסכסוך נפתר? האם הפתרון הוא לשביעות רצונכם?
- האם הרגשות הקשים נותרו באותה עוצמה כמו שהיו בעת הריב? האם הזמן שחלף מצליח להרגיע את הרגשות הללו?

הצגה – נחלק לקבוצות את הילדים ונזמין כל קבוצה להציג את אחד הריבים – כיצד התחיל, מה קרה במהלכו וכיצד התמודדו הצדדים השונים.

נשתף במליאה –באילו דרכים מגוונות אפשר לפתור, או לפחות להשקיט את עוצמתו של ריב?

פעילות -

אפשרות א': סיפור הריב מנקודות מבט שונות

נזמין את הילדים לכתוב על הסכסוך שחוו.

בתום הכתיבה, נבקש מהם לקפל את הדף הכתוב ולהניחו בצד.

לקחת ו"לפתוח דף חדש" ובו לכתוב על הריב מנקודת מבטו של החבר/ה. (נפשט את ההנחיה ונאמר: אם הוא היה כותב על הריב, מה הוא היה כותב?)

נזמין את הילדים לשתף בקבוצה. נשאל:

- כמה זה קשה לראות את הריב מנקודת מבט של השני? למה זה כל כך קשה?
- האם משהו השתנה במחשבות שלנו כאשר "נכנסנו לנעליו" של השני? מה הרווחנו מכך שיכולנו לראות את הריב, גם מהצד השני?

אפשרות ב': מילים טובות

שיחה – ניתן את ההקשר – ריב בין חברים המלווה בתחושות כעס ועלבון. לפעמים דווקא מילים שנאמרות על ידי מי שלא מעורב בריב, ה"צופה מהצד", יכולות לעזור מאוד.
נזמין את הילדים לחשוב ולומר את המילים הטובות שהיו רוצים לשמוע בעת הריב.
נשאל:

- אילו מילים היינו רוצים לשמוע כשקשה לנו, כשרבנו עם חבר, כשחבר איכזב, פגע או העליב וכד'?
- מהן "מילים טובות"? איזה כוח יש להן? (מילים מנחמות, מילים מעודדות, מלים שתפקידן לעזור, מלים שיכולות להניע לפעולה.)
- איזה שינוי יכולות לגרום מילים טובות? (לנחם, להרגיע, להשתתף ולהקטין את תחושת הבדידות, לעזור, לסייע בהתמודדות להציע פעולות ממשיות מה לעשות ועוד).

נבקש מהילדים לשתף בסיפורי אירוע, שבהם המילים שנאמרו להם, עזרו להם בהתמודדות.

פעילות –

נגיש לכל ילד דף ריק. נזמין את הילדים לכתוב על הדף, באותיות גדולות, משפט אחד מרגיע / מנחם / מעודד שיכול לעזור בעת ריב.

דוגמאות למשפטים שילדים עשויים לכתוב:

- תירגע, אל תכעס כל כך. אל תַקְשֶׁה על עצמך.
- יהיה בסדר, בסוף אתם תשלימו.
- אל תשים לב. תתעלם.
- זה לא נורא, לכולם זה יכול לקרות.
- אל תדאג, אני אהיה חבר שלך. אני רוצה להיות חבר שלך.
- עכשיו שניכם כועסים. אחרי שתרגעו תמצאו את הדרך להשלים ביניכם.

- אני מבין אותך, זה באמת קשה מאוד להרגיש עלבון כזה.

נתלה את דפי המשפטים על הלוח

נתלה את הדפים על הלוח בגובה עיני הילדים. הילדים יעברו ויקראו את הכתוב בדפים שניתלו. ליד משפט שמוצא חן בעיניהם, הם יסמנו סמיילי או סימן אחר המעיד על כך לדעתם המשפט מתאים לשמש כ"מילים טובות" לחבר ברגעים קשים ולא נעימים.

נסכם את הפעילות ונבקש מהילדים לספר באיזו הזדמנות הם יכולים להשתמש המשפטים ובמילים הטובות האלה.

7. ריב שכנות / ציור של נחום גוטמן

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, תמונה שצייר נחום גוטמן – ריב שכנות – מצורפת, צילום התמונה לכל קבוצה).

שיחה – נקרין לילדים את התמונה "ריב שכנות" של נחום גוטמן (סופר, משורר וצייר).

התמונה צוירה לפני שנים רבות אך היא מתארת מצב שיכול להתרחש גם היום.

פעילות -

א. להתבונן בתמונה, לשים לב לפרטים ולסיטואציה המצוירת, ולתאר במילים את התמונה.

ב. לחפש בתמונה דברים מיוחדים/מוזרים (למשל הדמות המאורכת של האשה בכחול, העגלון, המוביל את עגלת הסוסים בתחתית התמונה).

הצגה -

ג. נארגן לקבוצות את ילדי הכיתה. כל קבוצה תקבל צילום של התמונה, תתבונן בו ותשים לב לדמויות:

- שתי השכנות הרבות– החלק העליון של גופן היוצא מבעד החלון, הפה שלהן, תנועות הידיים.
- האשה בתכלת – הנשענת לאחור כמו מתבוננת מהצד, וידיה מאחורי הגב.
- העגלון – מוביל את הסוסים ו(כנראה) אינו רואה ואינו שומע.

ד. הקבוצה תיערך ותכין הצגה של הסיטואציה:

- ❖ החלק הראשון של ההצגה יהיה קשור לריב עצמו - מי היו השכנות, באיזו שפה דיברו, על מה רבו, מה קרה, מה אמרו זו לזו ומה עשו בשעת הריב.
- ❖ החלק השני של ההצגה יתאר מה קרה כעבור זמן - לאחר זמן שחלף, שתי השכנות מחליטות להתפייס – איך הן מתפייסות, מה/מי גורם לפיוס, מה הן אומרות זו לזו וכיצד הן ממשיכות את חיי השכנות הטובה ביניהן.

הצעות למגזר החרדי והממ"ד

בין אדם לחברו

"שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדים זה את זה". (תנא דבי אליהו, פרק כ"ו)

- יחס מכבד לזולת - ואהבת לרעך כמוך
- זהירות בכבוד האחר - לא לפגוע, לא להתנשא, לא לזלזל
- שמירת הלשון מדברי לשון הרע ורכילות
- מילים טובות ומילים פוגעות
- עבודת המידות – עידון האישיות וסיגול תכונות טובות

הצעות לפעילויות:

- משחק להתאמת תכונות חיוביות לילדי הכיתה: כתיבה בפתקים והכנסתם לתוך מעטפות אישיות
- יצירת מחזיק מפתחות אישי לחבר.
- לכל ילד יש גמד – כל ילד מקבל בהגרלה שם של חבר, עליו לפנק אות במהלך הזמן הקרוב – מכתב, פרח, סוכריות, מתנה קטנה מעשי ידיו וכד'. סודיות מוסיפה ענין למשחק.

- יצירת קמפיין : "לשון הרע לא מדבר אלי" (הרב רפאל הלפרין)

לסיכום,
יחידה זו התמקדה בהיבטים שונים של קשרים חברתיים - זיהוי הקשר, העמקה במשמעותו, התמודדות עם ריב ועיסוק ב"מילים טובות" כדרך להרגיע, לנחם ולעודד. בנוסף מציעה היחידה התבוננות ביצירה של נחום גוטמן – ריב שכנות.

יחידה 2 – חברים במגרש הכדורגל

על היחידה

יחידה זו מתמקדת בהבנת חשיבותה של אמפתיה לצורך פיתוח קשרים חברתיים אמיצים.
הדוגמה שלפנינו עוסקת ברגעי הסיום של משחק הכדורגל, כאשר ברור מי הקבוצה המנצחת ומי המפסידה.
תחושת הניצחון היא תחושה נפלאה של שמחה ואושר. הרגשה שיש גמול למאמצים ולהשקעה. לעומת זאת, תחושת ההפסד היא תחושה צורבת וקשה, ומביאה עימה אכזבה, עצב, תסכול והחמצה.
המושג "להפסיד בכבוד", אף שהוא נאמר רבות, לאחר משחק כדורגל ולאחר תחרויות רבות נוספות, אינו קל לילדים רבים.
יחידה זו עוסקת באמפתיה, ביכולת להיות ערים למה שחש הזולת ולאפשר לו לחוש שאנחנו איתו ברגעים קשים.
המטרות העיקריות של היחידה היא לבחון את הרגשות והפעולות שלנו כמנצחים או כמפסידים במשחק, ולפתח רגישות לזולת וגישה אמפתית כלפיו.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות ב-ד

1. משחק כדורגל

שיחה – נזמין את הילדים להעלות אסוציאציות רבות ככל הניתן למושג "משחק כדורגל".

נמפה את האסוציאציות באופן שהילדים יציעו.

ניתן למפות לשתי קבוצות –

אסוציאציות המובנות רק למי שאמר אותן (כתום כרטיס מנוי, חוג)

אסוציאציות המובנות לכלל (קבוצה, ניצחון, הפסד, אוהדים, מכבי, הפועל, מאמן)

נזמין את הילדים לשתף בחוויות אישיות ממשחק כדורגל – כשחקנים המשתתפים בחוג, כצופים בטלוויזיה או כאוהדים של קבוצה מסוימת. נציע להם להשתמש במילים מתוך רשימת האסוציאציות, כאשר הם משתפים בחוויות אישיות.

2. לנצח במשחק / להפסיד במשחק

(אמצעים ועזרים: רבע גיליון בריסטול לכל קבוצה, תמונות ממדור ספורט בעיתונים כלי כתיבה, דבק , מספריים)

שיחה – נשאל: האם אתם משחקים כדורגל? כדורסל? משחק קבוצתי אחר?

אילו אימונים עוברים השחקנים עד שהם מגיעים למשחק?

נזמין את הילדים לשתף - מה מרגישים כשמנצחים במשחק?

מה מרגישים כשמפסידים?

ניתן דוגמאות מחיי יומיום לניצחון ולהפסד במשחק קבוצתי.

פעילות –

נחלק לקבוצות את ילדי הכיתה.

ניתן רבע גיליון בריסטול לכל קבוצה. נבקש מהם לקפל את הבריסטול ולפתוח שוב, כך שייראה קו הקיפול. נכתוב בצד אחד: לנצח במשחק כדורגל ובצד השני: להפסיד במשחק הכדורגל.

לנצח במשחק הכדורגל	להפסיד במשחק הכדורגל

הילדים יעצבו את שני חלקי הדף. נציע לילדים לכתוב רגשות ומחשבות שחולפות בראשם של המנצחים /מפסידים, ולהוסיף ציורים או תמונות מתאימות מהעיתונים.

שיחה – נזמין את הילדים לשתף במליאה ולתאר את עבודתם.

3. משחק כדורגל בין בנות קבוצת האירוסים ובנות קבוצת סחלב

צפייה – נקרין את הסרטון רוח ספורטיבית במשחק

- https://www.facebook.com/yediotahronot/videos/1324978030863697/

נאפשר לילדים להגיב למה שהם ראו.

שיחה -

נשאל: מהו לדעתכם, הדבר העיקרי הנראה בסרטון?

איזה שם הייתם נותנים לסרטון שראינו?

פעילות

נתבונן בשש התמונות מתוך הסרטון וננסה להבין "מה קרה על המגרש?"

מהלך הפעילות:

א. תמונות - נקרין את התמונות מתוך הסרטון בזו אחר זו.

ב. תיאור – נקרא ובמידת הצורך, נסביר את הסיטואציה הכתובה. נעבור מתמונה לתמונה וכך ייוצר רצף האירועים.

ג. פעילות – נבצע את הפעילות המוצעת להעמקת התובנות ולגיבוש ההתייחסות לסיטואציה.
הפעילות מצורפת לאחר כל תמונה בנפרד.

תמונה מס' 1

משחק הכדורגל בין בנות קבוצת האירוסים ובנות קבוצת סחלב עומד להסתיים. במשחק הארוך שיחקו בנות שתי הקבוצות במלוא כוחן: רצו על המגרש ונאבקו על הניצחון. לקראת סוף המשחק הן כבר היו מותשות.

התוצאה היתה 3:3 ואין הכרעה.
השופט הביט בשעון, ושרק את שריקת הסיום. אך המשחק עדיין לא תם.
בנות קבוצת סחלב ניצבו, בפקודת השופט, לבעוט את בעיטות ה-11 אולם לצערן, הן לא הבקיעו.
או אז עלו בנות קבוצת האירוסים.
השחקנית של קבוצת האירוסים הניחה את הכדור על הדשא, במרחק 11 מטר מהשער, התרחקה מעט לאחור, נתנה תנופה, ובריצה בעטה בכדור בעוצמה גדולה וחזקה.

שיחה

איזו אחריות מוטלת על כתפיה של השחקנית?
האם היא חוששת? ממה? האם היא גאה? על מה?

תמונה מס' 2

השוערת של קבוצת סחלב לא הצליחה לעצור את הכדור, והוא חדר לשער.
זהו. הכדור כבר בשער.
ברגע אחד הכל הסתיים.

שיחה –

לפי הכתוב, כשהכדור חדר לשער, "הכל הסתיים". מה בדיוק הסתיים?
מה עוד יכול היה להסתיים יחד עם המשחק שנגמר?
(האנרגיות, המוטיבציה, התקווה שאפשר לנצח, הרצון להוכיח את היכולת, הרצון לשמח את הקבוצה, את המאמן, ההורים, האוהדים).
מה אתם חושבים - האם <u>באמת</u> כאשר מפסידים במשחק אחד "הכל מסתיים"?
אולי דווקא להיפך? אולי דווקא ההפסד מניע להתחזקות הרצון?

כתיבה-

נגיש לכל ילד דף ונזמין אותם לכתוב המשך למשפט:
כאשר הקבוצה שלי מפסידה במשחק, אני ... כי...

נזמין את הילדים לשתף במה שכתבו, נעשיר את עצמנו גם ברעיונות של אחרים.

תמונה מס' 3

בנות האירוסים צהלו משמחה! כמה נפלאה תחושת הניצחון! הן קפצו, התחבקו ושמחו מאוד מאוד. מאמצים גדולים של עונת אימון ארוכה הביאו אותן לניצחון הזה.

פעילות

- מה אמרו בנות קבוצת האירוסים זו לזו כשהבינו שהגול הזה זיכה אותן בניצחון?
- האם, לדעתכם, הן שרו? איזה שיר הן שרו?

תמונה מס' 4

בנות קבוצת האירוסים צהלו ושרו בקולי קולות.
לשמחה שלהן לא היה גבול.
קהל האוהדים של קבוצת האירוסים הריע מהיציעים, הצלמים נכנסו למגרש, העמידו מצלמות, פתחו מיקרופונים ותיעדו את השמחה.

שיחה

אילו קריאות שמעו השחקניות המנצחות מיציע האוהדים?
מי קרא את הקריאות האלה?
האם גם מיציע האוהדים של בנות סחלב נשמעו קריאות דומות? למה? אילו קריאות נשמעו מהיציע של בנות סחלב?
האם "מותר לשמוח" בניצחון?
היכן עובר הגבול בין לשמוח בעקבות הניצחון לבין לזלזל ביריב וללעוג לו?

לְמה היו זקוקות בנות קבוצת סחלב שהפסידו? לאילו קריאות הן היו זקוקות באותם רגעים? (לנחמה, לקבלה, לעידוד, לתחושה ש"הכל בסדר")

נערוך רשימה של קריאות או פעולות שהיו יכולות לרומם את רוחן של בנות סחלב שהפסידו.

תמונה מס' 5

בנות סחלב הבינו שהמשחק הסתיים בהפסד, והן ירדו מהמגרש בשקט, כמעט בהחבא.

השוערת של קבוצת סחלב לא ירדה איתן מהמגרש.
היא נשכבה על הדשא, במרכז השער, מיררה בבכי וסירבה לקום.

שיחה –

מה קרה לשוערת?
למה היא בכתה?
מה היא הרגישה? (כאב, פחד, תסכול, עלבון, בושה, אשמה...)
מה היא (כנראה) אמרה לעצמה בלב?
האם קרה לכם משהו דומה?

תמונה מס' 6

פתאום הופיעה לצידה של השוערת, השרועה על הדשא, אחת משחקניות קבוצת האירוסים, הקבוצה היריבה. במהרה הצטרפה אליה ילדה נוספת. בלי היסוס הן עזבו את החגיגה של חברותיהן לקבוצה, התיישבו ליד השוערת היריבה, ליטפו בעדינות את שערה, התכופפו לעברה ולחשו לה בשקט:...

שיחה

נשער - מה לחשו שתי הבנות לשוערת של הקבוצה היריבה, שעדיין נותרה שרועה על הדשא? מה הן יכלו לומר לה?
נערוך רשימה של "מילים טובות" שהן כנראה אמרו לה.

האם אנו מופתעים מהתנהגותן של שתי הבנות?
האם אנו רואים מעשים כאלה בסביבתנו? ניתן דוגמאות.

מה ניתן ללמוד על שתי הבנות האלה מתוך התנהגותן כלפי השוערת היריבה? אילו תכונות יש להן? האם היינו רוצים, שגם לנו יהיו תכונות כאלה?

4. האם אנחנו ערים לצער של מישהו אחר?

שיחה

נשאל:

מה אפשר ללמוד מהאירוע הזה על אירועים דומים?

האם אנו עֵרים לצער, לכאב, לעלבון של מישהו אחר?

מה פירוש "להיות ערים ל..."? למה זה חשוב? למי זה חשוב?

מה שעשו שתי הבנות לשוערת של הקבוצה היריבה נקרא – הביעו אמפתיה.

אמפתיה היא היכולת להבין את הרגשות של מישהו אחר ולאפשר לו להרגיש שמבינים אותו. יכולת זו נקראת **אמפתיה.**
אמפתיה נחוצה בעיקר כאשר האחר חש רגשות לא נעימים לדוגמה: עצב, צער, אכזבה, תסכול, פחד.

האמפתיה היא היכולת לראות את הצער של האחר ולהגיב לו בצורה מבינה, עוזרת, תומכת.

אפשר ללמוד להיות אמפתיים כלפי מי שקשה לו. אפשר ללמוד לעשות זאת.

פעילות -

נציע מספר פעילויות לבחירה:
א. שיחה דמיונית

נניח שניתן היה לפגוש את שתי הבנות מקבוצת האירוסים שעזבו את קבוצתן ופנו לשוערת של הקבוצה היריבה. מה היינו אומרים להן? מה היינו שואלים אותן?

ב. אני מספר למאמן שלי

נניח שאת/ה משחק ומתאמן בקבוצת כדורגל / כדורסל, והחלטת לספר למאמן שלכם על הסרטון ועל האירוע המצולם בו.

מה היית מספר? האם גם היית מבקש/ת ממנו משהו? מה?

ג. גילויי אמפתיה - סרטון

נצפה בסרטון: אמפתיה בקרב ילדים המשחקים כדורגל

כדאי לצפות בו שוב ושוב...

https://www.facebook.com/zeevcbt/videos/347252509043324/

נמנה אילו גילוייה אמפתיה מוצגים בסרטון?

מה אנו יכולים ללמוד מהילדים האלה?

ד. "מתחייב אני"

נניח שכל חברי קבוצת הכדורגל שלך היו מעוניינים להתחייב לשמירה על כבוד היריבים, לאיפוק בתגובות כלפי מי שהפסיד ולהתנהגות אמפתית.

נסחו את ההתחייבות.

דוגמה:

התחייבות

אנחנו _____

מתחייבים בזאת:

א. _____

ב. _____

ג._____

ולראייה, באנו על החתום:

חתימות:

_____

נכין שרשרת של התחייבויות:

- ניתן לכל ילד רצועת נייר ברוחב של כ – 4 ס"מ.
- כל ילד יכתוב על הרצועה שלו למה הוא מתחייב באשר ליחס אל מי שמפסיד במשחק, ויחתום את שמו. כדאי לעטר בהתאם.
- אפשר לכתוב פתגם או סיסמה (סלוגן) אפשר שורה מתוך שיר – כל מה שנראה לילדים מתאים להקשר הנוכחי.
- נחבר יחד את כל "ההתחייבויות" לשרשרת אחת ארוכה.

לסיכום,
ביחידה זו עסקנו במשחק כדורגל כדוגמה לפיתוח אמפתיה בקרב ילדים.

יחידה 3 – חברים גם נפרדים
(בעקבות הספר סבא, מוריס ואני / מירי חנוך)

על היחידה

יחידה זו נסבה סביב המושג פרידה מחברים.
ילדים חווים מפגשים חדשים, חברויות חדשות ופרידות מחברים בעקבות מעבר דירה, נסיעה לשליחות, או "התקררות" של הקשר.
הספר "סבא, מוריס ואני", הוא סיפור שובה לב על חברות אמיצה בין סבא, נכד וכלב, שמפליגים יחד בים הדמיון. כשחייבים להיפרד, הופכות ההפלגות הדמיוניות לזיכרונות מתוקים בים של אהבה שלא נגמרת לעולם.
היחידה משלבת את הספר סבא, מוריס ואני מאת מירי חנוך.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה - הבנת משמעותה של פרידה על רקע יחסים קרובים בין בני אדם, פיתוח רגישות ליחסים חבריים בכלל וליחסי סבא ונכד בפרט.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא 20- 30 דקות

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – הפעילויות מתאימות לתלמידי כיתות א-ב

1. נפרדים

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, מוסיקה קצבית למשחק)

שיחה- נכתוב על הלוח את המילה "פרידה" ונבקש מהילדים לשתף את הקבוצה באסוציאציות ובסיפורים אישיים שהמילה – פרידה - מזכירה להם.
נאסוף את מה שהילדים אומרים ונסכם את הדברים בהתאם למה שהם סיפרו:
נוכל להתייחס להיבטים שונים. לדוגמה:

- כל יום אנו נפרדים ממשהו או ממישהו – לדוגמה נפרדים בבוקר מהמשפחה כשאנו יוצאים לבית הספר ונפרדים בצהרים מהחברים בביתה כשאנו הולכים הביתה.
- יש פרידה שמתרחשת באופן שניתן להיערך אליה מראש (פרידה בסוף השנה מתלמידי הכיתה, מהמורה) לעומת פרידה פתאומית (נסיעה בלתי מתוכננת למקום רחוק או לזמן רב).
- יש פרידה שמלווה ברגשות שמחים, ממשהו שרצינו להיפרד ממנו, ויש פרידה המלווה בצער ובאב.
- ישנה פרידה זמנית, לזמן קצר ומוגבל, לעומת זאת ישנה פרידה סופית (מוות).
- אנו נפרדים מאנשים אולם לא רק מהם אלא גם ממקומות, מתקופות בחיים, מחיות מחמד ועוד.

משחק - נפגשים ונפרדים

מהלך הפעילות:

- נסביר לילדים את מהלך המשחק ואת הכללים – מצורף בהמשך.
- נזמין את הילדים להתכנס ולעמוד במרכז החדר.
- מהלך המשחק:

נשמיע נעימה קצבית. נזמין את הילדים להתהלך בחדר ולנהוג על פי שני כללים:

- כשהמוסיקה נפסקת – עוצרים, מתיישבים ומשוחחים עם מי שנמצא מולך. כשהמוסיקה נמשכת, קמים, נפרדים ממי ששוחחנו עימו וממשיכים להלך בחדר.
- במהלך הפעילות אסור לגעת זה בזה.

- בתום המשחק נזמין את הילדים לשתף בחוויות:

מה היה מעניין, האם היו חלקים מביכים? האם זמן השיחה היה מספיק? או אולי ארוך מדי? האם השיחות קלחו וזרמו? על מה דיברתם? איך נפרדתם זה מזה?

נשאל: למה שיחקנו במשחק הזה? האם הוא דומה למשהו מהחיים שלנו?

2. מפגש עם הספר – סבא, מוריס ואני

(עזרים ואמצעים – ספר, מקרן ומחשב, צילום הכריכה בשחור לבן, צבעי עיפרון)

שיחה והתבוננות בכריכה - נציג את הספר ונקרין לילדים את הכריכה. נתבונן בפרטים ונתאר אותם במלים: מה רואים (דמויות ורקע, הכלב כדמות, פרטי לבוש, מרחבי הים ועוד).

ננסה לקרא את הבעות פניהן של הדמויות.

צביעה - נוכל לצלם את הכריכה בשחור לבן, ולתת לילדים לצבוע את האיור כדי להעמיק את ההתבוננות בפרטים.

3. הים (להרחבה והעשרה - בעיקר לתלמידי כיתה ד')

(אמצעים ועזרים: מידע ותמונות הקשורות לים התיכון – מצורפות להלן)

שיחה – נתבונן בפרטי האיור בכריכה (שלוש הדמויות נמצאות על המזח, מבנה מתכת שחור לקשירת הספינות והסירות נמצא משמאל, וברקע הים).

נספר לילדים על הים התיכון המוזכר בסיפור שנקרא. (חשוב להתאים לתלמידים את כמות המידע ואת אופיו. ההתאמה תיעשה על פי גיל הילדים, מידת ההתעניינות והידע הקודם שלהם).

הים התיכון - מדינות רבות וביניהן גם ישראל, שוכנות לחופי הים התיכון למשל לבנון ותורכיה וגם מדינות באירופה כגון יוון, איטליה וספרד וגם מדינות באפריקה למשל מרוקו, תוניס ומצרים.

הים התיכון הוא "כמעט" סגור. בצידו המערבי נמצא מיצר גיברלטר, שהוא מעבר ימי לאוקינוס האטלנטי.

מיצר גיברלטר

עמים בעלי תרבות מפוארת חיו לאורך חופי הים התיכון גם לפני הרבה מאוד שנים. הנה כמה דוגמאות:

הפיניקים היו עם מיוחד של סַפָּנים. הם ידעו כבר לפני 5000 שנה, לבנות ספינות שבהם הם הפליגו בים. לספינות האלה היו מפרשים ומשוטים. הספנים חתרו במשוטים והרוח היכתה במפרשים וכך הספינה התקדמה.

דגם של ספינה פיניקית

הפלישתים – הפלישתים חיו לחוף הים התיכון באזור שבו נמצאות היום עזה, אשדוד ואשקלון.

בתנ"ך מסופר על הפלישתים שהיו עם חזק מאוד. הם ידעו ליצור כלי רכב מברזל ובו הם רכבו בצאתם לקרב. הם ידעו להכין גם כלי נשק מברזל – מגינים, כידונים, חניתות וחרבות והחיילים שלהם היו קשוחים, אמיצים וחזקים.

מפורסם הוא הסיפור על גוליית הפלישתי הענק, שהגיע למלחמה מול ישראל, כשהוא לבוש שריון קשקשים עשוי מתכת, ולראשו קסדת מתכת. גוליית נלחם מול דוד, שבא אליו במקלע וניצח אותו.

4. נסתכל בים ונדמיין

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, תמונות של ים – מצורפות להלן, דפים צבעים ועפרונות)

שיחה - נשוחח עם הילדים על הים:

מי היה בים, מתי, מה הם אוהבים לעשות בים, באיזו עונה?

האם הם היו בים עם המשפחה? עם חברים? האם הם אוהבים להיות בים?

מי הפליג באונייה או ביאכטה או במפרשית, אילו סוגים נוספים של כלי שייט הם מכירים?

פעילות – נשמיע את נעימת הים המכושף שנכתבה על ידי מרטין דני. רצוי להשמיע פעמיים ואף שלוש, ובכל פעם לתת דגש אחר.

נשאל: אילו קולות אתם שומעים? (גלים, שחפים, צופר האונייה, פעמון האונייה וקולות נוספים העולים בדמיון)

אילו מראות אתם רואים בדמיונכם?

נשמיע שוב את הנעימה ונזמין את הילדים לעצום עיניים ולדמיין.

פעילות

להלן שלוש אפשרויות לפעילות:

אפשרות א' – ציור ים הדמיון

(עזרים ואמצעים: דפים, צבעי מים או צבעי גואש דלילים, או צבעי פנדה)

נקדים ונאמר: כאשר נמצאים על החוף (או בספינה) ומסתכלים למרחקים אפשר לראות בדמיון את... (פני הים, המצולות, הארצות והאנשים שמעבר לים...)

נגיש דפים, צבעים ונזמין את הילדים לצייר על פי מיטב דמיונם

אפשרות ב' – כתיבה /סיפור בעל פה

(עזרים ואמצעים: דפים, כלי כתיבה)

נקדים ונאמר: כאשר נמצאים על חוף הים ומסתכלים הרחק הרחק, אל לב הים, אפשר לראות בדמיון הרבה דברים מיוחדים. כל ילד מתבקש לדמיין ולגלות בדמיונו דבר אחד שעליו הוא רוצה לכתוב / לספר.

אפשרות ג' – אנשים בים

נציג / נקרין לילדים מספר תמונות של ים.

שיחה - נשאל את הילדים אילו פעולות אנשים עושים בים בדרך כלל?

מה יש בים שמושך אליו אנשים רבים כל כך?

5. קריאת הסיפור

נדפדף בספר בצורה רציפה עמוד אחר עמוד כדי להראות את התמונות. תוך כדי דפדוף נראה מי הן הדמויות – סבא, הכלב מוריס והילד.

נשער - מה הם עושים, איך מתחלף הרקע בכל עמוד, מתי מופיעה דמות חדשה.

מתי נעלמת דמותו של סבא?

נקרא באוזני הילדים את הסיפור מתוך הספר.

שיחה – נשוחח עם הילדים על הקשר שהיה בין הילד לסבא.

- מה סבא נהג לעשות מדי שבוע?
- למה לדעתכם הוא עשה זאת? מה מיוחד בסוג הדברים שסבא נתן לנכד? על מה זה מעיד? (נדגיש את הנתינה כביטוי לקשר, ליחס, לאהבה).
- מה היה מיוחד בקשר ביניהם?

נזמין את הילדים לשתף בסיפורים משלהם המביעים קשר אמיץ בינם לבין אדם אחר, נתינה של דברים מיוחדים, שיש להם ערך בעיקר בשל מי שנתן אותם.

יצירה – נציע לילדים לכתוב ולצייר משהו מיוחד שהיו רוצים לקבל, כמו הילד בסיפור, אפילו לשבוע בלבד.

6. הקופסה הסינית שלי

(עזרים ואמצעים - קופסה קטנה למשל קופסה של נרות, גפרורים, פודינג, ברזים, מסמרים ואביזרים, צבעים, מכחולים, דבקיות, נצנצים)

היערכות מוקדמת - כל ילד יביא מראש קופסה קטנה.

שיחה - נשוחח עם הילדים על השאלה - למה שימשה הקופסה במקור ומה ניתן לאחסן בה עתה.

נעודד את הילדים בעלי הדמיון לומר דברים מיוחדים כגון: אפשר לשים בה זיכרונות או סיפורים או סודות או ריחות שאני אוהב.

יצירה - נהפוך את הקופסה ל"קופסה כמו מסין" – נעטוף או נצבע אותה, כך שלא ייראו הצבעים המקוריים שלה ואז נצייר עליה.

נערוך תערוכה של "קופסאות כמו מסין" .

7. מה קרה לסבא?

שיחה –

מה קרה לסבא? האם יש לנו פרטים על הסיבה שבגללה הוא אושפז בבית החולים?

ננסה לתאר בהרחבה איך הנכד הרגיש. למה הפרידה מסבא היתה כל כך קשה? מה הילד ידע על מה שקרה לסבא? מה הוא הבין מבלי שנאמר לו?

מה הילד עשה כשהוא התגעגע לסבא? האם זה עזר לו, מה דעתכם?

האם תוכלו להציע לילד כיצד להתמודד עם הגעגועים לסבא?

הצגה – נחלק לקבוצות את ילדי הכיתה. נזמין את הילדים להציג קטע מהסיפור שנראה להם חשוב/ מעניין במיוחד / מרגש במיוחד / מפתיע במיוחד.

8. "אני מניח את הראש וחולם"...

(אמצעים ועזרים: דפים, עפרונות, צבעים, דף ילד ישן וחולם)

לאחר שסבא נפטר, הילד לקח אליו את מוריס הכלב. את הקופסה שסבא נתן לו הוא שמר מתחת לכרית, הניח עליה את הראש וחלם.

שיחה - על מה הילד חולם? האם הוא חולם על סבא שאיננו? האם הוא חולם על מה שהם עשו יחד כשהוא היה חי? האם הוא חולם חלומות מפחידים? עצובים? שמחים? מוזרים?

נספר את סיפורי החלומות, נכתוב אותם, ונצייר בהתאם. ניתן להיעזר בדף שלהלן ולכתוב את החלום בתוך הבועה.

"אני מניח את הראש וחולם"...

לסיכום,
ביחידה זו עסקנו במשמעותה של פרידה מאדם יקר על רקע הקשר החברי המיוחד בין סבא לנכד, בעקבות הסיפור – סבא, מוריס ואני.

יחידה 4 – מסביב לשולחן עם חברים

על היחידה

ארוחות משפחתיות וארוחות עם חברים הם דבר מקובל בקרב אנשים רבים. האוכל ממלא חלק חשוב במפגש החברתי ובאירועים משמחים, והוא מהווה גורם מקשר בין החברים.

היחידה מתמקדת בארוחה כאירוע חברתי והיא מתמקדת בלחם, כיוון שברוב הארוחות הלחם (או הפיתה, או הבאגט האינג'רה או הלחוח) הוא המזון הבסיסי.

במהלך היחידה הילדים מתוודעים בצורה חווייתית אחר תהליך הפיכת החיטה ללחם.

היחידה מאורגנת באופן רציף אולם ניתן לבחור חלקים ממנה.

מבנה היחידה:

חלק א' - הלחם שאנו אוכלים

חלק ב' - מחיטה לקמח

חלק ג' – מהקמח ללחם

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן פיתוח ההבנה לאינטראקציות החברתיות שנוצרות סביב שולחן האוכל, העשרה של עולם הידע אודות תהליך ייצור הלחם כמזון בסיסי, הרחבה של אוצר המילים והביטויים והתנסות ויצירה בדרכים מגוונות.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה בעיקר לתלמידי כיתות ב'-ד'

מקורות למורה ולמדריכה

1. קציר חיטה בקיבוץ לביא
2. מחיטה ללחם (אנגלית)
3. איך אופים לחם במאפייה גדולה **(אנגלית)**
4. איך אופים לחם במאפיית דגנית עין בר
5. איך עושים לחם אנג'ל **(פתיח לממ"ד)**

חלק א' – הלחם שאנו אוכלים

1. כולנו אוכלים לחם (למעט הרגישים לגלוטן, האוכלים לחם ללא גלוטן)

(אמצעים ועזרים: תמונות של דברי מאפה – מצורפים להלן, אריזות שונות של דברי מאפה)

שיחה– נשוחח עם הילדים על ארוחות משפחתיות וארוחות עם חברים. מה הם אוהבים יותר - לאכול לבד או לאכול בצוותא?

מה מעניקה לנו הארוחה המשותפת? מה אפשר לעשות כשאוכלים יחד? (להכין יחד את הארוחה, לשתף, לשוחח, לשאול, לספר סיפור, לספר בדיחות ועוד).

העשרת הידע – נשאל את הילדים איזה מאכל נמצא על השולחן כמעט בכל ארוחה – גם ארוחה שבה אנו אוכלים לבד, ובוודאי ארוחות משפחתיות וארוחות חברתיות) המאכל הוא כמובן – לחם או המקבילים לו – פיתה, לחמניה, באגט, לחוח, אינג'רה, נאן, צ'פאטי או מאפה אחר.

נספר לילדים כי הלחם הוא מזון בסיסי בכל התרבויות, ברוב ארצות העולם. לא תמיד מכינים אותו באותה צורה, ולא תמיד מאותם דגנים, אבל הבסיס מאוד דומה.

שיחה - נשוחח עם הילדים על סוגי הלחם המוכרים להם (לחם מדגנים שונים, לחם בצורות שונות, עם תוספות שונות וכד'). נדגיש את השפע ואת המגוון.

נזמין את הילדים להביא אריזות של מוצרי מזון העשויים קמח חיטה.

נערוך תערוכה של האריזות שהובאו.

חידון – אילו מאכלים עשויים מבצק?

נראה תמונות או מוצגים של דברי מאפה והילדים יתבקשו לזהות ולקרוא בשמם:

סיכום – נערוך סיכום ביניים של הדברים. ניתן לבחור כיוונים שונים לסיכום:

1. מה משותף לכל דברי המאפה? (עשויים מחיטה או דגן אחר, מוסיפים להם מים וחומרים נוספים כדי להפכם לבצק, בתום ההכנה הם נאפים בתנור).

2. מה ניתן ללמוד מכך שיש לנו מגוון כל כך גדול של דברי המאפה?

3. אילו דברי מאפה נוספים אנו מכירים ואותם לא ראינו בתמונות הנ"ל?

<u>לשון</u>

<u>2. הלחם – ביטויים פתגמים וצירופי</u>

א. ביטויים

שיחה – נשוחח עם הילדים על ביטויים בהם מצויה המילה 'לחם'.

למשל:

- לחם חי – הוא לחם שנעשה בשיטה מיוחדת – גרגרי החיטה הושרו במים למשך 12 שעות ורק אחר כך נטחנו לקמח שממנו אפו את הלחם. זהו לחם בריא.
- לחם חוק – התנהלות קבועה. דבר שאנו עושים באופן שגרתי ולא מוותרים עליו.

- לחם! עבודה! – זוהי קריאה של אנשים שאיבדו את מקור פרנסתם והם רוצים שיאפשרו להם להמשיך לעבוד ולהתפרנס בכבוד.

פעילות – נזמין את הילדים לחידון בפנטומימה. כל ילד שירצה בכך, יציג בפני הכיתה את אחד הצירופים הנ"ל והילדים יגלו איזה צירוף בחר.

ב. פתגמים

שיחה – נציג בפני הילדים שלושה פתגמים. נסביר אותם וניתן דוגמאות:

- **עובד אדמתו ישבע לחם** – חקלאי שטיפל במסירות בשדה שלו יוכל להנות מהפירות, מהיבול. בהשאלה – מי שעובד וטורח יהנה מפרי עמלו.
- **לא על הלחם לבדו יחיה האדם** – אדם אינו יכול להתקיים רק על מזון, לחם. אדם זקוק גם לדברים שמעשירים את הנפש: לימוד, חברים טובים, תרבות (מוסיקה, תיאטרון ועוד) שמחה והנאה.
- **שלח לחמך על פני המים, כי ברוב הימים תמצאנו** – התנהג בצורה נדיבה, תן מהדברים שיש לך גם לאחרים, שאין להם. בעתיד תקבל תמורה על נדיבותך.

פעילות – עיצוב כרזה

(אמצעים ועזרים: רבע גיליון בריסטול לכל קבוצה, צבעים, טושים, עפרונות, ז'ורנלים לגזירת תמונות ואותיות)

נחלק לקבוצות את הילדים ונגיש חומרים לפעילות.

כל קבוצה תבחר פתגם אחר ותתבקש לעצב כרזה, שתשלב היבטים מילוליים והיבטים חזותיים של הפתגם: לכתוב את הפתגם, להוסיף ציורים מתאימים או תמונות מעיתונים.

בתום העבודה נציג ונשתף במה שעשינו.

חלק ב' - מחיטה לקמח

1. מהחיטה לקמח

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, תמונות והסברים – מצורפים להלן, כרטיסים ריקים, דבק, זרעי חיטה (יש במכולת), דגניים וזרעים של אפונה, עדשים בצבעים שונים, שעועית בצבעים שונים).

שיחה - נציג בפני הילדים את זרעי החיטה. נשוחח על הזרעים ונתאר את תכונותיהם (קטנים, קשים, בעלי צבע לבן-צהבהב, יכולים להפוך לקמח, אפשר לזרוע אותם והם ינבטו).

נשאל את הילדים מאין הגיעו הזרעים?

הרחבת ידע – נקרין את התמונות וההסברים – מהחיטה לקמח – מצורף להלן. נשוחח על הדברים ונסביר מה שאינו מובן. נדגיש כמה עבודה נדרשה לאנשים כדי להגיע לפת לחם, בתקופות שבהן הטכנולוגיה היתה מאוד בסיסית.

מהחיטה לקמח כיצד עבדו בשדות החיטה בתקופות קדומות תמונות והסברן	
	לקראת הסתיו האיכר היה חורש את השדה במחרשה רתומה לסוסים.
	השדה חרוש. יש בו תלמים ארוכים וישרים.
	האיכר זרע את זרעי החיטה בתלמים (בחריצים שיצרה המחרשה).
	הזרעים כבר באדמה והאיכר מתפלל ומחכה לגשם כדי שהזרעים ינבטו.

	הגשם ירד והחיטה החלה לנבוט.
	החורף עבר, האביב הגיע. החיטה צמחה וגבהה. האיכר מקווה שלא יבואו מזיקים, שלא יבואו חמסינים ושהחיטה תמשיך לצמוח.
	הקיץ מגיע. החיטה מבשילה עוד מעט מגיע הזמן לקצור – "וחג שבועות תעשה לך ביכורי קציר חיטים".
	החקלאי קוצר את החיטה במגל.
	החקלאי יכול לקצור את החיטה גם בחרמש.

	החיטה שנקצרה נאספת לאלומות (חבילות) עד שיבוא החקלאי ויביא אותן לגורן.
	האלומות בגורן. האיכר עומד על מורג הרתום לשוורים. השוורים מסתובבים סביב החיטה שבגורן והמורג מפריד בין גרגרי החיטה לבין הגבעולים הקליפות והמוץ.
	האיכר זורה לרוח (מעיף) באמצעות קילשון מעץ - גרגרי החיטה נופלים והקליפות עפות ברוח.
	גרגרי החיטה הטחנים בין אבני הריחיים והופכים לקמח.

פעילות – נדפיס וניתן לכל קבוצת ילדים קובץ דפים ובהם התמונות הנ"ל והסברן.

נציע לילדים לבחור באחת משתי האפשרויות:

- רצף - לגזור ולערבב את התמונות ואחר כך להדביקן לפי הרצף הנכון. (הרצף הנכון מוצג לעיל).
- משחק זיכרון או משחק התאמה - לגזור, להדביק על גבי כרטיסים ולשחק כמשחק זיכרון או משחק התאמה – מלל ותמונה.

2. טוחנים חיטה לקמח

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, מכתש ועלי, חלוקי נחל, נפה)

שיחה – נציג את השאלה: כיצד יהפכו גרגרי החיטה לקמח? נאזין לדבריהם.

העשרת הידע – נספר לילדים על שיטות קדומות לטחינת החיטה לקמח. נשווה עם הפיכת החיטה לקמח בימינו.

נקרין את הסרטון: שיטות קדומות לטחינת גרגרי החיטה לקמח (אתר פרשת המים ברגבה)

התנסות – נצא לחצר ונזמין את הילדים להפוך את החיטה לקמח בדומה למה שראינו בסרטון, באמצעות מכתש ועלי. ננחה את הילדים לגבי אמצעי הזהירות הנדרשים.

ניתן לילדים להתנסות בניפוי הקמח בנפה. נראה מהו "קמח מלא" (לפני הניפוי). מהו "קמח לבן" (אחרי הניפוי).

3. מנביטים חיטה

(אמצעים ועזרים: חיטה, רדיד אלומיניום, מדבקה לבנה, כלי פלסטיק שבו יש מעט מים)

היערכות מוקדמת – נבקש מכל ילד להביא כלי פלסטיק, שניתן לעשות בו שימוש חוזר למשל כלי של גבינה.

התנסות – ניתן לכל ילד פיסת רדיד אלומיניום (נייר כסף) לעטוף את הכלי מבחוץ. כל ילד ידביק מדבקה עם שמו על הקופסה. ניצוק מעט מים לתוך הכלי ונניח בתחתיתו את גרגרי החיטה.
בכל יום נבקר את החיטה שלנו ונתיז עליה מעט מים. כאשר החיטה נבוטה (אחרי 3 ימים), אפשר לקחת אותה הביתה ולהוסיף לסלט או להכין סלט בביתה ולהוסיף אותה לסלט המשותף לארוחה בין חברים.

שיחה – מה עשינו? מה יקרה בהמשך לזרעי החיטה?

4. יצירה מזרעים

אמצעים ועזרים: חיטה, שעועית בצבעים שונים, אפונה, עדשים בצבעים שונים, שמינית גיליון בריסטול, דבק פלסטי.

יצירה – ניתן לכל ילד / זוג ילדים שמינית גיליון בריסטול ונזמין אותם ליצור תמונה באמצעות הדבקות של זרעים שונים.

חלק ג' – מהקמח ללחם

1. טחנת הקמח

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב)

שיחה – נספר לילדים שבתקופות קדומות מאוד טחנו את החיטה לקמח בשיטות ידניות, הדורשות מאמץ גדול (כפי שראינו בחלק הקודם). ככל שחלפו השנים, מצאו בני האדם שיטות יותר משוכללות למשל, טחנות רוח - הרוח מסובבת את כנפי הטחנה והן מסובבות אבני ריחיים הנמצאות בתוך הטחנה. יש גם טחנות המופעלות באמצעות כוח המים.

נצפה בסרטון המדגים טחינת החיטה לקמח:

בימינו החיטה נטחנת בטחנות קמח גדולות ומשוכללות.

כל התהליך הוא ממוחשב, וכמויות גדולות של חיטה נטחנות בזמן קצר.

נצפה בסרטון המדגים טחינת קמח בטחנות משוכללות (שלוש דקות ראשונות).

אפשרות נוספת - קמח שטיבל – סיפורו של התעשיין ברוך תורג'מן

2. "בצק קמח ומלח" כבסיס ליצירה

(עזרים ואמצעים: קמח, שמן, מלח שולחן, מים, קערה, תבנית אפייה, חותכני עוגיות בצורות שונות, צבע גואש, דבק פלסטי, מכחולים)

היערכות מראש – לבדוק שיש אפשרות להקשות את היצירות בתנור אפייה (באמצעות חום).

יצירה – ניצור "בצק קמח ומלח" - לא למאכל!

נסביר לילדים את תהליך העבודה –

- שלב א' – הכנת הבצק

2 כוסות קמח + 1 כוס מלח שולחן + 1 כוס מים + 1/4 כוס שמן

לערבב הכל יחד וליצור בצק רך, גמיש ואחיד (במידת הצורך נוסיף קמח או מים עד שהבצק נוח ללישה).

- שלב ב' – יצירה והכנת דמויות

נציע לילדים להכין דמויות תלת ממדיות. במקרים של קושי אפשר להציע לילדים לשטח את הבצק ולקרוץ ממנו צורות באמצעות חותכן עוגיות.

- שלב ג' – אפיית היצירות כדי שיתקשו
- שלב ד' - לאחר האפייה - צביעת היצירות בצבעי גואש מעורבבים בדבק פלסטי.

3. אפיית לחם - מתכון

(אמצעים ועזרים: חומרים להכנת בצק לחם – ראו מצרכים בהמשך)

היערכות מוקדמת – יש להכין את כל המצרכים והכלים ולברר שיש מקום בו ניתן יהיה לאפות את הלחם.

שיחה – נשוחח עם הילדים על אפיית לחם: האם בביתם נהוג לאפות לחם? האם הילדים עוזרים בהכנת לחם ביתי? מהם החומרים שנדרשים כדי לאפות לחם?

נספר לילדים כיצד מכינים לחם במאפייה גדולה המספקת לחם למרכולים. נקרין את הסרטון אודות **מאפיית דגנית.**

פעילות עם מתכון - נצלם וניתן לילדים את המתכון שלהלן.

נקרא ונבין את הכתוב. נערוך אבחנה ברורה בין החומרים, הכלים ותהליך העבודה. נוודא שהילדים מבינים שיש חשיבות רבה לסדר הפעולות, לניקיון בזמן העבודה ולאחריה.

מתכון בסיסי להכנת לחם	
חומרים	כלים
1 ק"ג קמח	קערה
1 שקית שמרים יבשים	מגבת
4 כפות סוכר	תבנית אפייה
3/4 כוס שמן	
2 כפות חומץ	
2 כוסות מים פושרים	
ביצה	
אופן ההכנה	
1. מכניסים את הקמח לקערה ויוצרים גומה	
2. מכניסים את שאר החומרים ומערבבים אותם יחד	
3. לשים היטב בידיים את הבצק עד שהוא נהיה חלק וגמיש	
4. משאירים את הבצק מכוסה במגבת למשך שעה לתפיחה	
5. יוצרים לחמניות קטנות או שתי כיכרות לחם ומורחים מעליהן חלמון ביצה.	
6. אופים בתנור שחומם מראש לטמפרטורה של 190 מעלות למשך כחצי שעה או עד שהלחם יזהיב.	

התנסות באפיית לחם –

נשתמש במתכון, נכין את הלחם ונאפה אותו.

אפשרות א' – המורה תכין את הבצק לעיני הילדים, תיתן לכל אחד מהם גוש בצק והילדים יכינו לחמנייה אישית קטנה. אפשר ללמד אותם לקלוע צמה או לעשות קשר ב"נחש" של בצק.

אפשרות ב' – כל קבוצה תכין בצק משלה. יחד הם יחליטו אם יאפו לחם או לחמניות אישיות.

הלחמניות / הלחם יועברו לאפייה בתנור.

ארוחה כאירוע חברתי

ניערך לארוחה משותפת, ובה נאכל מהלחם שאפינו במו ידינו.

אפשר לחלק את הילדים לקבוצות, ולדאוג שכל קבוצה תתמקד בחלק אחר של הארוחה המשותפת:

א. תכנון הארוחה – המצרכים, המאכלים, כלי האוכל, מפה, מפיות

ב. סידור המקום – השולחנות, הכסאות, סימון מקומות ישיבה

ג. עריכת השולחן – המאכלים שיונחו במרכז, והכלים האישיים

ד. תחילת הארוחה – "טקס" של ברכות, קטע קריאה או נגינה

ה. פירוק וסידור לאחר האוכל

שיחה - בתום הארוחה, נשוחח על הארוחה המשותפת שלנו

- איך היה לנו לאכול לחם מעשה ידינו? מה היה חברתי במה שעשינו? מה היה לנו נעים במיוחד? מה היתה התרומה הייחודית שלנו לארוחה המשותפת? מה החשיבות של העבודה והארוחה ביחד? על מה שוחחנו על יד השולחן בזמן הארוחה?
- האם גם בבית שלכם ארוחת הערב היא אירוע חברתי? כיצד זה בא לידי ביטוי? אילו דברים מיוחדים נערכים אצלכם בזמן ארוחת הערב או ארוחות משפחתיות?

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בארוחה כאירוע חברתי והתמקדנו בלחם כמזון בסיסי בכל התרבויות.

יחידה 5 – מספרים וצורות

על היחידה

יחידה זו עוסקת בקבוצות של מספרים וצורות. היחידה קושרת בין מושג המשפחה בחיי היום יום (כפי שהילדים מכירים), לבין צורות ומספרים, כאיברים בקבוצה שיש לה תכונה או תכונות משותפות.

היחידה מחולקת לשלושה מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- מספרים בתחום ה-100.

חלק ב- מספרים זוגיים ואי-זוגיים.

חלק ג- משפחות של מצולעים.

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר ודיונים מתמטיים, יצירת קשר בין תחום המתמטיקה ותחום השפה, חיזוק נושאים מתמטיים כגון, חקר מספרים בלוח המאה, תכונות מספרים ומשמעות המבנה העשרוני, הגדרות ומושגים של מספרים זוגיים ואי-זוגיים, משפחות מצולעים ושיום מצולעים לפי מספר צלעות וקדקודים.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות א'-ב'.

חלק א

המספרים בתחום המאה

עזרים ואמצעים: לוח המאה מודפס עבור כל ילד ומוקרן בביתה, כתר עשוי מבריסטול או כתר מוכן מחומר קשיח ומספר כרטיסים עם מספרים מתוך לוח המאה (כמספר הפעמים שברצוננו לשחק). דוגמא לאביזרים נלווים למשחק מלך המאה מצורפת בהמשך.

מבט אל לוח המאה

- נקרין ונדפיס לילדים את לוח המספרים בתחום ה-100.

לוח המספרים בתחום ה-100

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

- נסתכל על לוח המאה ונבדוק כיצד המספרים מסודרים בו. נבקש מהילדים לקרוא את המספרים לפי הסדר ולהבחין בכך שהשורות מתחילות בצד שמאל ומסתיימות בצד ימין, וכי זהו רצף המספרים.
- נשוחח עם הילדים לגבי החוקיות בלוח המאה, נדגים על גבי הלוח ונבקש מהילדים דוגמאות נוספות.

חוקיות בלוח ה-100:

- **השורות**- כל שורה נקראת לפי המספר המופיע בסופה (משמאל לימין). השורה הראשונה נקראת עשרת ראשונה, מכיוון שבסופה מופיע המספר 10, השורה השנייה נקראת עשרת שנייה, מכיוון שבסופה מופיע המספר 20, השורה השלישית נקראת עשרת שלישית, מכיוון שבסופה מופיע המספר 30, וכך הלאה. נשאל את הילדים שאלות, לדוגמה, באיזו עשרת נמצא המספר 83? התשובה היא עשרת תשיעית; מהם הספרים שיכולים להופיע בשורה השביעית? התשובה היא כל המספרים שבין 61 ל-70.
- **הטורים**- ספרת היחידות זהה (קבועה) בכל טור, וספרת העשרות גדלה ב-1 ככל שמתקדמים (מלמעלה למטה). לדוגמה, בטור השלישי, ספרת היחידות תהיה 3 וספרת העשרות בכל פעם גדלה ב-1, בכל פעם שמתקדמים באותו טור כלפי מטה- 13, 23, 33, 43.
- **מספרים זוגיים ואי-זוגיים**- בלוח המאה ישנם טורים של מספרים זוגיים ואי-זוגיים לסירוגין. לדוגמה, לאורך הטור הראשון קיימים מספרים אי-זוגיים, כמו 11, 21, 31, ולאורך הטור השני קיימים מספרים זוגיים, כמו 12, 22, 32, וכך הלאה הטור הבא יהיה טור של מספרים א-זוגיים ואחריו טור נוסף של מספרים זוגיים. נאפשר לילדים לצבוע את הטורים של המספרים הזוגיים, בצבע צהוב ואת הטורים של המספרים האי-זוגיים, בכתום. נשאל את הילדים שאלות, האם המספר 54 הוא זוגי? נבקש מהילדים הסבר. התשובות יכולות להיות, "המספר 54 זוגי מכיוון שנמצא בטור של המספרים הזוגיים בלוח המאה", "משום שצבענו אותו בצבע צהוב" (במקבץ הבא של הפעילויות, חלק ב, יוצגו באופן מעמיק יותר המספרים הזוגיים).
- **עשרות שלמות**- בטור הימני בלוח המאה נמצאים המספרים העגולים, המספרים שספרת האחדות שלהן היא 0. נבדוק לגבי כל מספר, לאיזו עשרת שלמה הוא קרוב יותר, וכך נחליט לאיזו עשרת שלמה "לעגל אותו". לדוגמה, המספר 47 קרוב יותר ל-50 מאשר ל-40, ולכן נעגל את המספר 47 ל-50. המספר 42 קרוב יותר ל-40 מאשר ל-50, ולכן נעגל את המספר 42 ל-40.

משחק מלך המאה

הוראות הכנה:

- נכין מראש כתר שעשוי מרצועת בריסטול או נביא כתר מוכן מחומר קשיח.
- נכין כרטיסים עם מספרים מתוך לוח ה-100.

מהלך המשחק:

- נבחר ילד שיצא למספר דקות מחוץ לכיתה.
- נדביק על גבי הכתר מספר מלוח המאה ונראה את המספר לכלל ילדי הכיתה.
- נחזיר אל הכיתה את הילד שיצא ונניח מעל ראשו את הכתר עם המספר שנבחר, מבלי שייראה מהו המספר.
- נבקש מהילד לשאול את שאר הילדים בכיתה, שאלות שתשובתם יכולה להיות "כן" או "לא". על ילדי הכיתה לענות רק "כן" או "לא".

דוגמא לשאלות:

האם המספר שכתוב על גבי הכתר גדול מ-50?

האם המספר נמצא בעשרת השלישית?

האם המספר זוגי?

אם נעגל את המספר התוצאה תהיה 30?

האם ספרת האחדות 2?

- כשהתלמיד מגלה מהו המספר שהודבק על גבי הכתר, הוא מלך המאה.
- ניתן לחזור על המשחק מספר פעמים.

דוגמא לאביזרים נלווים למשחק מלך המאה

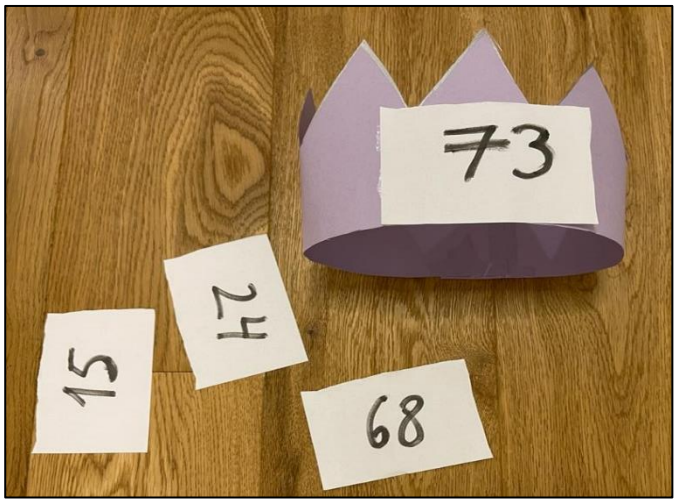

חלק ב

מספרים זוגיים ואי-זוגיים

עזרים ואמצעים: הקרנת סרטון מתוך 10 אצבעות (מצורף בהמשך), קוביות משחק לכל זוג שחקנים (למשחק זוג או פרט), גפרורים או קסמים (כמתואר בפעילות יוצרים מספרים דו-ספרתיים), דף השלמת מספרים מודפס לכל ילד.

- נקרין לילדים סרטון מתוך 10 אצבעות, העוסק במושגים זוגי ואי-זוגי.
- בעקבות הסרטון נסביר לילדים כי את הכמות של מספריים זוגיים, ניתן להציג בזוגות.
- נבקש מהילדים להביט ולאתר ברחבי החדר כמויות זוגיות או אי-זוגיות של חפצים. נשאל את הילדים כיצד הגיעו למסקנה זו? הילדים יכולים לקום ממקומם ולהראות בכיתה.
- נסביר לילדים כי מספר זוגי גם ניתן לחלק לשתי קבוצות שוות ולהציגו כתרגיל חיבור של שני מספרים זהים (מספרים תואמים). לדוגמה, המספר 12 הוא זוגי, כי הוא שווה לסכום שתי קבוצות שוות, 6+6=12.

משחק זוג או פרט

הוראות הכנה: מחלקים את ילדי הכיתה לזוגות.

מהלך המשחק:

- נבחר מי מבין בני הזוג מתחיל באמצעות הטלת קובייה.
- השחקן שמתחיל ראשון בוחר במילה "זוג", המציינת ביטוי למספר זוגי או במילה "פרט", המציינת ביטוי למספר אי זוגי. השחקן השני בוחר במילה שנותרה.
- בהינתן האות, בו זמנית, כל אחד מבני הזוג מראה מספר כלשהו באמצעות האצבעות.
- נחבר בין המספרים של שני השחקנים, אם הסכום זוגי, ניצח השחקן שהימר "זוג", אם הסכום אי-זוגי, ניצח השחקן שהימר "פרט".

ניתן לחזור על אותו משחק מספר פעמים ולשלב הטלת שתי קוביות ע"י כל שחקן על מנת להגיע לסכומים גדולים מ-10. במקרה כזה, חשיפת המספרים לא תהיה מתוזמנת בין השחקנים. המספרים שיופיעו על גבי שתי הקוביות יהיו שייכים לשחקן א', ובהטלת שתי הקוביות בפעם השנייה המספרים יהיו שייכים לשחקן ב'- הסכום המשותף יהיה זה שיקבע זוג או פרט.

יוצרים מספרים דו-ספרתיים

- נשאל את הילדים האם כל מספר נצטרך לצייר את הכמות שלו ולנסות לסדר בזוגות? מה לגבי מספרים גדולים? הרי קשה לצייר כמויות כל כך גדולות.
- נבקש מהילדים ליצור כמויות של מספרים בעזרת אמצעי המחשה כמו גפרורים, קיסמים, שיפודים, קשים. ספרת היחידות תהיה מוצגת באמצעות יחידות בודדות מהפריטים וספרת העשרות תהיה מוצגת באמצעות מקבצים של 10 פריטים. למשל, המספר 34 מורכב מ-3 עשרות ו-4 יחידות ויראה כך בעזרת אמצעי ההמחשה:

- נשאל לגבי כל אחד מהחלקים המרכיבים את המספר:

  האם הוא זוגי?

  האם 10 הוא מספר זוגי?

  האם גם ה-10 הבא זוגי?

  האם גם ה-10 האחרון זוגי?

  האם ה-4 זוגי?

- נסיק מסקנה כי ספרת העשרות 3 בכל מספר דו-ספרתי שהילדים הרכיבו, מייצגת עשרות שלמות זוגיות, כי הרי 10 זוגי. לכן, בכדי לבדוק אם מספר דו-ספרתי זוגי, עלינו להתייחס רק לספרתי האחדות ועל פיה לקבוע.

דף השלמת המספרים

- נדפיס לכל ילד את דף השלמת המספרים המצורף בהמשך.
- נבקש מהילדים להשלים את דף השלמת המספרים, לצייר לכל מספר את הייצוג שלו בגפרורים (לפי הדוגמא) ולכתוב האם המספר זוגי או אי-זוגי.

דף השלמת מספרים

המספר	המספר בציור	זוגי או אי-זוגי
34	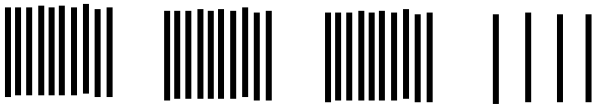	זוגי
53		
39		
65		
58		
70		

חלק ג

משפחת המצולעים

עזרים ואמצעים: הקרנת סרטון מאתר בריינפופ (מצורף בהמשך), הקרנת שני ציורים המופיעים בפעילות "מהו מצולע?", גפרורים או קיסמים, נייר ודבק לפעילות "תערוכת מצולעים", כרטיסים ובתים למשחק "מיון מצולעים" (מופיעים בהמשך).

מהו מצולע?

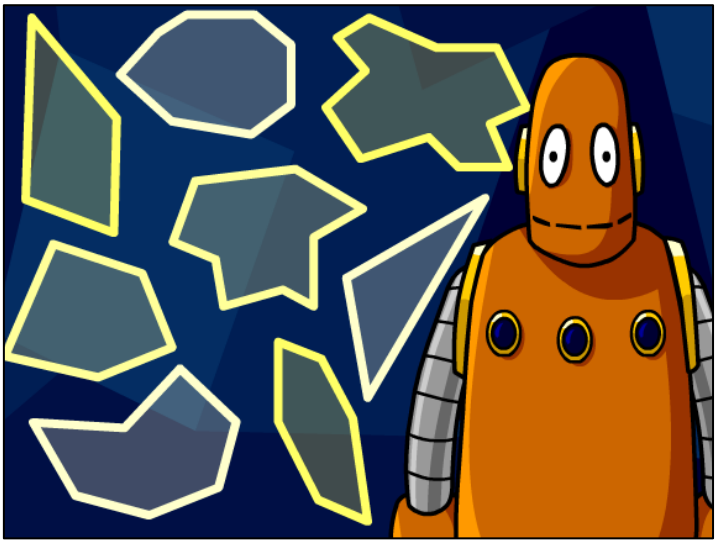

- נקרין לילדים סרטון מאתר "בריינפופ" העוסק במושג מצולעים.
- בעקבות הסרטון נסביר לילדים מהי ההגדרה של מצולע, צורה סגורה המורכבת משלושה קטעים ישרים או יותר.
- נקרין לילדים את שני הציורים הבאים ונבקש מהם לתאר את ההבדל בין שני הציורים.

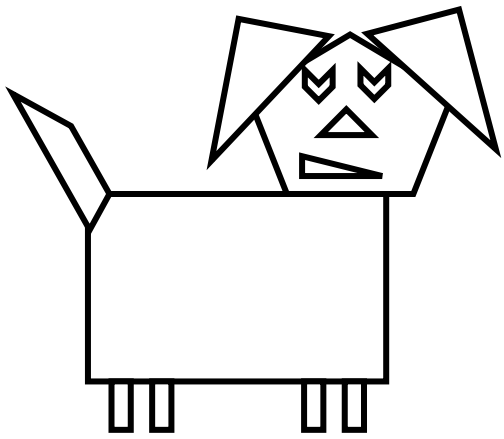

- נסיק יחד עם הילדים את המסקנה כי הציור הימני מורכב כולו ממצולעים והציור השמאלי, מורכב מקווים עקומים, פתוחים וסגורים, ציור שנעשה ביד חופשית ללא סרגל.
- נציע לילדים לצייר ציור המורכב כולו ממצולעים, לפי הדוגמא בצד ימין, נבקש מהילדים להשתמש בסרגל בעת הכנת הציור.
- נאפשר לילדים לצבוע את הציור שציירו.

תערוכת מצולעים

- נחלק לילדים גפרורים, דבק ודף נייר ונבקש מהם לבנות מצולעים שונים ולהדביק אותם על גבי הדף.
- נסביר לילדים את המושג צלעות (הקווים שמרכיבים את המצולעים), וקדקודים (נקודות המפגש בין הצלעות).
- נסביר לילדים כי שמות המצולעים נקבעים לפי מספר הצלעות שלהם, לדוגמה, מצולע בעל 3 צלעות נקרא משולש, מצולע בעל 4 צלעות נקרא מרובע, מצולע בעל 5 צלעות נקרא מחומש, מצולע בעל 6 צלעות נקרא משושה.
- נבקש מהילדים לכתוב בתוך כל מצולע שהדביקו בתערוכה, את שמו.
- נמיין את המצולעים למשפחות: משפחת המשולשים, משפחת המרובעים, משפחת המחומשים ומשפחת המשושים.

משחק מיון מצולעים

- נדפיס לילדים את הכרטיסים המופיעים בהמשך ואת הבתים.
- נבקש מהילדים לגזור כל כרטיס בנפרד לפי סימון הקווים המקווקוים.
- נבקש מהילדים למיין את המצולעים לפי הכותרות המתאימות המצויות על גבי גגות הבתים.
- נקבע יחד עם הילדים צבע שונה לכל משפחה ששמה מופיע על גבי גגות הבתים, הילדים יצבעו את המצולעים השונים בהתאם למיון למשפחות, לפי הצבעים שנבחרו, וידביקו כל מצולע בבית המתאים לו.

לדוגמה, משפחת המשולשים- ירוק, משפחת המרובעים- צהוב, משפחת המחומשים- כחול ומשפחת המשושים- אדום.

כרטיסים למשחק מיון מצולעים

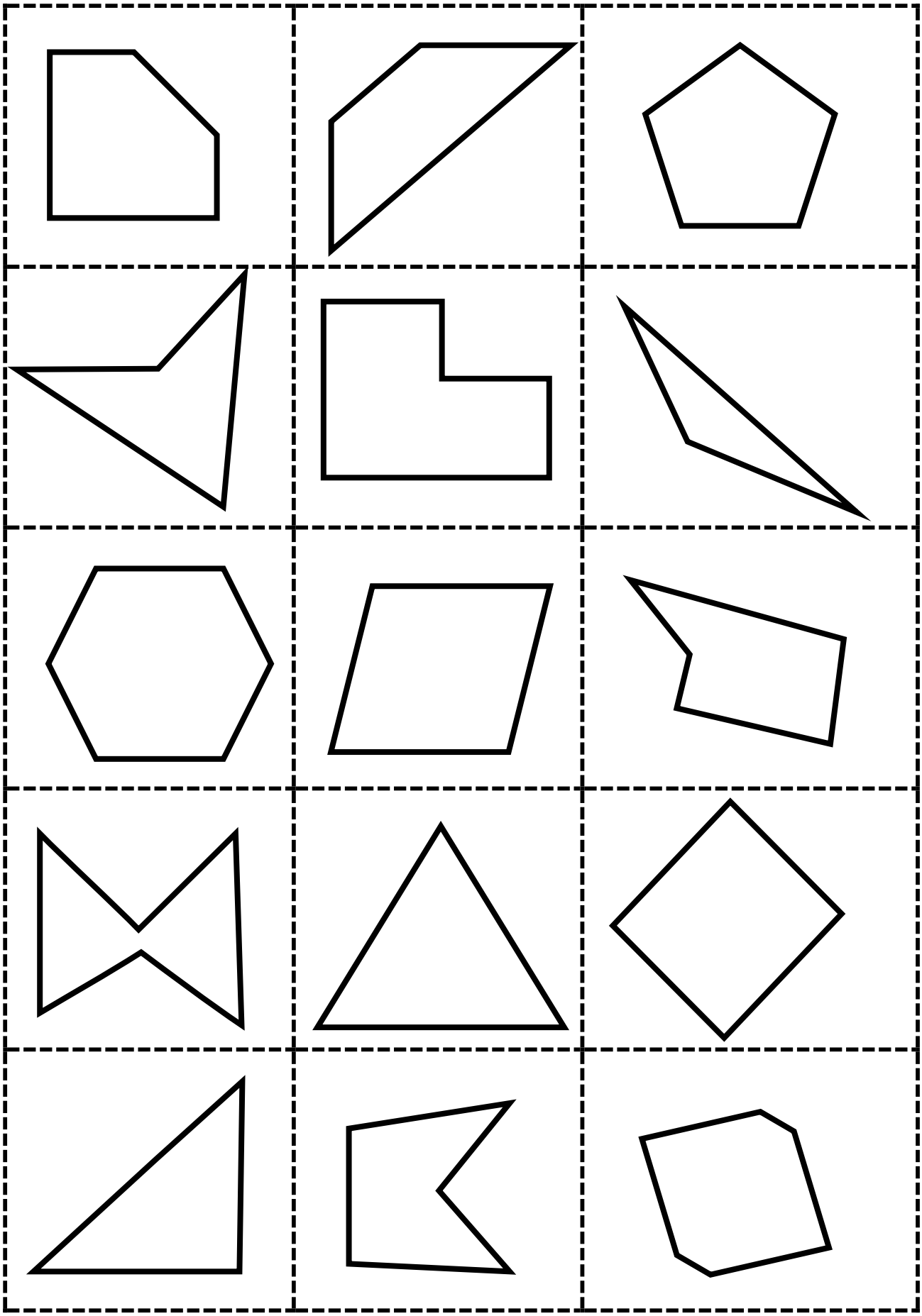

בתים למשחק מיון מצולעים

בית המשולשים

בית המרובעים

בית
המחומשים

בית
המשושים

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא משפחות של מספרים וצורות בדגש על היבטים מתמטיים.

לדוגמא, חקר מספרים בלוח המאה, משמעות המבנה העשרוני ושיום מצולעים.

יחידה 6 – צרכנות נבונה

על היחידה

בעידן הטכנולוגי של ימינו החשיפה לפרסומות היא בלתי פוסקת ולעיתים מתרחשת בתת המודע שלנו, לא פעם שמענו ילדים מזמזמים את המנגינה של פרסומת זו או אחרת או צוחקים לקול סלוגן מתוך פרסומת, שנאמר בכיתה. אם נתבונן היטב, נגלה כי הילדים הם כוח קנייה שמניע תעשייה שלמה, ולכן חשוב ללמד את הילדים מהי צרכנות נבונה.

יחידה זו עוסקת בצרכנות נבונה במשפחה שלי.

היחידה מחולקת לשלושה מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- שטרות, מטבעות והמרות.

חלק ב- חושבים ומחשבים- כמה כסף?

חלק ג- קונים ונהנים- מה משתלם?

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר ודיונים מתמטיים, יצירת קשר בין תחום המתמטיקה ותחום השפה לחיי היום יום, למידה בנושא צרכנות נבונה, חיזוק נושאים מתמטיים כגון, חקר מטבעות ושטרות, ערך המטבעות והשטרות, המרות ממטבעות ושטרות קטנים, לשטרות ומטבעות גדולים ולהיפך, הצגת סכומים בדרכים שונות, השוואה בין סכומי כסף, דיאגרמת צריכה.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות ג'-ד'.

LOL SURPRISE!
LOL SURPRISE!
LOL SURPRISE!

חלק א

שטרות, מטבעות והמרות

עזרים ואמצעים: הקרנת המילים והשמעת השיר "ילד פלא"/ של סילברסטיין (מצורף בהמשך), הצגת המטבעות והשטרות מתוך אתר בנק ישראל (מצורף בהמשך), הדפסת השטרות והמטבעות עבור כל ילד מספר פעמים (טבלת השטרות והמטבעות מצורפת בהמשך).

- נקרין ונשמיע לילדים את השיר "ילד פלא" / של סילברסטיין

ילד פלא

מילים: של סילברסטיין / לחן: דורון שפר

תרגם: בני הנדל

אבא נתן לי שטר אחד של אלף
כי חכם אתה בני במיוחד
אז החלפתי אותו בשני שטרות של מאה
כי השניים טובים מאחד

הלכתי והחלפתי גם את אלה
את השניים עם בנדוד שלי אפריים
בשלושה מטבעות עשיריות מבהיקות
השלושה הרי טובים מן השניים

אחר כך פגשתי את מוישה העיוור
ועבדתי עליו בלי בושה
הוא נתן ארבעה של עשר אגורות
וארבע הרי טובים משלושה

לקחתי ת'כסף ארבעים אגורות
למכולת להשיג לי ריבה
אבל בדרך החלפתי בחמש אגורות
כי חמש טובות מארבע

אז לאבא הלכתי לראות מה הוא יגיד
קרחתו האדימה כולה
הוא עצם את עיניו ואת ראשו הניד
כל כך גאה שלא יצאה לו אף מילה

- נקרא עם הילדים את השיר ונבקש מהילדים להסביר במילים שלהם מה קרה בשיר? מהי הטעות של אותו "ילד פלא"? קרוב לוודאי שהילדים יסבירו כי לגודל ולכמות השטרות והמטבעות אין כל חשיבות, החשיבות היא לערך שמייצגים השטרות והמטבעות.
- נשאל את הילדים, כיצד היו מרגישים אם היו מתבלבלים כמו הילד? כיצד הוריהם היו מגיבים?
- נשאל את הילדים האם פעם הם או בן משפחה שלהם איבד כסף או ארנק? מה הייתה התגובה? מדוע זה מלחיץ כשמאבדים כסף?

היכרות עם המטבעות והשטרות

- נציג בפני הילדים את המטבעות והשטרות מתוך האתר של בנק ישראל (רצוי להדפיס לתלמידים את טבלת המטבעות והשטרות המצורפת בהמשך).
- בהמשך לשיר שקראנו על ילד הפלא, נבקש מהילדים דוגמה למטבעות או לשטרות שהגודל שלהם זהה או שונה והערך שלהם שונה בתכלית, כמו המטבע "חצי", שגדול משאר המטבעות, אך הערך שלו קטן מהמטבע של החמישה שקלים. דוגמה נוספת היא השטרות של 20 שקלים ו-50 שקלים, שכמעט זהים בגודלם, אך שונים בערכם באופן לא יחסי.
- בשלב זה נוכל להציג בפני הילדים מתוך האתר של בנק ישראל את המטבעות והשטרות לאורך השנים, נסקור את ההיסטוריה של השקל הישן והחדש.
- נאפשר לילדים להשוות בין השטרות הישנים לשטרות החדשים, כיצד ייצרו בעבר את השטרות והמטבעות? מה השתנה?
- נשאל את הילדים למה יש צורך בכסף? כיצד שילמו בעבר עוד לפני שהמציאו את הכסף?

השיחה עם הילדים מעוררת סקרנות ומובילה אותם לחקור ולגלות דברים חדשים.

טבלת השטרות והמטבעות

מטבעות	שטרות

המרה מהקטן אל הגדול

נבקש מהילדים לבצע המרה ממטבעות ושטרות קטנים, למטבעות ולשטרות גדולים – נצייר או נציג זאת על גבי הלוח (דוגמאות מצורפות בהמשך).

דוגמאות להמרות ממטבעות ושטרות קטנים, לגדולים:

- 10 מטבעות של 10 אג' שווים למטבע אחד של 1 ש"ח.
- 5 מטבעות של 10 אג' שווים למטבע אחד של ½ ש"ח.
- 2 מטבעות של ½ ש"ח שווים למטבע אחד של 1 ש"ח.
- 5 מטבעות של 1 ש"ח שווים למטבע אחד של 5 ש"ח.
- 10 מטבעות של 1 ש"ח שווים למטבע אחד של 10 ש"ח.
- 2 מטבעות של 5 ש"ח שווים למטבע אחד של 10 ש"ח.
- 2 מטבעות של 10 ש"ח שווים לשטר אחד של 20 ש"ח.
- 5 מטבעות של 10 ש"ח שווים לשטר אחד של 50 ש"ח.
- 2 שטרות של 50 ש"ח שווים לשטר אחד של 100 ש"ח.
- 5 שטרות של 20 ש"ח שווים לשטר אחד של 100 ש"ח.
- 2 שטרות של 100 ש"ח שווים לשטר אחד של 200 ש"ח.
- 4 שטרות של 50 ש"ח שווים לשטר אחד של 200 ש"ח.

דוגמאות להצגה על הלוח:

חלק ב

חושבים ומחשבים- כמה כסף?

עזרים ואמצעים: הקרנת והדפסת ציור של ארנק ריק לכל ילד (מופיע בהמשך), הדפסת טבלת השטרות והמטבעות לכל ילד (מופיעה בחלק א של יחידה זו), הדפסת דף "איפה יש יותר כסף" לכל ילד, הקרנת הדיאגרמה הריקה והכנת הכרטיסים עם הציורים של חמש הוצאות קבועות במשפחתי (מופיעים בהמשך).

ארנק עם כסף

- הציגו בפני הילדים את הארנק הריק (מופיע בהמשך) ובקשו מהם למלא את הארנק במטבעות ובשטרות בסכום של 200 ש"ח.

ניתן להדפיס עבור הילדים את טבלת המטבעות והשטרות מהפעילות הקודמת ולהציג בכיתה תערוכה של ארנקים עם סכומים זהים בדרכים שונות.

ניתן לבקש מהילדים לכתוב תרגילים מתאימים למטבעות ולשטרות שבארנק.

ארנק ריק

איפה יש יותר כסף?

בעמוד הבא מצורף דף "איפה יש יותר כסף" ובו טבלה.

- נבקש מהילדים לספור את הכסף בכל תא של הטבלה ולכתוב במשבצת הריקה את הסכום.
- נבקש מהילדים להחליט בכל שורה, איפה יש יותר כסף, בצד ימין של השורה או בצד שמאל של השורה?
- נקיף בכל שורה את הצד שבו יש יותר כסף ונוסיף ציורים של מטבעות ושטרות בצד שבו חסר כסף, על מנת ששני הצדדים בכל שורה יהיו שווים בערכם.

דף איפה יש יותר כסף

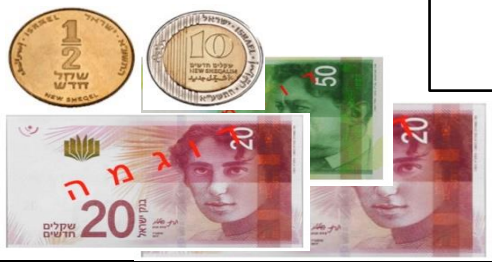

דיאגרמת הוצאות משפחתיות

בתחילת הפעילות נשוחח עם הילדים לגבי הוצאות משפחתיות בבית.

נשאל:

מהן הוצאות משפחתיות? מהן הכנסות משפחתיות?

אילו תשלומים/הוצאות משלמים בני המשפחה במהלך חודש אחד?

נבהיר באמצעות דוגמאות את המונחים הבאים:

"אחזקת הדירה", הכוונה היא לחשבונות מים, חשמל, גז, ניקיון הדירה וכדומה.

"מזון", הכוונה לפירות וירקות, בשר, מוצרי חלב, ביצים וכדומה.

"תרבות ופנאי", הכוונה לחוגים, הופעות, הצגות, מנוי לבריכה ועוד.

"לבוש והנעלה", הכוונה לפרטי לבוש, נעלים, בגדים, ואביזרים נלווים כמו צעיף וכובע וכדומה.

"תחבורה ותקשורת", הכוונה לנסיעה ברכב, במונית, ברכבת או באוטובוס, שימוש בטלפון קווי בבית או בטלפון נייד, בחבילת גלישה ביתית או סלולרית וכדומה.

הדיאגרמה:

- נקבע מראש חמש הוצאות קבועות שקיימות בכל משפחה, לדוגמא, אחזקת הדירה, מזון, תרבות ופנאי, לבוש והנעלה, תחבורה ותקשורת.
- נכין מראש כרטיסים עם ציורים של חמש ההוצאות הקבועות (ראו דוגמא, כדאי לשכפל יותר כרטיסים מכמות הילדים).
- נבקש מהילדים מבעוד מועד לשאול בבית מהי (מבין חמש האפשרויות) ההוצאה הגבוהה ביותר במשפחתם.
- נקרין על הלוח את הסרטוט של הדיאגרמה הריקה (מצורפת בהמשך).
- נזמין בכל פעם ילד אחר שיבחר את הכרטיס ובו הציור של ההוצאה הגדולה ביותר במשפחתם, וידביק את הכרטיס שבחר בעמודה המתאימה על גבי הדיאגרמה הריקה שמוקרנת על הלוח (ניתן להשתמש בנייר דבק או בפלסטלינה להדבקת הכרטיסים על הלוח).
- ניתן לצלם את הדיאגרמה ולתלות אותה בכיתה כמזכרת.
- ניתן להכין עם הילדים דיאגרמות נוספות כמו, מספר הנפשות בכל בית, הפעילויות המועדפות בשעות הפנאי במשפחתי וכדומה.

שיחה- ניתן לנהל שיחה עם הילדים בנושא הדיאגרמה ולשאול שאלות כמו:

עבור כמה ילדים בקייטנה, ההוצאה הכי גדולה היא הוצאה שקשורה למזון? או הוצאה שקשורה לתקשורת ותחבורה? או הוצאה שקשורה לתרבות ופנאי? או הוצאה שקשורה ללבוש והנעלה? או אולי לאחזקת הבית? כיצד ניתן לדעת זאת?

<u>דוגמא לכרטיסים עם ציורים של חמש הוצאות קבועות במשפחתי</u>

אחזקת דירה	מזון	תרבות ופנאי	לבוש והנעלה	תחבורה ותקשורת

<u>דיאגרמה ריקה</u>

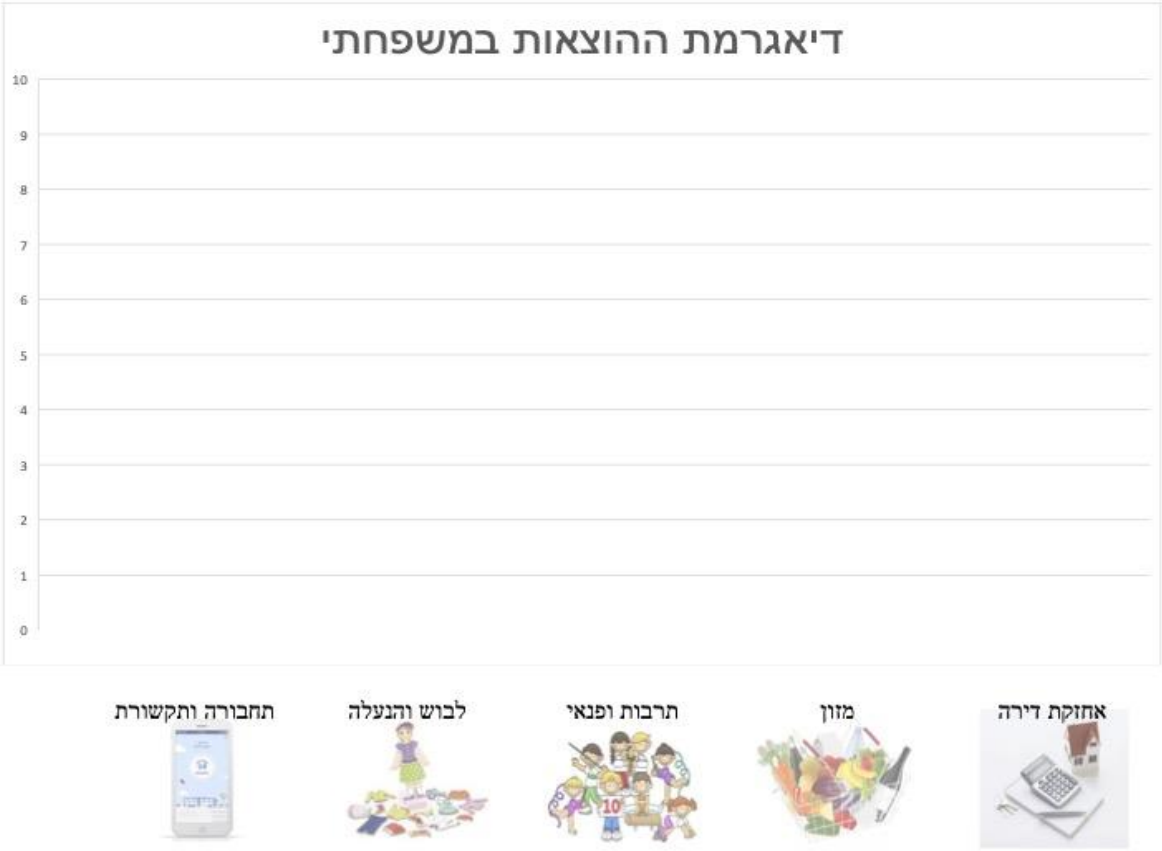

חלק ג

קונים ונהנים- מה משתלם?

עזרים ואמצעים: הקרנת סרטונים מטעם "המועצה לצרכנות" (מצורפים בהמשך), הקרנת האתר "זאפ השוואת מחירים" (מצורף בהמשך), הדפסת הדף "סוגים שונים של בריכות" לכל תלמיד (מצורף בהמשך), סרגל סנטימטרים.

מתי קונים?

- נקרין סרטון מטעם המועצה לצרכנות – לפני שקונים חושבים ובודקים.
- נשוחח עם הילדים בעקבות הסרטון, לגבי המוצרים שהאדם המופיע בסרטון רכש. נשאל את הילדים:

לאילו מוצרים האדם בסרטון באמת היה זקוק? האם לכל כך הרבה כוסות קפה? לחולצות? לאזניות? נשתף בצורך האישי של כל אחד לרכישת מוצר כלשהו ומה המניעים שלנו לכך. האם נרכוש תמיד מוצר זול יותר? מה משפיע עלינו בתהליך הרכישה?

נשאל האם בעבר רכשתם מוצר שהתאכזבתם ממנו? מה היו הסיבות לכך?

- נסכם כי תהליך רכישת מוצר צריך להיות מלווה בשיקולי דעת וסקר שוק לגבי מחירו וטיבו.

בריכה מתנפחת

- נכנס עם הילדים לאתר השוואת מחירים כמו זאפ השוואת מחירים. נחפש בקטגוריית החיפוש "בריכה מתנפחת".
- נבדוק עם הילדים מהם השיקולים שברכישת בריכה מתנפחת (יצרן, טווח מחירים, צורה, אורך או קוטר).
- נשאל את הילדים אילו שיקולים תלויים ברצון שלנו ואילו שיקולים הם כורח המציאות?

לדוגמא, גודל הבריכה ורוחב הבריכה תלויים במרחב שבו אנו מתכננים למקם את הבריכה,

- טווח המחירים תלוי בתקציב שיש לנו לרכישת הבריכה, אך היצרן תלוי ברצון שלנו, נבדוק חוות דעת שונות שלקוחות כתבו לגבי כל יצרן ולפי זה נחליט איזו בריכה לרכוש.
- נספר לילדים כי ברשותם 500 ש"ח וכי עליהם לרכוש את הבריכה המתנפחת המתאימה ביותר מתוך מגוון הבריכות הקיים, לשטח של חצר בית הספר (חלק מסוים מתוך החצר).
מידות השטח המיועד לבריכה: אורך- 4 מטרים רוחב- 3 מטרים.
- נדפיס לילדים את הדף ובו סוגים של בריכות מתנפחות (מצורף בהמשך), נאפשר לילדים למדוד בעזרת סרגל את האורך והרוחב של כל בריכה (כדאי להסביר לילדים כי המידות על גבי הדף בסנטימטרים, במציאות המידה היא במטרים), לחשב את השטח של כל בריכה, ולדון ביניהם איזו בריכה הכי כדאי לרכוש ומדוע? (מצורף דף פתרון)
(ניתן לאפשר לילדים בשלב זה לעבוד בקבוצות).
- לפני שנמדוד נסתכל על המחירים ונבדוק איזו בריכה מתאימה מבחינת המחיר (כולן מלבד דגם לבנים).
- ואז ניגש למדידת הבריכות:
  - דגם בועות ודגם גלים אינם תואמים מבחינת מידותיהם.
  - דגם משובץ ודגם נקודות קטנים מהמידות הנדרשות ולכן לא כדאי לרכוש אותם.
  - דגם לבנים תואם מבחינת המידות, אך המחיר שלו הכי יקר ועובר את תקציב ה-500 ש"ח.
  - דגם שמיים הינו הדגם המתאים ביותר לפתרון בעיה זו.

דף סוגים של בריכות מתנפחות:

 דגם בועות אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 490 ש"ח	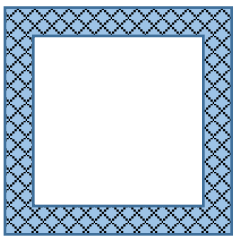 דגם משובץ אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 460 ש"ח	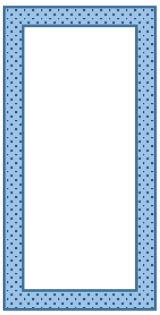 דגם נקודות אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 420 ש"ח
 דגם שמיים אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 490 ש"ח	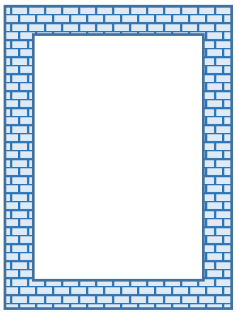 דגם לבנים אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 520 ש"ח	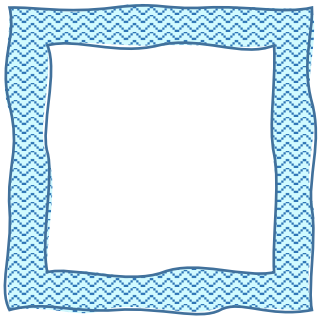 דגם גלים אורך הבריכה: _____ רוחב הבריכה: _____ מחיר: 480 ש"ח

 דגם בועות אורך הבריכה: 3 מטרים רוחב הבריכה: 5 מטרים מחיר: 490 ש"ח	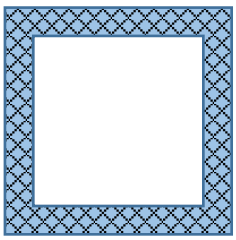 דגם משובץ אורך הבריכה: 3 מטרים רוחב הבריכה: 3 מטרים מחיר: 460 ש"ח	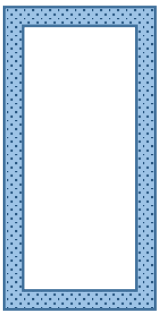 דגם נקודות אורך הבריכה: 4 מטרים רוחב הבריכה: 2 מטרים מחיר: 420 ש"ח
 דגם שמיים אורך הבריכה: 3 מטרים רוחב הבריכה: 4 מטרים מחיר: 490 ש"ח	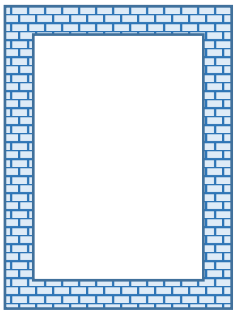 דגם לבנים אורך הבריכה: 4 מטרים רוחב הבריכה: 3 מטרים מחיר: 520 ש"ח	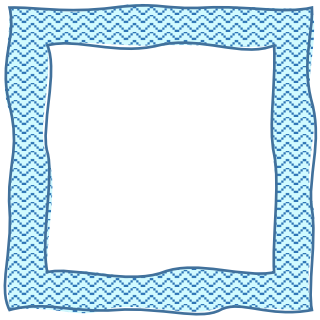 דגם גלים אורך הבריכה: 4 מטרים רוחב הבריכה: 4 מטרים מחיר: 480 ש"ח

- ניתן בהמשך לבקש מהילדים לחשב את ההיקף של כל בריכה במטרה לרכוש גדר מסביב לבריכה וכדומה.
- לסיכום הפעילות ניתן להקרין סרטון מטעם המועצה לצרכנות – שמים לב לפרטים הקטנים ולשוחח עם הילדים למה כדאי לשים לב לפני שמחליטים על חופשה משפחתית? האם כדאי לקבוע חופשה רק על סמך מודעה בעיתון?

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא צרכנות נבונה במשפחתי בדגש על היבטים מתמטיים.

לדוגמא, חקר מטבעות ושטרות, המרה ופריטה ודיאגרמת צריכה.

פרק ב': מטיילים עם חברים

פתיח

הנושא הנוכחי, מטיילים עם חברים, שם דגש על הטיול כערך מוסף בחברות. הטיולים, ובעיקר טיולים בטבע, מאפשרים חיבור בין המשתתפים, יצירת שפה משותפת וחוויות משותפות. הטיול הוא אירוע משמח, מלהיב שיש עימו חוויה. למידה והנאה.

פרק זה מתמקד במקומות, הקשורים לארץ ישראל, והוא כולל שש יחידות: שלוש יחידות בתחום השפה, שתי יחידות בתחום המתימטיקה ויחידה אחת באנגלית לכיתה ד'. היחידות משלבות טקסטים מילוליים וחזותיים מסוגים שונים (שיר, סיפור, מידע, הוראות, תמונות סרטונים, כרזות), היחידות השונות מציעות פעילויות מעניינות ומשמחות.

כל יחידה מציעה מגוון רחב ועשיר של פעילויות אשר ניתן לבחור מהן את המתאימות ביותר:

<u>יחידות בתחום השפה</u>

1. מטיילים בשביל ישראל (5 פעילויות לבחירה)
2. נטייל במערות ישראל (8 פעילויות לבחירה)
3. דגים, אלמוגים ודולפינים בים סוף (8 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות בתחום המתימטיקה</u>

1. מתימטיקה בים סוף (7 פעילויות לבחירה)
2. מה שרואים מכאן, לא רואים משם (6 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות באנגלית:</u>

1. נוסעים לחופשה עם חברים (2 פעילויות לבחירה)

הצעות לפעילות שיא בנושא

א. חידון – יצירת חידון / משחק טריוויה / "המרדף" סביב מקומות בארץ

ב. "יום המוסיקה" סביב שירים מולחנים שנכתבו סביב מקומות בארץ (למשל: שירים על ירושלים, שירי תל אביב, שירים על הכנרת, שירי העמק, שירים על החרמון, ועוד). יום המוסיקה יכול לכלול היכרות עם השירים, חידונים של שירים מושמעים, הזמנה של זמרים לשירה בציבור וכד'.

ג. היכרות עם היישוב שלי – מפה של היישוב, חידון תמונות על מקומות בישוב (בתי"ס, בניין העירייה, קופ"ח, אתרים מיוחדים כגון טיילת, כיכר גדולה, אנדרטה, מוזיאון, קניון, מרכז ספורט ועוד).

ד. ביקור באתרים מרכזיים בישוב שלי – ביקור במוזיאון, חוף ים, אתר הסטורי וכד' בישוב. יצירת קשר עם מפעילי המקום לסיור מודרך ומשמעותי.

ה. קשר עם ילדים מעיר אחרת – יצירת קשרים בין כיתות ילדים ממקומות שונים בארץ. הקשר הראשוני ייווצר בין הצוותים כדי להחליט על אופי הקשר. אפשר לספר על היישוב שלנו, על האזור בו אנו חיים, על בית הספר שלנו, אפשר ליצור סרטון ובו כל ילד מציג את עצמו, אפשר לשיר יחד את המנון בית הספר או שיר אחר שהילדים בוחרים, אפשר לצייר ציור משותף על דף גדול, אפשר לכתוב ברכה וכד'. את היצירות ניתן לצלם / להקליט ולשלוח במייל.

ו. תערוכה – יוצרים תערוכת תמונות / אלבום של מקומות שבהם בילו הילדים עם בני המשפחה. אפשר ליצור תערוכה של דגמים ויצירות של הילדים בעקבות הפעילויות השונות

ז. פעילות יצירה במסגרת רשות הטבע והגנים הלאומיים

ח. שביל ישראל - הזמנה של מטייל בשביל ישראל או אחד מתושבי הישובים שלאורך השביל כדי שישתף בחוויותיו. אפשרות נוספת ביקור באחד מאתרי שביל ישראל.

יחידה 1 – מטיילים בשביל ישראל

על היחידה

היחידה הנוכחית עוסקת במסלול ההליכה הארוך ביותר בישראל - שביל ישראל. היחידה בנויה כך, שהיא מתייחסת לשביל ישראל הן באופן כללי (לוגו של השביל, הסימון שלו ועוד) והן באופן נקודתי, לחלקים ספציפיים בו, המעידים על המגוון העשיר של צורות הנוף לאורך השביל.
היחידה עשויה להעניק תחושה של טיול בחלקים בשביל ישראל. הפעילות ביחידה תעודד יציאה לטבע, למסלולי הליכה מגוונים בארץ, עם החברים ועם המשפחה.
הערכים המקופלים בבסיסה של היחידה הם קשר לארץ, לטבע ולנוף.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן קירוב הילדים לנושאים שונים בתחום המולדת והחברה, קשר לאדמה, לארץ, לטבע ולנוף.
היכרות עם מקומות ואנשים שונים, עידוד היציאה לטבע ולנוף הפתוח, והעשרה של עולם הידע בנושא זה בדרכים יצירתיות וחוויתיות.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות ב'-ד'

1. לטייל בארץ ישראל

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דף שיר, תמונות של מקומות המוזכרים בשיר – להלן

שיחה – נשוחח עם הילדים על טיולים בארץ. מי מהם מטייל בארץ, באילו מקומות, באיזו עונה בשנה, האם הם ישנים תחת כיפת השמים? האם הם זוכרים טיול אחד שהרשים אותם במיוחד? נמנה עם הילדים מקומות שונים בארץ, כחלק מההכנה לקריאת השיר המצורף.

יש לי חבר / מלים ולחן נעמי שמר	
יש לי חבר בירושלים, יש לי חברה ברמת אביב, יש לי חברים בראש העין, וגם בגשר הזיו. פזמון – אצא לי לטייל על כל ארץ ישראל במקלי ובתרמילי. ובערוב היום בוודאי אמצא מקום אצל החברים שלי.	יש לי חבר בכפר החורש, ובאשקלון ובעתלית, יש לי חברה בחוף מכמורת ובעפולה עילית. אצא לי לטייל... יש לי חבר גם בבאר שבע, יש לי חברה בכרם שלום, יש בנהלל ויש בגבע, ויש אפילו בסדום. אצא לי לטייל...

שיחה – נקרין, נדפיס ונקרא את מילות השיר. נשוחח עם הילדים על השיר:
אילו מקומות בשיר מוכרים לי? באילו מקומות ביקרתי?

פעילות – נחלק לכל ילד את מילות השיר ונבקש לשים לב למה שכתוב:

- השיר מתחיל במילים "יש לי" – למה הכוונה? למי יש? (הדובר בשיר, הילד שבשיר)
- באילו מקומות יש לו חברה? (רמת אביב, חוף מכמורת, עפולה עילית, כרם שלום) נקיף בעיפרון את שמות המקומות האלה.
- באילו מקומות יש לו חברים? (ראש העין, גשר הזיו) נקיף בעיפרון את שמות המקומות האלה.
- מה יש לילד בנהלל, בגבע ואפילו בסדום? חבר? חברה? חברים? האם זה כתוב במפורש? נקיף בעיפרון את שמות המקומות האלה.

האזנה ושירה – נאזין לשירתה של רינת גבאי - יש לי חבר

נצטרף לשירה.

פעילות – נתבונן בתמונות וננסה לזהות את המקום המצולם. לאחר הזיהוי נאתר בשיר את שם המקום, ונשים לב האם המקום מוזכר בבית הראשון, השני או השלישי בשיר?

תמונה 1 	תמונה 2
תמונה 3 	תמונה 4
תמונה 5 	תמונה 6
תמונה 7 	תמונה 8

פעילות יצירה – נזמין את הילדים לאחד את מילות השיר עם התמונות של המקומות – נגיש את דפי השיר ודפי התמונות.

הילדים יגזרו, וידביקו בצורה שניראית להם מתאימה ביותר. לדוגמה: אפשר להדביק את התמונות מסביב למילות השיר ולמתוח קו בין שם המקום לתמונה המתאימה.

ילדי כיתה ד יוכלו למצוא את המקומות במפת הארץ.

להלן שמות המקומות שבתמונות:

1. ירושלים	5. סדום
2. גשר הזיו	6. עפולה עלית
3. כרם שלום	7. נהלל
4. חוף מכמורת	8. באר שבע

2. בשביל ישראל – למה הכוונה?

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דפים, עפרונות)

שיחה – נתמקד במילים "בשביל ישראל" למה הכוונה? ננסה להבין את שתי האפשרויות:

בְּשְׁבִיל ישראל = בַּשביל של ישראל, בַּדֶּרֶך של ישראל

בְּשְׁבִיל ישראל = למען ישראל

איזו אפשרות מתאימה יותר לנושא שלנו (למעשה כל אחת מהאפשרויות יכולה להיות הגיונית)

הרחבת הידע - נספר לילדים על שביל ישראל. נצלם ונגיש לילדים את קטע המידע המצורף. נקרא יחד, נסביר מושגים ונעשיר את אוצר המלים.

לדוגמה: אזורים שופעי מים – אזורים שיש בהם שפע מים.

אזורים צחיחים – אזורים יבשים שיורד שם מעט מאוד גשם אפילו בחורף.

שביל ישראל – קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים – ד"ר רְנה ברנר

שביל ישראל הוא נתיב הליכה לאורך כל אורכה של ישראל מדן בצפון ועד אילת בדרום. אורכו של השביל הוא 1000 ק"מ, והוא מחולק ל-56 חלקים.

השביל עובר במקומות רבים: בהרים, בגאיות, דרך יערות ודרך חורשות, באזורים חשופים, באזורים שופעי מים כמו נחלים ומעיינות ובאזורים צחיחים ויבשים.
השביל עובר בדרכו באתרים היסטוריים ובמקומות בהם ישנן תופעות טבע

מיוחדות. השביל עובר דרך יישובים גדולים וקטנים והוא יוצר פסיפס עשיר שמרכיב את ישראל מבחינת הטבע והנוף ומבחינה אנושית.

הצועדים בשביל ישראל נערכים לקראת הצעידה במשך ימים רבים. הם לומדים את המסלול, מכינים את הציוד ועושים את הדרך בצורה בטוחה. יש ביניהם מי שצועדים את כל המסלול ברצף ולרוב זה לוקח להם שלושה חודשים. אולם יש גם מי שצועדים בכל פעם מִקְטַע אחר של השביל.

פעילות – נקרא את קטע המידע. נסביר מה שאינו ברור.

נזמין את הילדים לומר / לכתוב את המשפטים האלה, שמתוך קטע המידע, במלים שלהם:

- האנשים המעוניינים ללכת בשביל ישראל מכינים מראש את הציוד שיזדקקו לו.
- יש אנשים הצועדים בכל פעם מִקְטַע אחד של המסלול.
- השביל עובר באזורים שופעי מים.
- השביל עובר באזורים צחיחים.
- בשביל עובר באתרים היסטוריים.

שיחה - נזמין את הילדים לעיין שוב בקטע המידע ולספר פרט מידע אחד שהיה להם חדש, ואותו הם יודעים עתה.

סרטון – שביל ישראל ב-60 שניות – נקרין לילדים את הסרטון. נשים לב לשמות המקומות (כתובים בפינה הימנית התחתונה של המסך). ננסה לזכור כמה שיותר שמות ונשים לב כמה המטיילים נהנים ושמחים.

בתום ההקרנה נשוחח על מה שראינו.

3. יוצרים קטע מהשביל

(אמצעים ועזרים: ליצירת שולחן חול: ארגז קרטון של פירות / ירקות, אדמה לחה, ניילון / שקית אשפה. ליצירת מקטע השביל: אבנים, ענפים, מקלות, דמויות קטנות, אבקת צבעי אדמה בחום וכחול, חתיכות בד (ליצירת אוהלים)

שיחה וצפייה – נקרין את תמונות המטיילים בשביל. נשוחח על מה שנראה בתמונה. נדגיש שני היבטים –

א. צורת הנוף - מבנה פני השטח, הקרקע (הררי / מדברי / מיוער / סלעי / מישורי וכד').

ב. תכסית – מה שנמצא על פני הקרקע ומכסה אותה – עצים, עשבים, מבנים ובתים, אוהלים וכד'.

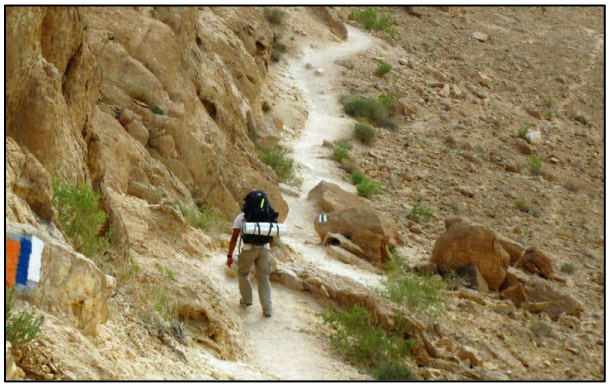

יצירה – נחלק את הכיתה לקבוצות עבודה. כל קבוצה תכין בתוך ארגז קרטון מִקְטַע מהשביל.
מהלך העבודה:

- יצירת בסיס העבודה – על שולחן, במקום נוח, נניח את ארגז הקרטון. נפרוס בתחתית הארגז ניילון למניעת חלחול מים ועליו נשפוך חול לח.
- יצירת ה"אזור שבו מטיילים" – מחליטים אם הטיול הוא באזור מיוער או הררי או באזור שופע מים וכדומה. מעצבים את פני הקרקע בהתאם למה שהוחלט ומוסיפים את התכסית (סלעים, נחל, עצים, שביל הליכה, אנשים הולכים או ישנים באוהלי בד וכד').

נערוך תערוכה של מקטעי השביל.

4. השביל – סימון במפה ובמציאות

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, מפת שביל ישראל – להלן)

שיחה – נשאל את הילדים:

למה כדאי לטייל בארץ ובמיוחד בשביל ישראל? (רואים מקומות מעניינים, מכירים את הארץ, מטיילים עם משפחה וחברים, מגלים דברים חדשים שלא ידענו קודם, נהנים יחד ועוד).

התבוננות במפה –

נקרין את מפת שביל ישראל (מצורפת) ונתבונן בה. נספר לילדים שהמפה הזו מייצגת את הארץ, בהקטנה. נפנה את תשומת ליבם של הילדים לאזור בו הם חיים, נדגיש אזורים ספציפיים כגון הים התיכון, ים המלח, ים כנרת, צפון הארץ, דרום הארץ, ערים מרכזיות.

הרחבת הידע - היכרות עם הלוגו של השביל – נקרין לילדים את הלוגו של השביל ונבדוק מה מיוחד בו. (שלוש שפות, מפת הארץ, המפה כוללת ציורים של בעלי חיים וצמחים. החלק העליון של המפה הוא לבן, באמצע כחול והחלק התחתון כתום)

נשאל את הילדים למה לדעתם אלה הם מרכיבי הלוגו? מה מסמלים הצבעים והציורים במפה?

הרחבת הידע – סימון השביל – נספר לילדים כי החברה להגנת הטבע מסמנת בצבע שבילים ומסלולי טיול כדי שהמטיילים לא יילכו לאיבוד ויוכלו להישאר בנתיב בטוח. לכל מסלול יש צבעים משלו והמטיילים הולכים לפי התוואי המסומן.

הסימון של שביל ישראל הוא כזה:

הלבן מסמל את השלג בחרמון, הכחול מסמל את הים והחום מסמל את המדבר.

שיחה – האם הייתם רוצים לטייל בשביל ישראל? באיזה חלק שבו? בחלק של החרמון והגליל? בחלק הקרוב לים התיכון? בחלק של הנגב והערבה?

מה אפשר לראות בכל אזור?

יצירה – נמציא לוגו של טיול במקטע מסוים של שביל ישראל, נעצב ונצבע אותו. נקפיד שהלוגו יהיה תמציתי ויכלול מלים ואיורים.

5. אנחנו "כמו מטיילים" בשביל

(אמצעים ועזרים: יש להיערך יום /יומיים מראש ולומר לילדים להביא את הנדרש.

ל"מדורה" – מקלות וענפים יבשים, פסי נייר קרפ ונייר צלופן אדום, צהוב וכחול.

ל"כיבוד": פיתות/לחם, זיתים, ירקות חתוכים, גבינות, צלחות חד"פ (יש לבדוק מראש כל היבט הקשור לרגישות לגלוטן ו/או לקטוז)

שיחה ועידוד הדמיון –

נציע לילדים לדמיין - **נניח ש**אנו מטיילים בשביל ישראל. היום הדרך היתה יפה והמסע היה מרתק. מזג האויר היה נוח ונעים. הצלחנו להתגבר על קשיים בדרך - מי מבינינו שהתעייף, חבריו עזרו לו לשאת את הציוד. מי ששתה את כל המים שלקח איתו ונותר צמא, קיבל מים מחבריו. והנה עתה הגיע ערב, אנו במנוחה ובארוחה משותפת.

פעילות - נחלק את הכיתה לקבוצות עבודה. כל קבוצה תהיה אחראית על חלק אחד של הארוחה המשותפת.

קב' א' – הכנת ה"מדורה" – במרכז הכיתה / הפרוזדור / הרחבה הילדים יעצבו "מדורה" – יעמידו מקלות וענפים בצורת פירמידה ויצפו אותם בניירות צלופן ופסי קרפ בצבעי אש. ה"מדורה" צריכה להיות יציבה.

קב' ב' – הכנת האוכל – הילדים יארגנו את האוכל בצורה נוחה להגשה.

קב' ג' – הכנת תוכנית – הילדים יכינו את התוכנית: שיר, סיפור, חידון, משחק וכד'.

משחקים אפשריים – יש לנו גולם במעגל, הרצל אמר, אחת שתים שלוש דג מלוח, שלום אדוני המלך, שבע בום.

להסבר על חלק מהמשחקים: משחקים סביב מעגל המדורה | פורטל תוכן מקצועי להורים וילדים(etze.co.il)

כמו המטיילים - בשעה היעודה, כשהכל כבר מוכן, נשב סביב ה"מדורה" שעוצבה ע"י קב' א', נתחיל בתוכנית שנבנתה ע"י קב' ג' ונסיים בארוחה המזינה והבריאה שהוכנה ואורגנה ע"י קב' ב'.

לסיכום,
ביחידה זו עסקנו בשביל ישראל ובמקטעים מסוימים בו. השביל הוא ביטוי לקשר עם הארץ הטבע והנוף. התמקדנו בערכי החברות במהלך הטיולים, שבאים לידי ביטוי באחריות, שותפות, חלוקת תפקידים, סיוע הדדי, ועוד.

יחידה 2– נטייל במערות ישראל

על היחידה

היחידה "מערות בישראל" עוסקת בצורת נוף ייחודית – מערה. היחידה מפגישה את הילדים עם סוגים שונים ומעניינים של מערות ברחבי הארץ, ומעניקה תחושה של טיול בהן.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן קירוב הילדים לנושאים שונים בתחום המולדת, העשרת עולם הידע בנושא זה בדרכים יצירתיות וחוויתיות.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות א'-ד'.

1. מערה – מה זה בכלל?

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב, תמונות מצורפות להלן)

שיחה – נשוחח עם הילדים על מערה – מהי מערה, מי מהילדים ביקר במערה, איך זה היה. נשאל את הילדים אם הם מכירים שמות של מערות בארץ או בחו"ל.

מיון – נקרין לילדים את התמונות שלהלן בזו אחר זו. נשאל שתי שאלות לגבי כל תמונה:

- האם זו מערה?
- איך אפשר לדעת?

(התשובות: 1 – מערה, 2- מנהרה בכביש ראשי, 3- בריכה, 4- מפל מים, 5 – מערה)

סיכום ביניים – נסכם את הפעילות ונגדיר לעצמנו: מהי מערה, מה מאפיין אותה, במה היא שונה מצורה אחרת של הנוף?

2. מה אנו יודעים על מערות?

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דפי מידע – להלן מוקרנים / מודפסים, דפי תמונות לשיבוץ במידע, מספריים, דבק)

העשרת הידע – נוסיף מידע ונסביר לילדים על מערות מעניינות בארצנו.

נקרין ונדפיס לכל זוג ילדים את קטע המידע המצורף להלן. נספר להם שבקטע ישנם "חלונות" ריקים שבהמשך נשבץ בהם תמונות.

נקרא את המידע, כל חלק בנפרד. נסביר מילים ומושגים שאינם ברורים, ונזמין את הילדים לעקוב אחר הכתוב.

מערות בארץ – קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

מהן מערות וכיצד נוצרו?

בארץ קיימות מערות רבות. רובן נוצרו על ידי הטבע. הטבע "יודע" ליצור מערות בכל מיני דרכים למשל על ידי מַיִם שזורמים במשך הרבה הרבה שנים והם ממיסים חלקים של סלע רך. לפעמים אלה הם גלי ים החופרים בסלע הרך ויוצרים בו מערות. יש מערות שנוצרו כתוצאה ממפולות סלעים שיצרו חללים.

מה ההבדל בין מערה למִנְהָרָה?

מערה ומנהרה אלה הם שני דברים שונים. מערה היא חלל שנוצר בתוך הסלע או בתוך הר או גבעה. מנהרה היא חלל בתוך ההר. אפשר להיכנס למנהרה ולצאת בצד השני. מנהרות רבות נוצרו כדי להקל על הנסיעה בכביש.

מה יש במערות?

במקומות שונים בארץ אפשר למצוא מערות שיש בהם דברים שונים. למשל:

מערת הנטיפים היא מערה גדולה מאוד. רוב הזמן היא חשובה וכאשר נכנסים אליה, היא מוארת באורות מיוחדים ואפשר לראות את הנטיפים יורדים מהתקרה. אפשר למצוא נטיפי סלע כיוון שבמשך הרבה הרבה שנים הגשם שירד על ההר חילחל וחַדָר אל תקרת המערה. המים המיסו את הסלע ונוצרו הנטיפים.

במערות האדם הקדמון בכרמל יש סימנים לכך שפעם חיו שם אנשים קדמונים. היום חיים בחלק מהמערות האלה בעלי חיים שונים, וביניהם עטלפים.

במערות קומרן שבמדבר יהודה, נמצאו מגילות ים המלח בתוך כדים. זה סימן לכך, שלפני הרבה שנים אנשים חיו במערות האלה והשאירו בהן את הקלף שעליו כתבו.

בראש הנקרה ישנן מערות שנוצרו על ידי הים. היום זהו מקום תיירותי – אפשר ללכת בהן על דֶק עץ שנבנה מעל המים.

האם אפשר ללכת במערות?

יש מערות שאפשר לטייל בהן. סידרו בהן דרכים המתאימות למטיילים, ונעים להיות בהן בחום הקיץ. אבל יש מערות עמוקות, הנראות כמו בור עמוק באדמה, ואי אפשר להיכנס אליהן. לפעמים הבור חסום בצמחיה.

פעילות – שילוב תמונות בקטע המידע – נדפיס ונגיש לכל ילד את התמונות המצורפות בהמשך. נזמין את הילדים לקרוא שוב את המידע, לגזור את התמונות ולהדביק אותן במקום המתאים בדף המידע.

3. ניצור משחק התאמה

(אמצעים ועזרים: כרטיסי תמונות וכרטיסי מידע אודות התמונות - להלן).

היערכות מוקדמת – הדפסת התמונות והמידע וגזירתם לכרטיסים.

משחק – מטרת המשחק לחבר את הכרטיסים לזוגות. זוג נוצר מצירוף של כרטיס תמונה וכרטיס המידע המתאים לו. במידת הצורך, נקרא יחד את הכתוב ונסביר מושגים שאינם מובנים.

נשב במעגל ניתן לכל ילד כרטיס - או תמונה או כרטיס מידע. נבקש מהילדים להסתובב בחדר ולמצוא את הכרטיס המתאים אצל ילד אחר. הזוג הראשון שמצאו זה את זה – מתיישבים.

כאשר כל הזוגות התאימו זה לזה, הם באים ומציגים את הדברים בפני הכיתה – קוראים ומסבירים.

אפשרות נוספת – לשחק בכרטיסים כמשחק זיכרון או כמשחק התאמה בכרטיסים פתוחים.

להלן כרטיסי התמונות והמידע (סך הכל 10 זוגות):

	אחת הנקרות (המערות) בראש הנקרה. מי הים כִּרסמו בסלע ויצרו במשך אלפי שנים את הנקרות המיוחדות האלה.
	אלה מערות קומראן שבמדבר יהודה. במערות אלה התגלו מגילות קלף הנקראות המגילות הגנוזות.
	קטעים מהמגילות הגנוזות שנמצאו במערות ים המלח. המגילות נכתבו לפני אלפיים שנה.

	מערת הקמח נמצאת בערוץ נחל פרצים, סמוך לים המלח. קירות המערה עשויים אדמה לבנה (חוואר) ולכן היא נקראת מערת הקמח.
	מערת הנטיפים סמוך לירושלים. זוהי מערה גדולה מאוד שבה נראים נטיפים וזקיפים שנוצרו על ידי הטבע במשך אלפי שנים.
	מערת אצבע נמצאת בהרי הכרמל. היא נקראת כך בגלל הצורה של פתח הכניסה אליה. יש בה עטלפים רבים.
	מערת הפעמון נמצאת בגן לאומי בית גוברין. המערה הזו נוצרה על ידי האדם. לפני שנים רבות שימשה המערה כמחצבה כלומר אנשים חפרו וחצבו מכאן אבנים לבנייה.

	זוהי אחת ממערות לוזית, בשפלה. החוקרים סבורים כי המערות שימשו לגידול יונים וגם למגורים.
	מערות רבות משמשות בית לעטלפים. העטלפים חיים במקומות חשוכים ולַחִים (רטובים) ולכן טוב להם במערות. הכניסה למערות אלה מותרת רק בקיץ.
	מערת אורנית שבהרי הכרמל, ליד הישוב טירת הכרמל. הצלם עמד בתוך המערה וצילם את הנוף הנשקף – הרי הכרמל והים התיכון.

4. אנחנו כותבים על מערות

(אמצעים ועזרים: תמונות המערות והמידע אודותן מהמשחק הקודם, דפים, עפרונות)

שיחה – נציע לילדים מספר משפטים להשלמה בעקבות התמונות והמידע על המערות.
ילדים שיתקשו, נוכל לסייע להם בכתיבה.

- הייתי רוצה לבקר במערת _____ כי _____
- בקרתי במערת _____. אני ממליץ / ממליצה גם לכם לבקר בה כי _____
- כאשר אבקר במערת_____ אצטרך לקחת איתי ציוד מיוחד והוא: _____, _____, _____, _____, _____
- הדבר שמעניין אותי במיוחד בקשר למערות הוא _____

מה שמפחיד אותי במיוחד בקשר למערות הוא _____

5. טיול במערת הקמח

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן

צפייה – נצפה בסרטון על טיול משפחות במערת הקמח

שיחה – נשוחח עם הילדים על דברים מעניינים שראינו בסרטון (למשל – צבע האדמה, בגדי הילדים שיצאו מהמערה, צורות ההתקדמות בתוך המערה – הליכה, זחילת שש, זחילה על הגחון).

6. טיול לנקרות בראש הנקרה

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן)

צפייה – נצפה בסרטון על הנקרות בראש הנקרה

או בסרטון טוהר מגלה את ישראל

פעילות –נגיש לילדים את דף הפעילות - נכון / לא נכון

הנקרות בראש הנקרה – דף פעילות

נסמן ליד כל משפט נכון / לא נכון
(אפשר לסמן וי / איקס או לצבוע נכון – ירוק, לא נכון – אדום).
אפשר גם להפוך את הפעילות לחידון בעל פה.

- הנקרות נוצרו במשך אלפי שנים.
- היום קיים רכבל הלוקח את המטיילים לנקרות ומחזיר אותם חזרה לאחר הסיור.
- הנקרות נחצבו על ידי אנשים חרוצים.
- לפני קום המדינה עברה רכבת במנהרה חצובה בתוך ההר בראש הנקרה והיא חיברה בין ישראל ללבנון.
- כשהים סוער הגלים מתנפצים בשצף קצף על ההר ובנקרות.
- שמו של אחד הסלעים בראש הנקרה הוא "רגל הפיל".
- שמו של אחד הסלעים בראש הנקרה הוא "הארנב הלבן".
- ראש הנקרה הוא שם של מקום לחוף ים כנרת.
- ראש הנקרה הוא שם של מקום לחוף הים התיכון.
- בראש הנקרה ההר מגיע עד הים.

7. מערת הנטיפים – מערה מיוחדת במינה

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דף משפטים נכון / לא נכון)

למורה - מערת הנטיפים סמוך לירושלים – מידע להרחבת הידע

שיחה - נספר לילדים במה עוסק הסרטון שנקרין מיד. נדגיש את הנקודות שלהלן:

- מערת הנטיפים התגלתה במקרה
- מערת הנטיפים היא שמורת טבע
- הנטיפים והזקיפים נוצרים באופן טבעי. הוא יורד ומטפטף מתקרת המערה והזקיף מטפס ומזדקף לעברו מהקרקע

הרחבת הידע – סרטון - נקרין לילדים את הסרטון טיפ טיול בשמורת הנטיפים

רצוי להקרין את הסרטון פעמיים.

פעילות – בעקבות הסרטון נגיש לילדים את דף הפעילות

מערת הנטיפים - דף פעילות

נסמן ליד כל משפט נכון / לא נכון
(אפשר לסמן וי / איקס או לצבוע נכון – ירוק, לא נכון – אדום).
אפשר גם להפוך את הפעילות לחידון בעל פה.

- במערת הנטיפים יש בעלי חיים רבים וגם עטלפים.
- במערת הנטיפים היה פעם ארמון של מלך חשוב.
- המערה התגלתה במקרה, בזמן שנעשה פיצוץ מכוון ומבוקר במחצבה שבסביבה.
- למערה קוראים מערת הנטיפים בגלל הנטיפים והזקיפים הרבים שיש בה.
- הנטיפים והזקיפים נוצרים כתוצאה מירידה וטפטוף של טיפות המים.
- במערה צריך ללכת רק בשביל המסודר.
- במערה אפשר ללכת איפה שרוצים.
- בחורף בגלל הגשם, יותר מים מחלחלים ואפשר לראות בקלות את טיפות המים בנטיפים.
- המערה היא שמורת טבע ולכן צריך למלא את כל ההנחיות של התנהגות נכונה בשמורת טבע.

ציור של נטיפים וזקיפים

8. אנו יוצרים מערה

(אמצעים ועזרים:

- ליצירת המערה - רשת רכה ממתכת, נייר עיתון, נייר חום, דבק, מקלות ארטיק, פלסטלינה, אבקת צבעי אדמה בצבעי כחול וחום.
- ליצירת דמויות, חיות ופריטים נוספים - פלסטלינה, צבעים, דפים, קרטון ליצירת דמויות, עשבים, בובות קטנות).

פעילות – נחלק את הכיתה לקבוצות. כל קבוצה תכין מערה אחת לפי בחירתה. נגיש את החומרים המתאימים ונזמין את הילדים ליצור את מאפייני המערה כך שיהיה ברור איזו מערה יצרו.

אפשרויות הבחירה:

- מערת נטיפים (המערה + נטיפים, זקיפים, מים בקרקעית המערה, אנשים מטיילים בה)
- מערת עטלפים (המערה + עטלפים, חיפושיות ותולעים)
- מערות למגורים (המערה + כלי אוכל, אנשים עובדים, שדה חיטה מחוץ למערה)
- נקרות - מערות שנוצרו במצוקי החוף (הנקרות + מים בקרקעית הנקרות, כוכים ומערות בגדלים שונים, אנשים מטיילים על דֶק עשוי עץ)

נערוך תערוכה של היצירות.

לסיכום,
ביחידה זו עסקנו במערות בישראל, הכרנו סוגי מערות ויצרנו "מערה" משלנו.

יחידה 3 – דגים, אלמוגים ודולפינים בים סוף

על היחידה

האטרקציות שמקבלות את פניהם של המבקרים באילת, הן רבות ומגוונות.
היחידה הנוכחית, דגים, אלמוגים ודולפינים בים סוף, עוסקת בבעלי החיים הימיים החיים בחופי ים סוף הנקרא גם בשם הים האדום.
היחידה מפגישה את הילדים עם המגוון העשיר של בעלי החיים הימיים, עם יפי צבעיהם, ועם המיוחד באורח חייהם.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן יצירת חוויה של חופשה ובילוי באילת, העשרה של עולם הידע והחוויה, יצירת סקרנות ומוטיבציה להמשך הלמידה.
היחידה מזמנת מגוון פעילויות יצירתיות וחווייתיות.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות א'-ד'.

1. אילת - עיר מיוחדת

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן)

שיחה – המורה תספר לילדים על ביקור שלה באילת ועל מה שראתה בעיר ובסביבתה.

נזמין את הילדים לספר אם היו באילת ומה הם זוכרים מהביקור / החופשה באילת.

נכתוב את הכותרת "אילת עיר מיוחדת במינה" ונבקש מהילדים לתת דוגמאות המעידות על נכונותו של המשפט.

(העיר הדרומית ביותר, יש בה הרבה מלונות, היא שוכנת לחוף הים האדום / ים סוף, כמעט שלא יורד בה גשם גם בחורף, יש בה נמל, יש בה ריף דולפינים ומצפה תת ימי ועוד).

מפגש עם שיר – אילת – דליה רביקוביץ, לחן: משה וילנסקי

נדפיס את מילות השיר, ניתן לילדים ונקרא את המלים.

לאחר הקריאה, נשמיע את השיר - אילת

אילת – דליה רביקוביץ, משה וילנסקי באילת באילת שער העולם דרומה באילת באילת מלח ואלמוג לא זוכרים פה את פריס ורומא פה נוסעים רחוק נוסעים רחוק לג'יבוטי יצאו מטעני חרוזים למומבסה פחים עם שומן אווזים לרודזיה לחבש וזנזיבר למלזיה ואולי מדגסקר ללקינזיה פולינזיה אולי נייצא תפוזים אינשאללה במכרזים באילת באילת...	לכלכותה שלחו רק מטען עיתונים לקמבודיה נושאים ארגזי שעונים לקינשסה לסיגון להונדורס לאירן שגם הייתה נקראת פרס למלזיה אינדונזיה אולי נייצא לימונים אינשאללה בהמונים באילת באילת... לאוסטרליה שלחו רק אשלג ודשנים לטנזניה יצא כבר מטען גרעינים לזמבזי משלוחים של אגסים לוטוסי אלף טווסים ושסונים ומיליונים אולי נייצא גם לסין אינשאללה אם יש ניסים.

שיחה ופעילות – נעיין במילות השיר ונמצא אילו סחורות ישראל מייצאת (שולחת) לארצות רחוקות דרך נמל אילת? (מטעני חרוזים, שומן אווזים, תפוזים, עיתונים, שעונים, לימונים, אשלג ודשנים, גרעינים, אגסים, טווסים, שנסונים (שירים).

התבוננות במפה – לאן, לפי השיר נשלחות הסחורות? נתבונן במפת העולם ונראה לילדים חלק מהמקומות.

נקיף בדף השיר בעיפרון את שמות הערים והארצות, שאפשר להגיע אליהן מנמל אילת.

התבוננות בתמונות - זיהוי מקומות באילת – נקרין לילדים את התמונות המצורפות ונזהה את המקומות בשמם.

המצפה התת ימי באילת

ריף הדולפינים באילת

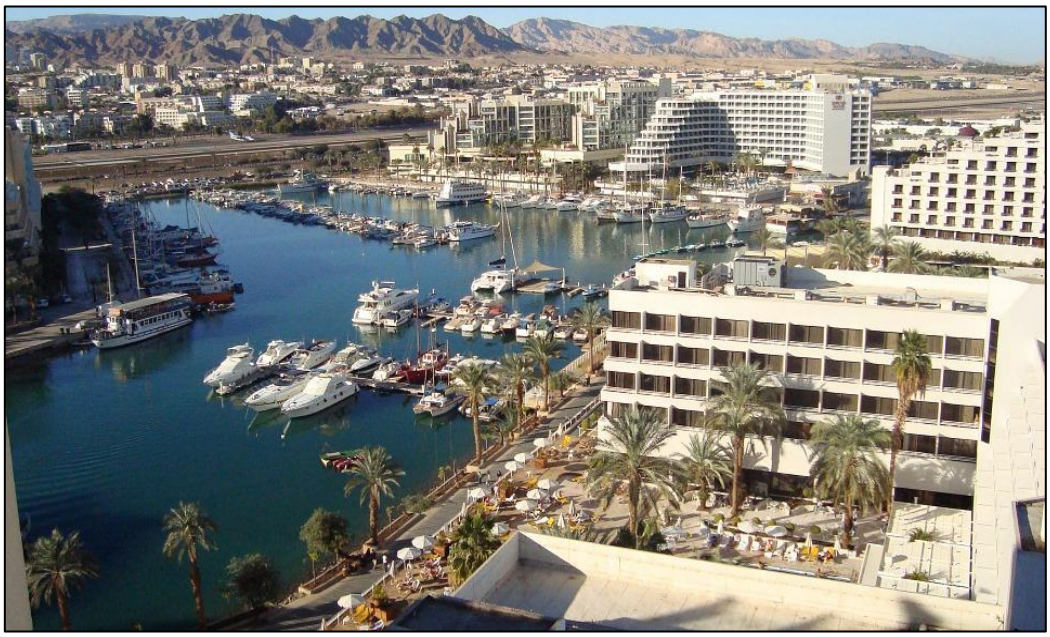

אזור המלונות באילת

אתרי צלילה בחופי אילת

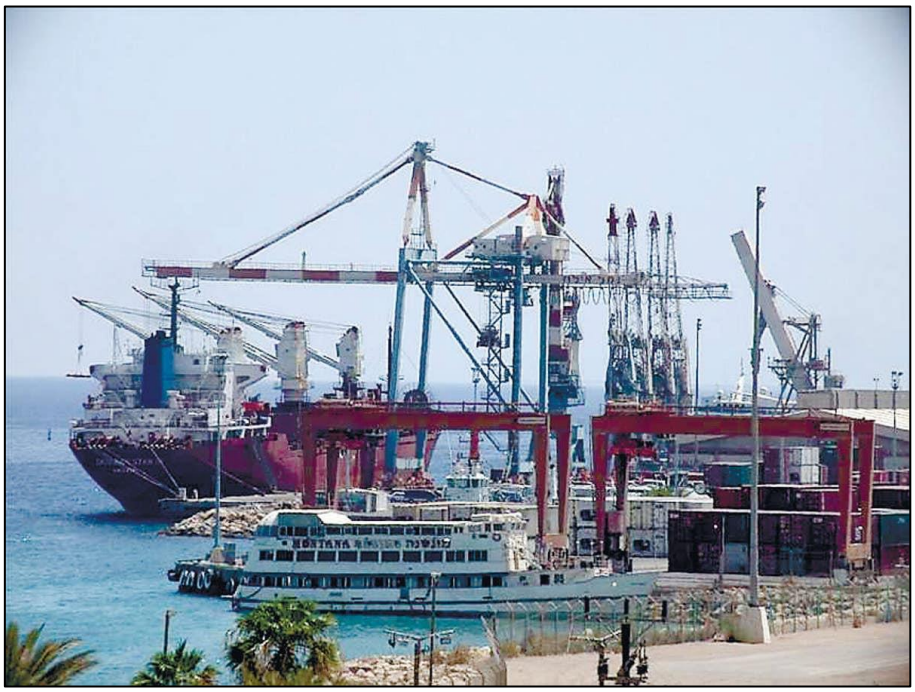

נמל אילת

שיח רגשי – נשוחח עם הילדים על ביקור באילת – האם בקרו באילת, באילו אתרים, האם ראו את מה שהוצג בתמונות? איך הרגישו בעת הביקור באילת?

נתמקד ונבקש מהילדים לשתף בתחושות שאנו חשים בעת ביקור במקומות הללו. נזמין את הילדים להרחבת השיח ואוצר המלים למשל:

- מרגישים שמחה וכיף להיות יחד עם המשפחה והחברים
- מרגישים כאילו אנחנו בעולם אחר, מתחת למים
- מרגישים הנאה וחוויה ממשהו לא מוכר
- מרגישים שמחה שאנחנו נמצאים במקום כל כך מיוחד
- מרגישים חופש, עושים מה שמתחשק
- מרגישים שזה שונה ולא כמו בבית

נשאל את הילדים שטרם הספיקו לבקר באילת, האם היו רוצים לבקר בעיר, באילו מקומות במיוחד, מדוע?

2. אילת במקרא (מתאים לתלמידי ג-ד)

(אמצעים ועזרים: המידע והתמונות שלהלן)

שיחה והרחבת הידע–

נספר לילדים על אילת (עציון גבר) בתקופת התנ"ך. נקרא כל קטע בנפרד, נעצור לשאלות ולהבהרות, ונאפשר לילדים להגיב. נזמין את הילדים לשאול ולהתייחס למידע.

אילת בתקופת המקרא קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

עיקר חשיבותה של אילת בתקופת התנ"ך, היה כעיר נמל ופֶתח למסחר עם ארצות שמעבר לים. התחבורה הימית היתה מאד מצומצמת באותם ימים, ודרכי המסחר העיקריות היו דרכים יבשתיות על גבי גמלים.

שיירות גמלים היו עוברות במדבר, חוצות הרים וגאיות בדרכן למחוז חפצן. מוּבּר לנו הסיפור על יוסף שהושלך לבור על ידי אחיו. באותו זמן, "וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים בָּאָה מִגִּלְעָד; וּגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים, נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט--הוֹלְכִים, לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה (בראשית לז' כה'). הישמעאלים נשאו על הגמלים בשמים, קטורת וצמחים במטרה למכור אותם במצרים.

חלפו שנים. בני ישראל היו עבדים במצרים וחזרו לארץ בהנהגתו של משה רבנו. השבטים התישבו בארץ כנען והאזור הדרומי, היציאה לים סוף, היתה בתחומי ממלכת אדום.
האדומים בנו נמל באילת ופיתחו צי אוניות סוחר.
שלמה המלך ירש מאביו דוד, ממלכה גדולה ורחבת ידיים. דוד כבש את הנגב עד ים סוף. וכך שלמה המלך לא הסתפק רק בנמל יפו, שהיתה עיר הנמל של ממלכתו. הוא היה הראשון שהחל במלאכת בניית נמל עברי בים הדרומי של הארץ, ים סוף. " וָאֲנִי עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן גֶּבֶר אֲשֶׁר אֶת אֵלוֹת עַל שְׂפַת יַם סוּף בְּאֶרֶץ אֱדוֹם (מלכים א' פרק ט').

מאין ידעו עבדי שלמה המלך לבנות אוניות?
המלך שלמה קשר קשרים עם חירם, מלך צור (הפיניקי). הפיניקים היו יורדי ים מנוסים. הם ידעו לבנות ספינות, להשיט אותן, להתמצא בים ולדעת לאיזה כיוון צריך להפליג גם בלי מפות ומכשירים. בלי וויז ובלי מצפן.

שלמה המלך נעזר באנשיו של חירם מלך צור. הם היו אנשים מקצועיים ולימדו את אנשי שלמה את מלאכת בניית האוניות.

אלה היו אוניות מפרשים שהרוח דחפה אותן ובנוסף למפרשים היו להן גם משוטים כי ספינות היוצאות מהנמל למסע ארוך בים, זקוקות למשהו שידחוף אותן לעבר הנמל שאליו הן צריכות להגיע.
התנ"ך מספר: "וישלח חירם באני את עבדיו אנשי אניות ידעי הים עם עבדי שלמה".
בימי שלמה המלך נקרא נמל אילת בשם עציון גבר. בזכות נמל יפו ונמל אילת הצליחו אנשי שלמה המלך לפתח מסחר בהיקף גדול מאוד וכל הממלכה התעשרה. דרך נמל יפו הגיעו עצי ארז הלבנון לבניית בית המקדש ובית המלך. יורדי הים של שלמה המלך הפליגו בים סוף והגיעו עד לאפריקה ויכול להיות שהגיעו גם להודו.

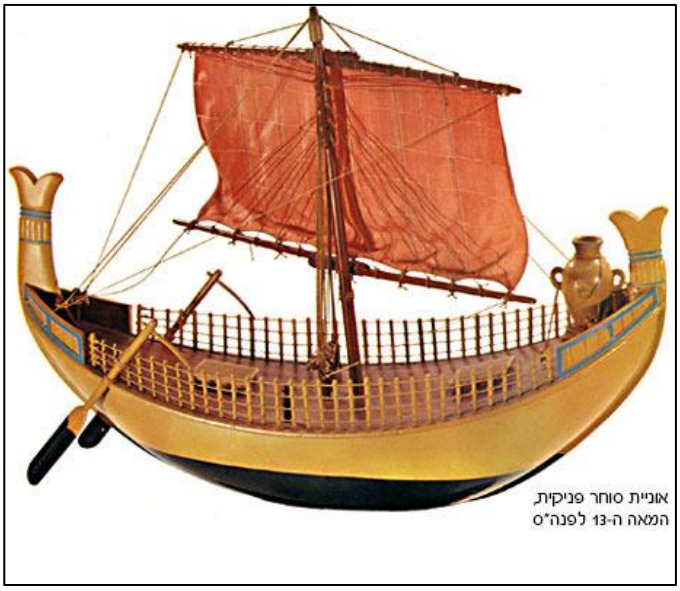
אוניית סוחר פניקית,
המאה ה-13 לפנה"ס

המקרא (התנ"ך) מספר על מלכת שְׁבָא ששמעה על חוכמתו הגדולה ועושרו של המלך שלמה. היא הגיעה משבא (כנראה אתיופיה) שבאפריקה לנסות בחידות את שלמה המלך שישב בירושלים.
האם מלכת שבא הגיעה באוניה דרך ים סוף? כנראה שלא. המקרא מספר שהיא באה בדרך היבשה, על גבי גמלים.

"וַתָּבֹא יְרוּשָׁלִַם, בְּחַיִל כָּבֵד מְאֹד, גְּמַלִּים נֹשְׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב-מְאֹד, וְאֶבֶן יְקָרָה" (מלכים א' י ב).
לפי הסיפור מלכת שבא הביאה לשלמה מתנות לרוב: "וַתִּתֵּן לַמֶּלֶךְ מֵאָה וְעֶשְׂרִים כִּכַּר זָהָב, וּבְשָׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד--וְאֶבֶן יְקָרָה; לֹא בָא כַבֹּשֶׂם הַהוּא עוֹד לָרֹב, אֲשֶׁר-נָתְנָה מַלְכַּת-שְׁבָא לַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה".

שלמה המלך ומלכת שבא - סרטון של 30 דקות.

חלפו שנים רבות נוספות. ממלכת ישראל לאחר ימי שלמה המלך התפלגה לשתי ממלכות – ישראל ויהודה.
בגבולה הדרומי של יהודה שכנו האדומים אשר רצו ואף הצליחו לתקופה מסוימת, להשיב לעצמם את הנמל הדרומי באילת.

שנים רבות לאחר מכן הצליח המלך עוזיהו לכבוש מחדש את אילת ולבנות אותה: "בָּנָה אֶת אֵילַת וַיְשִׁבֶהָ לִיהוּדָה." (מלכים ב' יד').
הנמל נשאר בידי ממלכת יהודה שלושה דורות עד ששוב הוא נכבש. והפעם על ידי רצין מלך ארם שבא מצפון. זה היה בימיו של המלך אחז, נכדו של עוזיהו: "הֵשִׁיב רְצִין מֶלֶךְ אֲרָם אֶת אֵילַת לַאֲרָם וַיְנַשֵּׁל אֶת הַיְהוּדִים מֵאֵילוֹת, וַאֲדוֹמִים בָּאוּ אֵילַת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (מלכים ב טז, ו).

למה היה חשוב לעמים הקדומים שיהיה להם נמל?
עמי קדם וגם ממלכת יהודה דאגו שיהיו להם קשרי מסחר עם ארצות אחרות. הם רצו לקנות ולמכור דברים שלא היו בארצם. דרך הנמל בים סוף עברו בתקופת התנ"ך סחורות יקרות למשל כסף וזהב, תמרוקים, בשמים, תבלינים וכלי נוי.

3. דגים ואלמוגים בים סוף

(אמצעים ועזרים: חידון – כרטיסי חידה וכרטיסי תשובה – להלן, מחשב, מקרן)

חידון - נציע לילדים חידון: נדפיס את החידות ואת התשובות ונגזור אותן לכרטיסים. חצי מהילדים יקבלו את כרטיסי החידה והמחצית השנייה תקבל את כרטיסי התשובות.
ננסה להתאים חידה לתשובה.

כרטיסי חידה	כרטיסי תשובה
כמה סוגים של דגים חיים במפרץ אילת?	יותר מ – 1200
למה אסור לקחת ממעמקי הים אלמוגים?	כי זו שמורת טבע
איזה שם נוסף יש לים סוף?	הים האָדוֹם
איזו עיר ירדנית שוכנת גם היא לחופי ים סוף והיא שכנה של אילת?	עקבָּה
כיצד נקראים הדגים הכתומים המוזהבים הניראים בתמונה?	פַּזיות (מהמילה פז)
איך נקרא האזור שבו עוגנות אוניות גדולות המביאות סחורות מארצות אחרות?	נמל
בסמוך לאילת נמצא מעבר גבול שדרכו עוברים התיירים מישראל למצרים. כיצד נקרא המעבר הזה?	מעבר טאבָּה
זהו דג זוהר. יש לו סנפירים הדומים לנוצות בצבעי שחור לבן. מה שמו?	זהרוֹן

מה שמו של הדג הטורף שיש עליו כתמים בדומה לכתמים של הטיגריס?	כּריש נמֵר
מה שמו של דג הנראה כמו אבן והוא שוחה לאט?	אַבְנוּן מְגוּשם
כיצד נקראת משפחה שלמה של בעלי חיים החיים על שונית והם לא נעים ולא זזים?	אלמוגים

צפייה והפקת מידע מסרטון –

נקרין לילדים את הסרטון על בעלי חיים מיוחדים בים האדום.

לפני הצפייה נזמין את הילדים לשים לב למראה של דגים מיוחדים, צבים ושוניות אלמוגים.

נפנה את תשומת ליבם של הילדים לדגים החיים בלהקות וכאלה הנמצאים לבד.

פעילות ויצירה – לאחר הצפייה נזמין את הילדים לפעילויות אפשריות:

- לספר על בעל חיים אחד, שהרשים אותנו
- לבחור בעל חיים אחד ולצייר אותו

4. שונית האלמוגים מספרת

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב, דף פעילות - להלן
לפני הקרנת הסרטון נאמר לילדים מה יצטרכו לעשות

צפייה והעשרת הידע – נקרין את הסרטון המסופר בגוף ראשון:

שונית אילת מדברת.
במידת הצורך ניתן להקרין יותר מפעם אחת. נסביר לילדים שבהמשך נתבקש לומר / לכתוב מה מותר ומה אסור לעשות בשונית האלמוגים.

שיחה ופעילות – נשוחח עם הילדים ונשחזר את מה שראינו בסרטון.
נדפיס ונגיש לילדים את דף הפעילות – שונית האלמוגים.

שונית האלמוגים
נסמן ליד כל משפט נכון / לא נכון
או נערוך חידון בעל פה.

- בים סוף, יש הכי הרבה סוגים של בעלי חיים בישראל.
- על השונית ישנם אלמוגים.
- כל האלמוגים הם בצבע לבן.
- האלמוגים הם בעלי חיים.
- האלמוגים אינם גדלים. הם כל הזמן באותו גודל.
- יש דגים שחיים בין הזרועות של האלמוגים כי שם הם מוצאים אוכל.
- פלסטיק ושקיות ניילון הם דברים מסוכנים לדגים בים.
- יש דגים הנירָאים כמו אבנים. זו הדרך שלהם להסוות את עצמם.
- כל הדגים בים סוף הם מאותה משפחה.

שיחה וכתיבה – בעקבות הצפייה בסרטון, נשוחח עם הילדים על השאלה:

איך נשמור על בעלי החיים – הדגים והאלמוגים, בים סוף?

מה מותר ומה אסור לעשות?

נגיש את הדף שלהלן ונזמין את הילדים, בזוגות, לכתוב את הדברים בשתי עמודות: מותר / אסור.

איך נשמור על הדגים והאלמוגים בים סוף?

מותר	אסור
.1	.1
.2	.2
.3	.3
.4	.4

דף צביעה – נגיש לילדים דפי צביעה שלהלן:

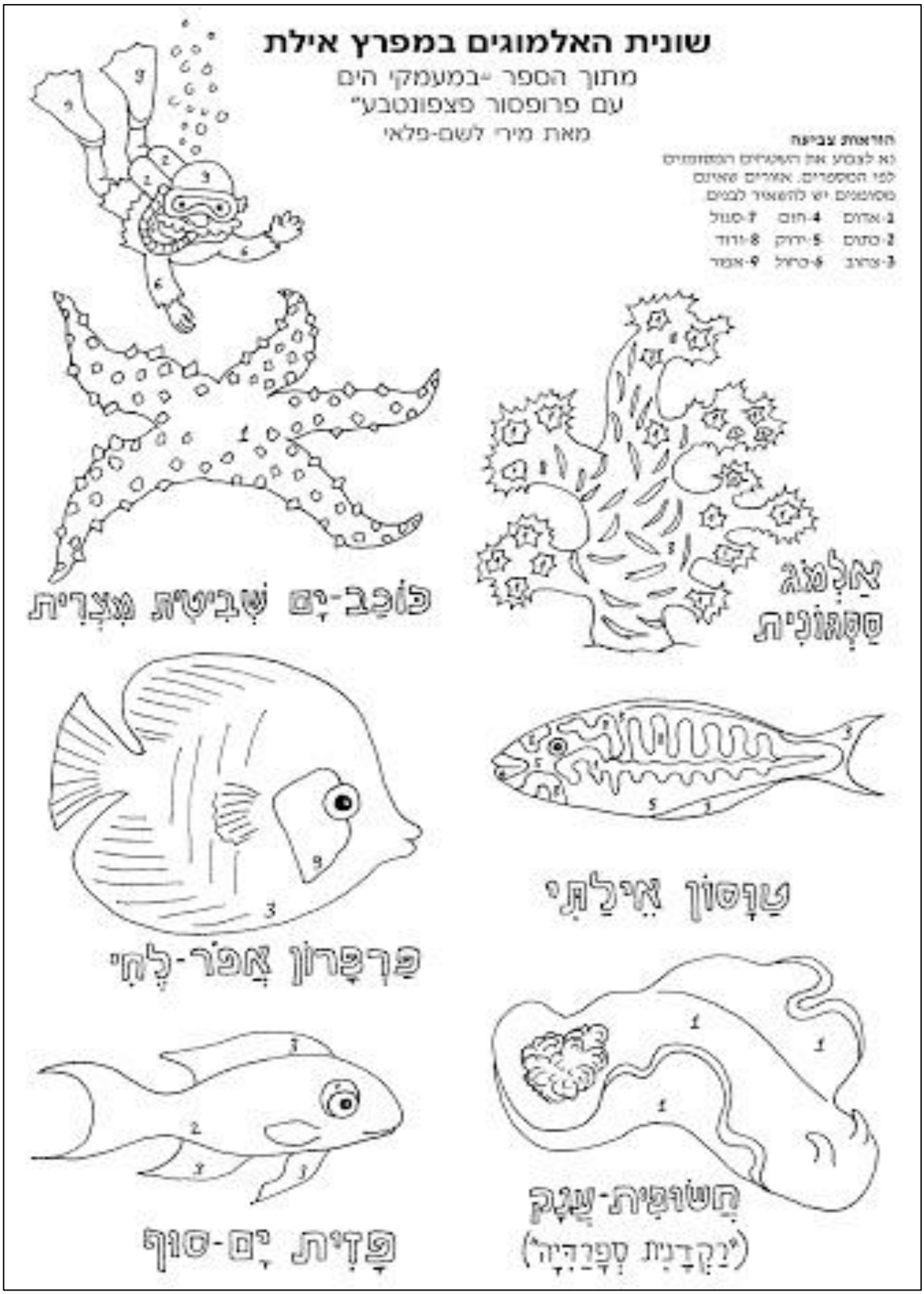

שונית האלמוגים במפרץ אילת

מתוך הספר "במעמקי הים
עם פרופסור פצפונטבע"
מאת מירי לשם-פלאי

הוראות צביעה
נא לצבוע את השטחים המסומנים
לפי המספרים. אזורים שאינם
מסומנים יש להשאיר לבנים.

1-אדום **4**-חום **7**-סגול
2-כתום **5**-ירוק **8**-ורוד
3-צהוב **6**-כחול **9**-אפור

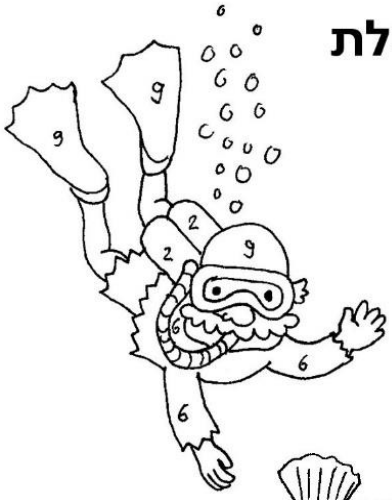

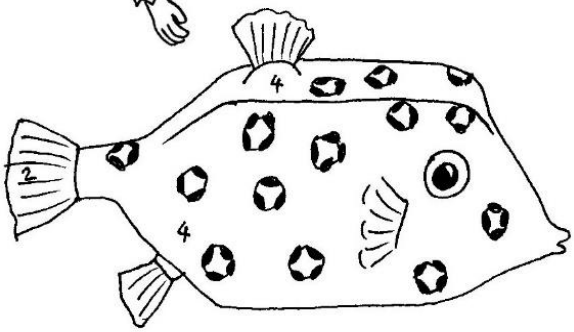

קִפְּסִינוֹן נָקוּד

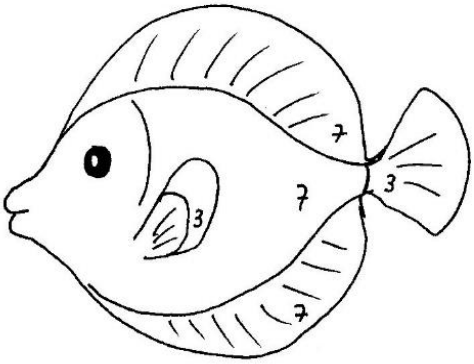

נַתְחַן סָגֹל

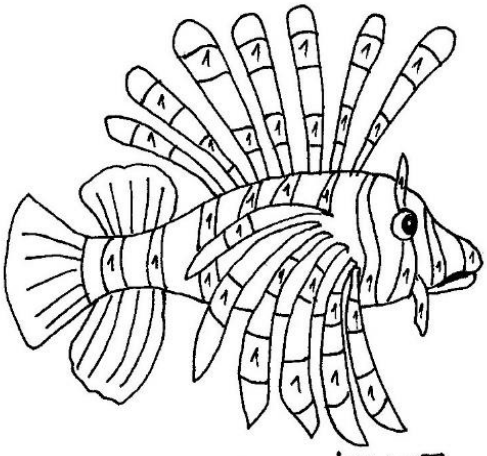

זַהֲרוֹן הָדוּר

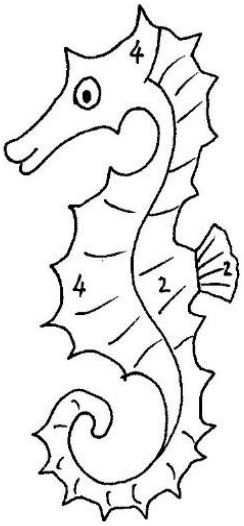

סוּסוֹן-יָם
דַּרְבָּנִי

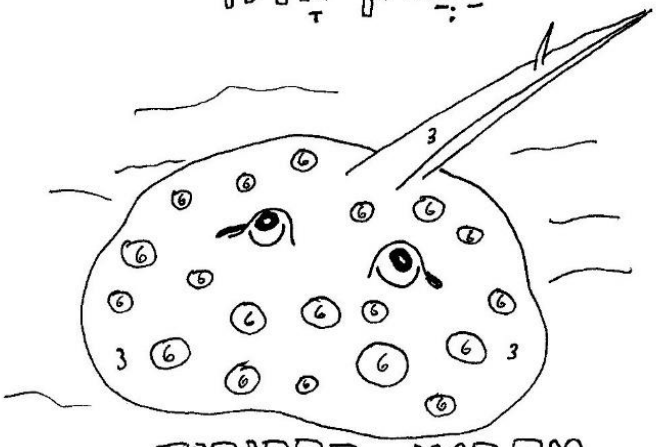

מַחְבָּטָן הַסַּפִּירִים

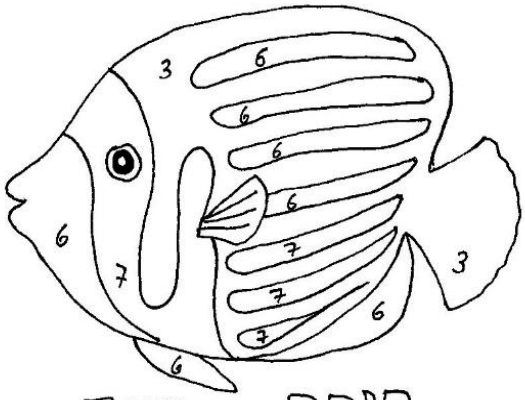

קֵיסָר הָדוּר

5. החיים שמתחת לפני המים בים סוף - יצירה

(אמצעים ועזרים: שמיניות בריסטול, ניירות צבעוניים, ז'ורנלים צבעוניים, דבק, אלבד כחול)

אלמוגים בצבעים שונים

שיחה – נקרין לילדים את התמונות שלעיל.

נשוחח על מה שרואים ונדגיש בעיקר את האלמוגים והדגים הצבעוניים. נשים לב לצבעים ולצורות המרהיבות והמיוחדות.

נקרין את הסרטון המדגיש את עולם החי הנִגלה במצפה התת ימי.

יצירה – נגיש חומרים ונציע לילדים ליצור מה שהיינו יכולים לראות לו היינו צוללים עכשיו בים סוף.

היצירה היא אישית אך ההעמדה של הדברים יחד הופכת ליצירה משותפת.

שלבי העבודה:

- שלב ראשון - היערכות

- פריסה על הקיר של אלבד כחול
- חלוקה של שמינית בריסטול כמצע לעבודה של הילדים

- שלב שני - יצירת דגים / צבים / בעלי חיים ימיים

- חיתוך וקריעה (באופן ידני, ללא מספרים) של ניירות צבעוניים לפיסות קטנות
- ציור קו המיתאר של דג / צב ים / סוסון ים
- הדבקה של פיסות הנייר תוך השארת רווחים קטנים כך שהיצירה תיראה כמו פסיפס
- גזירה של רקע הבריסטול שנותר.

- יצירת אלמוגים

- חיתוך וקריעה של הנייר לפיסות קטנות

- קימוט חתיכות הנייר לכדורונים כך שתיווצר תחושה תלת ממדית

- ציור קו המיתאר של האלמוג אותו נרצה ליצור

- מריחת דבק על הצורה המצוירת והדבקה צפופה של פיסות הנייר המקומטות.

- שלב שלישי

- הצבה ותלייה של היצירות האישיות על גבי האלבד הכחול, ב"ים" הכיתתי המשותף שעל הקיר. דגים גדולים ייתלו בקדמת הים המשותף והקטנים מאחור .

נזמין את הילדים לתצלום משותף עם היצירה המשותפת.

6. סוסוני ים – מה זה? (מתאים לתלמידי ג-ד)

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, קטע מידע – להלן, מרקר,

שיחה ופעילות – נקרין לילדים את תמונות סוסון הים.
נציין את כל פרטי המידע שאנו יכולים לדעת מהתמונה בלבד.
(בעל חיים קטן החי במים, ראשו דומה לראש סוס, בעל זנב ארוך, הזנב יכול ללפף אצבע או גבעול וכך להישאר זקוף).

פעילות – נקרא יחד עם הילדים את המידע שבהמשך על סוסוני ים נסביר מושגים, תהליכים ומה שאינו ברור.

סוסוני ים – קטע מידע

סוסוני ים הם סוג מיוחד של דגים. הראש שלהם דומה לראש של סוסון ומכאן שמם – סוסון ים. אלה הם בעלי חיים קטנים, חלשים ורגישים, אשר שוחים לאט לאט. כדי לשמור על עצמם מפני סכנות ואויבים, סוסוני הים נעזרים בצבעי הסוואה.

מבנה גופם של סוסוני הים הוא מיוחד: יש להם גוף קשיח ובלתי גמיש. הפה שלהם ארוך ודומה לכלי הנגינה הנקרא אבוב (סוג של חליל).
הזנב שלהם גמיש ובעזרתו הם נאחזים בצמחיה הימית ואוכלים פלנקטון (בעלי חיים זעירים) וסרטנים זעירים.

סוסוני הים מתרבים בצורה מיוחדת במינה:
לזכר יש כיס חיצוני בבטנו. הזכר מנפח את בטנו והנקבה מטילה בכיס את ביציה. כך מתחיל תהליך ההפרייה ובשונה מכל בעלי החיים, אצל סוסוני הים, הזכר הוא בהריון.
לאחר שבועיים הזכר משריץ מאות סוסוני ים זעירים. אלה, כל כך קטנים, שאין בכוחם לשחות או להגיע למעמקי הים כדי להסתוות. כך הם חיים על פני המים, נתונים לסכנות.

בעולם כולו נמצאים סוסוני הים בסכנת הכחדה. לכן קיימים פרויקטים מיוחדים של הצלת סוסוני הים, גידולם באקווריומים גדולים וכאשר הם גדולים מספיק מתרחש תהליך השבתם לטבע.
הצוללנים יורדים לים כשבידם צנצנות ובהם עשרות סוסוני ים בוגרים. כשהם מגיעים למעמקים, הם פותחים את מכסה הצנצנת ומשחררים את סוסוני הים ומלווים את השחרור בתפילה ובהתרגשות.

פעילות - נזמין את הילדים לקרוא שוב ולמרקר את המידע החדש שלמדו.

הקרנת סרטונים להמחשת המידע – נקרין לילדים את הסרטונים האלה ונזמין אותם לתגובות, לשאילת שאלות ולכל תגובה רלוונטית.

- סוסון ים משריץ
- ישראל היא התקווה להצלת סוסוני הים מסכנת הכחדה
- השבת סוסוני ים לסביבתם הטבעית - המצפה התת ימי

פעילויות יצירה -

- ים של יצירה - פעילויות צביעה, מצא את ההבדלים, תשבץ, תפזורת ועוד פעילויות באתר המצפה התת ימי באילת

ים של יצירה | המצפה התת ימי(coralworld.co.il)

דף צביעה

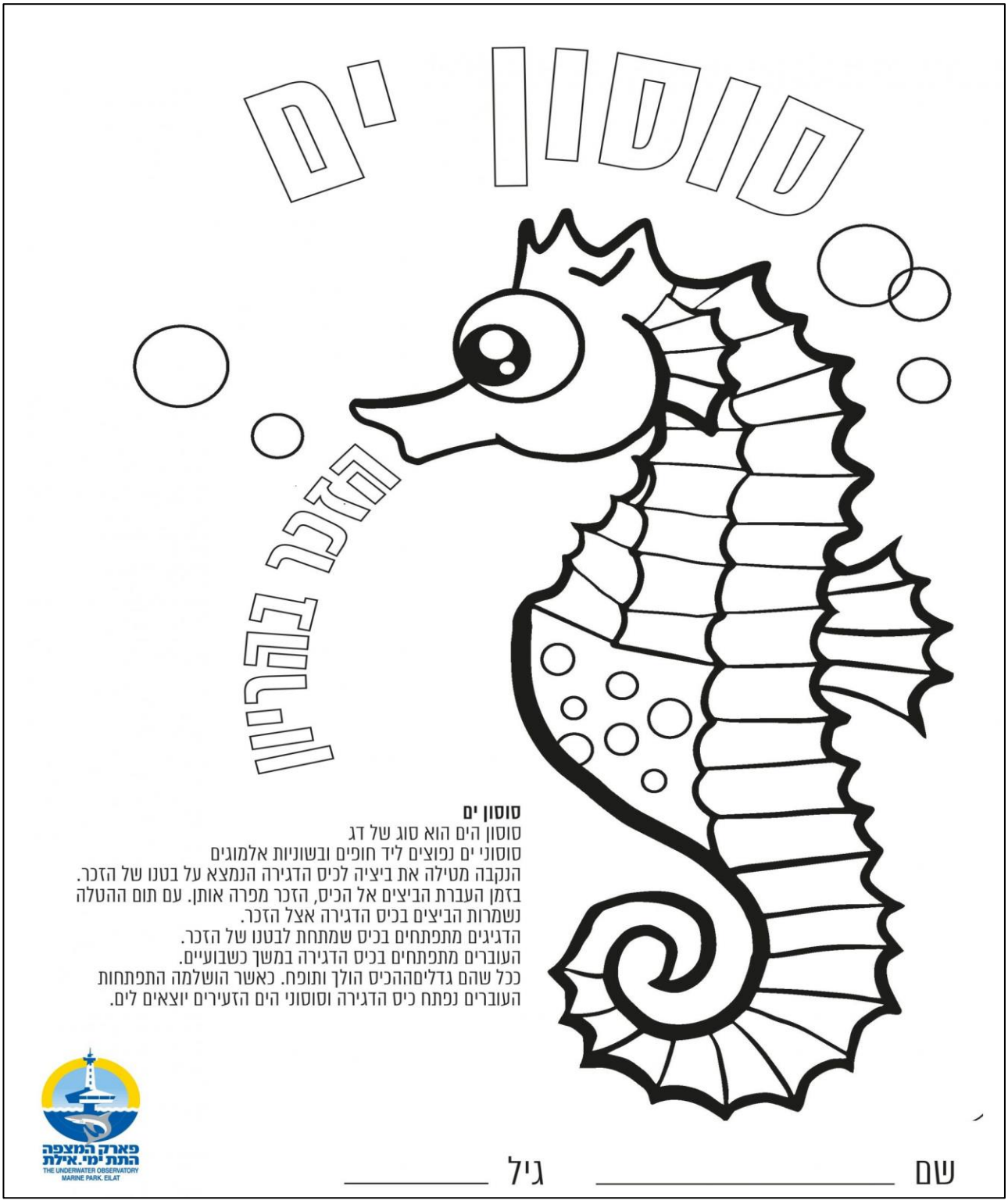

7. הדולפינים בריף הדולפינים

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, סיפור "אסנת והדולפינים" - מצורף, דפי מֶמוֹ, עפרונות, בריסטול גדול).

סיפור – נקרא באוזני הילדים את הסיפור המצורף. נדגיש פרטי מידע חשובים על הדולפינים. אפשר לצלם לילדים את הסיפור. נאמר להם מה נעשה בהמשך כדי שיוכלו לשים לב ולאתר פרטי מידע על הדולפינים מתוך הדברים שנקרא.

אסנת והדולפינים - סיפור

סיפרה וכתבה: ד"ר רְנה ברנר

אסנת היא דודה שלי, והיא עובדת בריף הדולפינים באילת. את זה יודעים כל ילדי הכיתה, כי אני אומרת להם את זה כמעט כל יום.
אני תמיד משוויצה בדודה שלי, בדיוק כמו שאיגור משוויץ באח שלו, שהוא שוטר, ועדן - בסבתא שלה, שהיא רופאה.

דודה שלי היא מטפלת בדולפינים, ואני גאה להיות האחיינית שלה, כמובן.

- הדולפינים הם החברים הכי טובים שלי, סיפרה לי אסנת יום אחד.
- באמת?, שאלתי, מה, אין לך חברים אנשים?
- יש לי, צחקה אסנת, אבל הדולפינים הם חברים מיוחדים. הם כל כך מיוחדים, כך שאם אנחנו לא יחד, הם מיד מרגישים.

פעם, לפני כמה שבועות, הייתי חולה ולא יכולתי לבוא לטפל בדולפינים שֶבַּרִיף: לא יכולתי להאכיל אותם, לא יכולתי ללטף אותם, ולא יכולתי להצטרף אליהם לשחיית הבוקר. שכבתי בבית, הייתי עצובה וחכיתי שכבר אבריא ואוכל לחזור ולהיות עם החברים שלי.

חלפו כמה ימים, אני הבראתי וחזרתי אליהם. הפגישה ביננו היתה מרגשת. הם התרגשו לבואי כי הם מכירים אותי. בשמחה הם התקרבו אלי, שחו סביבי כאילו היה לי יום הולדת ואפילו צייצו בחדווה.

- באמת היה לך יום הולדת כשחזרת?
- לא. בכלל לא. הם פשוט שמחו לראות אותי שוב. הם מכירים אותי, מזהים אותי ויודעים שכל פעם אנחנו משחקים יחד והם מתקרבים אלי כדי שאלטף אותם. כך סיפרה לי אסנת.

אני זוכרת שפעם, כשהייתי ילדה קטנה, דודה שלי, אסנת, לקחה אותי לריף. היא הראתה לי את הדולפינים ושאלה אותי כל מיני שאלות שבכלל לא ידעתי את התשובה. קצת התביישתי ואמרתי לה שלא תשאל. אני רוצה שהיא רק תספר.

אז אסנת הסכימה היא סיפרה לי שהדולפינים שבריף הגיעו לים סוף, שנקרא גם הים האדום, מים אחר שנקרא הים השחור, אבל הוא לא באמת שחור (כמו שהים האדום לא באמת אדום).

הגיעו 5 דולפינים – שלוש נקבות ושני זכרים והם חיו כלהקה. אפשר היה לראות, אומרת אסנת, איך הם דואגים אחד לשני, עוזרים למי שקשה לו, מחכים למי ששוחה לאט יותר.

כשהדולפינים סוֹף סוֹף התרגלו לים סוּף, קרה מקרה מאוד עצוב. אחת הנקבות, שהיתה זקנה חלשה מאוד, מתה. הדולפינים ניראו עצובים. הם שחו סביבה ועשו תנועות מוזרות. הם לא הבינו מה קרה ולמה היא לא שוחה. הם התקרבו אליה וניסו לעזור לה אבל זה לא הצליח.

גם אנחנו, המטפלים היינו מאוד עצובים. אבל העצב שלנו התחלף במהרה בציפייה, כי שמנו לב שלאחת הדולפינות יש בטן שמנה. שיערנו שהיא בהריון, ובאמת יום אחד ראינו איך נולד הגור הקטן שלה. בהתחלה יצא הזנב שלו וכעבור זמן יצא כל הגוף של הגור ומיד הוא התחיל לשחות על ידה. אמא דולפינה התקרבה אליו, שחתה לידו, נגעה בו בקצה אפה. צילמנו את הלידה שלו וזה היה מאוד מיוחד.

- ולא פחדתם? שאלתי את אסנת. אולי יקרה לו משהו?
- לא, ענתה אסנת ככה זה בטבע. הצאצאים נולדים ואמא שלהם מיד יודעת מה צריך לעשות. היא התקרבה אליו ונתנה לו לינוק. כן הדולפינים יונקים חלב כמו גורים של חיות אחרות למשל כלבים או חתולים.

- אסנת, שאלתי את דודתי, למה הדולפינים נמצאים בריף ולא משוחררים לים הפתוח?
- את צודקת, ענתה אסנת. לפני כמה שנים שחררנו אותם. הם באו אלינו רק כשרצו לאכול דגיגים שנתנו להם או כשרצו לשחק איתנו.
אנחנו תמיד ידענו מי הם הדולפינים שלנו לפי סנפיר הגב שלהם. לכל דולפין יש סנפיר גב שונה. זה כמו טביעות אצבעות, שהיא ייחודית לכל אחד מאיתנו כך סנפיר הגב ייחודי לכל דולפין.

אבל אז קרו דברים מאוד לא נעימים. אנשים שלא מכירים אותם, נתנו לדולפינים אוכל שלא מתאים להם והתחילו לעשות דברים מכוערים כמו לרכב על הדולפינים ולהתעלל בהם. היה דולפין אחד שחזר אלינו כשהוא מאוד עייף. ראינו כמה שהוא סובל. אז החלטנו שנשמור על הדולפינים. בריף יש להם שטח ענק שבו הם שוחים ואנחנו מתייחסים אליהם בכבוד ולא מכריחים אותם לעשות כל מיני דברים שהם לא רוצים.

הסתכלתי בשמים וראיתי שהשמש כמעט שוקעת וכבר נהיה מאוחר. הייתי צריכה לחזור הביתה ואמרתי לאסנת: אני שמחה שאת מטפלת בדולפינים כי את קצת כמו האח של איגור מהכיתה שלי, שהוא שוטר, שמלמד אנשים איך להתנהג וקצת כמו סבתא של עדן שמטפלת בחולים.

כשאני אהיה גדולה, גם אני אטפל בחיות ואולי אהיה וטרינרית כי אני מאוד אוהבת חיות, גם כאלה ששוחות במים וגם כאלה שהולכות על האדמה.

שיחה – נשוחח עם הילדים על הסיפור שקראנו. נדגיש פרטי מידע אודות הדולפינים.

פעילות - ניקח בריסטול ונכתוב במרכזו את המילה – דולפין. נחלק לילדים דפי ממו, ונבקש מהם לכתוב על כל דף פרט מידע אחד אודות הדולפינים, שהם למדו מהסיפור.
נזמין את הילדים לקרא את מה שהם כתבו ונדביק את הדפים על הבריסטול, מסביב לדולפין.

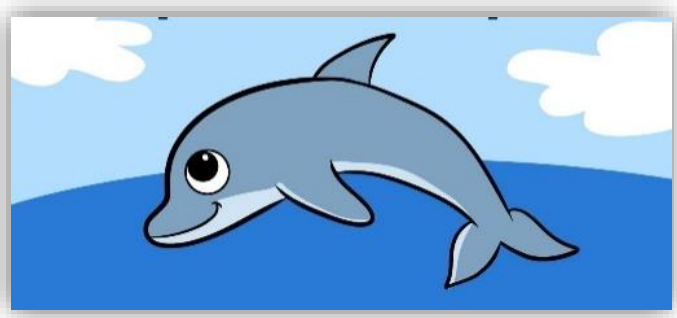

8. כמה נחמד ללמוד עוד

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דפי צביעה)

סרטונים להעשרה – נקרין לילדים את אחד או יותר מהסרטונים המוצעים להלן-

- סרטון – לידתו של גור דולפינים
- האכלת דולפינים שחייה עם דולפינים – ריף הדולפינים באילת
- חקר הדולפינים בחופי הים התיכון

"אם אין דולפינים בים – הים לא בריא"

דפי צביעה –

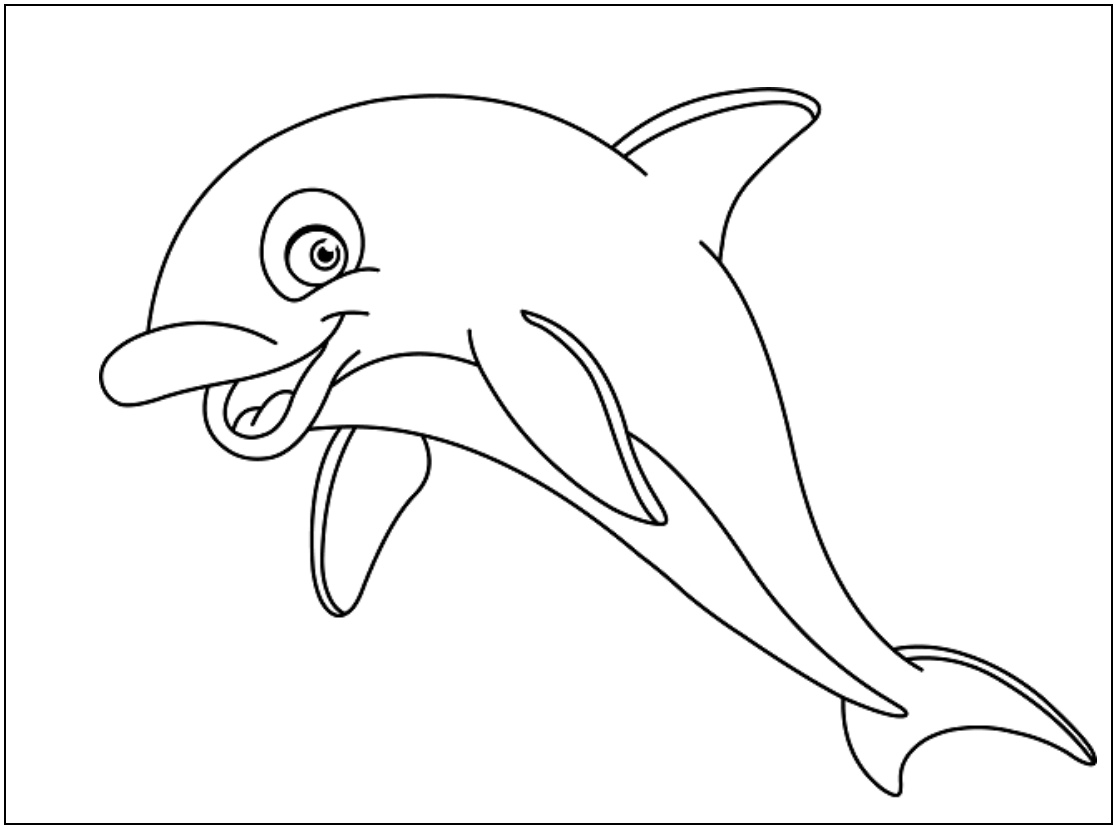

הצעות למגזר החרדי והממ"ד

"תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קבלת רבה, ז' יג')

שמירה על איכות הסביבה

"בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו לפני כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשיי, כמה משובחים הם! וכל מה שבראתי, בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי" (קהלת רבה, ז', יג')

- כפרט שהוא חלק מכלל, עלינו לשמור על רשות הרבים שתהיה נעימה ואיכותית לחיים המשותפים בה, וכולנו ערבים זה לזה.
- שמירה על הנקיון במרחב הבית ספרי, הביתי ובמרחב הפתוח
- איסור בל תשחית
- מיחזור ושימוש חוזר כפתרון במטרה לצמצם את נפח הפסולת
- נפלאות הבריאה והטבע, והצורך להגן עליהם מפני פגיעות

פעילויות:

- מבצע ניקיון: נאמני ניקיון, מעקב יומי, ומגוון פעילויות.
- יום ניקוי חופים/גינות ציבוריות
- הכנת שלטים הקוראים לשמירה על הניקיון
- יצירה בשימוש חוזר – לדוגמה יצירת אגרטל מבקבוק פלסטיק.

לסיכום,
ביחידה זו שמחנו לבקר באילת ולחוות חוויות עם בעלי החיים בים סוף.

יחידה 4 – מתימטיקה בים סוף

על היחידה

המקום הדרומי ביותר בארץ- אילת. מפרץ אילת הוא אחד ממפרציו של ים סוף. למפרץ זה יש את המצפה התת ימי הראשון מסוגו בעולם ואודותיו ניתן ללמוד רבות.

ביחידה זו נלמד חלקים מתמטיים הקשורים במצפה התת ימי ובים סוף.

היחידה מחולקת לשני מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- ים סוף- ביקור בים סוף

חלק ב- שאלות ומשוואות של דגים

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: התנסות במספרים מכוונים בעזרת ישר המספרים והקשר לחיי היום-יום, חיבור תרגילים שונים למספר נתון, פיתוח יצירתיות בחיבור, שאלות מילוליות והתנסות בפתרון שאלות השוואה לפי שלבים נדרשים- כל אלה בהקשר של ים סוף, מיקומו, המרחק אליו ובדומה.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות א'-ד'.

חלק א

ביקור בים סוף

עזרים ואמצעים: מחשב ומקרן, דף ציר המספרים של המצפה התת ימי, גלילי נייר טואלט, מדבקות של עיניים זזות, מספריים, כלי כתיבה וטושים.

הדרך לים סוף

נקרין לילדים את סרטון בנושא ים סוף מתוך אתר "ברריינפופ", בסרטון מסופר על ייחודו של ים סוף, הצלילה ובעלי החיים בים.

- נסביר לילדים כי מפרץ אילת שייך לים סוף.
- נכנס לגוגל מפות ונכתוב בשורת החיפוש את הערך אילת, נחפש את הישוב בו אנחנו גרים ונבדוק מה המרחק בין הישוב בו אנו גרים לעיר אילת.

לדוגמא, אם נחפש מה המרחק בין הרצליה לאילת, התמונה תראה כך:

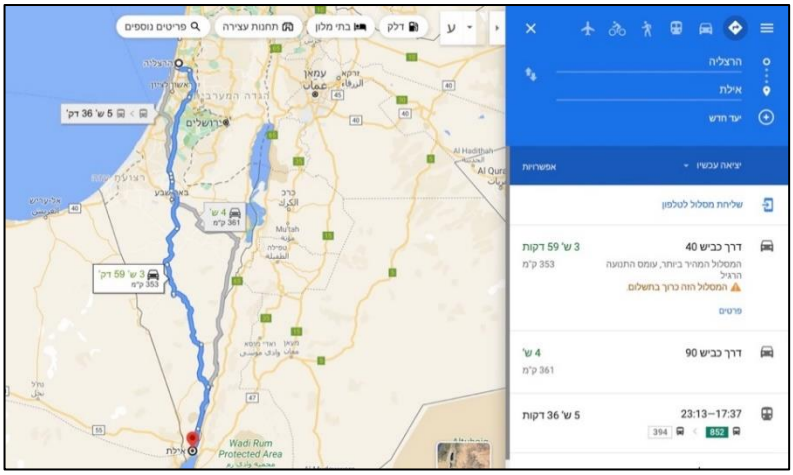

- נביט בצד המפה במקום שמסומן במעגל אדום (תמונה מצורפת) ונברר מה משמעותם של המספרים הכתובים שם. הכיתוב בירוק מצביע על משך זמן הנסיעה במסלול המהיר ביותר ממקום היעד אל אילת והכיתוב בצבע שחור מצביע על מרחק הנסיעה הקצר ביותר ממקום היעד אל אילת.
- נביט בצד המפה במקום שמסומן בחץ ירוק (תמונה מצורפת) ונשנה לפי הסמלים את אופן ההגעה שלנו לאילת. בפעם אחת נבחר בסמל של האוטובוס ובפעם אחרת נבחר באדם שהולך ברגל ובפעם אחרת נבחר באדם שרוכב על אופניים ובפעם אחרת במטוס.
- נבדוק:

כיצד הבחירה שלנו משפיעה על החלק המוקף באדום?

כיצד המסלול הכחול המסומן במפה משתנה?

מדוע הזמן והדרך משתנים? מה יארך זמן רב יותר? מדוע?

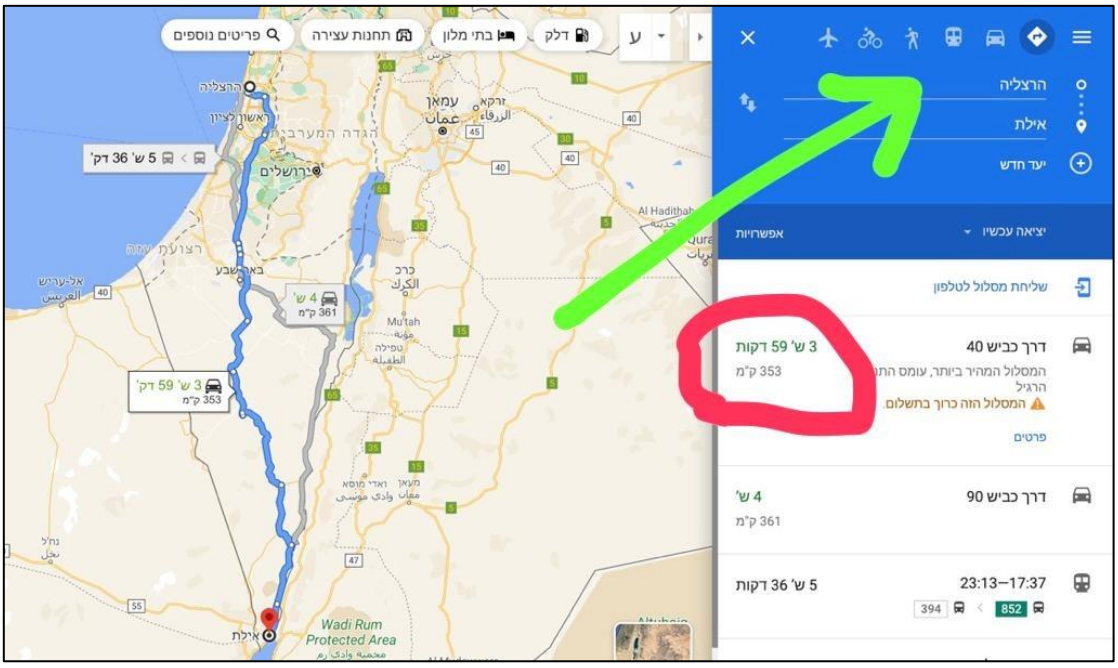

מבקרים במצפה התת ימי- ציר המספרים

- נקרין לילדים סרטון שמראה בקצרה את המצפה התת ימי. ונשאל מה מיוחד במצפה התת ימי? במצפה התת ימי ישנו מגדל שגובהו 23 מטרים מעל לפני הים ועומקו 12 מטרים מתחת לפני הים. מעל לפני הים ניתן לתצפת על ים סוף ועל המדינות השכנות, ירדן ומצריים ואף על ערב הסעודית. מתחת לפני הים ניתן לראות אלמוגים, אצות, מלפפוני ים, דגים, סוסוני ים, צבי ים, כרישים ועוד.

- נציג לילדים ציר מספרים ריק ונסביר להם כי המספרים קטנים גם מתחת ה-0, נבקש מהם לתאר מה הם רואים על גבי הציר (יש לשים לב לסימטריה משני צדי ה-0).

ציר המספרים של המצפה התת ימי

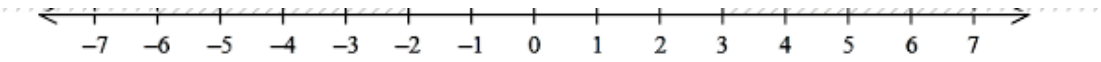

- נדפיס לילדים את דף הציור של המצפה התת ימי המלווה בציר מספרים חלקי (מצורף בהמשך). נבקש מהילדים להשלים את המספרים החסרים על גבי ציר המספרים של המצפה התת ימי (פתרון מצורף בהמשך).

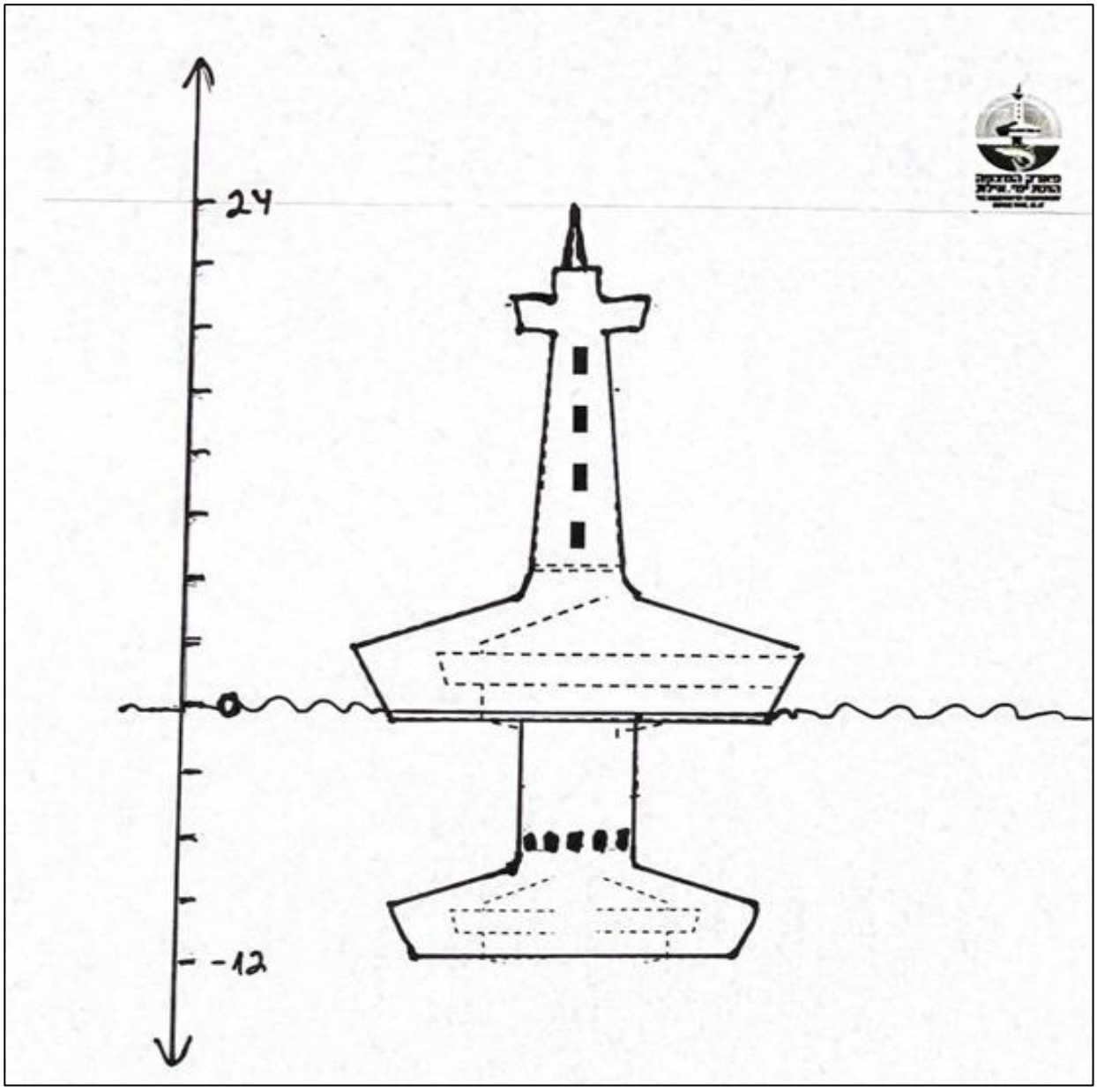

פתרון ציר המספרים של המצפה התת ימי

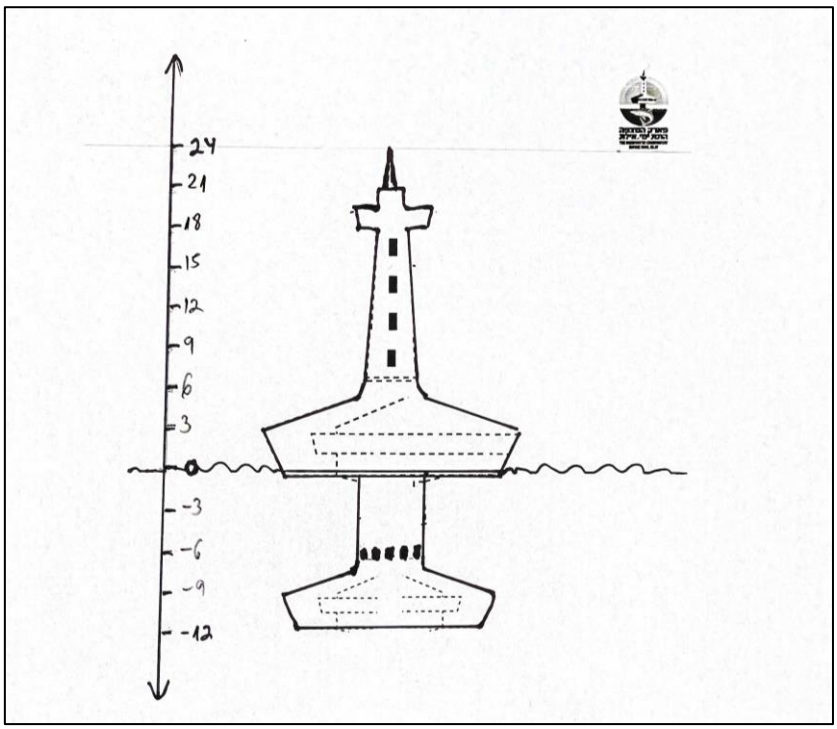

מכינים חידת תמנון

הכנה לפעילות

גלילי נייר טואלט, טושים, מדבקות של עיניים זזות, מספריים.

בחירת מספר וכתיבה של 8 תרגילים שהתוצאה שלהם היא המספר הנבחר.

למשל, המספר 12.

התרגילים הם:

3x4	13-1	7+5	12x1	2x6	9+3	100-88	24-12

הכנת התמנון

- נצייר 7 גלים בקצה אחד של גליל נייר הטואלט (אלו יהיו זרועות התמנון).

- נצייר מהקצה השני של גליל נייר הטואלט שני גלים (זה יהיה ראש התמנון).

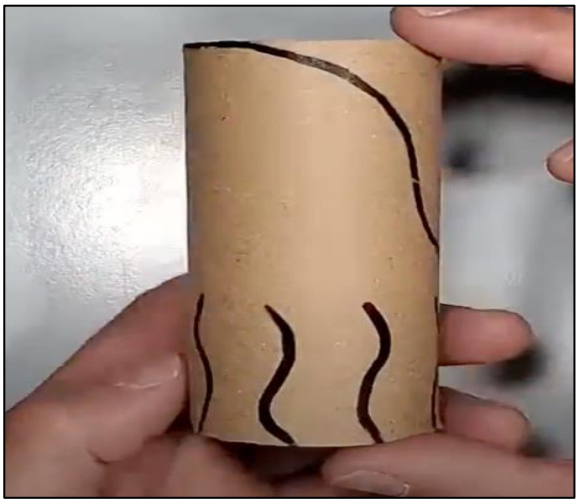

- נגזור לאורך הזרועות של התמנון ולאורך קווי המתאר של הראש.

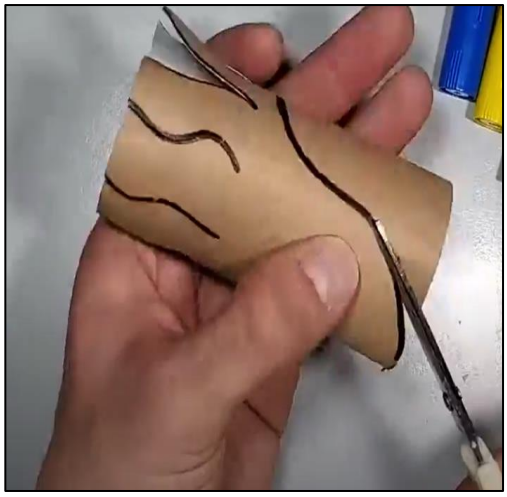

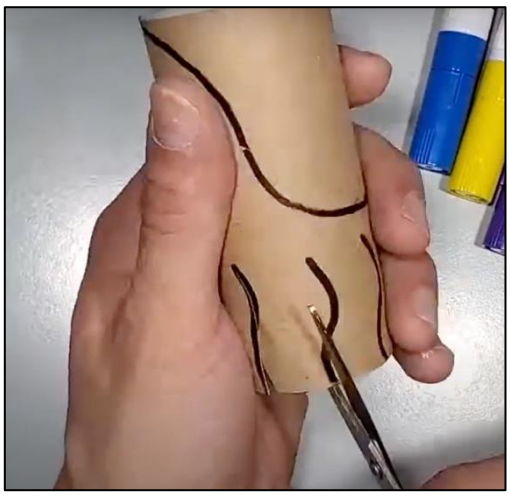

- נקפל את הזרועות של התמנון כלפי חוץ ונצייר עיגולים בחלק הפנימי של הזרועות.

- נצייר בעצמנו עיניים או נדביק עיניים מוכנות.

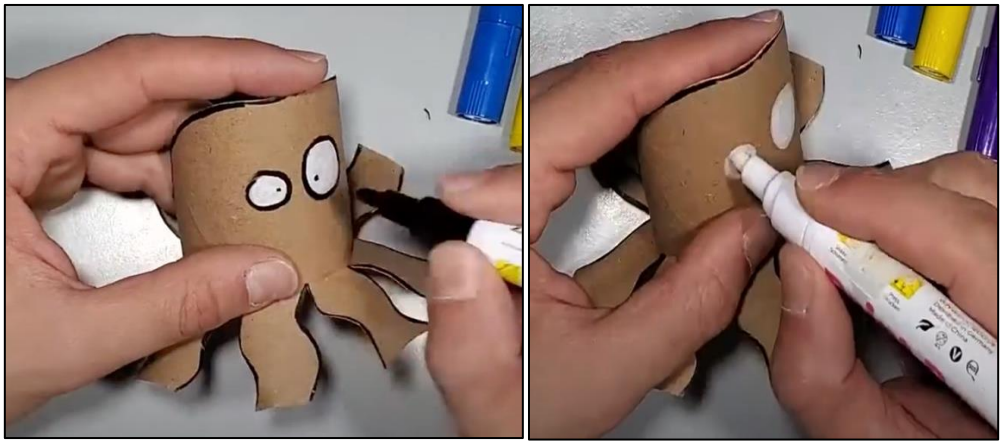

- נקשט את התמנון בפסים ונכתוב על גבי הזרועות את שמונת התרגילים שהכנו.

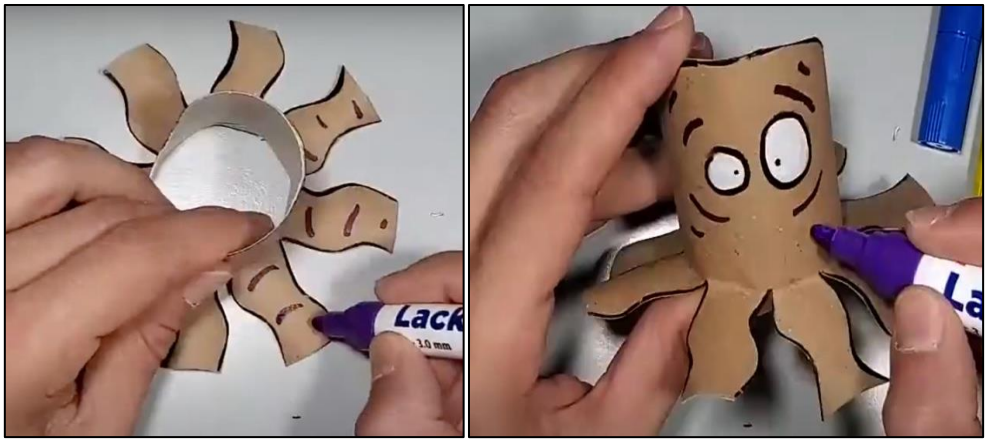

משחקים בחידת התמנון

כל ילד בתורו יוכל להציג את תרגילי התמנון שלו, שאר הילדים יפתרו את התרגילים ויגלו איזה מספר הילד המציג בחר.

ניתן לסכם את הפעילות ולצפות בסרטון על תמנון באילת, מתוך יוטיוב. בסרטון זה התמנון משנה מרקם וצבע.

חלק ב

שאלות ומשוואות של דגים

עזרים ואמצעים: מחשב ומקרן, כלי כתיבה, דפים, דף מצא את ערך הדג וכרטיסי שאלות השוואה.

משוואות של דגים

בחלק זה ניצור משוואות באמצעות ציורים של דגים ונפתור את התרגילים.

- נחפש במאגרי האינטרנט תמונות של דגים ונדפיס לילדים, ניתן להשתמש גם במדבקות עם ציורים של דגים.
- נכתוב תרגיל חיבור בו יש שניים, שלושה או ארבעה מחוברים עם ציורים / מדבקות זהות של דגים.
- נקבע ונכתוב סכום מתאים לתרגיל (ראו תמונות לדוגמא).
- זכרו: כאשר ישנם שלושה מחוברים זהים הסכום חייב להתחלק ב-3, וכך גם לגבי ארבעה מחוברים זהים.
- נשאל את התלמידים מהו ערך הציור של הדג בכל אחת מהמשוואות (בדוגמאות המצורפות הערך של הדג הכתום לבן יהיה 6, הערך של הדג הצהוב כחול יהיה 8 והערך של הדג הירוק יהיה 7).
- ניתן לאפשר לילדים ליצור תרגילים משלהם ולשאול את חבריהם לכיתה (התרגילים יכולים להיות כתובים גם בצורת ציור).

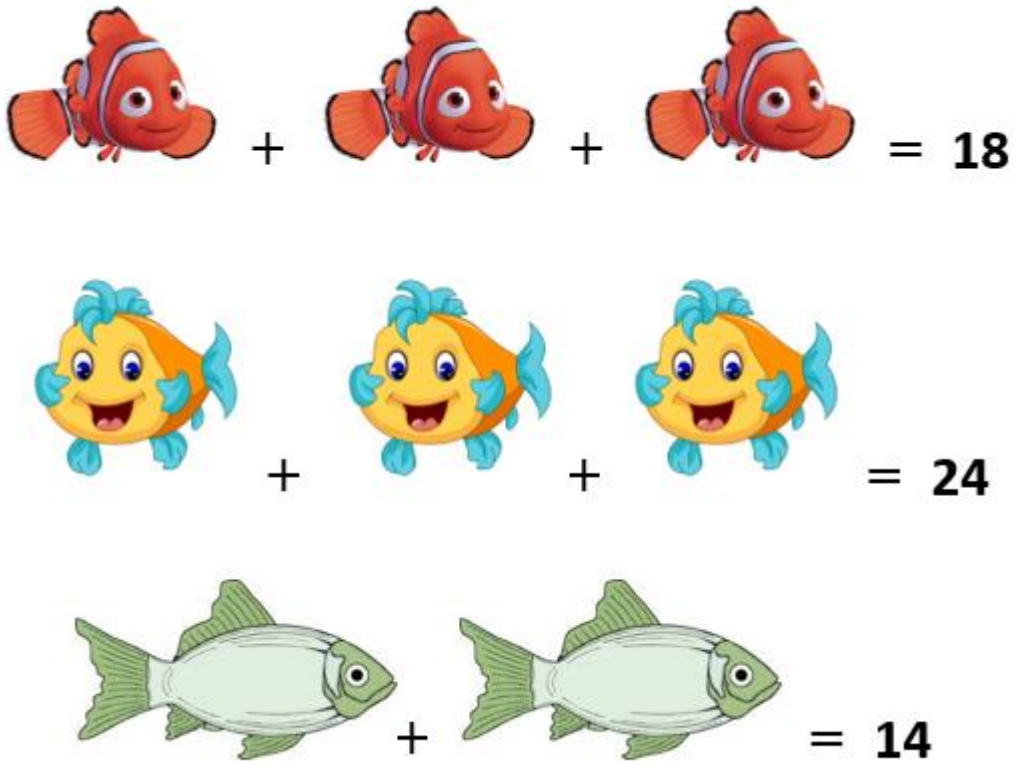

מצא את "ערך הדג"

- נקרין לילדים את הסדרה של המשוואות המקושרות (מצורפת בהמשך).
- נבקש מהילדים לפתור ולהציב את הפתרונות במשוואות הבאות עד להשלמת המלבן הריק במשוואה האחרונה (הפתרון מצורף).

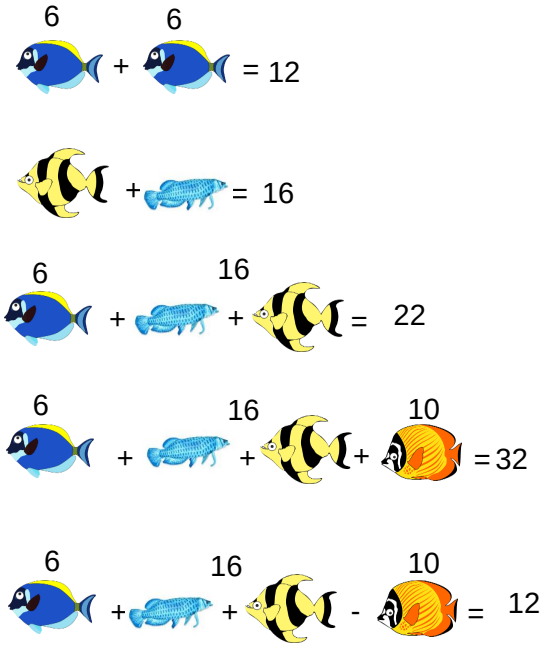

מצא את ערך הדג

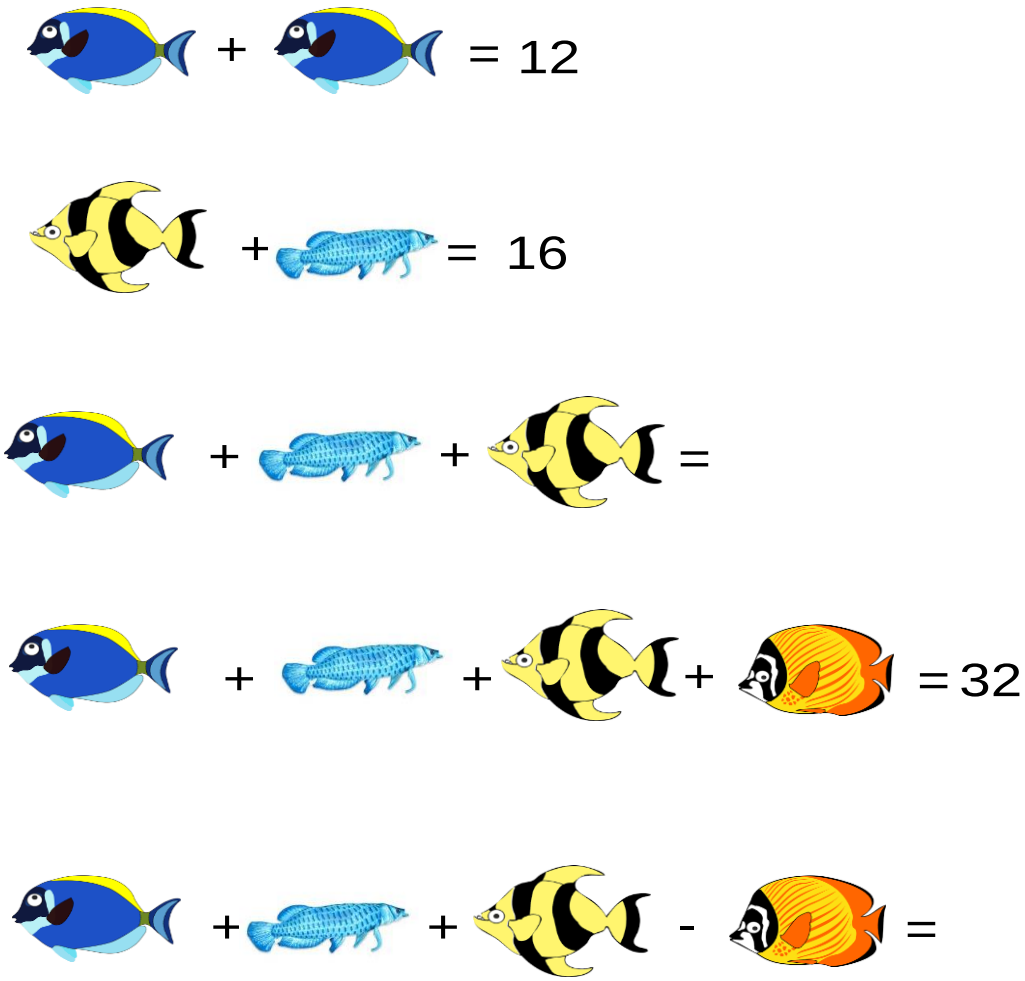

שאלות השוואה

על מנת לפתור שאלות השוואה ניעזר במספר שלבים לפתרון:

- נקרא את השאלה לפחות פעמיים.
- נסמן מילים חשובות שיסייעו לנו להבין את השאלה.
- נזהה את שלושת החלקים של השאלה:

  מהי הכמות הגדולה ולמי היא שייכת?

  מהי הכמות הקטנה ולמי היא שייכת?

  מהו ההפרש?
- נבדוק בשאלה איזה חלק מבין שלושת החלקים הללו חסר.
- נבנה תרגיל מתאים לפתרון השאלה ונכתוב אותו.
- נפתור את התרגיל שכתבנו.
- ננסח תשובה מתאימה לשאלה.

דוגמא לדרך פתרון שאלת השוואה:

שלב א': נקרא את השאלה

שלב ב': לאחר קריאה חוזרת של השאלה, נסמן מילים חשובות.

בשונית אלמוגים ישנם 12 דגי זהרון. ידוע כי מספר דגי הזהרון גדול ב-5 ממספר דגי המרגנון. כמה דגי מרגנון יש בשונית האלמוגים?

שלב ג': נזהה את החלקים של השאלה ונכתוב אותם:

הכמות הגדולה	12 דגי זהרון
הכמות הקטנה	דגי מרגנון
ההפרש	5

שלב ד': נזהה את החלק החסר, כמות דגי המרגנון.

שלב ה': נבנה תרגיל מתאים ונפתור.

אם נחסר מדגי

הזהרון את ההפרש, נקבל את דגי המרגנון.

תרגיל: 12-5=7

שלב ו': ננסח תשובה מילולית, בשונית האלמוגים יש 7 דגי מרגנון.

- נציג בפני הילדים את כרטיסי שאלות ההשוואה ונציע להם לפתור את השאלות על פי השלבים שהדגמנו, ניתן להדפיס לכל ילד דף משלו לעבודה עצמית או לגזור ולחלק בכל פעם כרטיס עם שאלה חדשה.
- ניתן להדפיס לילדים ציורים של דגי מרגנון ודגי זהרון באמצעי המחשה לסיוע בפתרון השאלות.

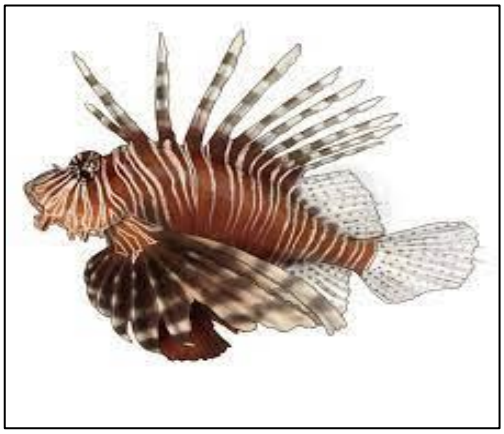

ברטיסי שאלות השוואה

בשונית אלמוגים ישנם 18 דגי זהרון. ידוע כי מספר דגי הזהרון קטן ב-7 ממספר דגי המרגנון. כמה דגי מרגנון יש בשונית האלמוגים?	בשונית אלמוגים ישנם 16 דגי זהרון. ידוע כי מספר דגי המרגנון קטן ב-8 ממספר דגי הזהרון. כמה דגי מרגנון יש בשונית האלמוגים?
בשונית אלמוגים ישנם 19 דגי זהרון. ידוע כי מספר דגי הזהרון גדול ב-4 ממספר דגי המרגנון. כמה דגי מרגנון יש בשונית האלמוגים?	בשונית אלמוגים ישנם 14 דגי זהרון. ידוע כי מספר דגי המרגנון גדול ב-5 ממספר דגי הזהרון. כמה דגי מרגנון יש בשונית האלמוגים?
בשונית אלמוגים ישנם 18 דגי זהרון ו-6 דגי המרגנון. כמה דגי מרגנון וזהרון יש בשונית האלמוגים?	בשונית אלמוגים ישנם 16 דגי זהרון ו-7 דגי מרגנון. בכמה גדול מספר דגי הזהרון מדגי המרגנון?

- נבקש מהילדים לחבר בעצמם שאלות מילוליות דומות לשאלות שפתרו, נציג במהלך הקייטנה את השאלות השונות שהילדים חיברו וננסה לענות עליהן.

בשונית האלמוגים _____ דגי זהרון

ו-_____ דגי מרגנון.

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא ים סוף בדגש על היבטים מתמטיים.

יחידה 5 – מה שרואים מכאן, לא רואים משם

על היחידה

יחידה זו עוסקת בתעתועי ראייה או אשליות אופטיות. אנו מנתחים דברים שאנו רואים במציאות באמצעות המוח שלנו. לעיתים, במבט ראשוני, אנחנו נוטים לנתח את הדברים שאנו רואים באופן שמסתדר לנו עם המציאות, אך אם נעיף מבט נוסף, נגלה כי קיימת אפשרות נוספת "לראות" או יותר נכון "לנתח" את הדברים שאנו רואים. כך למשל, ניתן לנתח את התמונה המופיעה למעלה בשני אופנים, החתול יכול להיתפס כעולה במדרגות או כיורד במדרגות.

היחידה מחולקת לשני מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- מבנים ואשליות.

חלק ב- אשליות גיאומטריות.

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר, שאילת שאלות ודיונים מתמטיים, פיתוח לוגיקה, פיתוח ראייה מרחבית, פיתוח יכולות מדעיות של השערה, בדיקה ומדידה שהתחלתן אינטואיטיבית ובסופו של דבר באמצעות ניסויים אמפיריים, מתקבלים הוכחות וגילויים חדשים.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות א'-ד'.

חלק א

מבנים ואשליות

עזרים ואמצעים: מחשב, מקרן, דפים לבנים, כלי כתיבה, צבעי עיפרון, מצלמה או טלפון נייד.

צולם בתערוכת "טריק ארט", גני התערוכה תל-אביב, 2015

חדר איימס

אשליה אופטית היא תעתוע ראיה שבו אנו מתרגמים באופן מציאותי משהו שאנחנו רואים. המוח מתרגם את הדברים שאנו רואים באופן שנראה הגיוני ובהסתכלות נוספת "מקרוב או מרחוק" על הסיטואציה, הדברים יכולים להיראות אחרת. בתמונה שלמעלה, מופיע חדר בעל מבנה מעוות, שנבנה בשיפוע וקירותיו אינם שווים בגודלם. החדר יוצר אשליה, כך שהעומדים בפינה הימנית שלו נראים קטנים מאוד והעומדים בפינה השמאלית שלו, נראים ענקיים. החדר נקרא "חדר איימס" על שם אדלברט איימס שתכנן אותו.

- נספר לילדים מהי אשליה אופטית ונקרין את התמונה של חדר איימס מתוך תערוכת "טריק ארט".
- נשאל את הילדים האם זה אפשרי שהילדים גדולים יותר מהאישה? נברר עם הילדים באילו מצבים הדבר אפשרי ובאילו לא.

- נקרין לילדים סרטון על "חדר איימס" בו האנשים בחדר משחקים בכדור ועוברים מצדו האחד של החדר אל צדו השני ונראה כי הם גדלים וקטנים.
- נסביר לילדים מהו חדר איימס (ההסבר כתוב בתחילת הפעילות), ניתן להקרין כתבה מתוך אתר "אאוריקה" שמרחיב בנושא.

האמן מאוריץ קורנליס אשר

מאוריץ קורנליס אשר היה אמן הולנדי שעסק בעיקר בהדפסים מאבן, חיתוכים ותחריטים של עץ ויצר מבנים שמבוססים על עקרונות מתמטיים. המבנים שיצר אשר בעץ ובאבן מציגים תבניות שחוזרות על עצמן ומשתנות וכן אשליות אופטיות מבלבלות, דברים שלא ייתכנו במציאות.

- נקרין לילדים את הסרטון "היצירות של מאוריץ קורנליס אשר", מתוך היו-טיוב, בו מסופר על האמן אשר ועל הציורים המיוחדים שלו.
- נקרין את היצירות הבאות המופיעות בסרטון ונתאר מה רואים בתמונה, נשים לב לאשליה האופטית.

היצירות שמים ומים-

ביצירות הללו ניתן להתמקד בדגים שקופצים או שוחים מעל לפני הים או בציפורים שמנסות לעוף לכיוון המים.

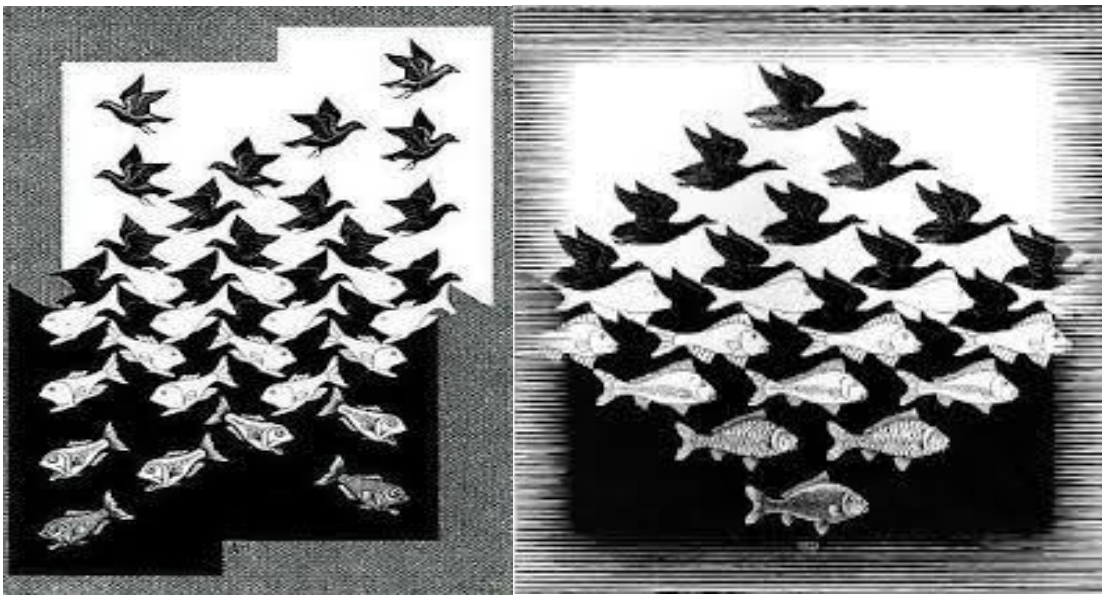

היצירה מראת קסמים-

ביצירה זו היצורים נראים כאילו הופכים מיצורים בדו-ממד ליצורים תלת ממדיים.

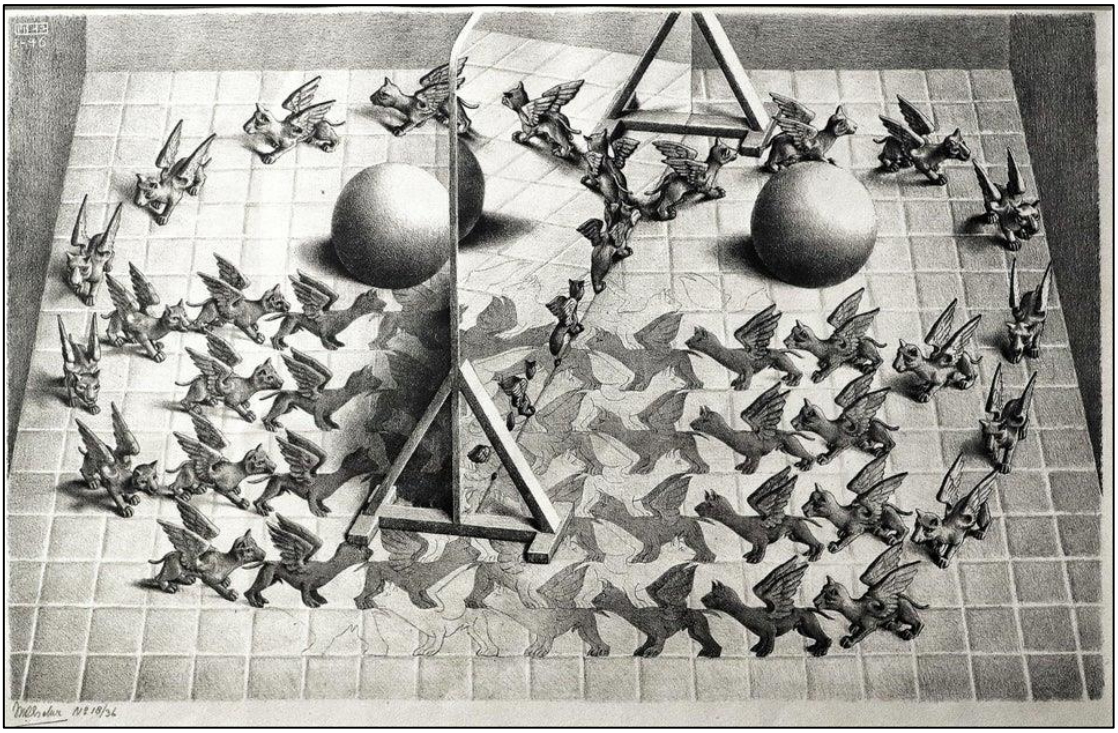

היצירה יחסות-

ביצירה זו אין משמעות לכוח המשיכה, אנשים עולים על אותו גרם מדרגות בכיוונים שונים וכל פעולה נפרדת נראית הגיונית בעצמה, אך חיבור של כלל הפעולות יחד, אינו הגיוני.

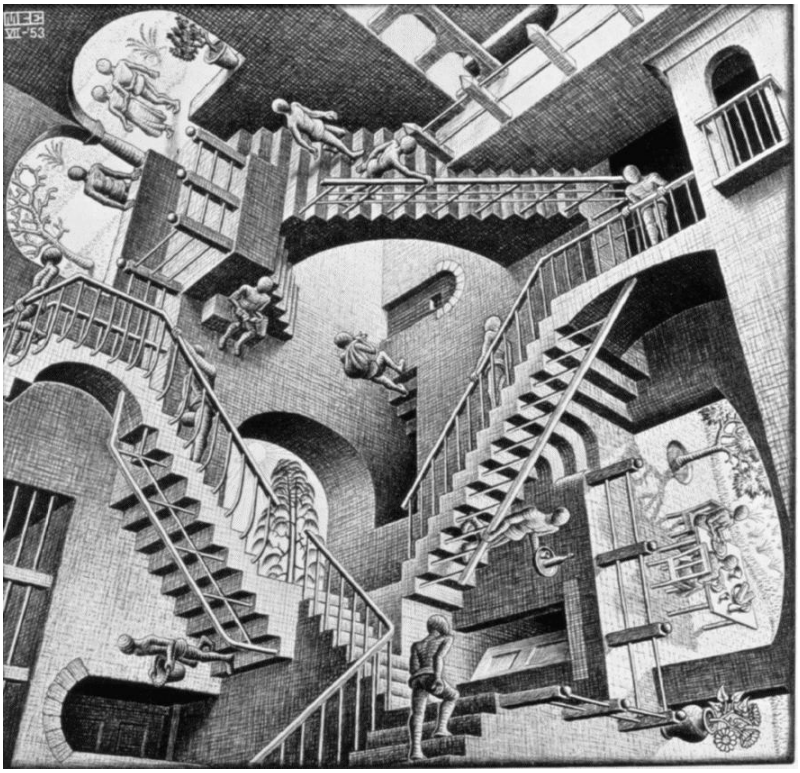

היצירה מפל מים-

ביצירה זו לא ברור אם המים זורמים למעלה או לכיוון מטה.

- נדפיס לילדים את התמונות לבחירה ונבקש מהם לצבוע בצבעי עיפרון.
- נאפשר לילדים לצייר ציורים שונים בעקבות היצירות של אשר, ניתן להשתמש בטכניקות של חזרה וסימטריה שמופיעות לרוב ביצירותיו.
- נתלה את הציורים לתערוכה בעקבות יצירותיו של האמן אשר.

- נקרין לילדים את התמונה של הבניין מתוך תערוכת "טריק ארט". ננסה להבין כיצד הילדים נמצאים על קיר הבניין. בעצם הציור מצויר על גבי הקרקע והילדים שוכבים על גבי הקרקע. המראה הגדולה שניצבת על גבי הקיר, מייצרת אשליה שהילדים נמצאים על גבי הבניין.

צולם בתערוכת "טריק ארט", גני התערוכה תל-אביב, 2015

- נספר לילדים כי את הרעיון לאשליה זו המציא האמן הארגנטינאי לאנדרו ארליך, אמן זה בונה מייצגים על גבי הקרקע בשילוב מראות ענק, שמייצרות אשליה כי אנשים תלויים בין שמיים לארץ או עומדים ליפול.
- נקרין סרטון ובו מוצגות אשליות רבות של האמן לאנדרו ארליך.

יוצרים ומצלמים אשליות

- ניצור אשליה אופטית באמצעות צילום תמונה:

הבלון המאיר

ננפח בלון. נכוון את הבלון למקור אור ונבקש מחבר לצלם תמונה שלנו עם הבלון. אנחנו נחזיק בבלון כאשר הבלון מסתיר את מקור האור והצלם נמצא ממול. בתמונה ייראה כאילו מקור האור בתוך הבלון.

החפץ הענק

נבחר חפץ, במטרה להגדיל אותו, נקרב אותו אל המצלמה ונעמוד מאחוריו כאילו אנחנו ממשיכים אותו. הצלם צריך לצלם אותנו ממשיכים את התמונה. בתמונה ייראה כאילו החפץ ענק.

חלק ב

אשליות גיאומטריות

עזרים ואמצעים: מחשב, מקרן, כלי כתיבה, סרגל, טוש שחור, דפים לבנים, טבלת אשליות גיאומטריות (מצורפת בהמשך), מכונית צעצוע קטנה.

אשליות קווים ועיגולים

- נדפיס לילדים את התמונות שמצויות בטבלת האשליות הגיאומטריות (מצורפת בהמשך).
- נבקש מהילדים למדוד בעזרת סרגל ולענות על השאלות שבטבלה.
- בטבלה התשובה על כל השאלות היא כי הגדלים זהים, האלמנטים השונים המצויים מסביב גורמים לנו לתחושת אשליה כי יש קו גדול יותר מהאחר, אך הדבר לא כך. לכן, חשוב להיעזר בכלי מדידה ולא רק בתחושת הבטן שלנו.

טבלת האשליות הגיאומטריות

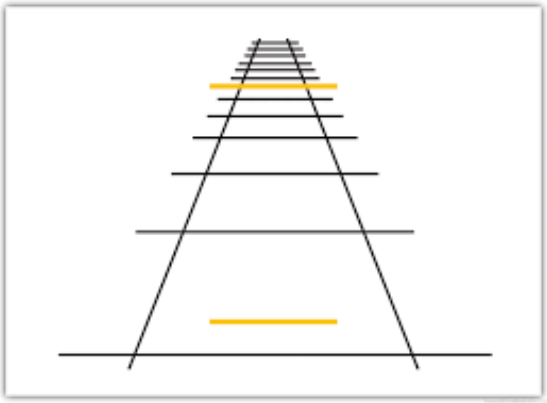

האם הקווים הצהובים באותו האורך?

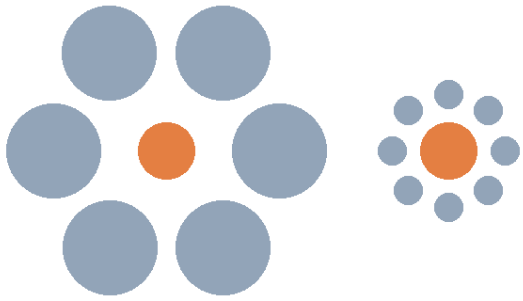

האם העיגולים הכתומים הם באותו הגודל?

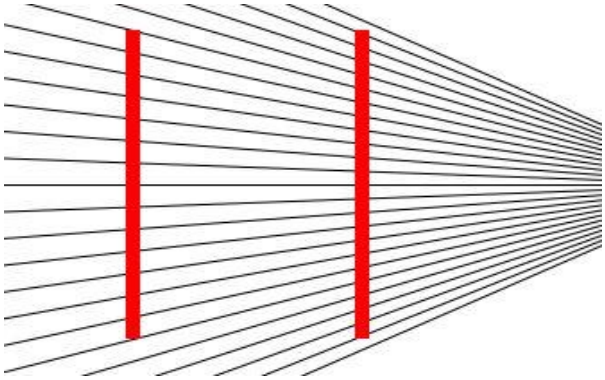

האם הקווים האדומים באותו האורך?

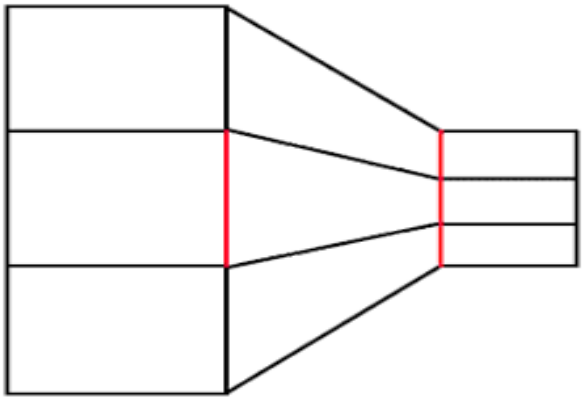

האם הקווים האדומים באותו האורך?

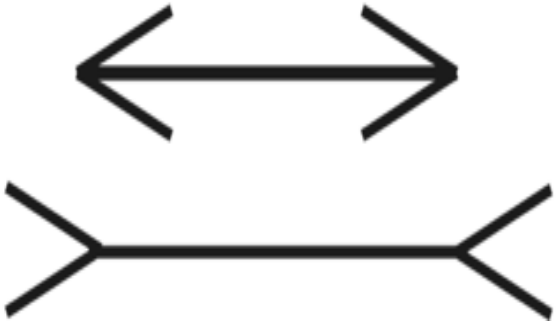

האם הקווים האמצעיים באותו האורך?

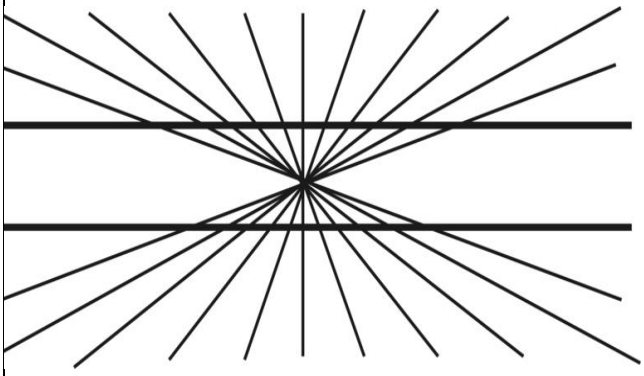

האם הקווים המודגשים מקבילים?

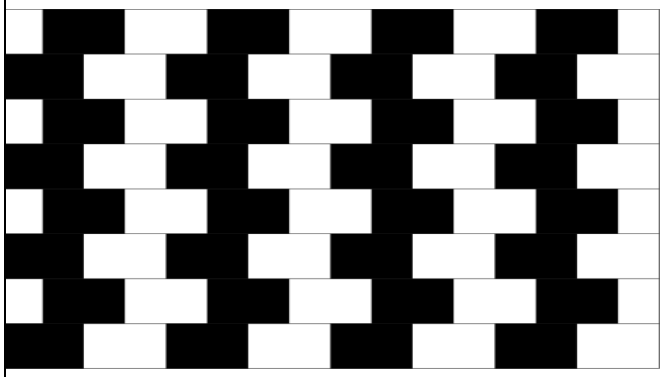

האם השורות מקבילות זו לזו?

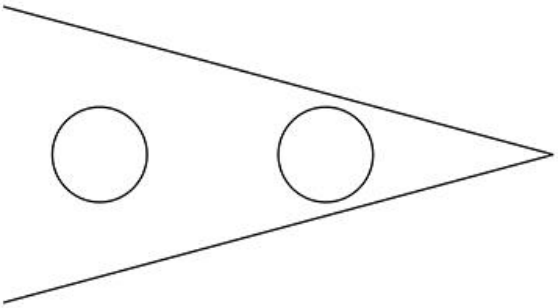

האם העיגולים באותו הגודל?

מכינים סולם אשליה גיאומטרית

לצורך פעילות זו נכין דף לבן A4, סרגל, עיפרון, טוש שחור ומכונית צעצוע קטנה.

- ניקח דף לבן ונקפל אותו ל-2 חלקים שווים לפי התמונה.

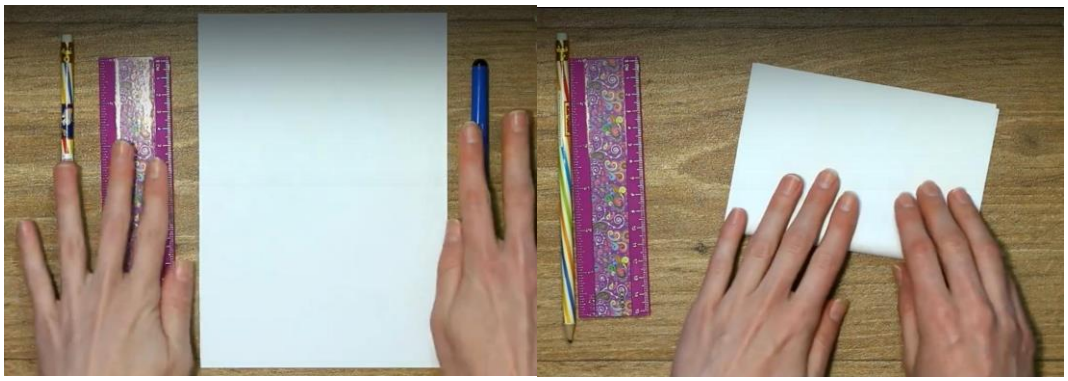

- נפתח את הדף ונשרטט קו ישר באורך 10 ס"מ לאורכו, כאשר קו הקיפול נמצא לאחר 5 ס"מ.

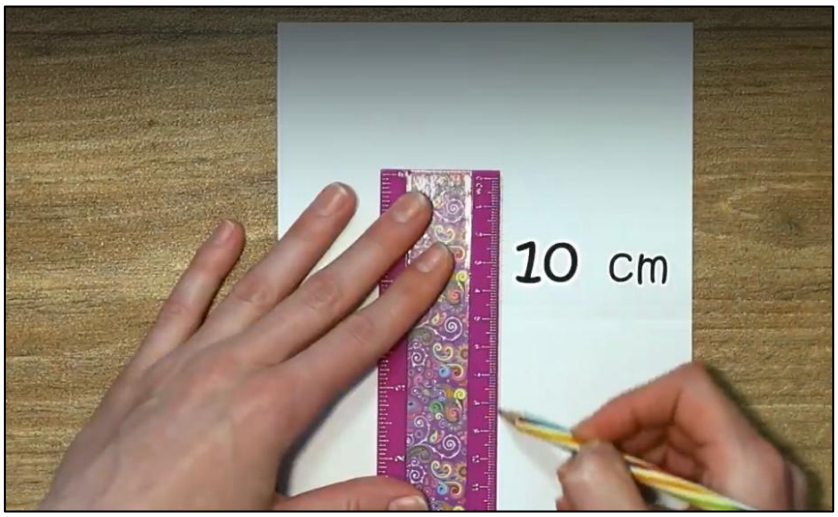

- נשרטט קוים באורך של 2 ס"מ משני קצוות הקו הארוך ששרטטנו.

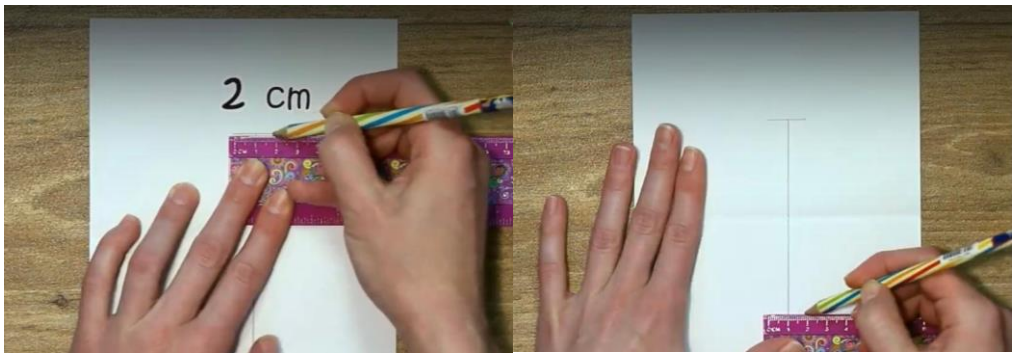

- נחצה את הקו הארוך ששרטטנו במרכזו, באמצעות קו אנכי באורך של 5 ס"מ (2 וחצי לכל כיוון).

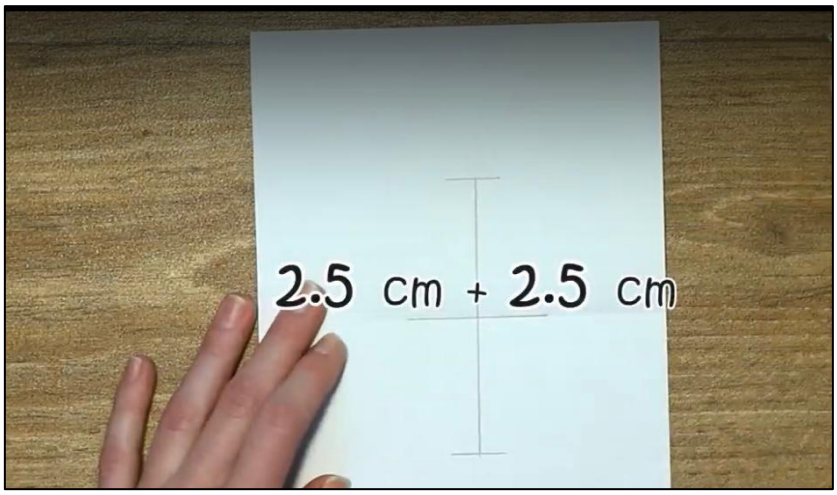

- נחבר בין הקצה השמאלי של הקו העליון לקצה השמאלי של הקו האמצעי ובין הקצה השמאלי של הקו התחתון לקצה השמאלי של הקו האמצעי.

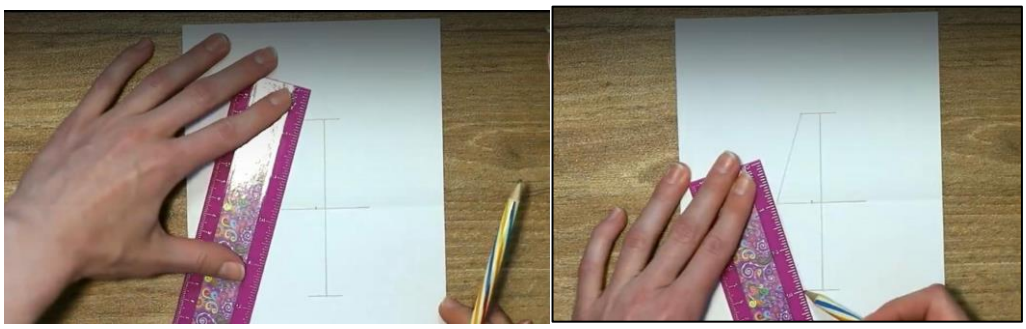

- נשרטט קווים מקבילים שנמתחים מהקצה הימני של הקו העליון ומהקצה הימני של הקו התחתון לכיוון הקו האמצעי.

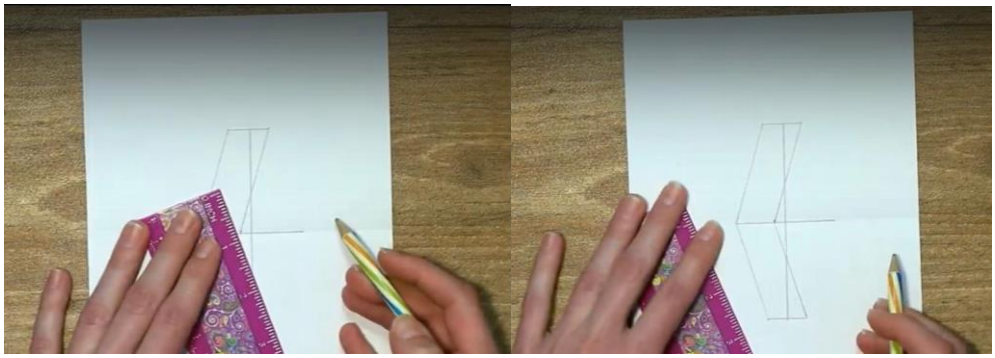

- נחזור על שתי הפעולות האחרונות באופן סימטרי בכיוון הנגדי.

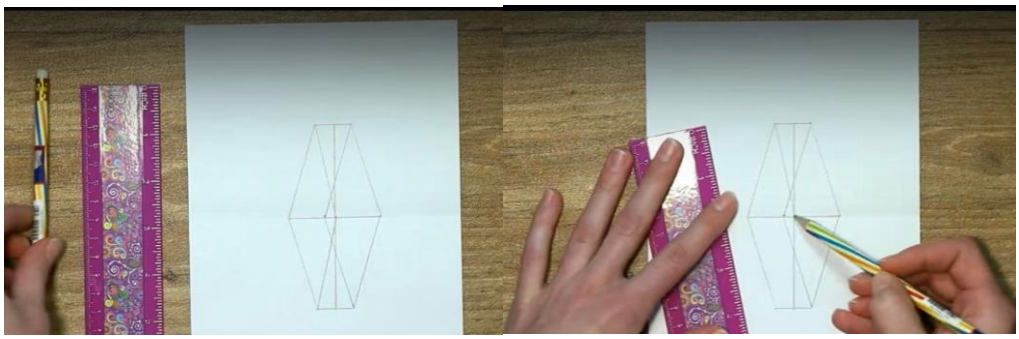

- נעבור בטוש שחור על הקווים ששרטטנו בצד ימין ונצייר שלבים של סולם.

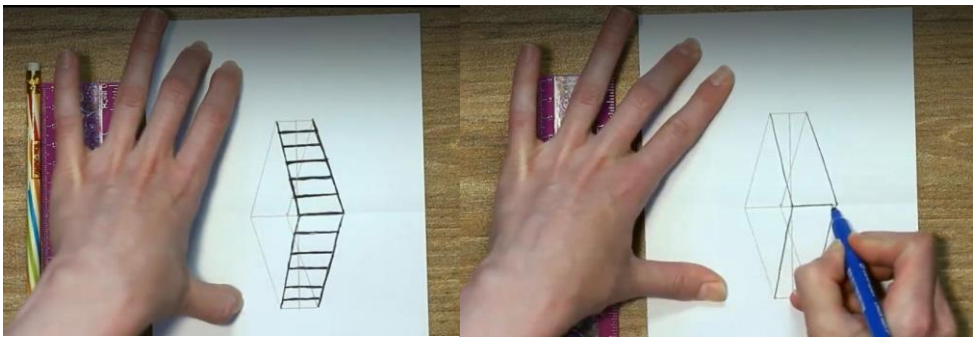

- נחזק באמצעות עיפרון את הקווים הנגדיים ונמחק את הקווים המיותרים.

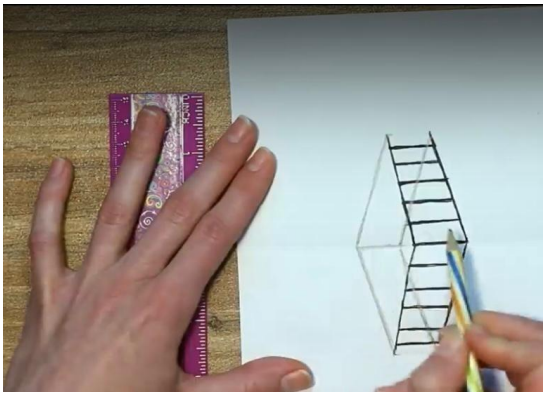

- נצייר שלבים לסולם התחתון שמשורטט בעיפרון.

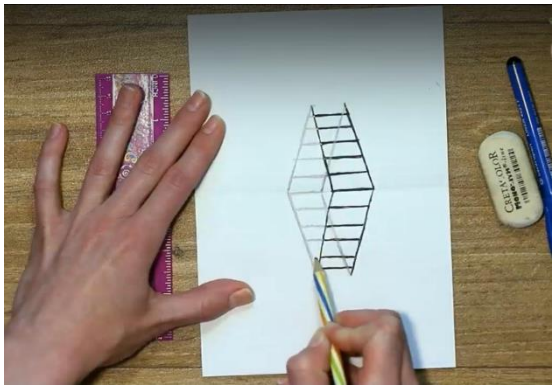

- נקפל את הדף, ונניח בצמוד לקיר.

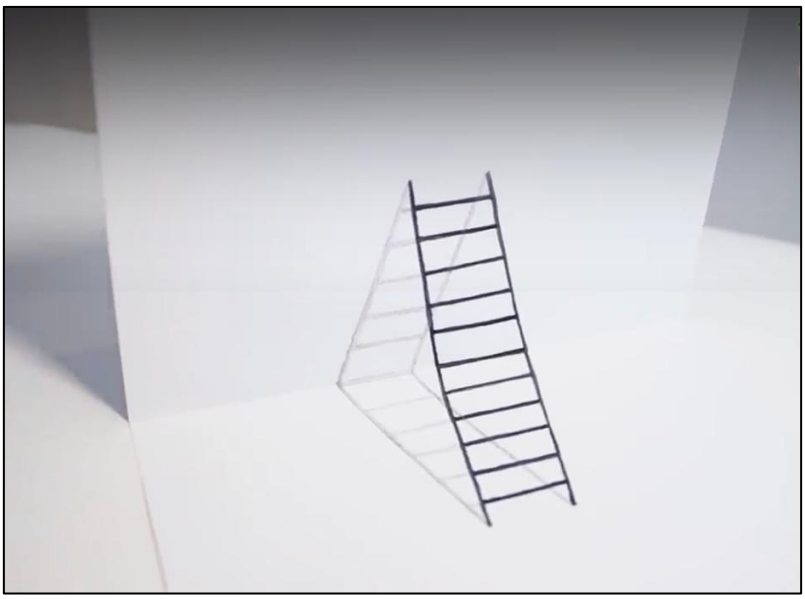

- נסיע את המכוניות, כפי שמתואר בסרטון הבא (יש להקליק על התמונה עם המכוניות), ונגלה כי המכונית נראית כאילו היא עוברת בין שני הסולמות.

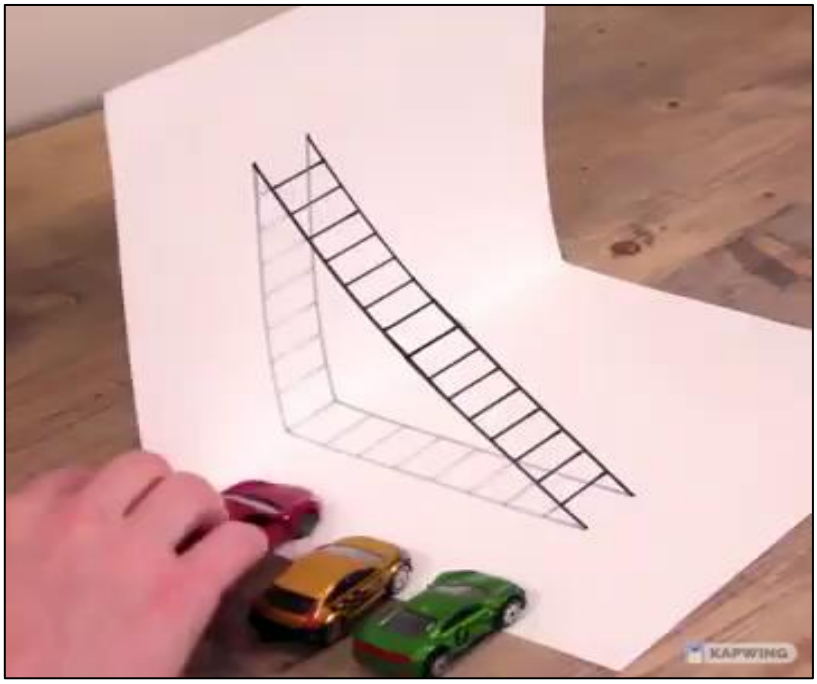

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא אשליות אופטיות בדגש על היבטים מתמטיים.

לדוגמא, סימטריה, ישרים מקבילים ויחידות אורך.

יחידה 6 – מטיילים עם חברים - Travelling with Friends

על היחידה –

יחידה זו עוסקת בתקשורת בין חברים ובפעילות שאוהבים לבצע ביחד, עם דגש על טיולים.

המטרות העיקריות של הפעילויות – חשיפה לאוצר מילים עשיר בנושא חברות ופעילויות משותפות עם חברים, שכלול יכולות הקריאה וההבנה ופיתוח הכתיבה.

ביחידה זו יש 2 חלקים: חלק ראשון – הכרת המושג חברות והמשמעויות שלו
חלק שני – חופשה משותפת עם חבר בארץ

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות היא כ- 30 דקות.

אמצעים, עזרים וחומרים נדרשים – מוצעים לצד כל פעילות.

התאמה – יחידה זו מותאמת לילדי כיתה ד' .

1. מה זה חברות? What's a friendship?

(אמצעים ועזרים- מחשב, מקרן, רשימת מילים, כרטיסיות בריסטול, דבק, מספרים, כלי כתיבה)

שיחה - נשאל את הילדים: מה זה חבר \ חברה \ חברות? מה זה אומר להיות חבר? מה אפשר לעשות עם חבר? האם יש לך חבר? \ חברה? \ חבר הכי טוב? \ חברה הכי טובה? \ חברים וחברות? מה אתם אוהבים לעשות עם החבר \ חברה שלכם? מה אתם אוהבים שהחבר\ה שלכם לא אוהבים? מה החבר\ה שלכם אוהבים שאתם לא אוהבים?

Discussion -

What is a friend? What does it mean to be a friend? What's a friendship? What can you do with a friend? Do you have a friend \ a best friend? \ friends? What do you like to do with your friend? What do you like, that your friend doesn't like? What does your friend like that you don't like?

A summary of the discussion - נסכם ונסביר

חברות זה הרבה דברים קטנים - לחלוק ולשתף, לדאוג לאחר, לעזור, לכבד, להקשיב, לסלוח, להתנצל, לתת אמון, בטחון, כנות, לאהוב, להיות נדיב, לעשות כיף וגם שטויות, אחד בשביל כולם וכולם בשביל אחד.

Friendship is made of many little things. It means to share, to care, to respect, to listen, to forgive, to apologize, to trust, to love, to be kind, to have fun and to be silly. It is safety, honesty, happiness, one for all and all for one.

צפייה - נקרין לילדים את רשימת המילים עם התרגומים לעברית. נקרא ביחד ונסביר.

Show the list of words. Read it together.

share לחלוק	care לדאוג	respect לכבד	listen להקשיב
forgive לסלוח	apologies להתנצל	trust לבטוח	safety בטחון
honesty כנות	love לאהוב	kind להיות נדיב ואדיב	fun and to be silly לעשות כיף ושטויות
happiness שמחה	one for all אחד בשביל כולם	all for one כולם בשביל אחד	go places ללכת למקומות שונים יחד

משחק - פעילות לחיזוק אוצר מילים - נדפיס לכל 4 ילדים את קובץ המילים. נציע להם להכין משחק זיכרון ולשחק בו.

(בשביל המשחק צריך לגזור את המילים, להפריד ביניהן ולהדביק אותן על כרטיסיות בריסטול).

Memory Game – We divide the class to groups of four pupils. We print the list of words and give one to every group. We ask the pupils to prepare a memory game and play in the group.

(In order to prepare the game, the pupils should cut the list of words with scissors and paste every word on a separate card).

צפיה ושיחה - נקרין לילדים כמה תמונות (להלן) ונשאל מה רואים בתמונות? מה הם עושים? איך הם מרגישים? נבקש שישתמשו גם באוצר המילים של משחק הזיכרון.

Show some pictures and talk about them with the children: What can you see in the pictures? (nouns) What are they doing? (verbs) How do they feel? (adjectives) Ask the children to use words from the memory game.

משחקים לחיזוק אוצר מילים -

- נדפיס את התמונות. בכל פעם, נראה לילדים תמונה אחת – הילדים יבחרו את המילה המתאימה לתמונה מתוך משחק הזיכרון שלהם. הילדים יראו את המילה על הכרטיס או יגידו אותה.
- נשים את התמונות בתוך קופסה או בתוך שקית אטומה. נבחר תמונה בלי שהילדים יראו אותה. נבקש מהילדים לנחש את הבחירה באמצעות משפטים ושאלות (האם יש שם...? האם זה...?). נחליף תפקידים – ילד בוחר תמונה וחבריו אומרים משפטים ושואלים שאלות כדי לגלות את התמונה הנבחרת.

Games -

- Print the pictures. Show one picture at a time – the pupils find the matching word from the memory game, show it or say the word.
- Put the pictures into a box or a paper bag. Choose a picture without showing it. The children should guess what is the picture by saying sentences and asking questions, for example;

  She (The girl) has a yellow t-shirt. The boy and the girl are sharing a game (play together). They (the girls \ women) have bicycles \ They are riding bicycles. They

are happy \The children are happy. The boys are walking. Two girls are going to school. Four boys \ men are standing on the hill \ are looking at the river, mountains. The boys are climbing the mountain. They are helping the other boy \ man.

האזנה – נשמיע לילדים את השיר : What makes a good friend (להלן קישור)

(לצורך פתיחת הקישור: לחצן ימין על העכבר – לסמן את הקישור. נפתחת טבלה. ללחוץ על: פתח היפר קישור ומגיעים לשיר ביו טיוב)

Listening - What makes a good friend? (enclosed link)

https://www.youtube.com/watch?v=avHdx18pi_U

פעילות - נדפיס את מילות השיר בבמה עותקים ונחלק לילדים. נקרא ביחד את השיר ונסביר. ניעזר במילים של משחק הזיכרון מהפעילות הקודמת. נצפה בקליפ ונשיר ביחד.

Activity - Print the page of lyrics and give it to the pupils. Read it aloud and talk about it together. The words from the memory game can help the pupils understand the song. Then, watch the clip and sing together.

What makes a good friend

What makes a good friend? (X4)

A good friend is kind

A good friend is helpful

A good friend is caring

A good friend is respectful (מכבד)

What makes a good friend ? (X4)

A good friend says nice things

A good friend is a good listener (מקשיב)

A good friend shares

A good friend takes turns (מחליף תור)

What makes a good friend ? (X4)

A good friend let's everybody play

A good friend smiles

A good friend looks after others (מטפל, דואג)

A good friend uses their manners (מנומס)

What makes a good friend ? (X4)

I can be a good friend (X2)

You can be a good friend (X2)

We can be good friends (X2)

פעילות בעקבות השיר - נבחר מילה מהברטיסיות של משחק הזיכרון, נבקש מהילדים למצוא אותה בשיר ולקרוא את המשפט.

Post-song activity - Pick a word from the memory game. The pupils should find the word in the song and read the whole line.

משחק ניחושי מילים –

נרשום על הלוח מספר מילים מתוך השיר. הילדים עוצמים עיניים בשעה שהמנחה מוחקת מילה ושואלת מה חסר? What's missing?. הילדים מנחשים את המילה החסרה. המנחה רושמת אותה בחזרה. חוזרים ומשחקים עם אוצר המילים בברטיסיות מספר פעמים, בכל פעם מוסיפים מילים אחרות או מקבצי מילים אחרים.

A guessing game - What's missing ?

We write several words from the song on the board. The pupils close their eyes and we erase one word (or more). Then, we ask the pupils: what's missing. When they guess the answer, we write the word back and erase a different word. We can add words or change the whole list of words, to practice as many words as possible.

לסיכום -

בפעילות זו למדנו לעומק את משמעות המושג – חבר. למדנו מילים חדשות ושיר המבטא את הערכים של חברות.

2. חופשה עם חברים - Oh, The Places We Go....

(אמצעים ועזרים- מחשב, מקרן, רשימת מילים, כרטיסיות בריסטול, דבק, מספרים, כלי כתיבה)

שיחה - נשאל את הילדים מה אתם אוהבים לעשות עם חברים? לאן אתם אוהבים ללכת איתם?

Discussion – We ask the pupils: What do you like to do with friends? Where do you like to go with friends?

אפשר לשחק עם חבר, לחלוק במשחקים. אפשר לרכוב על אופניים, לטפס על גבעה או הר עם חבר. אפשר ללכת לבית הספר עם חבר. אפשר לעשות כיף ולשמוח עם חבר.
You can play with a friend. You can share games with a friend. You can ride a bicycle with a friend. You can climb a hill or a mountain with a friend. You can go to school with a friend. You can have fun and be happy with a friend.

צפייה - נקרין לילדים את רשימת המילים החדשות עם תמונות המסבירות את הפעולות שאפשר לעשות יחד עם חבר. נקרא ונסביר.

Watch – We show the pupils a list of new words with pictures that explain the activities one can do with friends. We read and explain together.

go to school	
ride bicycles	
swim in the lake	
ride horses	
walk in the fields	
climb hills	
running	

jump rope	
climb ladders	
make jewelry	
paint pictures	
sit around a campfire	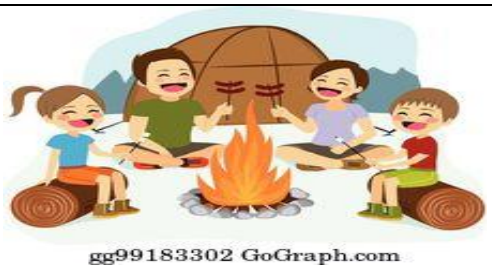
sing songs	
go kayaking	

sleep in tents	
dancing	

משחקים ללימוד המלים - נלמד את המלים החדשות בדרך משחקית. נציע מספר משחקים ונשחק בהם:

- נדפיס לכל ארבעה ילדים את קובץ המילים והתמונות ונציע להם לשחק במשחק זיכרון –
- (לצורך המשחק, צריך לגזור ולהפריד את התמונות ואת המילים לכרטיסים בודדים).
- פנטומימה – נזמין ילד לבחור מילה מבלי לגלות ולהציג אותה בפני הכיתה - ילדי הכיתה יתבקשו לגלות איזו מילה הוא הציג.
- מה חסר - נכתוב 3-5 מלים על הלוח. נקרא אותן. נמחק מילה אחת.
  נשאל מה מחקנו? מה חסר? what's missing?
- איש תלוי - hang man נבחר מילה ונכתוב על הלוח רק את האות הראשונה והאחרונה שלה. הילדים יתבקשו לגלות אילו אותיות חסרות.
  לדוגמה c _ _ _ b
- משחק בינגו – הילדים יקבלו לוח בינגו ריק (מצורף) כל ילד יבחר מספר מלים ויעתיק אותן לתאים הריקים בלוח.

המנחה אומרת מילה מאוצר המלים הנ"ל. תלמיד שהמילה הזו כתובה בלוח הבינגו שלו, מסתיר אותה בפיסת נייר או באמצעות סימון X על המילה. תלמיד שכיסה את כל המלים בלוח שלו, הוא המנצח. המשחק ממשיך עד שילדים נוספים יכסו את הלוח שלהם.

Games to enhance vocabulary -

- We divide the class into groups of four. We print the list of words and pictures for every group. We ask the pupils to prepare a memory game. (they will need to cut the words and pictures with scissors and paste them on separate cards). Then, they can play the game.

- Pantomime – the pupils choose a word, act it out and the class has to guess what the word is.
- What's missing – We write several words on the board. The pupils put their heads down. The teacher erases one word (or more) then asks – what's missing? The teacher writes it back and continues to play. After several rounds, the teacher can change the whole list of words and continue playing.
- Hang man – we (or a pupil) choose a word. We write short lines according to the number of letters in the word. The pupils say a letter. If it appears in the word – we write it in its place. If it doesn't – we write it aside and start to draw the hang man.
- A Bingo game – print a bingo chart and give it to the pupils. They choose words from the list of words and write them on their bingo chart. The teacher says a word. If it appears on the pupils' chart – they draw an X on it. The winner is the one who finishes he chart first. The game continues until everyone wins.

לוח בינגו

קריאה – נדפיס וניתן לתלמידים טקסט באנגלית על חברים שיצאו לחופשה במחנה קיץ. לפני שהם קוראים אותו, נסתכל רק על הכותרת ונשאל אותם על מה הטקסט הזה הולך להיות? נבקש מהם לסרוק את הטקסט ולהגיד מידע ספציפי שנבקש מהם: המילים שבתחילת משפט, שמות של מקומות. נרשום אותן על הלוח. נשאל – מה משותף למילים אלה? (אותיות גדולות. נזכיר את החוק של אותיות גדולות- משתמשים באותיות גדולות בשלושה מצבים: בתחילת משפט, בשמות ובכותרות). נבקש מילים של פעולות. נבקש מהילדים להדגים את הפעולות באופן פיזי.

לאחר מכן, נאפשר להם לקרוא את הטקסט לבד, בשקט. אחרי שסיימו את הקריאה השקטה, נבקש לקרוא בקול ולהסביר את הטקסט. נעזר ברשימת אוצר המילים שפגשנו למעלה כדי להסביר.

Reading – prediction, scanning and skimming - we print the text and give it to the pupils. We ask them only to look at the title and predict what is the text going to be about. We'll ask them to scan the text for specific information: first words of every sentence and names. We write the words on the board. We ask them: what's in common? (capital letters. We remind them the rule of capital letters). Then we ask for the verbs and write them on the board. We ask the pupils to physically demonstrate each verb. After this introduction, we let the pupils read the text quietly. When they finish, we ask them to read it out loud and explain what they read. The list of words above can help.

Summer Camp at Lake Kinneret

Yotam and I are very good friends. We go to a summer camp every year.
This year, the camp is near Lake Kinneret. At camp, we meet lots of new friends and we do many things together. We swim in the lake and ride horses around it. We walk in the fields and climb the hills near it. We go kayaking on the Jordan River.

At camp, we have sport competitions like, running, rope jumping and ladder climbing. We also make jewelry and paint pictures.

At night, we all sit around the campfire, sing songs and dance. Then we go to sleep in our tents.

The camp is so much fun! I can't wait for it to start!

חופשת קיץ באגם הכנרת (למנחה)

יותם ואני חברים מאוד טובים. אנחנו הולכים למחנה קיץ כל שנה.

השנה, מחנה הקיץ הוא ליד אגם כנרת. במחנה אנחנו פוגשים הרבה חברים חדשים ועושים הרבה דברים ביחד. אנחנו שוחים באגם ורוכבים על סוסים מסביבו. אנחנו הולכים בשדות ומטפסים על הגבעות ליד האגם. אנחנו שטים בקייקים בנהר הירדן.

בתוך המחנה, יש לנו תחרויות ספורט כמו ריצה, קפיצה בחבל וטיפוס על סולמות אנחנו גם מכינים תכשיטים ומציירים תמונות.

בלילה, כולנו יושבים מסביב למדורה, שרים שירים ורוקדים. ואז, אנחנו הולכים לישון באוהלים שלנו.

מאוד כיף במחנה הקיץ. אני ממש מחכה שכבר יתחיל !

פעילות לחיזוק הקריאה והכתיבה -

- נבחר מילה מהטקסט. נקריא אותה. הילדים יתבקשו למצוא אותה בטקסט ולקרוא את המשפט בו היא מופיעה.
- נבקש מהילדים למצוא את הפעילויות שבטקסט ולרשום אותם על דף לפי סדר האלף-בית באנגלית.
- נבקש מהילדים לכתוב 4 משפטים המתארים את הפעילויות אותם הם היו רוצים לעשות עם חבר.

Post-Reading activities –

- Choose a word from the text. Say it out loud. The pupils look it up in the text and read the whole sentence in which it appears.
- Ask the pupils to find the verbs and activities in the text and write them on a page in the order of the alphabet in English.
- Ask the pupils to write 4 sentences about what they would like to do with a friend or friends.

האזנה - נשמיע לילדים את השיר Make New Friends (להלן הקישור)

Listening - Play the song: Make New Friends (here's the link)

https://www.youtube.com/watch?v=gyTdVFa-Fws

(לצורך פתיחת הקישור: לחצן ימין על העכבר – לסמן את הקישור. נפתחת טבלה. ללחוץ על: פתח היפר קישור ומגיעים לשיר ביו טיוב)

פעילות - נדפיס את מילות השיר בכמה עותקים ונחלק לילדים. נקרא ביחד את השיר ונסביר. נצפה בקליפ ונשיר ביחד.

Activity – Print the page of the lyrics and give it to the pupils. Read it aloud and explain. Watch the clip and sing the song together.

Make New Friends

Make new friends, but keep the old,
One is silver, the other is gold, (x2)

A circle is round, it has no end
That's how long I will be your friend
A fire burns bright, it warms the heart,
We've been friends from the very start

Make new friends, but keep the old,
One is silver, the other is gold. (x2)

You have one hand, I have the other,
Put them together, we have each other.
Silver is precious and gold is, too,
I am precious and so are you.

Make new friends, but keep the old,
One is silver, the other is gold (x2)

You help me, and I'll help you, And together we'll see it through, You have one hand, I have the other, Put them together, we have each other. Make new friends, but keep the old, One is silver the other is gold. (x2)
silver - כסף gold - זהב circle – עיגול end - סוף bright - בוהק heart - לב each other - אחד את השני precious – יקר see it through - נעבור את זה

פעילות בעקבות השיר –

- נבחר מילה מתוך השיר, נבקש מהילדים למצוא אותה בשיר ולקרוא את המשפט.
- משחק ניחושי מילים - נרשום על הלוח מספר מילים באנגלית מתוך השיר. הילדים עוצמים עיניים בשעה שהמנחה מוחקת מילה ושואלת מה חסר? הילדים מנחשים את המילה החסרה. רושמים אותה בחזרה. חוזרים ומשחקים עם אוצר המילים מתוך השיר, או ממחסן המילים המתורגמות בתחתית השיר. בכל פעם מוסיפים מילים אחרות או קבוצת מילים אחרת.

Post-singing activity -

- We choose a word from the song. We ask the pupils to find it in the song and read the whole sentence in which it is.
- A guessing game – what's missing? We write several words on the board. The pupils put their heads down. The teacher erases one word (or more) then asks – what's missing? The teacher writes it back and continues to play. After several rounds, the teacher can change the some of the words or the whole list of words and continue playing.

לסיכום,

יחידה זו עסקה במושג חברות ובפעילויות שאפשר לעשות עם חברים.

פרק ג': תקשורת בין חברים

פתיח

הפרק הנוכחי, תקשורת בין חברים, עוסק במשמעויות מגוונות של תקשורת בין בני אדם. היום אנו משתמשים במגוון צורות של תקשורת: תקשורת פנים אל פנים ותקשורת מרחוק. התפתחות הטכנולוגיה איפשרה לנו לתקשר בדרכים ההולכות ומתפתחות בצעדי ענק.

אינטראקציות תקשורתיות בין בני אדם התקיימו במשך אלפי שנים, אולם אחד ההבדלים הבולטים בין אז והיום קשור לאמצעים ולטכנולוגיות, שבהם אנו משתמשים.

הילדים מכירים היטב את האפשרויות לתקשר באמצעות השיחות הטלפוניות, שיחות הווטסאפ, כתיבת הודעות, השארת הודעות קוליות, מפגשי זום, מייל ועוד ועוד. כל אלה נמצאים בשימוש יומיומי אצל הילדים וחבריהם. הם ערים למהירות, לזמינות ולמידיות של דרכי התקשורת הללו. אצל חלק מהילדים, מכתב הוא מושג כמעט פרה-היסטורי...

בפרק שלפנינו, תקשורת בין חברים, יש 5 יחידות, שבמהותן מתייחסות כל אחת לפן אחר וייחודי של תקשורת. היחידות בתחום השפה משלבות אלמנטים של התפתחות הכתב בכלל, והכתב העברי בפרט. כל יחידה מציעה מגוון רחב ועשיר של פעילויות אשר ניתן לבחור מהן את המתאימות ביותר:

<u>יחידות בתחום השפה</u>

1. תקשורת - משוחחים וכותבים (11 פעילויות לבחירה)
2. ראשיתו של הכתב העברי (10 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות בתחום המתימטיקה</u>

1. גלגולו של מספר (4 פעילויות לבחירה)
2. שוקלים ומודדים (8 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות באנגלית</u>

1. חברים בעולם (מגוון פעילויות לבחירה)

הצעות לפעילות שיא בנושא

א. "יום תחנות" – התנסות בתחנות שבכל אחת מהן פעילות כתיבה באמצעים מיוחדים, גרפיטי של הילדים במקום המיועד לכך בבית הספר (קיר פנימי, חומה מצידה הפנימי – כדאי לשלב את המורים לאמנות לצורך התכנון והביצוע.

ב. מפגש עם סופר סת"ם – הסבר, הדגמה, התנסות בכתיבה על קלף בציפורן.

ג. כתב חידה – כתב חידה הכתוב בכתב העברי הקדום ועוסק בנושא שעשוי לעניין את הילדים למשל ההיסטוריה של בית הספר שלנו, שם הרחוב בו בית הספר ממוקם, פרטים על הקייטנה שלנו, תקציר של סיפור מוכר וכדומה.

ד. מפגש עם סופר/ת ילדים / עיתונאי/ת – להיכרות עם מלאכת הכתיבה.

ה. ביקור בהוצאה לאור של ספרים / עיתונים.

ו. שפת הסימנים - מפגש עם חֵרֵש ולימוד מלים בשפת הסימנים.

ז. מפגש עם מעצב/ת גרפי/ת – המפגש ידגים את עבודת העיצוב הממוחשב ויאפשר התנסות בכלי כתיבה דיגיטליים, המתאימים לילדים.

ח. שיחה ומפגש עם איש / אשת תקשורת – להיכרות עם התקשורת בימינו: מהירות זמינות, ומחויבות לציבור.

ט. שיחת ועידה עם נציג של מוקד 105 – המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת להבנת האפשרויות והמענה שניתן לילדים.

י. סיור בעקבות ציורי גרפיטי – היכרות עם הציורים, יצירת אבחנה בין ציור שהוא ללא אישור וציור שהוא אמנות.

יחידה 1 – תקשורת – משוחחים וכותבים

על היחידה

היחידה מתמקדת באלמנטים של תקשורת בין אישית על צורותיה המגוונות. היחידה שמה את המושג תקשורת כמושג מרכזי בין חברים ומזמינה את הילדים להכיר מקרוב את צורות התקשורת של ימינו ולהשוות לעבר. היחידה עוקבת בצורה חווייתית אחר נקודות ציון בתולדות התקשורת והכתב.

היחידה משלבת קטעי מידע, פעילויות קריאה והבנה, הפקת מידע מתמונה, התנסויות מגוונות ביצירה ופעילויות כתיבה.
היחידה מאורגנת באופן רציף, אולם ניתן לבחור חלקים ממנה.

מבנה היחידה:

חלק א' – איך אנחנו מתקשרים? (7 פעילויות לבחירה)
חלק ב' - ציורי מערות וגרפיטי של ימינו (2 פעילויות לבחירה)
חלק ג' - כתב היתדות (3 פעילויות לבחירה)

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן היכרות עם מגוון דרכי תקשורת בין חברים, הרחבה של מגוון ההתנסויות, והעשרה של עולם הידע.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתה א-ד.

חלק א'- איך אנחנו מתקשרים?

1. תקשורת

(אמצעים ועזרים: סיפור מצורף על המלך קינג ריי).

שיחה – נספר לילדים שנעסוק בנושא תקשורת. נשאל אותם מה אומר להם המושג. ניתן דוגמאות.

פעילות – נחלק את הכיתה לזוגות ונבקש מבני הזוג לשבת זה מול זה, ולהקשיב לסיפור. זה יהיה סיפור לא גמור שאותו הם יתבקשו להמשיך ללא מילים. ונמשיך אותו ללא מילים.

המדריכה תתחיל לספר את הסיפור שלהלן. במידת הצורך נסביר מושגים לא ברורים למשל – רכשו לו כבוד, ידאג לכל מחסורם ועוד.

המלך קינג רֵיי, היה מלך מיוחד ואהוב. כל משרתיו אהבו אותו וכל נתיניו, האנשים שחיו בממלכתו, רכשו לו כבוד. הם ידעו שהוא ידאג לכל מחסורם: אם תהיה שנת בצורת, הם ידעו כי יש די חיטה באסמים ובמחסנים, והם לעולם לא יהיו רעבים. אם מלכי המדינות השכנות יאיימו במלחמה, הם סמכו עליו שיידע לפתור מחלוקות בדרכי שלום.

כך חיו אנשי הממלכה בשלווה ובנחת.

יום אחד, בארמונו של המלך האהוב, צלצלו כל הפעמונים. צלצולם היה חזק ונמשך זמן רב.

מה קרה? חשבו אנשי החצר, למה מצלצלים הפעמונים?

נזמין את אחד מבני הזוג להמשיך את הסיפור <u>ללא</u> שימוש במילים אלא רק באמצעות תנועות ידיים ומימיקה של הפנים.

חברו, היושב מולו, יתבקש לומר לו במלים, את מה שהראשון ניסה להעביר לו בתנועות.

הילדים ישתפו זה את זה במה שקרה.

שיחה –

- האם הצלחנו להבין זה את זה?
- מה צריך לקרות כדי שתיווצר תקשורת בין החברים?
- לשם מה אנו זקוקים לתקשורת?

2. תקשורת בהווה ובעבר

שיחה – נשוחח עם הילדים על הצורות השונות שבהן הם מתקשרים זה עם זה.

נזמין אותם לתת דוגמאות המוכרות להם מחיי יומיום.

נשאל: מה מכל הדברים, שמנינו היה מוכר גם להורים כשהם היו ילדים?

מה היה מוכר גם לסבא וסבתא?

פעילות –

נקרין את הסרטון התפתחות התקשורת מציורי המערות הקדומים ועד התקשורת הדיגיטלית – רק 3:30 דקות ראשונות. בכל מקום שיש צורך, נעצור את ההקרנה ונסביר מה שטעון הסבר.

נשאל את הילדים: אילו דרכי תקשורת אנו מכירים מימינו ומה היה בעבר?

אחד המחשבים הביתיים הראשונים שנמכרו בעקבות פרסומות בטלוויזיה (ארצות הברית, 1951)

התבוננות בתמונה ושיחה – נתבונן בתמונה הנ"ל.

נשאל: איך נראו המחשבים הביתיים הראשונים? כמה מקום הם תפסו? מה לפי דעתכם, אנשים יכלו לעשות בעזרת המחשבים האלה?

3. סוד ההתפתחות של התקשורת לאורך הדורות

(אמצעים ועזרים – סוד ההתפתחות של התקשורת לאורך הדורות – מידע)

שיחה – נקרין ונקרא את המידע המצורף. נבהיר מושגים בלתי ברורים.

נקרא שוב כל חלק בנפרד ונשאל:

- מהו הדבר העיקרי הכתוב בכל קטע.
- האם מישהו מבני המשפחה היה חי בזמן המתואר בקטע?

סוד ההתפתחות של התקשורת לאורך הדורות – מידע
התקשורת האנושית החלה מהשפה המילולית בדיבור. זו היתה תקשורת בעל-פה, שנשענה על מפגש פנים אל פנים. אם שני אנשים לא נפגשו, לא היתה להם דרך לתקשר ביניהם
כשהומצא הכתב, אנשים יכלו לשמור את מה שרצו לזכור, יכלו להביע את עצמם ולתקשר זה עם זה גם ממרחק – הם מצאו דרכים להעביר את מה שכתבו (לדוגמה יוני דואר, רצים, שליחים רכובים על סוסים).
המצאת הדפוס הובילה לשבירת גבולות התקשורת בין מספר מצומצם של אנשים. באמצעות הדפוס, אפשר היה להפיץ ספרים ועיתונים אשר הובילו ללימוד ולידיעה של קריאה וכתיבה על ידי המוני העם הפשוט.
ברבות השנים החלו להתפתח אמצעי התקשורת ההמוניים. הם איפשרו להעביר מידע לכל רחבי העולם.
לפני שלושים שנה בערך, הגיע האינטרנט. בזכות האינטרנט המידע הופץ בכל רחבי העולם. לדוגמה - מה שקרה בהודו או באמריקה, יכול היה לעניין קוראים בישראל או ברוסיה או במקומות אחרים בעולם. כך נוצר מצב חדש – המידע לא רק הופץ מאֶחד לרבים (כמו ספר שכותב אדם אחד והוא מגיע לאנשים רבים), אלא מרבים לרבים. כלומר, כל אחד יכול לפרסם את היצירה שלו ואת המידע שהוא רוצה להפיץ. כך אנשים יכולים ליהנות מידע רב, אך הם גם חשופים למידע לא אמין ואפילו שקרי.

בשלב הנוכחי, הרשתות החברתיות הן השלב המתקדם ביותר בהתפתחות התקשורת האנושית. כל אדם יכול ליצור ידע ולהפיצו לכל העולם בזמן אמת. אם זה מעניין אחרים, אז הידע יופץ מהר ויתפשט במהירות לעולם כולו.
הרשתות החברתיות יוצרות קהילות של חברים (לדוגמה חברי הכיתה, בני המשפחה וקהילות בנושאים שמעניינים אותם). הרשתות החברתיות מאפשרות צ'אטים קבוצתיים אבל גם קידום של רעיונות ופעולות כמו מחאות והפגנות.

פעילות – נחלק את הכיתה ל-7 קבוצות. כל קבוצה תקבל אחד מקטעי המידע הנ"ל, ותצייר ציור המתאים לכתוב, כך שיהיה ברור מה ציירו. נסדר את הציורים על פי הרצף ההיסטורי, נתלה על הקיר את הציורים או נהפוך אותם לאלבום.

4. הרשת ואנחנו (מתאים לכיתות ג-ד)

שיחה והרחבת הידע – נשאל ונוסיף מידע שיכלול גם דוגמאות - מה מאפיין את התקשורת בימינו?

- **מגוון דרכי תקשורת** – עיתון, אינטרנט, טלוויזיה וכמובן דרכי תקשורת כגון אימייל ורשתות חברתיות.
- **תקשורת און ליין** – ברשת, באינטרנט
- **מיידיות** - קבלת המידע בזמן אמת, בלייב, – מה שקורה עכשיו במקומות רחוקים, מועבר אלינו עכשיו. המרחק אינו גורם משפיע. לדוגמה: אני משוחחת עם חבר הנמצא בחדר אחר או בעיר אחרת או בארץ אחרת – זה אותו דבר מבחינת השיחה – מהירות, מידיות.

- **זמינות** – המידע זמין, כל אחד יכול להגיע למידע, ליצור מידע ולהפיץ אותו בקלות ובמהירות
- **שינוי צורות השיח** – העברה, שיתוף, לייק, עוקבים ועוד. הקלות מובילה לעתים להפצת מידע כוזב ,או כזה שאנו מתחרטים עליו.
- **שימוש בשפה חזותית** – סמלילים - אימוג'ים כמביעים סוג אחר של תגובה, כל סמליל יכול להיות משפט שלם
- **מהירות וקלות התפעול** – בלחיצה, בהקלקה

שיחה – נשאל את הילדים:

- באילו רשתות חברתיות אתם משתמשים?
- איך אתם משתמשים בהן?
- מהם היתרונות של הרשתות החברתיות? איך הן יכולות להועיל לנו?

נשאל –

- האם הרשת חושפת אותנו גם לסכנות?
- אילו סכנות? (בריונות ברשת, שיימינג, חרם בווטסאפ, "קללו אותי", "אמרו עלי ש...", איבוד השליטה על חשבון המשחק, פנייה של "סוכן דוגמנים", וכן עברות פליליות כגון הוצאת פרופיל מזויף או הפצת תמונות פוגעניות).
- מה ניתן לעשות כדי להימנע מהסכנות האלה?
- מה ניתן לעשות במידה שכבר נחשפנו לבריונות מכל סוג שהוא ברשת?

מתן מידע חשוב -

נספר לילדים על מוקד 105

נקרין את הסרטון על המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת

נצטט לילדים את המשפט: "אתם אף פעם לא יודעים עם מי אתם מדברים ברשת". נשאל מה הם מבינים ממנו.

נעודד את הילדים לשתף את ההורים ואת המורים, בנושאים של פגיעה ברשת. נשאל: למה חשוב לשתף?

נמליץ להשתמש בשירות 105 בכל פעם שהם מרגישים או מתלבטים אם יש צורך.

המטה הלאומי
להגנה על ילדים ברשת

המשרד
לביטחון הפנים

5. לשם מה אנו כותבים?

(אמצעים ועזרים: פתקים לשם מה אנו כותבים? מצורף)

פעילות – נדפיס מראש את הפתקים המצורפים בהמשך. נספר לילדים שבפתקים שמיד יקבלו, מסתתרות תשובות לשאלה אחת משותפת. ניתן לכל זוג ילדים פתק (מצורף).

הילדים יקראו בקול את מה שכתוב בפתקים. נחפש את השאלה שעליה הם עונים. כדי לגלות אותה, נשים לב כי יש משהו משותף לכל התשובות (כל התשובות בכל הפתקים מתחילות באותה מילה – כדי).

הפתקים:

כדי לזכור. באמת לא תמיד אפשר לזכור בראש מידע רב או מידע מורכב מדי.	
כדי לשמֵר מידע, זיכרונות ואירועים.	
כדי להזמין לאירועים, לחגיגות, לימי הולדת, לבר מצווה, לבת מצווה.	
כדי ללמֵד דבר מסוים. לפעמים צריך לחזור על הדבר שלומדים שוב ושוב.	
כדי לספר סיפור: סיפור ששומעים, סיפור שממציאים, סיפור שקרה במציאות, סיפור שקרה בדמיון.	
כדי לשתף בחוויות. יש חוויות כל כך מיוחדות שלפעמים נראה, שכדאי שאחרים יהיו שותפים להן.	

כדי להודיע הודעה למישהו שנמצא רחוק.	

שיחה – נשאל את הילדים ונזמין אותם לבדוק האם התשובות שלהם דומות לאלה של חבריהם:

- בשביל מה ילדים כותבים?
- למי בדרך כלל ילדים כותבים?
- לפי התשובות שנתנו – באיזו מידה אנחנו דומים לחברים שלנו?

6. התנסות בחומרים שונים לצורך תקשורת כתובה

התנסות - נזמין את הילדים להתנסות בחומרים לצורך כתיבה. לפני כל התנסות כדאי:

- לשוחח ולהעשיר את הידע בהתאם למידת העניין של הילדים
- לצפות בתמונה או בסרטון הדגמה, במידה שיש
- להתנסות פיזית בכתיבה

כתיבה על מצע של חול

(להכין מראש: מסננת או רשת, חול לבן (חול ים או חול בניין, דבק פלסטי ומים, צלחת חד פעמית)

התנסות - ניצור מצע סמיך לכתיבה: נערבב חול לבן מסונן עם מעט דבק פלסטי ומעט מים. נשפוך את המצע על צלחת חד פעמית ונכתוב (או נטביע את הצורה) על המצע באמצעות ענף יבש או צ'וף סטיק. נשאיר את התוצר לייבוש מלא בצל בחוץ.

הכנת חותם אישי

(להכין מראש: נר שבת עבה, שיפוד שחודו קטום או עיפרון מחודד, פלסטלינה או חומר)

שיחה מטרימה – נספר: בתקופות קדומות מלכים ואצילים הכינו לעצמם חותם אישי. זה היה סימן ההיכר שלהם. הם הכינו תבנית, שחרטו עליה או יצרו צורות בולטות. את התבנית הטביעו על גבי חומר. החותם נשמר וכך השתמשו הרבה פעמים, בדומה לאופן שבו משתמשים היום בחתימה.

דוגמה לחותם. מצד אחד הצורות בולטות ובצד השני הן שקועות.

התנסות – ניתן לכל ילד נר ושיפוד או עיפרון מחודד. באמצעות השיפוד, הילדים יחרטו בנר, כך שיווצרו שקעים בצורות שיבחרו.
לאחר מכן הם יגלגלו את הנר על פיסת חומר או פלסטלינה.
בכל מקום שנוצרו שקעים בנר, יווצרו בלטים בחומר, ויווצר החותם.

כתיבה / ציור באמצעות פחם

(יש להכין מראש: פחמים (ממדורה או ממנגל), ניירות מסוגים שונים ובדרגות חיספוס שונות, כדים קטנים, דבק פלסטי).

שיחה – נספר לילדים שיש סוגים רבים של פחמים. הבולטים ביותר הם פחם אבן, שכורים אותו ממעבה האדמה ופחם עץ.

- פחם אבן - משמש לשריפה כדי ליצור חום בתחנות כוח קיטוריות לייצור חשמל.
  להעשרה - נקרין את הסרטון - איך נוצר הפחם שאנו כורים מהאדמה?

- פחם עץ – נוצר משריפה של עצים במדורה.
בתקופות קדומות אנשים ציירו וכתבו על גבי קירות של מערות ומבנים אחרים באמצעות פחם עץ שנשאר לאחר שהמדורה כבתה ומחומרים נוספים מהטבע.

פעילות – נקרין את הסרטון בו נראה צייר בזמן שהוא רושם (רישום הוא סוג של ציור ללא צבע) פורטרט באמצעות פחם.
ציור פורטרט באמצעות פחם

נשחזר חלק מהפעולות שעשה הצייר באמצעות הפחם:
הוא צייר קווים בעלי עובי שונה
הוא יצר כתמים
הוא לחץ חזק ומרח בנגיעות חלשות
הוא החזיק את הפחם ניצב לדף - "בעמידה"
הוא החזיק אותו "שוכב" על הנייר
הוא "מחק" באמצעות האצבעות או באמצעות מחק.

התנסות – נגיש לילדים דפים שונים ופחמים ליצירה והתנסות חופשית.
נאפשר ציור על גבי כדים קטנים. לאחר הציור יש למרוח בדבק פלסטי כדי שהציור לא יימחק ולא יימרח.

כתיבה באמצעות גבעול

(להכין מראש: ניירות, צבע גואש מדולל במים ובמעט דבק פלסטי, גבעולים יבשים של עשבי בר שונים למשל שיבולת שועל, וגדילן מצוי (ללא הקוצים!) הנמצאים בצידי הדרכים).

שיבולת שועל	גדילן מצוי

התנסות – נגיש לילדים דפים וכוסות חד פעמיות בהן יש צבעי גואש מדוללים במעט מים ומעט דבק פלסטי. הילדים יטבלו את הגבעול (או חלק אחר של הצמח) בצבע, יכתבו ויציירו כאילו היה זה מכחול.

שיחה לסיכום ההתנסות – נשוחח עם הילדים על ההתנסויות שעברו: איך היה להם, מה הם היתרונות ומה החסרונות של אמצעי הכתיבה השונים, במה שונה ההתנסות שלהם מכתיבה שאנו כותבים בימינו על דף או באמצעות מחשב, באילו קשיים נתקלו בעבודתם וכיצד פתרו אותם?

חלק ב' - ציורי המערות וגרפיטי של ימינו

1. הקדמונים ציירו על הקירות במערות (מתאים לילדי כיתות ג-ד)

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, קטע מידע – להלן, תמונות של ציורי המערות – מצורפות בהמשך)

שיחה – נספר לילדים על הקדמונים אשר חיו במערות. הם לא ידעו לבנות לעצמם אוהלים או בתים ולכן השתמשו במה שנוצר מהטבע: מערות. המערות הגנו עליהם מפני חום וקור, מפני גשם ומפני חיות מסוכנות. במערה הם עשו לעצמם כלים מאבן צור, הכינו לעצמם בגדים מפרוות, אכלו וישנו. הקדמונים למדו להדליק אש וכך יכלו לבשל את המזון ובימי קור התחממו סביב המדורה.

העמקת הידע - נקרין או נדפיס וניתן לילדים את קטע המידע שלהלן. נקרא יחד ונסביר כל חלק בקטע המידע.

ציורי המערות של הקדמונים - קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

מה הם ציורי מערות?
ציורי המערות הם הציורים הראשונים בתולדות האנושות. הם צוירו לפני אלפי שנים.
החוקרים מצאו ציורי מערות רבים שבהם מצוירים בעלי חיים שונים, חיצים וכפות ידיים.
למה?
הקדמונים חיו בטבע, לצידם של בעלי חיים. הם אמנם פחדו מהחיות אך יחד עם זאת, הם היו זקוקים לחיות: הם צדו את בעלי החיים, והפרווה של בעלי החיים שימשה להם להכנת לבוש.

היכן נמצאו ציורי מערות?
ציורי מערות נמצאו במקומות רבים בעולם: בצרפת, בספרד, באוסטרליה ובמקומות נוספים.
בציורים רואים בעלי חיים רבים: דוב, ביזון, חתולי בר, אריות וממותות. חלק מהם צוירו על קירות המערות וחלק על התקרה.

למה הקדמונים ציירו?
עד היום החוקרים אינם בטוחים לשם מה הקדמונים ציירו את ציורי המערות. רוב החוקרים סבורים, שהקדמונים ציירו כי הם האמינו שהציור שומר עליהם. הם חשבו שאם יציירו חיה גדולה, אז החיה לא תפגע בהם.
חלק מהחוקרים סבורים שהציורים היו דרך לתקשורת. כלומר, באמצעות הציורים, הקדמונים סיפרו זה לזה מה קרה להם, איך הם צדו, איך הם התגברו על איתני טבע או על בעלי חיים תוקפניים.

איך ציירו הקדמונים?
חלק מהציורים נעשו באמצעות חריטה של אבן על גבי קיר המערה. יש ציורים שנעשו באמצעות נשיפה של אפר ועשן. רוב הציורים הם בצבעי שחור ואדום.

מאין היו להם צבעים?
הקדמונים עשו בעצמם את הצבעים שבהם ציירו. הם כַּתְּשוּ סלעים ואבנים צבעוניות, והפכו אותם לאבקה. הם השתמשו גם באדמה צבעונית ובחומרי טבע נוספים (פחם, עלים ופרחים) שאותם כַּתְּשוּ וערבבו עם מים או עם שמנים שונים ויצרו מִשְׁחָה צבעונית. זה היה הצבע שבו ציירו. הציורים נשארו על קירות המערה במשך אלפי שנים עד ימינו.

פעילות להבנת המידע בקטע שלעיל - נתבונן בתמונות שלהלן. מול כל תמונה יש לכתוב או לומר את המידע הרלוונטי מתוך קטע המידע.

הציור	המידע המתאים
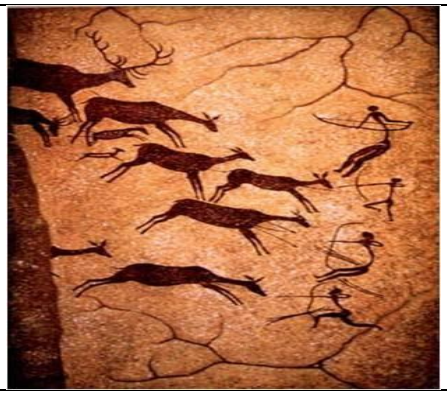	

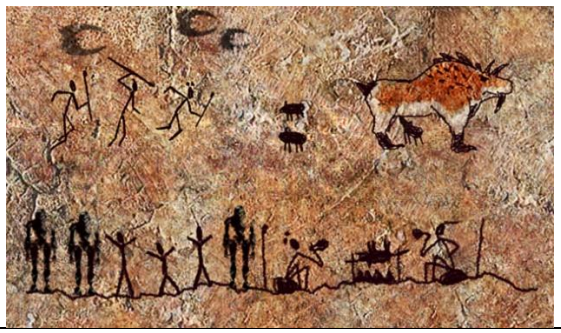	

2. גרפיטי - ציורים על קירות

(אמצעים ועזרים: ניירות גדולים, צבעי גואש, מכחולים בעובי בינוני ועבה).

שיחה – נספר לילדים כי בדומה לעבר הרחוק, כשציירו על קירות המערה, גם היום, אנשים מציירים גרפיטי על קירות. אלה הם קירות חיצוניים של מבנים במרחב הציבורי.

מי הם ציירי הגרפיטי? מה הם עושים? למה הם עושים זאת?

נקרא את המשפטים הבאים ונסביר אותם ככל שיידרש.

- ציירי הגרפיטי רוצים לומר משהו, להביע את עצמם ולהעביר מסר לעוברים ושבים.
- יש אנשים שמציירים על קירות מתוך רצון מכוער ללכלך ולהשאיר טביעת אצבעות משחיתה. הם עושים זאת בניגוד לחוק, והדבר אסור בהחלט.
- לעומת זאת, יש אנשים המציירים גרפיטי על קירות כחלק מאומנות ומרצונם להעניק לסביבה יופי אומנותי. הם צריכים לקבל אישור לציור גרפיטי אומנותי.
- רוב ציורי הגרפיטי משלבים מלים וציורים.

פעילות –

נתבונן בתמונות של גרפיטי ונראה:

האם זהו גרפיטי אומנותי או גרפיטי שמלכלך ומכער את המרחב הציבורי?

איך נדע?

יצירה – אנו מציירים גרפיטי בנושא "אוצר החברות".

- נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות. כל קבוצה תקבל דף לבן גדול וצבעי גואש.
- משפטים כבסיס לגרפיטי - נגיש לכל קבוצה דף עם משפטים הקשורים לנושא "אוצר החברות" (מצורף). נקרא את המשפטים ונסביר אותם. במידת הצורך נוסיף דוגמאות ונוודא שהילדים מבינים.
- כל קבוצה תבחר משפט אחד והילדים יתכננו איך להפוך אותו לגרפיטי.
- הילדים יכתבו את המשפט, ויציירו את הגרפיטי שלהם (על הדף הגדול כשהוא מונח על הרצפה או כשהוא תלוי על הקיר).
- בתום הפעילות נתלה את היצירות ונשתף זה את זה.

משפטים כבסיס לגרפיטי

- ❖ טובים השניים מן האחד
- ❖ מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך.
- ❖ בשביל כל העולם אתה מישהו. בשביל החבר הטוב, אתה כל העולם.
- ❖ חבר הוא מישהו שיעזור לך גם כשזה לא נוח לו.
- ❖ חברים טובים הם כמו כוכבים, לא תמיד רואים אותם אבל הם תמיד שם.
- ❖ חברות נמדדת דווקא ברגעים קשים.
- ❖ אושר הוא תוצאה של מה שאנחנו נותנים לאחרים.
- ❖ עדיף ללכת עם חברים בחושך מאשר לבד באור יום.
- ❖ חברים הם כמו משפחה.

חלק ג' - כתב היתדות

1. מהי כתיבה על חומר?

(עזרים ואמצעים: חמר, ענף, עיפרון, מכסה של טוש או צ'וף-סטיק, תמונות של יתדות - מצורפת)

הדגמה ושיחה – נחזיק ביד אחת גוש חומר (זה יהיה מצע הכתיבה וביד השנייה מקל, עיפרון, או צ'ופסטיק, או פקק של טוש (זה יהיה כלי הכתיבה).

נטביע את צורת המקל בגוש החומר. נשים לב שהצורה של כלי הכתיבה מכתיבה את הצורה המוטבעת בחומר. נבקש מהילדים לתאר מה אנו עושים ונסייע להם במידת הצורך.

נשתמש במילים: מצע (חומר), כלי כתיבה (מקל) , להטביע, טביעת צורת המקל בגוש החומר.

נסביר לילדים שפעם, לפני שנים רבות אנשים כתבו בצורה דומה למה שעשינו. הכתב שבו כתבו על גוש חומר (טין / בוץ שהוצא מקרקעית הנהרות) נקרא כתב היתדות.

מידע מתוך תמונה – נקרין את התמונה שלהלן. נבדוק כיצד נראית היתד, נסביר כיצד ניתן לראות בה צורת משולש שווה שוקיים ה"עומד" על הקודקוד שבין שתי השוקיים.

2. כתב היתדות – קטע מידע (מתאים לתלמידי כיתות ג-ד)

(אמצעים ועזרים: דף מידע – להלן, מרקרים/מדגשים)

העמקת הידע - נקרין או נדפיס וניתן לילדים את קטע המידע שלהלן. נקרא כל חלק בנפרד ונסביר אותו. נרחיב במידת הצורך.

כתב היתדות – קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

מהו כתב היתדות?

כתב היתדות הוא הכתב הקדום ביותר שיצרו בני האדם. "האותיות" של כתב זה הן קוים ישרים שצורתן משולש דמוי יתד. (יתד היא קנה או ענף קצר שתוקעים באדמה כדי לקשור אליה את מיתרי האוהל).

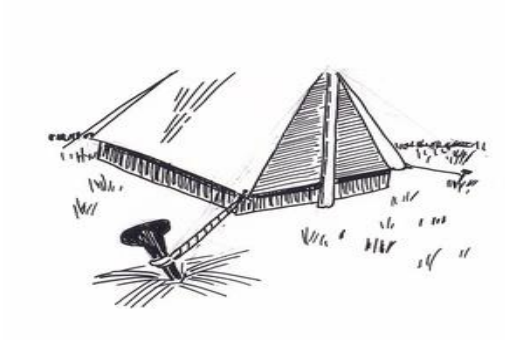

מי המציא את כתב היתדות?

כתב היתדות הוא כתב עתיק מאוד. הוא נוצר על ידי עמים קדומים, השומֶרים, האכדים, הבבלים והכנענים, שחיו באזור שבין שני הנהרות, הפרת החידקל, לפני למעלה מ – 5000 שנה. לפי המסופר בתורה, זהו המקום ממנו יצא אברהם אבינו לארץ כנען, לארץ ישראל. היום שוכנות שם איראן, עירק וסוריה.

איך נעשתה הכתיבה בכתב היתדות?

הקדמונים לקחו מקרקעית הנהר בוץ, שהוא חומר רטוב ורך. את החומר הזה הניחו בתבניות עץ כדי שהמים יזלו מעט והחומר יהיה מוכן לכתיבה. לוחות החומר האלה נקראו טבלטים.

אחר כך, היו לוקחים קָנֶה או סוּף, גבעול של צמח, שדומה לצ'וּפ-סטיק, ובאמצעותו היו מטביעים את צורת האותיות על החומר הלח. בתום הכתיבה היו מייבשים בשמש או שורפים באש את הטבלטים הכתובים וכך הם התקשו נשמרו אלפי שנים עד ימינו.

מה כתבו הקדמונים בכתב היתדות?

באמצעות הכתיבה, המידע נשמר, והקדמונים לא היו צריכים לזכור את הדברים. הם כתבו סיפורים ואגדות, סיפורי בריאה וסיפורי אלים. הם כתבו סיפורים על מבול ועל חייהם של האלים. חוקרים שהצליחו לפענח את כתב היתדות גילו, שבכתב זה כתבו גם תעודות ומסמכים רבים. למשל הם כתבו מהו שטח האדמה שיש לאנשים, כמה חיטה ניתן לגדל בה ואיזה חלק מהחיטה ינתן כמס למלך ולאל.

חוקי חמורבי

הקדמונים הבינו כי החוקים הם חשובים כדי לדעת מה מותר ומה אסור. רק כך אפשר יהיה לשמור על חברה שבה אנשים מכבדים זה את זה ודואגים זה לזה. חמורבי, מלך בבל, כתב את החוקים על גבי אבן ענקית. אלה היו חוקים שדאגו לאנשים פרטיים ולחברה כולה. החוקים נחקקו, נכתבו על אבן ענקית, בשפה האכדית, בכתב היתדות.

בראש האבן, שבה נחקקו החוקים, יש תבליט של המלך חמורבי העומד בפני אל המשפט, ומקבל מידיו את השרביט והטבעת, סמלי השלטון.

קובץ החוקים פותח בדברי שבח לחמורבי, שהתמנה כדי להנהיג את עמו בצורה צודקת וימנע רוע וסבל.

האבן שעליה נמצאו חוקי חמורבי.

(קרדיט: דרור אבי)

3. מתנסים בכתיבה ותרגום

(אמצעים ועזרים: חומר, מערוך או מקל של מטאטא חתוך למקלות קצרים באורך 20 ס"מ, תמונה של כתב יתדות, דפים, עפרונות)

התנסות א' - ניקח גוש חמר, נרדד אותו וניצור משטח - 'טבלאט'.

נכתוב באמצעות מקל או צ'וף סטיק.

התנסות ב' - נבחר תמונה אחת מתוך אלה שלהלן ו'נתרגם' (נמציא) את הסיפור הכתוב בהם לעברית של ימינו. למעשה אנו מחברים סיפור שאנו מדמיינים שהוא זה שכתוב.

הצעות למגזר החרדי והממ"ד

לדון לכף זכות

"אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו" (פרקי אבות, ב' ד')

- עידוד חשיבה חיובית ולא שיפוטית, גם כלפי עצמנו וגם כלפי הזולת.
- מתן פרשנות חיובית על מעשים ובחירות, מעשה רע לא חייב לנבוע ממניע רע, ולא בהכרח מצביע על מעשים רעים בעתיד.
- לקיחת אחריות בלי לדשדש באשמה.

פעילויות :

- יצירת משקפי תלת מימד – כשמסתכלים על התמונה לא רואים, אבל מבעד למשקפים המיוחדים רואים את העומק בתלת מימד.
- משחקי אבחנה חזותית –
- חיפוש פריט קטן בתמונה גדולה
- עיון בתמונות כמו "בארץ נדמה לי לקטנים" בהם צריכים להעמיק ולראות ממה עשויה כל תמונה. המסקנה : אם נשקיע מחשבה ורגישות בראיית הפריטים הקטנים ולא נסתכל בראיה כוללנית, נוכל לדון לכף זכות ולמצוא נקודות חיוביות.

לסיכום,

יחידה זו עסקה בהרחבת המושג תקשורת בין חברים ובהתנסות ממוקדת בתקשורת בימינו, למשל גרפיטי, אל מול תקשורת בעבר, למשל כתב היתדות.

יחידה 2 – ראשיתו של הכתב העברי

על היחידה

המצאת הכתב פתחה צוהר לעולם של תקשורת מרחוק – כזו שאיננה מתרחשת באותו זמן ובאותו מקום. לפיכך השימוש בשפה כתובה היא אחת המהפכות הגדולות בתולדות האנושות. הכתיבה איפשרה תקשורת בינאישית, היא איפשרה יצירת ידע, אירגון מידע, שימור ידע והפצתו. יחידה זו מתמקדת בתהליכי ההתפתחות של הכתב העברי.

היחידה משלבת קטעי מידע, פעילויות קריאה והבנה ופעילויות כתיבה.

היחידה מאורגנת באופן רציף אולם ניתן לבחור חלקים ממנה.

מבנה היחידה:

חלק א' - כתב החרטומים (4 פעילויות לבחירה)

חלק ב' - הכתב העברי הקדום (6 פעילויות לבחירה)

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן הרחבה של המושג תקשורת בכתב, העשרה של עולם הידע והתנסות יוצרת בדרכים שונות של כתיבה, היכרות עם מקורות הכתב העברי של ימינו וטיפוח הכתיבה לסוגיה.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה בעיקר לתלמידי כיתה ב-ד

<u>סרטונים להעשרה</u>

1. כתב החרטומים – מידע כללי
https://youtu.be/vU4HgSXip68

2. מדריך תיירים מתרגם את כתב החרטומים (אנגלית)
https://youtu.be/UTyNh6ktgVI

3. הדגמה של תהליך הכנת "נייר" פפירוס? (אנגלית)
https://youtu.be/yfMSqUmxmoM

4. פענוח כתב החרטומים
https://youtu.be/HfPmSfLWQKM

חלק א' - כתב החרטומים

1. כתב החרטומים – יש דבר כזה?

(עזרים ואמצעים: מחשב, מקרן)

שיחה מטרימה - נשוחח עם הילדים על המושג "כתב חרטומים":

האם חבר או הורה אמר לכם שיש לכם "כתב חרטומי מצרים"? למה היתה הכוונה? האם מתאפשרת תקשורת כשהכתב אינו ברור?

למה מתכוונים במושג כתב החרטומים?

מי היו החרטומים? מה הם כתבו? איך הם כתבו ולשם מה?

מה נשאר מכתב החרטומים עד ימינו?

מה אנו זוכרים על חרטומי מצרים מסיפור משה ויציאת מצרים?

במידת הצורך נרחיב את המידע.

העשרה והרחבה של הידע –

נקרין את הסרטון על מקדש איזיס ליד אסואן במצרים. נפנה את תשומת ליבם של הילדים לטקסטים, הכתובים על קירות המקדש, לדמויות, ללבוש ולכתרים שעל ראש הדמויות.

שיחה - נשוחח עם הילדים על מה שראינו בסרטון. נאפשר תגובות ספונטניות. נסביר דברים שלא היו ברורים.

2. מהו כתב החרטומים? (מתאים לילדי כיתות ג-ד)

(אמצעים ועזרים: קטע מידע – מצורף להלן, תמונות של טקסטים בכתב החרטומים, דפים, עפרונות)

העשרת הידע - נקרין או נדפיס וניתן לילדים את קטע המידע שלהלן. נקרא ונסביר כל חלק בנפרד. ניעזר בתמונות לצורך ההסברים.

כתב החרטומים (הירוגליפים) – קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

מהו כתב החרטומים?

כתב החרטומים הוא השם של הכתב המצרי הקדום. זה הוא כתב של סימנים. כל סימן מייצג מילה שלמה. בנוסף לכך יש בכתב החרטומים גם אותיות וצלילים. במצרים העתיקה (המוכרת לנו מסיפורי התורה) לא כל האנשים ידעו קרוא וכתוב אלא רק הכוהנים והמלומדים. בשל כך הם זכו לכבוד גדול.

המצרים הקדמונים כתבו על גבי קירות של מקדשים וארמונות, קברי מלכים (פירמידות) וגם על מסמכים ומגילות. אלה נותרו עד ימינו, חמשת אלפים שנה לאחר כתיבתם. המצרים הקדמונים כתבו בעיקר כדי לתעד ולשמר את הסיפורים: את סיפורי האלים, את מעשי המלך, מלחמותיו ועלילות גבורתו.

כיצד נכתב כתב החרטומים?

כתב החרטומים נכתב בשתי צורות:
א. כתיבה על קירות - הם חרטו על קירות האבן את הסימנים, המילים והציורים. ב. כתיבה על גבי פפירוס – הפפירוס הוא "הנייר" שהכינו המצרים מצמח הגומא שגדל לאורך הנילוס.

איך הכינו את נייר הפפירוס?
פפירוס הוא סוג של נייר העשוי מצמח הגומא. המצרים קטפו את הגבעולים העבים של גומא הפפירוס הגדל לאורך הנילוס, חתכו את הגבעולים לרצועות והישרו אותן במים להוצאת הסוכר. לאחר כמה ימים הם הוציאו את רצועות הגומא מהמים ולחצו עליהן באמצעות פטיש או מערוך. אחר כך היו מסדרים את הרצועות זו ליד זו בשכבות – שכבה אחת אופקית ומעליה שכבה אנכית. כאשר השכבות היו מסודרות, הם היו מניחים את ה"נייר" מתחת לחפץ כבד כדי שהמיץ ייצא והנייר יתייבש.
לאחר הייבוש מתקבל נייר חזק וגמיש שניתן לצייר ולכתוב עליו בחומרים שונים.

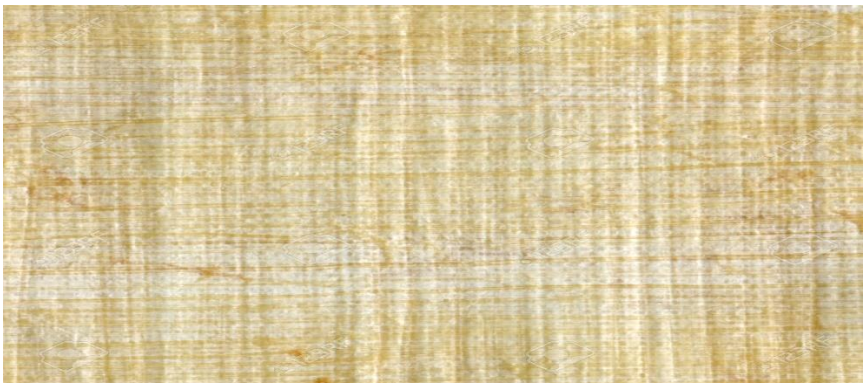

נייר פפירוס שבו ניתן להבחין בסיבי צמח הגומא

מהו קרטוש?

קרטוש הוא חלק מכתב החרטומים ובו כתוב שמו של המלך או שם של אחד מבני המלוכה.
צורתו של הקרטוש היא אוֹבַאלִית ("עיגול מאורך", כמו ביצה) ובתוכו נכתב שם המלך.

דוגמאות לקרטוש

Ptolémée

Cléopatre

ציורים וסיפורים על קירות הפירמידות

המצרים הקדמונים בנו פירמידות שבהן קברו את המלכים שנפטרו. לצד הקבר הם הניחו מאכלים, משקאות, בגדים ותכשיטים. על קירות הפירמידה כתבו וציירו את קורות חייו, עלילותיו וגבורתו של המלך.

פעילות להעמקת הידע - לאחר קריאת קטע המידע, נזמין את הילדים לאחת משתי הפעילויות האלה:

- להדגיש באמצעות מרקר את פרטי המידע, שהיו מוכרים וידועים להם ממה שעשינו קודם.
- - לכתוב /לומר 3 שאלות שיש להן תשובה בקטע המידע.

3. מתרגמים את כתב החרטומים לעברית

(אמצעים ועזרים: תצלום של טקסט בכתב החרטומים - מצורף, דפים, עפרונות)

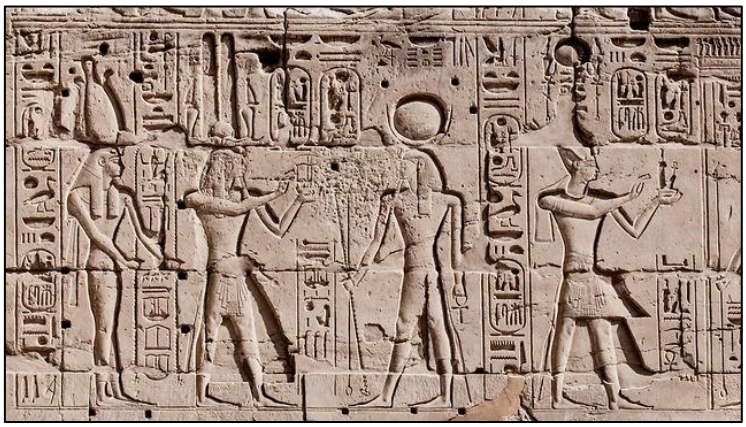

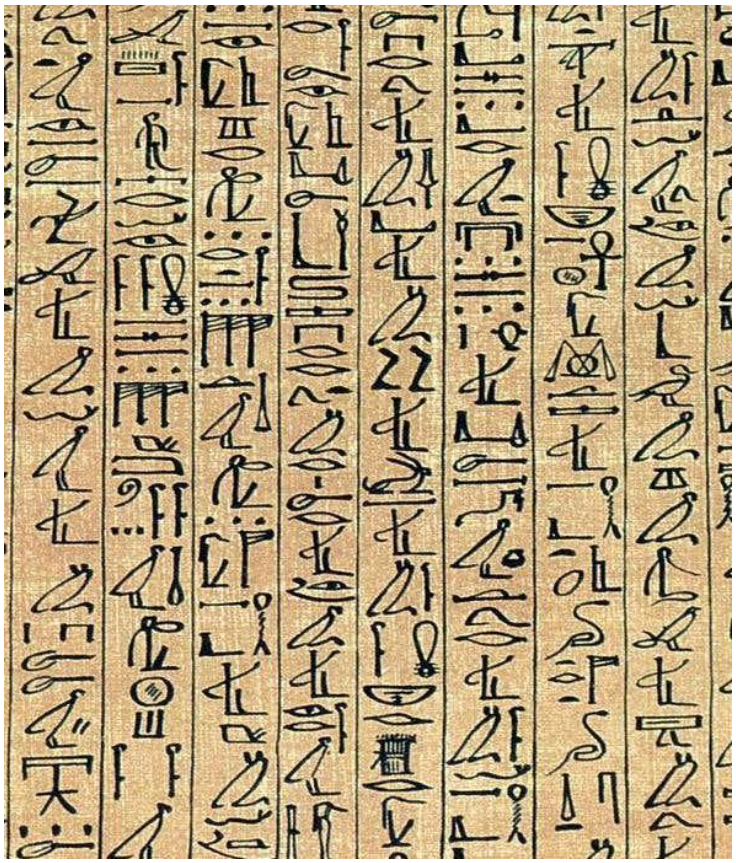

פעילות - נבחר אחת משתי הפעילויות לגבי אחד מהטקסטים שלעיל.

- סיפור - "נתרגם" את הטקסט שבתמונה לטקסט, לסיפור, בעברית של ימינו, ונכתוב אותו.
- שיר – נדמיין שהטקסט הוא שיר. נתרגם את הטקסט ונכתוב את השיר בעברית.

4. קרטוש מעשה ידינו

(אמצעים ועזרים: צילום בו נראים קרטושים, חצי 4A לכל ילד, עפרונות, צבעים)

פעילות - נחזור ונזכיר מהו קרטוש תוך שאנו נעזרים בדף המידע. נכין קרטוש אישי:

– כל ילד יקבל חצי A4 ויתרגם את שמו לכתב החרטומים בצורת ציור דמוי קרטוש.

נקפיד על מסגרת של קרטוש "ריק" – להלן.

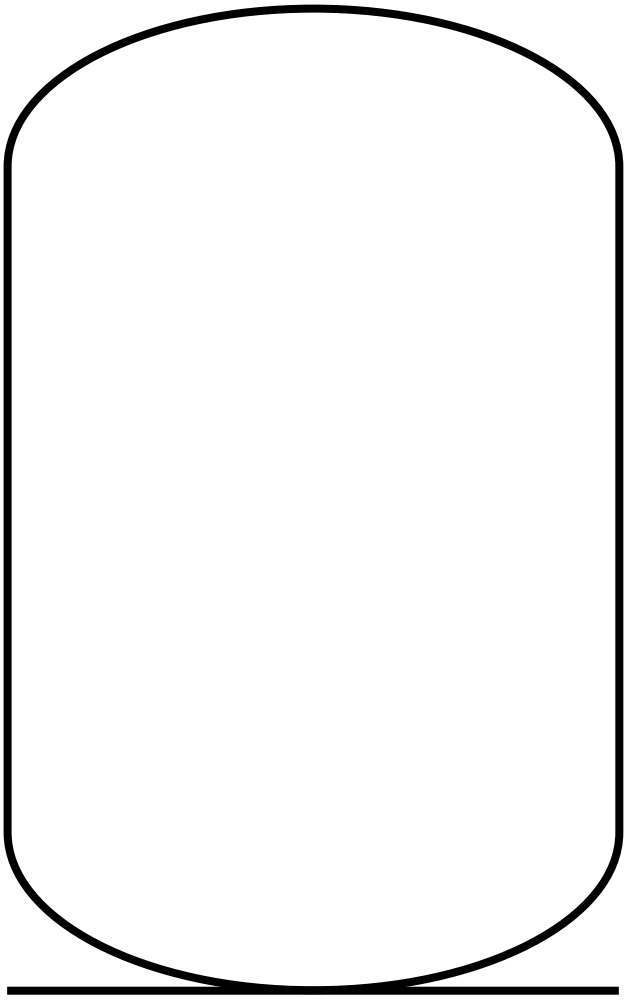

חלק ב' - הכתב העברי הקדום

1. העברית שבה אנו כותבים

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן)

שיחה - נשוחח עם הילדים על השפה העברית ועל הכתב בו אנו משתמשים היום בעברית. נערוך רשימה של פרטי המידע הידועים לנו. למשל:

- עברית היא שפה מאוד עתיקה
- בעברית כותבים גם בדפוס וגם בכתב
- בשפה העברית יש 22 אותיות
- העברית והערבית הן "שפות אחיות". שתיהן שפות שמיות (וכמוהן גם השפה האמהרית).
- הכתיבה בעברית נעשית מימין לשמאל
- בעברית אפשר לכתוב עם ניקוד ואפשר בלי ניקוד

חידון - המורה תתן לכל ילד פתק ריק ותשאל 3-4 שאלות. כל ילד יכתוב בפתק את התשובות. בתום החידון נבדוק יחד. להלן מספר שאלות אפשריות:

- כמה אותיות יש בעברית? (22)
- כמה אותיות יש בערבית? (28)
- איזה ספר חשוב נכתב בעברית? (התנ"ך)
- מתי (לפני כמה שנים בערך) הומצא הכתב העברי? (לפני כ- 3000 שנה)
- האם תמיד צורת האותיות בעברית היתה כמו שאנו כותבים היום? (לא. העברית הקדומה נכתבה באותיות אחרות).

הרחבת הידע - נקרין לילדים את הסרטון על הכתב העברי הקדום.

2. הכתב העברי הקדום (מתאים לילדי כיתות ג-ד)

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, דף מידע – להלן)

העשרת הידע - נקרין או נדפיס וניתן לילדים את קטע המידע שלהלן. נקרא כל חלק בנפרד, ונסביר אותו.

הכתב העברי הקדום – קטע מידע

עיבוד ממקורות שונים: ד"ר רְנה ברנר

מהו הכתב?

כתב, כל כתב, הוא צורת רישום של השפה הדבורה. במשך אלפי שנים השפה האנושית היתה קיימת רק בדיבור. בחלוף הדורות, אנשים הרגישו צורך לזכור, לתעד ולשמר את מה שהם אומרים. למשל הם רצו לזכור את הסיפורים שהם המציאו ואת השירים שחיברו. הכוהנים רצו לשמר את הטקסים והתפילות, המלכים רצו לערוך רישום של המיסים שאנשים צריכים לשלם, ועוד ועוד. כדי לתעד את כל אלה, הם נדרשו לסימנים כתובים.

כתב של אותיות

בכנען, ארץ ישראל, התפתח כתב מיוחד - כתב אלפביתי. זהו כתב שבו כל סימן כתוב מייצג צליל ולא מילה שלמה. סימן אחד (אותה האות) יכול היה להימצא במילים שונות. למשל האות ש' נכתבת במילים שונות: במילה **שמש** ובמילה **ש**חר, במילה **ש**בוע ובמילה **שוש**נה ובמילים נוספות, אבל ה – **ש**' היא אותה האות.

מהו הכתב העברי הקדום?

הכתב העברי הקדום הוא כתב של אותיות. כל אות מייצגת צליל. כתב זה נוצר בארץ כנען, ישראל, הנמצאת בין מסופוטמיה ובין מצרים.

בהתחלה, אותיות הכתב הזה היו דומות למילים שלמות. למשל:

האות ע', היתה דומה לציור של עין, ורק אחרי גלגולים רבים, האות ע' נכתבה בכתב הקדום כעיגול.

האות מ' היתה דומה למים והאות נ' דמתה לנחש.

מי כתב בכתב העברי הקדום?

בכתב העברי הקדום השתמשו היהודים בתקופת התנ"ך. אך לא רק הם. בכתב זה השתמשו גם הפיניקים, הכנענים ועמים נוספים. אחרי מאות שנים התפתח הכתב לצורה שבה אנו מכירים אותו היום – הכתב המרובע.

מה נכתב בכתב העברי הקדום?

בתקופת התנ"ך, ובעיקר בתקופת בית המקדש הראשון, כל מה שאנשים כתבו, נכתב בכתב העברי הקדום: מסמכים, מטבעות ומגילות. אחרי שיבת ציון ובניית בית המקדש השני, השתנתה אט אט צורת האותיות.

חלקים מהתנ"ך שנכתבו על גבי מגילות קלף, ונמצאו במערות במדבר, נכתבו גם הם בכתב עברי קדום.

הממצאים האלה הם אוצרות מהעבר שחיכו במשך מאות שנים עד שהתגלו בימינו על ידי הארכיאולוגים, חוקרי ההיסטוריה הקדומה.

הנה דוגמאות לכמה ממצאים כאלה:

בעיר דוד בירושלים נמצא שבר של כתובת שבו ניתן לזהות בשורה העליונה את האותיות ...'קיה' אולי היה כתוב כאן השם חזקיה.

מטבע עתיק בערך של מחצית השקל מתקופת בר כוכבא

- חותמת עברית בת 2700 שנה ובה כתוב "לשר העיר".

- מגילות ים המלח נמצאו במערות במדבר יהודה. חלק מהמגילות נכתב על קלף וחלק מהן נכתבו על פפירוס. רוב המגילות נכתבו בכתב המרובע, הדומה לאותיות של ימינו וחלק נכתבו בכתב עברי קדום.

בתמונה העליונה רואים קטע מהמגילה שנכתב בכתב המרובע ובתמונה התחתונה קטע ממגילה שנכתב בכתב העברי הקדום.

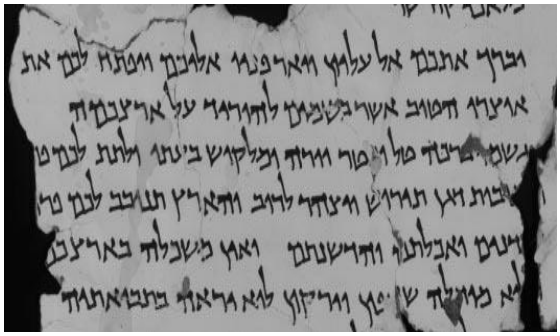

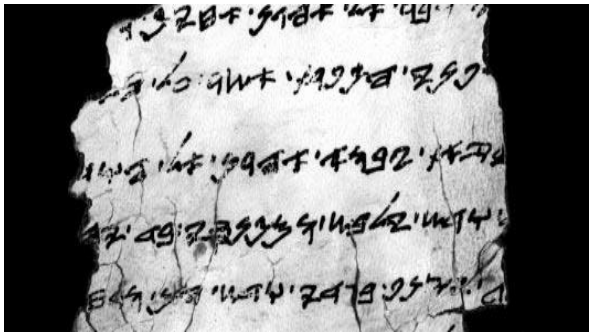

3. האם אנו יודעים לקרוא עברית עתיקה?

(אמצעים ועזרים: דף מודפס - מפתח לקריאת האותיות בכתב העברי הקדום, דפים, עפרונות)

פעילות - נדפיס וניתן לילדים את המפתח לקריאת אותיות בכתב הקדום – מצורף בהמשך.

נזמין אותם להתבונן ולגלות דברים מעניינים. למשל:

- החלק העליון באות מ' דומה למים
- האות ע' דומה לגלגל העין
- האות ל' ניראית כמו מַלְמַד הבֹּקֶר – מקל הרועים
- האות ש' דומה לש' בכתב של ימינו
- האות א' דומה לראש של אלוף-שור

מפתח לקריאת האותיות בכתב העברי הקדום

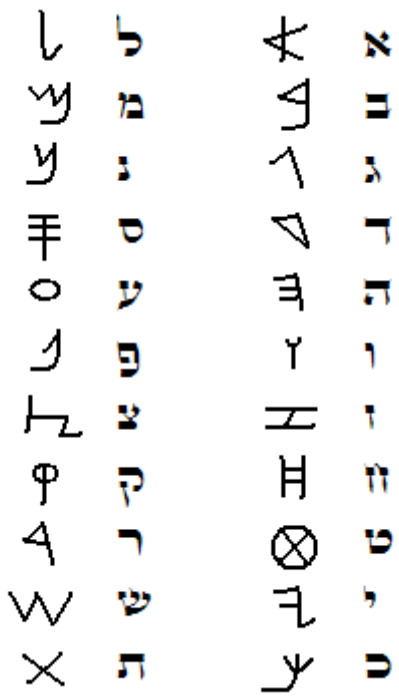

פעילות – נזמין את הילדים לכתוב את שמם בכתב העברי הקדום. כל ילד יקבל חצי 4A ויכתוב באותיות גדולות וברורות. במליאה ננסה לזהות אילו שמות כתובים.

4. כתב סתרים

(עזרים ואמצעים: דף מודפס - מפתח לקריאת האותיות בכתב העברי הקדום, דפים ועפרונות)

פעילות - נדפיס וניתן לילדים את המפתח לאותיות הכתב העברי הקדום (ראו לעיל).

- נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות. כל קבוצה תכתוב משפט / פתגם / ניב / ביטוי ותתן אותו לקבוצה אחרת לפענוח לעברית של ימינו.

- בזוגות הילדים יתכתבו זה עם זה בכתב הקדום.

- הילדים יכתבו מכתב קצר בכתב העברי הקדום וישלחו לחבר או לבן-משפחה.

5. הכנת מטבע אישי

(אמצעים ועזרים: דף מודפס - מפתח לקריאת האותיות בכתב העברי הקדום, פלסטלינה או חומר, כלי חריטה כגון מקל או עיפרון, צבע ספריי זהב או כסף)

פעילות - נגיש לכל ילד גוש קטן של פלסטלינה או חומר. הילדים ילושו את החומר ויהפכו אותו ל"מטבע" בצורה של פיתה קטנה. אחר כך הם יכתבו את שמם או את שם היישוב / העיר בכתב העברי הקדום.

נצבע את המטבעות בספריי זהב / כסף את המטבע.

6. הכנת תליון אישי

(אמצעים ועזרים: דף מודפס - מפתח לקריאת האותיות בכתב העברי הקדום, אטבים משרדיים, סול, טושים לא מחיקים, מחורר)

פעילות - נכין תליון עם השם או עם שם המשפחה.

שלב א' – נשחיל אטבים משרדיים זה בזה עד ליצירת שרשרת באורך של 60 ס"מ.

שלב ב' – ניקח מלבן סול בגודל 4X5 או 4X3 ניצור חור מכל צד כך שניתן לחבר את הסול לשרשרת האטבים ולסגור מעגל.

שלב ג' – נכתוב בטוש בלתי מחיק על הסול את השם או את שם היישוב שלנו.

לסיכום,

יחידה זו עסקה במקורותיו הקדומים של הכתב העברי.

יחידה 3 – גלגולו של מספר- "מספרים חברים"

על היחידה

יחידה זו עוסקת ב"מספרים חברים".

ביחידה, צורות ייצוג שונות למספרים, קשרים בין מספרים בעבר למספרים בימינו, קשרים בין מספרים לאותיות.

היחידה מחולקת לשלושה מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- מספרים הירוגליפים- "חברים מצריים"

חלק ב- גימטרייה- "חברות בין אותיות למספרים"

חלק ג- קשרים בין צורות למספרים

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר ודיונים מתמטיים, יצירת קשר בין תחום המתמטיקה ותחום השפה, הצגת נושא שמהווה חלק מההיסטוריה של המתמטיקה, חיזוק נושאים מתמטיים כגון, המבנה העשרוני, חיבור עם המרה בתחום ה-100, גימטרייה, חקר סדרות חשבוניות.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות ב' ג' ד'.

חלק א
מספרים הירוגליפים- "חברים מִצְרַיִם"

עזרים ואמצעים: הקרנה של לוח המספרים בשיטה המצרית (מצורף בהמשך), הדפסת משחק לוטו תרגילים מצרים לפי מספר הקבוצות המשחקות (מצורף בהמשך כרטיסים למשחק ולוחות משחק אישיים).

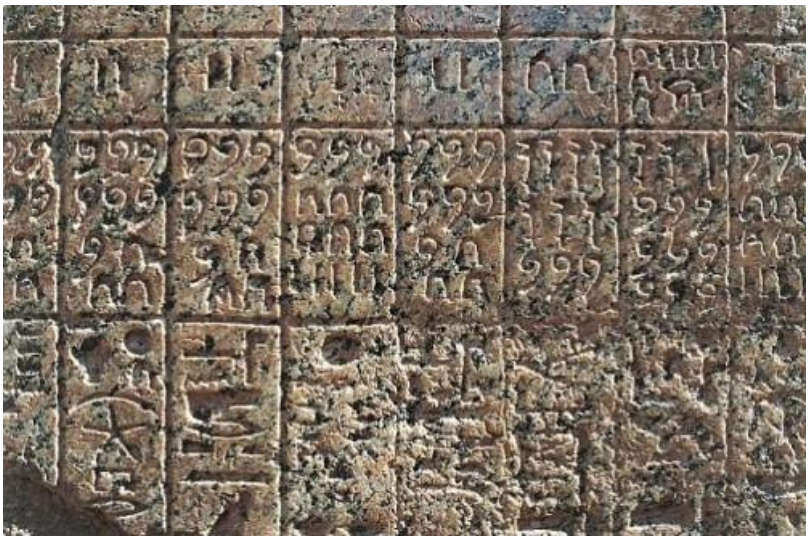

מבט אל שיטת הספירה המצרית הקדומה

- נספר לילדים שבתקופת הפרעונים (התקופה שבה מתרחש סיפור יציאת מצריים), בשנת 3,000 לפני הספירה, המצרים עסקו בחישובים חשבוניים וכתבו את הספרות בסימנים שנראים כמו ציורים. לסימנים האלו קוראים הירוגליפים. הציורים שהמצרים השתמשו בהם היו קשורים לחיי היום יום שלהם כמו חבל מלופף בהם השתמשו לעבודת הבנייה או פרח הלוטוס שגדל בנהרות של מצריים.
- נקרין לילדים סרטון בנושא מספרים מצריים (שימו לב להוסיף כתוביות בעברית).
- נקרין ונדפיס לילדים את לוח המספרים בשיטת הספירה המצרית הקדומה (מצורף בהמשך).
- נבקש מהילדים לכתוב מספרים דו-ספרתיים, תלת-ספרתיים, מספרים בני ארבע ספרות ומעלה, לפי רמת הידע של הילדים. ילדים בסוף כיתה א' יודעים לקרוא ולכתוב מספרים בתחום ה-100, ילדים בסוף כיתה ב' יודעים לקרוא ולכתוב מספרים בתחום ה-1,000, ילדים בסוף כיתה ג' יודעים לקרוא ולכתוב מספרים בתחום הרבבה (10,000).

לוח המספרים בשיטת הספירה המצרית הקדומה

המספר	משמעות	הסימן הציורי
1	חפץ או קו אנכי	
10	פרסה או עצם העקב	
100	חבל מלופף	
1,000	פרח הלוטוס	
10,000	אצבע מורה	
100,000	צפרדע או ראשן	
1,000,000	גבר שידיו מורמות	
חיבור (+)	רגלים לכיוון שמאל	
חיסור (-)	רגלים לכיוון ימין	

משחק לוטו תרגילים מצריים

הכנה למשחק

המשחק מיועד לקבוצה של ארבעה משתתפים, לכן נחלק את הכיתה לקבוצות של ארבעה משתתפים, נדפיס ונשכפל את המשחק לפי כמות הקבוצות.

המשחק מכיל 4 לוחות אישיים (לוח אחד לכל משתתף) ו-24 כרטיסי התאמה, המונחים בקופה משותפת עם הפנים כלפי מטה.

מהלך המשחק

כל משתתף, בתורו, שולף כרטיס עליון מן הקופה המשותפת, אם הכרטיס מתאים ללוח שברשותו, המשתתף מניח את הכרטיס ששלף, במשבצת המתאימה; אם הכרטיס אינו מתאים ללוח שברשותו, המשתתף מניח את הכרטיס ששלף בתחתית הקופה המשותפת.

המנצח הוא המשתתף הראשון שכיסה את הלוח האישי שלו.

כרטיסי משחק לוטו תרגילים מצריים

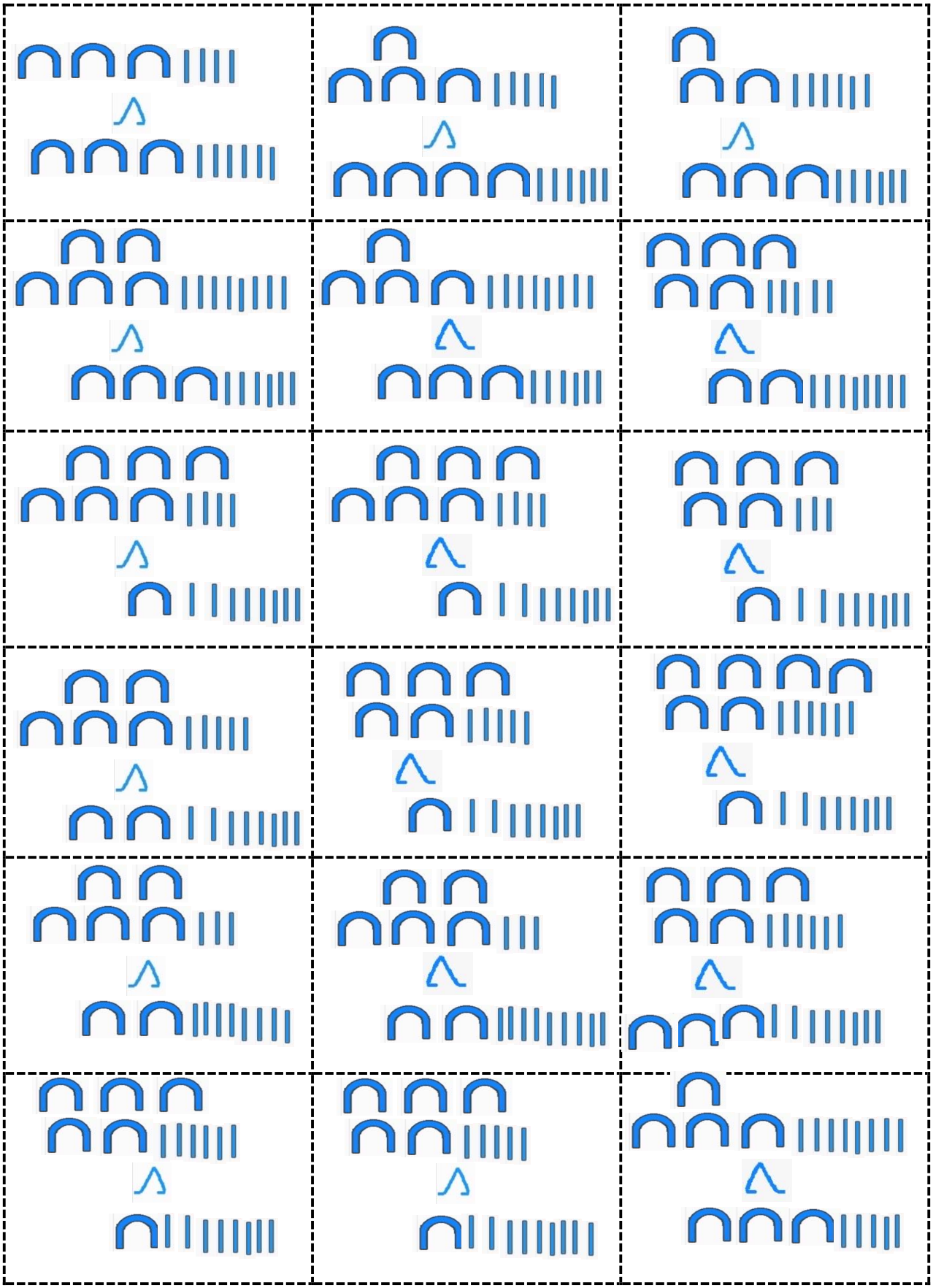

לוחות משחק אישיים- לוטו תרגילים מצריים

70	56	35
82	לוטו תרגילים מצריים- לוח שחקן 1	12
72	18	94

27	83	48
37	לוטו תרגילים מצריים- לוח שחקן 2	81
94	91	35

83	56	35
37	לוטו תרגילים מצריים- לוח שחקן 3	12
13	27	48

56	81	24
18	לוטו תרגילים מצריים- לוח שחקן 4	27
74	70	36

חלק ב
גימטרייה- "חברות בין אותיות למספרים"

עזרים ואמצעים: הקרנת טבלת הערכים הגימטריים (מצורפת בהמשך), הקרנת מחשבון גימטרי (קישור מצורף בהמשך).

גימטרייה

היא שיטת מספור לפי אותיות. לכל אות ישנו ערך מספרי שונה וניתן לחבר את המספרים על מנת למצוא את הערך הגימטרי של מילה מסוימת.

לדוגמא, המילה חשבון, היא חיבור הערך המספרי של האותיות המרכיבות אותה , ולכן היא שווה ל-438:

ח' = 8 , ש' = 300 , ב' = 2 , ו' = 6 , ן/נ = 50.

8+300+2+6+50=438

- נקרין על גבי הלוח את טבלת הערכים הגימטריים של האותיות (מצורפת בהמשך).
- נשוחח עם הילדים לגבי החלופה שניתנה למספרים 15, 16 מכיוון שהערך הגימטרי שלהם הוא כינויים לאלוהים ועל כן משתמשים באותיות ט"ו, ט"ז.
- נציע לילדים לחשב את הערך הגימטרי של שמם.
- נחפש מילים בעלות ערכים זהים כמו השם שלנו, לצורך כך ניתן להיכנס לאתר מחְשבון גימטרי ונקליד בו את הערך המספרי של שמנו.

לדוגמא, כאשר נקליד את הערך של המילה חשבון – 438, נקבל משפטים / ביטויים שהערך הגימטרי שלהם זהה, כמו, "בצל ירוק".

ב' = 2, צ' = 90, ל' = 30, י' = 10, ר' = 200, ו' =6, ק' = 100.

2+90+30+10+200+6+100=438

טבלת הערכים הגימטריים של האותיות

- בשלב זה ניתן לכתוב מילים על הלוח ולמצוא להן ערך מספרי ולהיפך, לכתוב מספרים בתחום ה-400 ולכתוב להם משמעות באותיות.
- נסיק עם הילדים את המסקנה כי:

ניתן לשנות את סדר האותיות במילים, מבלי שישתנה הערך המספרי, אך במספרים לא ניתן לשנות את סדר הספרות מבלי שהערך לא ישתנה.

לדוגמא:

ניתן לראות בטבלה המצורפת, כי הערך הגימטרי של המילים **בלש** ו**לבש** הוא זהה- 332. אולם, המספרים **318** ו- **138** אינם בעלי ערך כמותי זהה, וגם לא בעלי ערך גימטרי זהה (318- ריח, 138- חבק).

המילה	ערך גימטרי של כל אות	סכום הערכים הגימטריים
בלש	ב= 2, ל=30, ש= 300	332
לבש	ל=30, ב=2, ש=300	332
ריח	ר=200, י=10, ח=8	**318**
חבק	ח=8, ב=2, ק=100	**138**

חלק ג
קשרים בין צורות למספרים

עזרים ואמצעים: הקרנת תמונות של מספרים משולשים, ריבועיים ועוד (מצורפים בהמשך), פקקים או מדבקות או פלסטלינה להכנת דגמים של מספרים משולשים / ריבועיים / מחומשים וכדומה (מופיע בפעילות "מספר מצולע").

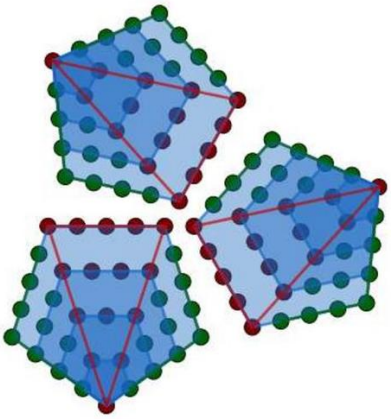

מספר מצולע

מספר מצולע הוא מספר שניתן לסדר אותו בצורת מצולע משוכלל (מצולע שכל צלעותיו וכל זוויותיו שוות).

- נקרין על גבי הלוח שתי סדרות של מספרים מצולעים ונדגים מדוע מספרים אלו נקראים כך:

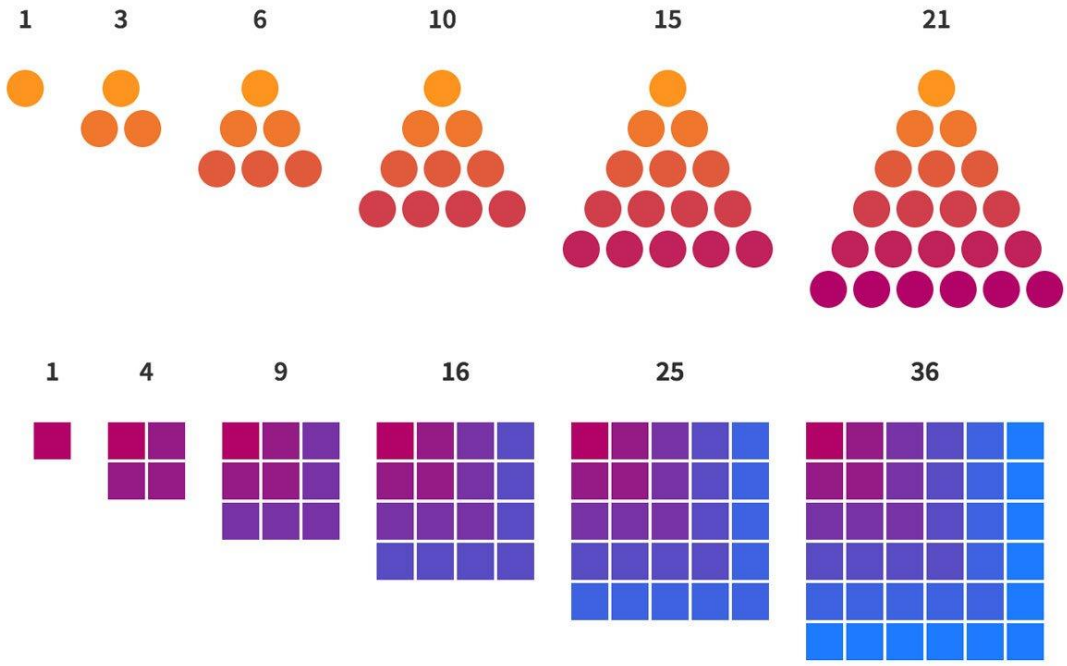

- <u>הסדרה הראשונה</u> היא סדרת המספרים המשולשים (ניתן להסתכל על הסדרה של העיגולים המסודרים בצורת משולשים). בסדרה זו יופיעו המספרים שניתן לסדר אותם בצורת משולש שווה צלעות, ולתחום אותם יחד (למסגר) באמצעות משולש שווה צלעות:

1,3,6,10,15,21...

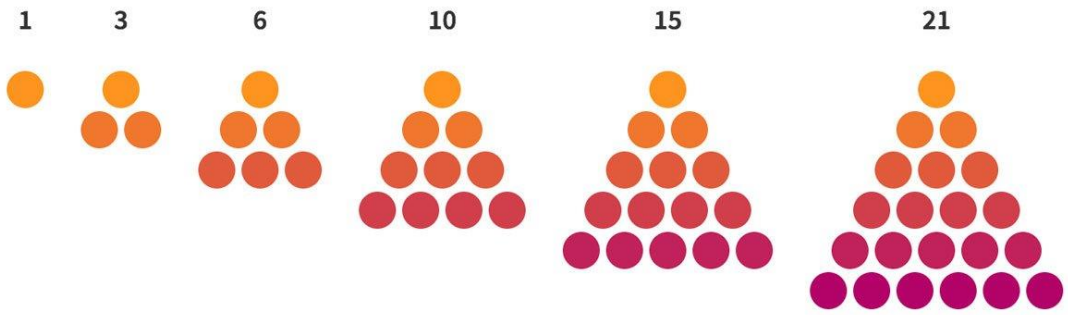

- נציע לילדים להכין בעצמם סדרה של מספרים משולשים באמצעות פקקים או עיגולים של פלסטלינה, מדבקות קטנות ולהמשיך את סדרת המספרים.

המספרים הבאים בסדרה יהיו: 28, 36, 45, 55, 66, 78, 91, 105...

- נשאל את הילדים מה מיוחד בסדרת המספרים המשולשים?

  - שני המספרים הראשונים הם זוגיים והשניים אחריהם אי-זוגיים וכך הסדרה ממשיכה הלאה, שני מספרים אי-זוגיים ושני מספרים זוגיים.
  - ההפרש בין כל שני מספרים בכל פעם גדל ב-1. ההפרש בין 1 ל-3 הוא 2, ההפרש בין 3 ל-6 הוא 3, ההפרש בין 6 ל-10 הוא 4 וכך הלאה.
  - ניתן לראות באמצעות הציור כי בכל פעם האיבר הבא בסדרה הוא האיבר הקודם ועוד טור אלכסוני.

- <u>הסדרה השנייה</u> היא סדרת המספרים הריבועיים. בסדרה זו יופיעו המספרים שניתן לסדר אותם בצורת ריבוע (מרובע שכל צלעותיו שוות וכל זוויותיו ישרות) ולתחום אותם יחד (למסגר) באמצעות ריבוע:

1,4,9,16,25,36...

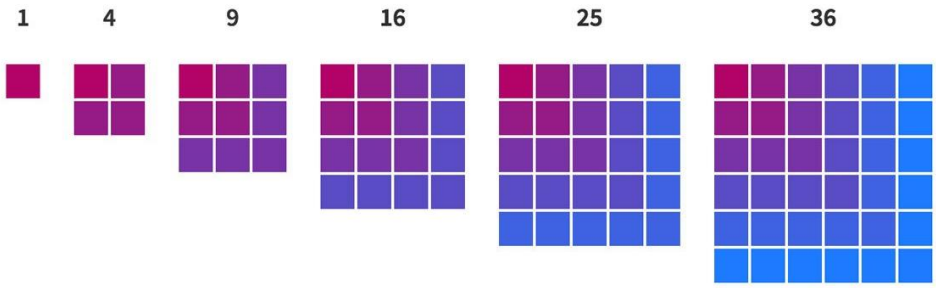

- נציע לילדים להכין בעצמם סדרה של מספרים ריבועיים באמצעות פקקים או עיגולים של פלסטלינה, מדבקות קטנות ולהמשיך את סדרת המספרים.

המספרים הבאים בסדרה יהיו: 49, 64, 81, 100, 121, 144, 169 ...

- נשאל את הילדים מה מיוחד בסדרת המספרים הריבועיים?
  - המספר הראשון הוא אי-זוגי והמספר אחריו זוגי וכך הלאה, כל המספרים מסודרים לסירוגין זוגי ואי-זוגי.
  - ההפרש בין כל שני מספרים בסדרה, גדל במספר אי-זוגי עוקב. לדוגמא, ההפרש בין 1 ל-4 הוא 3, ההפרש הבא יהיה 5 (בין 4 ל-9), ההפרש הבא יהיה 7 וכך הלאה.
  - ניתן לראות באמצעות הציור כי בכל פעם, האיבר הבא בסדרה, הוא האיבר הקודם ועוד תוספת של שתי צלעות סמוכות.

ניתן להכין בביתה תערוכה של מספרים משולשים, מספרים ריבועיים, מספרים משושים ועוד, מפלסטלינה, פקקים, מדבקות וכדומה (מצורפות תמונות להדגמה).

דוגמא למספרים של מצולעים משושים

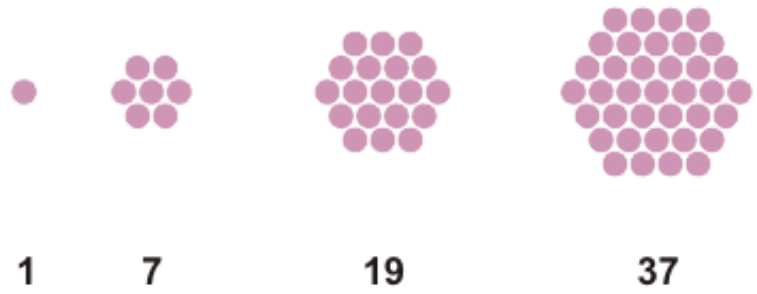

דוגמא למספרים של מצולעים בעלי 12 צלעות

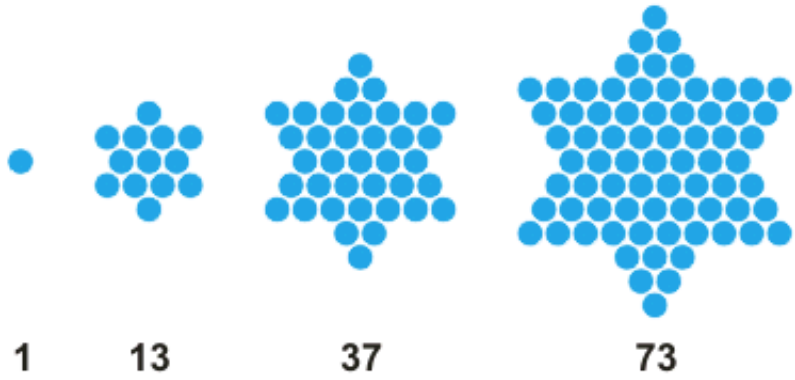

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא גלגולו של מספר- "מספרים חברים" בדגש על היבטים מתמטיים.

לדוגמא, מספרים הירוגליפים- "חברים מצריים", גימטרייה- "חברות בין אותיות למספרים", קשרים בין צורות למספרים.

יחידה 4 – שוקלים ומודדים

על היחידה

יחידה זו עוסקת ביחידות מידה.

בעת המסחר, יחידות המידה הופכות לאמצעי תקשורת בין קונים למוכרים.

בימי קדם, הרכישה התבססה על סחר חליפין, האנשים נהגו להחליף ביניהם סחורות לפי מה שהיה ברשותם. בשלב מאוחר יותר, הסוחרים עסקו במדידות לצורכי המכירה.

ביחידה זו, הילדים יחשפו ליחידות מידה עדכניות וביחידות מידה מהעבר.

היחידה מחולקת לשני מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- סחר חליפין.

חלק ב- מידות ומדידות בעבר וכיום.

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר ודיונים מתמטיים, יצירת קשר בין תחום המתמטיקה ותחום השפה, לחיי היום יום; הקשר בין ההיסטוריה של המתמטיקה למתמטיקה בת זמננו. התלמידים ימדדו ביחידות מידה עתיקות, יבנו משקל באמצעות קולב ויצרו פסוקי שוויון.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות א' ב' ג'.

חלק א
סחר חליפין

עזרים ואמצעים: סרטון מאתר "בריינפופ" (מצורף בהמשך), הקרנת דוגמאות לפסוקי שוויון וחנות פירות וירקות (מצורפים בהמשך), דפים וכלי כתיבה.

היכרות עם המושג סחר חליפין

- נקרין לילדים את התמונה המצורפת בנושא סחר חליפין, ונבקש מהם לתאר מה הם רואים בתמונה? (בתמונה רואים שתי נשים שמחליפות ביניהן סחורה, האחת נותנת כרוב מהסלסילה שלה והאחרת נותנת לה בתמורה, כד חלב).

- נקרין לילדים סרטון מבריינפופ בנושא כסף, הסרטון מסביר את סחר החליפין שקדם לכסף.

פסוקי שוויון של סחר חליפין

- נשוחח עם הילדים על מושג השוויון, פסוק שוויון מתאר מצב בו, משני צדיו של הסימן "שווה" יהיו תמיד כתובים חלקים שקולים.

דוגמאות לפסוקי שוויון שניתן להציג לתלמידים:

10=6+4	או	6+4=10	או	4+6=10	או	10=4+6	
3=7-4	או	7-4=3	או	7-3=4	או	4=7-3	

כל פסוקי השוויון המוצגים כאן הינם פסוקי אמת, וניתן לקרוא אותם מצד שמאל, ובכך להדגים את נכונותם.

- נציג בפני הילדים את חנות הפירות והירקות (תמונה מצורפת בהמשך).
- נבקש מהילדים לצייר או לכתוב פסוקי שוויון מתאימים (דוגמאות מצורפות בהמשך).

 עגבנייה 5 ש"ח	 מלפפון 8 ש"ח	 פלפל 12 ש"ח	 בצל 10 ש"ח
 ברוקולי 24 ש"ח	 כרובית 15 ש"ח	 חציל 12 ש"ח	 כרוב 6 ש"ח
 אבטיח 3 ש"ח	 בננה 4 ש"ח	 דובדבנים 25 ש"ח	 לימון 10 ש"ח
 תפוז 11 ש"ח	 תפוח 19 ש"ח	 תותים 28 ש"ח	 סברס 30 ש"ח
 גזר 6 ש"ח	 תפוח אדמה 7 ש"ח	 בטטה 13 ש"ח	 חסה 9 ש"ח

דוגמאות לפסוקי שוויון:

6 + 9 = 15

30 = 11 + 19

5 + 8 = 13

25 = 3 + 3 + 19

30 = 10 + 10 + 10

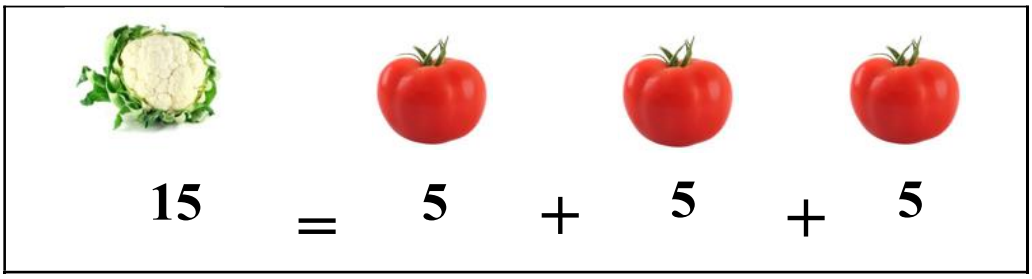

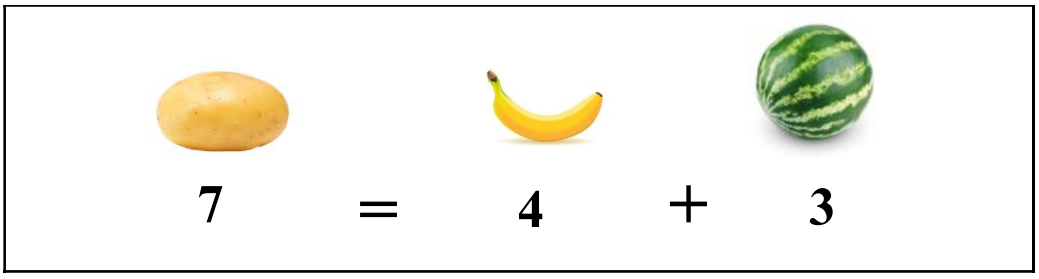

- בהמשך ניתן להציג את פסוקי השוויון עם נתון חסר, כלומר תרגיל בנעלם, שבו נבקש מהילדים לחשב את החסר.

לדוגמא:

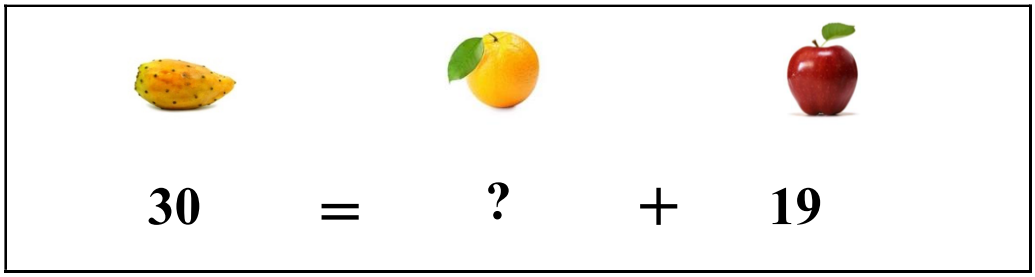

בדוגמא זו, יש לחשב את התרגיל: 30-19=11 וכך להגיע לתשובה שמחיר התפוז הוא 11 ש"ח.

- ניתן להשתמש ב"חנות הפירות והירקות" למשחק של "סחר חליפין" על בסיס הערך הכספי.

חלק ב
מידות ומדידות בעבר וכיום

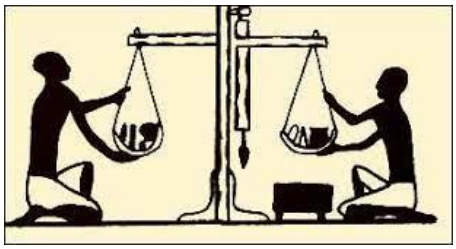

עזרים ואמצעים: הקרנת מטבעות קדומים (מצורפים בהמשך), טאבלטים או מחשב עם פעילות מאתר 10 אצבעות בנושא משקל, הקרנת שקופית בנושא סוגי משקלים (מצורפת בהמשך), חומרים לפעילות בניית מאזניים- 2 סלסילות קטנות ריקות של עגבניות שרי, קולב שלא משתמשים בו, 2-3 סלילים של חוט פשתן או חוט קשירה שמיועדים לכל הילדים בקייטנה, משקולת של אבן או פלסטלינה, חפצים או פירות וירקות לשקילה, הדפסת טבלת המדידות המקראיות לכל ילד (מצורפת בהמשך).

קריאה להנאה ולהעשרה:

משקל בתקופת המקרא

בעבר הרחוק, בימי המקרא, השקילה בעת מכירה וקנייה נעשתה, בדרך כלל, באמצעות אבן השקילה. זו הייתה אבן שנועדה לשקילה, ובשלב מאוחר יותר הייתה עשויה ממתכת. באמצעות מאזניים השוו משקלים שונים לאבן השקילה וכך קבעו את השווי של החפצים.

בהמשך, השתמשו במטבעות, שהשווי שלהם נקבע לפי כמות או גודל גרגר השעורה. דוגמאות:

- המטבע פרוטה, היה מטבע עשוי מנחושת, שמשקלו היה כמשקל חצי גרגר שעורה (מצורפת תמונה בהמשך).
- יחידת המידה פונדיון, היה מטבע עשוי ברונזה, שמשקלו היה שווה ל-8 גרגירי שעורה (מצורפת תמונה בהמשך).
- יחידת המידה מעה היה מטבע מכסף שווה ערך ל-16 גרגירי שעורה.
- יחידת המידה שקל הייתה מטבע שהיה שווה בערכו ל-12 מעות, כלומר 12 פעמים 16 גרגירי שעורה, 192 גרגירי שעורה.

המטבע פרוטה

המטבע פונדיון

המטבע שקל

שוקלים וסוחרים

בעבר, לכל מוצר, היה ערך זהה, בעת המכירה, לפי המשקל שלו. כיום, לכל מוצר ישנו מחיר שונה לפי עונת היבול, למשל, בקיץ עלות התותים תהיה יקרה יותר, מכיוון שהתותים הם פירות שמבשילים בעונת החורף.

- נבקש מהילדים לשים לב להבדלים בין המחירים של הפירות הירקות בעונות השונות.
- נבקש מהילדים לשאול את מוכר הפירות והירקות האם יש תותים בעונה זו ומה מחירם, לעומת מחירם בחורף?

בזמן סחר החליפין ועוד לפני שנקבעו מחירים למוצרים היו משווים בין המוצרים השונים, לצורך סחר החליפין באמצעות המשקל.

בתמונה שלפניכם מוצגים 2 ק"ג של תפוזים, שאותם ניתן להחליף ב- 2 ק"ג של משהו אחר מאותו היבול.

- ניכנס בקישור הבא לפעילות מדידות משקל- חיבור וחיסור עד 20 מתוך אתר 10 אצבעות ונפתור עם הילדים את התרגילים. בפעילות זו המטרה לשמור על שוויון, כלומר על איזון המאזניים (ניתן לתת לתלמידים לעבוד באופן עצמאי או קבוצתי באמצעות מחשב נייד או טאבלט).
- קיימות פעילויות נוספות באתר 10 אצבעות המיועדות לכיתות השונות (א-ג) בנושא משקל ואיזון מאזניים.

סוגי משקלים

נציג בפני התלמידים טבלה ובה סוגי משקלים שונים (מופיעה בהמשך), ננסה להבין לגבי כל סוג מאזניים, למה הוא מיועד, אילו מספרים כתובים עליו, עד כמה הוא מדויק וכיצד שוקלים בו (ישנו משקל לשקילת אדם, משקל לשקילת בקר, לשקילת מזון, לשקילת משאית, לשקילת מזוודה, לשקילת מזון, מאזניים, משקל דיגיטלי ומשקל אנאלוגי ועוד).

omron Karada Scan		
HASC	beurer	

יוצרים משקל

חומרים

2 סלסילות ריקות עבור כל ילד (תמונה מצורפת)

קולב שלא משתמשים בו עבור כל ילד

2-3 סלילים של חוט פשתן או חוט קשירה

משקולת של אבן או גוש פלסטלינה

שלבי הביצוע

- נחתוך את החוט (קשירה או פשתן) ל-8 חוטים באותו אורך, לכל ילד.
- נקשור את קצוות החוטים אל כל אחת מצלעות הסלסילות (תמונה מצורפת).
- נחבר בין הקצוות הנוספים של החוטים אל צדי הקולב (תמונה מצורפת).

(יש לוודא כי הקשר המחבר על גבי הקולב נמצא במקביל למרכז הסלסילה).

- נחבר את המשקולת למרכז הקולב באמצעות חוט (תמונה מצורפת).

- ניתן לבקש מהילדים להביא לכיתה משקלים שונים שיש להם בבית, ולהתנסות בשקילת חפצים שונים.

יחידות אורך בתקופת המקרא

בתקופת המקרא השתמשו ביחידות אורך שונות מיחידות האורך שאנו מכירים כיום.

- נקרין את התמונות הבאות של יחידות האורך המקראיות:

אגודל / אצבע- רוחב האגודל בחלקו העבה.	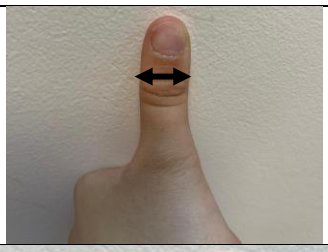
טפח- הרוחב של ארבע אצבעות צמודות בחלקן הרחב או רוחב אגרוף.	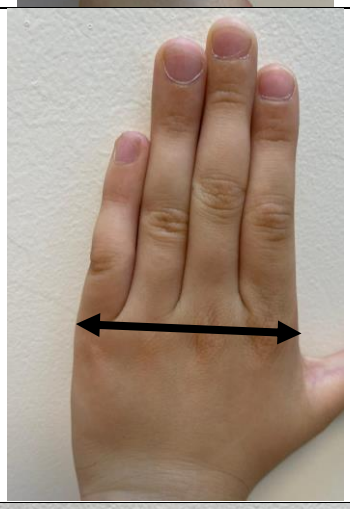
זרת- המרחק שבין הזרת לאגודל בזמן שהיד מתוחה ככל שניתן.	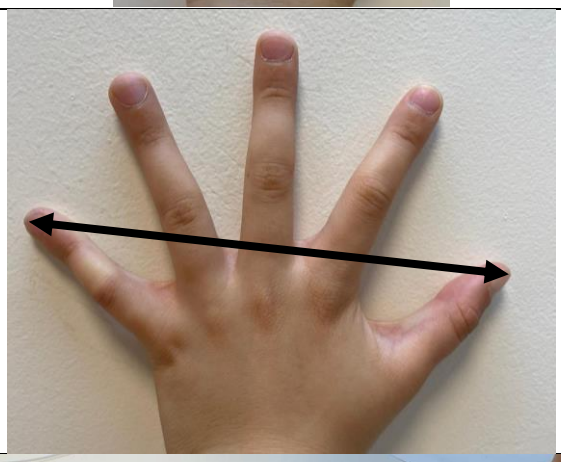
אמה- המרחק מקצוות האצבעות (קצה האמה) אל קצה המרפק.	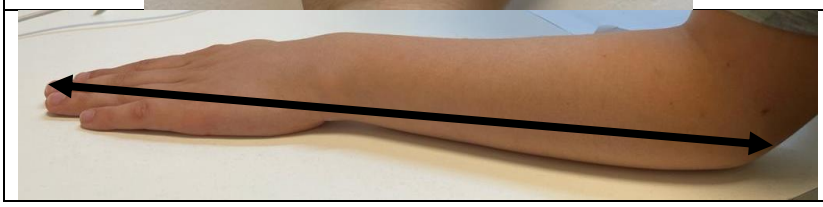

מודדים כמו בתקופת המקרא

נבקש מהילדים למדוד את אורך השולחן ורוחב השולחן, את רוחב החלון בביתה, את רוחב לוח הכיתה, באמצעות ארבעת מידות האורך המקראיות, ולארגן את הנתונים בטבלה הבאה (למלא כמה פעמים יחידת המידה חזרה על עצמה):

טבלת המדידות שלי

איך מדדתי? / מה מדדתי?	מדידה לפי אגודל	מדידה לפי טפח	מדידה לפי זרת	מדידה לפי אמה
אורך השולחן				
רוחב השולחן				
רוחב החלון				
רוחב לוח הכיתה				

שאלות לדיון:

- איזו יחידת מידה מקראית היא הגדולה ביותר? (האמה)
- איזו יחידת מידה מקראית היא הקטנה ביותר? (האגודל)
- המספר של איזו יחידת מידה שכתבתם הוא הגבוה ביותר כשמדדתם את השולחן? מדוע?
- המספר של איזו יחידת מידה שכתבתם הוא הנמוך ביותר כשמדדתם את הלוח? מדוע?
- מה גילינו?

מה הגובה שלי ביחידות מקראיות?

"וַיֵּצֵא אִישׁ-הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים, גָּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת: גָּבְהוֹ, שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזָרֶת" מתוך: שמואל א', פרק י"ז, פסוק ד'.

- נוכל לספר בקצרה את הסיפור על דוד וגוליית ולמדוד מה היה גובהו של גוליית.
- נתחלק לזוגות ונמדוד את הגובה שלנו באמצעות האמה והזרת.

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בהיבטים מתמטיים של סחר חליפין.

יחידה 5 – חברים בעולם - Friends Around the World

על היחידה

יחידה זו עוסקת בהכרת חברים מרחבי העולם והפעילויות שהם אוהבים לעשות.

המטרות העיקריות של הפעילויות – חשיפה לאוצר מילים עשיר בנושא חברות ופעילויות משותפות עם חברים, שכלול יכולות הקריאה וההבנה ופיתוח הכתיבה.

ביחידה זו יש שתי פעילויות – פעילות ראשונה – חשיפה לילדים בעולם באמצעות שיר
פעילות שניה – פגישה והכרת החברים באמצעות מכתבים

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות היא כ- 30 דקות.

אמצעים, עזרים וחומרים נדרשים – מוצעים לצד כל פעילות.

התאמה – יחידה זו מותאמת לילדי כיתה ד' .

1. חברים בשיר - Friends In The Song

(אמצעים ועזרים – מחשב, מקרן, רשימת מילים, כרטיסיות בריסטול, דבק, מספרים, כלי כתיבה)

שיחה - נקרין את התמונה שלמעלה – העולם עם ילדים סביבו. נשאל את הילדים מה הם רואים? (כדור הארץ, ילדים שונים ממקומות שונים מסביב לעולם); האם הם דומים לנו? האם הם שונים? איך הם לבושים? באיזו שפה הם מדברים? איך הם אומרים שלום בשפות שלהם? מה לדעתכם הם אוהבים? האם הייתם רוצים להכיר חברים מהעולם?

Discussion - Show the picture above to the children. Ask the pupils what do they see? (earth, the globe, children from different places around the world); Do they look like us? Are they different? How are they dressed? What language do they speak? How do they say hello in their languages? What do you think they like? Do you want to meet friends from around the world?

צפייה – נגיד לילדים כי אנחנו עומדים להקשיב לשיר על ילדים מרחבי העולם, ואיך הם אומרים שלום בשפות השונות שלהם. אבל לפני זה, נכיר את המילים שנפגוש בשיר. נקרין לילדים את רשימת המילים עם התרגומים לעברית. נקרא ביחד ונסביר.

Show - Tell the pupils that we are going to listen to a song about children around the world and how they say hello in their languages. But first, we'll meet the new words from the song. Show the list of words. Read and explain it together.

sushi – סושי	bagel – בייגל	lettuce – חסה	meat – בשר
things - דברים	places - מקומות	different - שונה	baguette – בגט
towns - ערים	desert - מידבר	down by the sea - ליד הים	just the same - בדיוק אותו דבר
globe, Earth – העולם, כדור הארץ	language - שפה	dressed - לבוש	look like - נראה כמו, דומה,

משחק - פעילות לחיזוק אוצר מילים - נדפיס לכל 4 ילדים את קובץ המילים ונציע להם להכין משחק זיכרון ולשחק בו.

(בשביל המשחק צריך לגזור את המילים, להפריד ביניהן ולהדביק אותן על כרטיסיות בריסטול).

Memory Game – Divide the class to groups of four pupils. Print the list of words and give one to every group. Ask the pupils to prepare a memory game and play it in their groups.

(For the game, the pupils should cut the list with scissors and paste every word on a card)

האזנה – נשמיע לילדים את השיר: Children around the world **Listening -**

(לצורך פתיחת הקישור: לחצן ימין על העכבר – לסמן את הקישור. נפתחת טבלה. ללחוץ על: פתח היפר קישור ומגיעים לשיר ביו טיוב) https://youtu.be/2nYjGy_ZUG8

פעילות - נדפיס את מילות השיר בכמה עותקים ונחלק לילדים. נקרא ביחד את השיר ונסביר. ניעזר במילים של משחק הזיכרון מהפעילות הקודמת. נצפה בקליפ ונשיר ביחד.

Activity - Print the page with the lyrics and give it to the pupils. We will read and explain it together. The words from the memory game can help us understand. Then, we will watch the clip and sing the song together.

Friends Around the World

Hello, Bon Jour, Buenos Dias,

Good Day, Guten - tag, Konichiwa,

Ciao, Shalom, Do-Brey Dien,

Hello to all the children of the world

We live in different places

From all around the world

We speak in many different ways

Though some things might be different

We're children just the same

And we all like to sing and play,

Hello, Bon Jour, Buenos Dias,

Good Day, Guten – tag, Konichiwa

Ciao, Shalom, Do-Brey Dien,

Hello to all the children of the world

There are children in the deserts

and children in the towns

And children who live down by the sea

If we could meet each other

To run, and sing and play

Then what good friends

We all could be

Hello, Bon Jour, Buenos Dias,

Good Day, Guten – tag, Konichiwa,

Ciao, Shalom, Do-Brey Dien

Hello to all the children of the world X2

We could be X3

פעילות בעקבות השיר -

- נבחר מילה מהכרטיסיות של משחק הזיכרון ונראה אותה לילדים. נבקש מהם למצוא אותה בשיר ולקרוא את המשפט.

Post-song activity - Pick a word from the memory game and show it to the pupils. Ask them to find the word in the song and read aloud the whole line.

הצגה - נדפיס את המילים האומרות שלום מתוך השיר באותיות גדולות (זה הפזמון החוזר). נדביק אותן על בריסטול בגודל A4 וניתן לכל ילד להחזיק מילה אחת. ננגן את השיר שוב ונשיר יחד. הילדים יניפו את השלט שלהם בכל פעם שאומרים את המילה הרשומה עליו.

Drama - Print the words that say hello in the different languages in the song. Paste them onto a cardboard (size A4). Let the pupils hold up their cardboards. Play the song, sing and tell the pupils to raise their cardboard each time they hear their word.

לסיכום,

בפעילות זו פגשנו בשיר ילדים ממקומות שונים בעולם וראינו כי למרות שלא גרים באותו מקום, אנחנו בעצם אותו דבר, ואוהבים לעשות אותם דברים.

נכיר את החברים החדשים - Let's Meet New Friends

(אמצעים ועזרים – מחשב, מקרן, רשימת מילים, כרטיסיות בריסטול, דבק, מספרים, כלי כתיבה)

שיחה – כדי להיכנס לנושא, נשאל את הילדים שאלות אישיות כמו – איך קוראים לך? בן כמה אתה? איפה אתה גר? איפה אתה לומד? מה אתה אוהב לעשות? יש לך אחים או אחיות? האם יש לך חיית מחמד?

נכתוב על הלוח משפטי מפתח (באנגלית) כמו: אני בן\בת _____, אני גר\גרה ב___, אני הולך לבית ספר ___, יש לי ___ (אחים, חיית מחמד) כך שיעזרו לילדים לבנות את התשובות שלהם.

Discussion - a pre-reading activity - Ask the pupils some personal questions like: What's your name? How old are you? Where do you live? What do you like? Do you have brothers and sisters? Do you have a pet?

Write key sentences on the board, like: My name is ____, I am ___ years old, I live in ___,

I like ___, I have (family, pets) so the pupils can relate to them if they need help.

צפיה – חיפוש וסריקה - נדפיס (לפעילות בהמשך) ונקרין את הטקסטים לילדים. לפני הקריאה, נבקש מידע ספציפי מתוך הטקסט: נבקש מילים עם אות גדולה, מספרים, פעולות. נרשום את המידע על הלוח.

קריאה - לאחר מכן, ניתן לילדים את דף הטקסט נקרא ונסביר את המידע.

Pre-reading activity - watch – skim and scan – Print the page (for later activity) and ask the pupils to look at the texts on the screen. Before reading, ask them to give specific information from the text on the screen, like: words with capital letters, numbers, verbs, places. Write this information on the board.

Reading - Give the printed texts to the pupils; read and explain together.

Hi, My name is Tom. I am 10 years old. My birthday is in February.

I live in New York, USA. It is a very big city. There are many tall buildings.

I go to Prince School. I take the bus to school with my mom.

At school, I like sports lessons and Math.

I like to swim and play basketball. I also like to cook with my father. I like to eat bagels with cheese and lettuce.

I have a sister. I also have a cat.

What about you? Tell me about you,

Nice to meet you,

Tom

Hello, I am Su-Lin. I am 11 years old.
My birthday is in May.

I live in Tokyo, Japan. Tokyo is a big city, but I live in a house with a garden.
I go to Midori School. I ride my bike to school.
At school, I like to read books, paint pictures and listen to music.

After school, I like to bake cakes with my mom and eat sushi.

What about you ? Write to me soon,

Su – Lin

Hi, My name is Jack – Paul. I am 9 years old. My birthday is in November.

I live in Paris, France. Paris is a beautiful city. There are many old buildings here. I go to King Charles School. My mom takes me to school by car.

At school, I love English, Math and computer lessons.

After school, I play football with my friends.

I have a brother and a sister. I also have a dog.

I like to eat baguettes with cheese, tomato and cucumber that my mom makes.

What about you? See you soon,

Jack-Paul

פעילות בעקבות הקריאה – שיחה –

נשוחח עם התלמידים על המשותף והשונה בין החברים החדשים לביננו: אנחנו דומים ב _____, אנחנו שונים ב_____.

לאחר הקריאה - נבקש מהילדים לקחת מדגשים בצבעים שונים. נבקש מכולם לקחת צבע מסוים (למשל, צהוב) ולסמן את כל האותיות הגדולות בטקסט. נבדוק את התוצאה. ניקח צבע אחר (למשל, ירוק) ונסמן את כל הפעולות בטקסט. נבדוק את התוצאה. ניקח צבע אחר (למשל, כחול) ונסמן את כל המספרים. נבדוק את התוצאה. (וכך נמשיך לחפש ולצבוע מילים שונות, כמו בית ספר, מאכלים, חברי משפחה וכו').

Post-Reading activity – discussion –

Talk about the how we are similar and how we are different: We are similar in ____, We are different in _____,

After reading the texts, ask the pupils to take colorful markers and highlight specific words that we say aloud. Ask everyone to take the color yellow, for example, and highlight all the capital letters. Check the results. Ask them to take the color green, for example, and highlight all the verbs. Check the results. Ask them to take the color blue, for example, and highlight all the numbers. Check the results. (Continue with other colors and other specific words, like school, food, family etc.).

פעילות בעקבות הטקסטים – נדפיס את דף התמונות (פעמיים, לצורך פעילות נוספת אחר כך) וניתן לילדים. נבקש מהם לקחת 3 צבעים שונים. נבקש לחבר את הפעולות אל הילדים שבמרכז, על ידי מתיחת קו בצבע שונה לכל ילד (בהתאם למה שנאמר בטקסט).

Post-reading activity: Ask the pupils to take 3 different colors. Ask them to draw a line from the activities to the children in the center, according to the text. Each picture gets a different color.

כתיבה – נדפיס וניתן לכל ילד את דף הפעילות עם הטבלאות. נבקש מהילדים למלא את טופס תעודת הזהות לכל חבר חדש, לפי הנאמר בטקסט.

Writing - Print this page and give one to each pupil. Ask the pupils to fill in the card for each friend, according to the texts above.

Name: _____	Name: _____	Name: _____
How old: _____	How old: _____	How old: _____
School: _____	School: _____	School: _____
City: _____	City: _____	City: _____
Country: _____	Country: _____	Country: _____
Family: _____	Family: _____	Family: _____
Pets: _____	Pets: _____	Pets: _____
Likes to do: _____	Likes to do: _____	Likes to do: _____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

התאמה – מי אומר מה? נבקש מהילדים להתאים את המשפטים לילד שאמר אותם. סמנו V מתחת לשם הנכון.

Match – Who says what? Ask the pupils to match the sentences to the child that said them. Tick V under the correct name.

	Tom	Su-Lin	Jack-Paul
I have a cat.	_____	_____	_____
I am 11 years old.	_____	_____	_____

I love English.	_____	_____	_____
I like to cook.	_____	_____	_____
I have a dog.	_____	_____	_____
I live in Japan.	_____	_____	_____
My birthday is in May.	_____	_____	_____

פעילות יצירה בכתיבה – ניתן לילדים כרטיסיות ונבקש מהם להכין תעודת זהות על עצמם כמו של החברים החדשים. נבקש מהילדים להעתיק את המילים הנדרשות מהטופס של החברים החדשים.

A creative writing activity: Give cards to the pupils. Ask them to make ID cards about themselves. Ask them to copy the words from the friends' forms.

הצגה בפני הכיתה - נבקש מהתלמידים להציג את הכרטיס שלהם בפני הכיתה.

Show and Tell - Ask the pupils to show the class their cards and present themselves.

כתיבה – ניתן לתלמידים כרטיס ונציע להם לכתוב מכתב לאחד החברים החדשים. במכתב נספר על עצמנו ועל מה שאנחנו אוהבים. נשתמש בפורמט הנתון של החברים החדשים.

Writing - Give cards to the pupils and ask them to choose one of the new friends. Write him / her a letter introducing themselves and what they like. The pupils can use the format of the new friends' letters.

משחק – משחק זיכרון על דף התמונות של פעילויות הילדים. ניתן לילדים את דף התמונות הנ"ל וכרטיסיות. נדפיס את רשימת המילים (להלן) וניתן גם אותה. נבקש מהילדים לגזור את התמונות ולהדביק אותן על הכרטיסיות. נבקש מהם לגזור גם את המילים ולהדביק אותן על כרטיסיות אחרות. נזמין את הילדים לשחק משחק זיכרון עם התמונות והמילים.

A memory game - Print the page with the pictures and give it to the pupils. Print the page with the words and give it out too. Give the pupils some cards. Ask the pupils to cut the words and the pictures with scissors. Then, ask the pupils to paste them on the cards and play a memory game.

play basketball	paint pictures	eat sushi
cook with dad	eat a baguette	ride a bike
eat a bagel	bake with mom	read a book
play computer games	learn math	

לסיכום,

ביחידה זו פגשנו חברים חדשים מארצות אחרות. ראינו במה אנחנו דומים ובמה אנחנו שונים. למדנו להציג את עצמנו גם בעל פה – בדיבור, וגם בכתב - כתבנו תעודת זהות וגם מכתב .

الوحدة الاولى– الاتصال– نتحدث

تركز الوحدة على عناصر التواصل بين الأشخاص بأشكاله المتنوعة. تضع الوحدة مفهوم الاتصال كمفهوم مركزي بين الأصدقاء وتدعو الأطفال للتعرف على أشكال الاتصال اليوم ومقارنتها بالماضي. تطرح الوحدة مراحل التطور لمعالم تاريخ الاتصال والكتابة.

تجمع الوحدة بين قطع من المعلومات وأنشطة القراءة والفهم ، واستخراج معلومات من الصور ، تجارب متنوعة في أنشطة الإنشاء والكتابة.

الوحدة مبنية بشكل مستمرومتتالي ولكن بامكانكم اختيار قسم واحد منها.

هيكل الوحدة:

الجزء الأول - كيف نتواصل؟ (7 أنشطة للاختيار من بينها)

الجزء ب – رسومات داخل الكهوف والكتابة اليوم (نشاطان للاختيار من بينها)

الجزء ج - كتابة بالوتد (3 أنشطة للاختيار من بينها)

تتمثل الأهداف الرئيسية للأنشطة في الوحدة بالتعرف على مجموعة متنوعة من طرق التواصل بين الأصدقاء ، وتوسيع مجموعة الخبرات المتنوعة ، وإثراء عالم المعرفة.

المدة المقترحة لكل نشاط حوالي 30 دقيقة.

الوسائل والمساعدات - يتم عرضها بجانب كل نشاط على حدة.

يجب إعداد وتجهيز الوسائل المساعدة اللازمة لكل نشاط مقدمًا.

** هذه الوحدة تلائم الطلاب من الصفوف الأولى حتى الرابعة.

القسم الأول- كيف نتواصل؟

1.الاتصال

(الوسائل المساعدة: قصة مرفقة عن الملك راي).

النشاط - سنقسم الصف إلى أزواج ونطلب من الزوجين الجلوس مقابل بعضهما البعض والاستماع إلى القصة ومتابعتها بدون كلمات.

تقوم المعلمة بسرد القصة أدناه :

كان هناك ملكا مميزًا ومحبوبًا يدعى راي. أحبه كل من حوله في القصر من الخدم والحاشية، ونال الاحترام من كل رعاياه. كانوا يعلمون أنه سيهتم بكل امورهم واحتياجاتهم: فمثلا إذا كان هناك عام من القحط ، فقد كانوا متاكدين أن هناك ما يكفي من القمح في الحظائر والمخازن ، ولن يكونوا جائعين أبدًا.

إذا هددهم احد الملوك في دول المجاورة لهم ، فإنهم يثقون به في معرفة كيفية حل الخلافات بالطرق السلمية.

وهكذا عاش أهل المملكة في سلام وطمأنينة.

ذات يوم ، في قصر الملك الحبيب ، دقت جميع الأجراس. كان رنينها مرتفعًا واستمر لفترة طويلة.

ماذا حدث؟ فكر رجال الحاشية ، لماذا تدق الأجراس؟

فعالية

سندعو أحد الازواج لمواصلة القصة دون استخدام الكلمات ولكن فقط من خلال إيماءات اليد وتعبيرات الوجه.

سيُطلب الطالب الأول من صديقه ، الجالس أمامه ، أن يخبره بالكلمات عما حاول الأول أن ينقله إليه عن طريق الإشارات والإيماءات.

**سيتشارك الأطفال ما حدث.

محادثة

- هل كنا قادرين على فهم بعضنا البعض؟
- ما الذي يجب أن يحدث للتواصل بين الأصدقاء؟
- ما الذي نحتاجه للتواصل؟

2 التواصل بين الماضي والحاضر

محادثة :

_سنتحدث مع الأطفال حول الطرق المختلفة التي يتواصلون بها مع بعضهم البعض.

سوف ندعوهم لإعطاء أمثلة مألوفة لهم من الحياة اليومية.

نسأل :

أي الطرق التي ذكروها مألوفة للوالدين عندما كانوا أطفالًا؟ ما الذي كان مألوفًا للأجداد أيضًا؟.

نشاط :

سنعرض الفيديو تطور الاتصال من لوحات الكهوف القديمة إلى الاتصالات الرقمية - فقط أول 30 :3 دقيقة.

نسأل الأطفال: ما هي وسائل الاتصال التي نعرفها اليوم وماذا كان في الماضي؟

احد الحواسيب المنزلية الأولى الذي تم بيعه بعد الإعلانات عنه في التلفاز (الولايات المتحدة 1951)

****النظر إلى الصورة والتحدث**

سنلقي نظرة على الصورة أعلاه.

نسأل: كيف بدت أجهزة الكمبيوتر المنزلية الأولى؟ ما مقدار المساحة التي يشغلونها؟ ماذا تعتقد أن الناس يمكن أن يفعلوا بهذه الحواسيب؟

3. سر تطور الاتصال عبر الأجيال

(الوسائل والمساعدات - سر تطور الاتصال عبر الأجيال – قطع المعلومات)

محادثة

سنقوم بمشروع وقراءة المعلومات المرفقة. سنقوم بتوضيح الأمور غير الواضحة.

اقرأ كل قسم على حدة مرة أخرى واسأل :

- ما هو الشيء الرئيسي المكتوب في كل فقرة.

- هل عاش أي من أفراد الأسرة في الوقت الموصوف في المقطع .

سر تطور الإعلام عبر الأجيال بدأ التواصل البشري باللغة اللفظية في الكلام. لقد كان اتصالا شفهيا يعتمد على اللقاء وجها لوجه. إذا لم يلتق شخصان ، فلن يكون لديهما وسيلة للتواصل بينهما
عندما تم اختراع الكتابة ، كان بإمكان الناس الاحتفاظ بما يريدون تذكره والتعبير عن أنفسهم والتواصل مع بعضهم البعض حتى من مسافة بعيدة - وجدوا طرقًا لنقل ما كتبوه (على سبيل المثال ، الحمام البريدي ، العدائين).
أدى اختراع المطبعة إلى كسر حدود الاتصال بين عدد محدود من الناس. من خلال الطباعة ، كان من الممكن توزيع الكتب والصحف التي أدت إلى تعلم ومعرفة القراءة والكتابة من قبل عامة الناس.
على مر السنين ، بدأت وسائل الإعلام في التطور. وأصبح من الممكن تمرير المعلومات في جميع أنحاء العالم.
منذ حوالي ثلاثين عامًا ، وصل الإنترنت. بفضل الإنترنت تم توزيع المعلومات في جميع أنحاء العالم. على سبيل المثال ، ما حدث في الهند أو أمريكا قد يثير اهتمام القراء في بلادنا أو روسيا أو في أي مكان آخر في العالم. هذا خلق وضعا جديدا - المعلومات لا يتم توزيعها فقط من شخص إلى اخر (مثل كتاب كتبه شخص واحد ويصل إلى العديد من الأشخاص) ، ولكن كل شخص يمكنه نشر أعماله والمعلومات التي يريد نشرها. هذه الطريقة تمكن الناس من الاستمتاع بالكثير من المعلومات ، لكنهم يتعرضون أيضًا لمعلومات غير موثوقة وحتى خاطئة

في الوقت الحاضر ، تعد الشبكات الاجتماعية هي المرحلة الأكثر تقدمًا في تطوير التواصل البشري. يمكن لأي شخص إنشاء معلومات وتوزيعها على العالم بأسره في الوقت الفعلي. إذا كانت تهم الآخرين ، فسوف تنتشر هذه المعلومات بسرعة وتنتشر بسرعة إلى العالم كله.
تنشئ الشبكات الاجتماعية مجتمعات من الأصدقاء (على سبيل المثال زملاء الدراسة وأفراد الأسرة والمجتمعات حول الموضوعات التي تهمهم). تسمح الشبكات الاجتماعية بمحادثات جماعية ولكن أيضًا بالترويج للأفكار والإجراءات مثل الاحتجاجات والمظاهرات.

نشاط

نقسم الفصل إلى 7 مجموعات ، ستختار كل مجموعة واحدة من المعلومات المذكورة أعلاه ، وترسم رسمًا يطابق الكتابة ، بحيث يكون واضحًا ما رسموه , سنقوم بترتيب اللوحات حسب التسلسل التاريخي أو تعليق اللوحات على الحائط أو تحويلها إلى ألبوم أو تصويرها وتوزيعها في مجموعة WhatsApp الخاصة بمجموعتنا.

4. الشبكة ونحن

محادثة وتوسيع المعرفة :- سنسال الطلاب وسنضيف بعض المعلومات ستشمل أيضًا أمثلة - ما الذي يميز وسائل الإعلام اليوم؟

- وسائل اتصال متنوعة - جريدة وانترنت وتليفزيون وبالطبع وسائل اتصال مثل البريد الإلكتروني وشبكات التواصل الاجتماعي.
- الاتصال عبر الإنترنت - عبر شبكة الانترنت
- **الفورية** - تلقي المعلومات في الوقت الحقيقي مباشرة - ما يحدث الآن في أماكن بعيدة ، يتم نقله إلينا الآن. المسافة ليست عاملا مؤثرا. على سبيل المثال : أتحدث إلى صديق موجود في غرفة أخرى أو في مدينة أخرى أو في بلد آخر - الأمر نفسه من حيث المحادثة السرعة والفورية.

- التوافر – حيث ان المعلومات متاحة ، ويمكن لأي شخص الوصول إلى المعلومات وإنشاء المعلومات وتوزيعها بسهولة وسرعة
- **تغيير أشكال الخطاب** - نقل ، مشاركة ، إعجاب ، متابعة والمزيد. تؤدي السهولة أحيانًا إلى نشر معلومات كاذبة ، أو معلومات قد نأسف عليها.
- **استخدام الرموز** - الرموز التعبيرية التي تعبر عن نوع مختلف من الاستجابة ، كل رمز يمكن أن يكون جملة كاملة
- **سرعة وسهولة في التشغيل - بضغطة واحدة وبنقرة واحدة**

المحادثة - اسأل الطلاب:

** ما هي الشبكات الاجتماعية التي تستخدمها؟

** كيف تستخدمها؟

** ما هي فوائد الشبكات الاجتماعية؟ كيف يمكن أن تفيدنا؟

نسأل الطلاب :

** هل تعرضنا الشبكة أيضًا لأخطار؟

** ما هي المخاطر؟ (التنمر عبر الإنترنت ، ال مقاطعة ، و "الشتم" ، "أخبروني أن ..." ، جرائم جنائية مثل نشر ملف ، تعريف حسابات مزيف أو نشر صور مسيئة) .

** ما الذي يمكن فعله لتجنب هذه الأخطار؟

** ما الذي يمكن فعله إذا تعرضنا بالفعل للتنمر من أي نوع على الإنترنت؟

معلومات مهمة -

سنخبر الأطفال عن مقر 105

سنعرض الفيديو عن المقر الوطني لحماية الطفل على شبكة الإنترنت

سنذكر للطلاب الجملة التالية : "أنت لا تعرف أبدًا من تتحدث معه عبر الإنترنت.

و نسألهم عما يفهمونه منها.

سنشجع الأطفال على مشاركة قضايا التنمر عبر الإنترنت مع أولياء الأمور والمعلمين.

نسأل: لماذا من المهم المشاركة؟

نوصيهم بالتواصل مع مقر حماية الأطفال في حال لزوم الامر.

5- لماذا نستخدم الكتابة ؟

(الوسائل والمساعدات: البطاقات المرفقة)

نشاط

_سنقوم بطباعة الملاحظات مسبقًا. سنخبر الأطفال أنه في الملاحظات التي سيحصلون عليها على الفور ، توجد إجابات لسؤال واحد مشترك. يتم إعطاء ملاحظة لكل زوج من الأطفال .

سيقرأ الأطفال بصوت عالٍ ما هو مكتوب على الملاحظات. سنبحث عن السؤال الذي يجيبون عليه. لمعرفة ذلك (السؤال هو لماذا نكتب ؟)

**نلاحظ أن هناك شيئًا مشتركًا بين جميع الإجابات .(تبدأ جميع الإجابات في جميع الملاحظات بنفس الكلمة - لكي)

البطاقات :

لكي نتذكرليس من الممكن دائمًا أن تضع في اعتبارك الكثير من المعلومات أو المعلومات المعقدة للغاية.	
لكي نحافظ على المعلومات والذكريات والأحداث.	
لكي ندعو إلى الاجتماعات والاحتفالات وأعياد الميلاد ، والمناسبات المختلفة	
لكي نتعلم شيء معين. عليك أحيانًا أن تكرر الشيء الذي تتعلمه مرارًا وتكرارًا.	
لكي نروي قصة: قصة مسموعة ، قصة مخترعة ، قصة حدثت في الواقع ، قصة حدثت في المخيلة.	
لكي ن تبادل الخبرات. هناك تجارب خاصة جدًا لدرجة أنه يبدو أحيانًا أن الآخرين يجب أن يكونوا شركاء فيها	

لكي نوصل رسالة لشخص غريب شخص بعيد	

محادثة –

نسأل الأطفال ونمنحهم مجالا ليتحققوا إذا كانت إجاباتهم مشابهة لإجابات أصدقائهم:

- ما الذي يكتب الأطفال عنه؟
- لمن يكتب الأطفال عادة؟
- وفقًا للإجابات المقدمة - إلى أي مدى نحن متشابهون مع أصدقائنا؟

6. استخدام مواد مختلفة للكتابة

محاولة - سندعو الأطفال لتجربة مواد للكتابة.

قبل كل تجربة يجب عليك:

- التحدث وإثراء المعرفة حسب درجة اهتمام الطلاب.
- عرض صورة أو فيديو توضيحي ، إن وجد.
- محاولة الكتابة (باغراض مختلفة)

الكتابة في حوض الرمل

نحضرمسبقًا : مصفاة أو شبكة ، رمال بيضاء (رمال البحر أو رمل البناء ، غراء بلاستيكي وماء ،صحن احادي الاستعمال)

فعالية - سنحضرمادة لزجة للكتابة : امزج الرمل الأبيض مع القليل من الغراء والقليل من الماء.

سنسكب المادة اللزجة داخل الصحن ونكتب (أو نطبع الشكل) داخل الصحن باستخدام فرع جاف أو عصا تقطيع. سنترك المنتج ليجف تمامًا في الظل بالخارج.

إعداد ختم الشخصي

(نحضر مسبقًا : شمعة سميكة ، سيخ مقصوص أو قلم رصاص حاد ، معجونة / طينة/ صلصال / جبص)

مقدمة – نحكي انه في العصور القديمة كان الملوك والنبلاء يصنعون لانفسهم اختام شخصية. وكان الختم يميز صاحبه. . لقد حضروا قوالبا نقشوا عليه أو صنعوا أشكالًا بارزة. ثم وضعوا الطين داخل القوالب حتى تجف .

ويتم الاحتفاظ بالختم واستخدامه عدة مرات ، على غرار طريقة استخدام التوقيع اليوم.

صورة لختم (جهة بارزة و الجهة الأخرى محفورة)

نشاط : نعطي كل طالب شمعة وسيخ أو قلم رصاص حاد. باستخدام السيخ ، يقوم الأطفال بحفر شمعة بحيث يتم تشكيل الخدوش بالأشكال التي يختارونها.

سيقومون بعد ذلك بوضع الشمعة على معجونة او على طين لين.

وسيتمكن الطلاب تشكيل الختم الخاص بهم.

الرسم والكتابة بواسطة الفحم

أدوات ومواد مساعدة: فحم (نار أو شواء) ، أوراق من أنواع ودرجات خشونة مختلفة ، أباريق صغيرة ، غراء بلاستيك).

محادثة - نخبر الأطفال أن هناك أنواعًا عديدة من الفحم. أبرزها الفحم الحجري المستخرج من الصخور فوق القشرة الأرضية ، والفحم النباتي.

**الفحم الحجري - يحرق لتوليد الحرارة في محطات توليد الطاقة البخارية لتوليد الكهرباء.

** فحم خشبي - يتكون من حرق الأخشاب في الموقد .

في العصور القديمة رسم الناس وكتبوا على جدران الكهوف والمباني الأخرى باستخدام الفحم المتبقي بعد إطفاء المواقد ومن مواد أخرى من الطبيعة.

نشاط - سنعرض الفيديو الذي يظهر فيه الرسام أثناء رسم(بورتريه بالفحم) صورة فقط باستخدام الفحم .

نتذكر بعض الأعمال التي قام بها الرسام بالفحم:
قام برسم خطوط مختلفة السماكة
وضع بعض البقع
ضغط بقوة ومن ثم مسح بلمسات ضعيفة
أمسك الفحم بشكل عمودي على الصفحة - "واقفًا".
أمسك الفحك بطريقة افقية "مستلقية" على الورق
كان يمحى اما باستخدام الأصابع أو باستخدام ممحاة.

فعالية – نوزع على الطلاب أوراق باحجام مختلفة وفحم ليجربوا الابداع الحر.

يمكن ان لهم نسمح بالرسم على الجرار الصغيرة. بعد انهاء الرسم، نضع الغراء البلاستيكي حتى لا تمحى اللوحة أو تلطخ.

كتابة بسيقان النباتات (القصبة)

نحضر مسبقا : أوراق ، دهان الغواش المخفف بالماء وقليل من الصمغ البلاستيكي ، سيقان جافة من الأعشاب البرية المختلفة مثل الشوفان ، ونبات الشوك (بدون الأشواك!) الموجودة على جوانب الطرق)

شوفان	نبات شوكي

فعالية - نوزع على الطلاب أوراق واكواب بلاستيكية تحتوي على دهانات الغواش المخففة بقليل من الماء وقليل من الغراء البلاستيكي. سيغمس الأطفال الجذع (أو جزء آخر من النبات) في الطلاء ، ويكتبون ويرسمون كما لو كانت فرشاة رسم .

ملخص المحادثة - سنتحدث مع الأطفال عن تجاربهم: كيف مروا بها ، وما هي مزايا وعيوب وسائل الكتابة المختلفة ، وكيف تختلف تجربتهم عن الكتابة التي نكتبها اليوم على صفحة أو باستخدام جهاز كمبيوتر ، وما هي الصعوبات التي واجهوها في عملهم وكيف تم حلها؟ .

القسم ب – الرسم على جدران المغارة قديما و الجداريات في ايامنا

1. رسم القدماء على جدران الكهوف

(الوسائل المساعدة : كمبيوتر ، جهاز عرض ، قسم المعلومات - أدناه ، صور لوحات الكهف - مرفقة أدناه)

المحادثة - سنخبر الأطفال عن القدماء الذين عاشوا في الكهوف. لم يعرفوا كيف يبنون الخيام أو المنازل لأنفسهم ولذلك استخدموا ما تم إنشاؤه من الطبيعة: الكهوف. كانت الكهوف تحميهم من الحرارة والبرودة ومن المطر ومن الحيوانات الخطرة. في الكهف صنعوا أدوات لأنفسهم من الصوان ، وصنعوا لأنفسهم ملابس من الفراء ، وأكلوا وناموا. تعلم القدماء إشعال النار حتى يتمكنوا من طهي الطعام وفي الأيام الباردة جلسوا حول النار لتدفئهم.

تعميق المعرفة - سوف نعرض/ نطبع ونعطي الأطفال قسم المعلومات التالي. سوف نقرأها ونوضحها. (من المفضل أن تدع الأطفال يقرؤون بأنفسهم)

الرسومات داخل الكهوف

جمع ومعالجة معلومات (د. رينا برينر)

ما هي لوحات الكهف؟
لوحات الكهوف هي اللوحات الأولى في تاريخ البشرية. تم رسمها منذ آلاف السنين. وجد الباحثون العديد من لوحات الكهوف التي تصور مختلف الحيوانات والسهام والنخيل.
لماذا ا؟
عاش القدماء في البرية جنبًا إلى جنب مع الحيوانات. كانوا خائفين من الحيوانات ولكن في نفس الوقت كانوا بحاجة إلى الحيوانات: لقد اصطادوا الحيوانات ، واستخدم فراء الحيوانات في صنع الملابس.

أين تم العثور على لوحات الكهوف؟
تم العثور على لوحات الكهوف في أماكن كثيرة في العالم: في فرنسا وإسبانيا وأستراليا وأماكن أخرى.
تُظهر اللوحات العديد من الحيوانات: الدب ، البيسون ، القطط البرية ، الأسود والماموث. تم نقش بعضها على جدران الكهف وبعضها على السقف.

لماذا رسم القدماء؟
حتى يومنا هذا العلماء غير متأكدين من سبب رسم القدماء لرسومات الكهف. يعتقد معظم العلماء أن القدماء رسموا لأنهم اعتقدوا أن اللوحة تحميهم. ظنوا أنهم إذا رسموا حيوانًا كبيرًا ، فلن يؤذيهم الحيوان.
يعتقد بعض العلماء أن اللوحات كانت وسيلة للتواصل. أي ، من خلال اللوحات ، أخبر القدماء بعضهم البعض بما حدث لهم ، وكيف قاموا بالصيد ، وكيف تغلبوا على قوى الطبيعة أو الحيوانات العدوانية.

كيف رسم القدماء؟
بعض اللوحات صنعت بنقش حجر على جدار الكهف. تم عمل بعض اللوحات باستخدام نفث من الرماد والدخان. معظم اللوحات باللونين الأسود والأحمر

من أين حصلوا على الألوان؟
صنع القدماء لأنفسهم الألوان التي رسموها. قاموا بسحق الصخور والأحجار الملونة وتحويلها إلى مسحوق. كما استخدموا التربة الملونة وغيرها من المواد الطبيعية (الفحم والأوراق والأزهار) التي سحقوها وخلطوها بالماء أو الزيوت المختلفة وصنعوا معجونا ملونًا. كان هذا هو اللون الذي رسموا به . دامت اللوحات داخل الكهوف لآلاف السنين. وما زالت حتى يومنا هذا.

فعالية لفهم المعلومات في النص أعلاه

نتمعن في الصور المرفقة ونكتب مقابل كل صورة ما هو نوع المعلومات المعروض حسب القطعة

اللوحة	نوع المعلومات
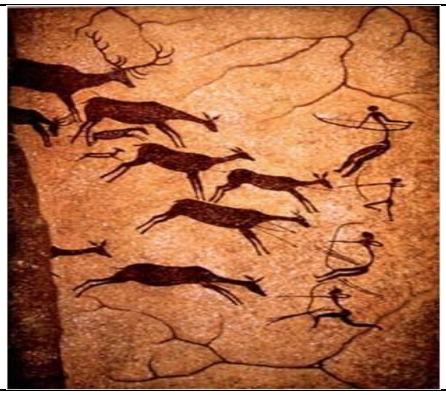	
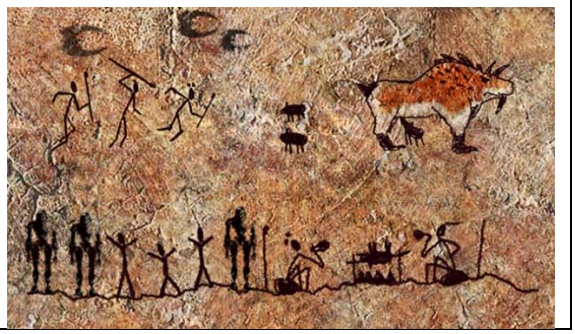	

2. الرسم على الجدران - جداريات

(الوسائل والمواد المساعدة : أوراق كبيرة ، دهانات غواش ، فراشي متنوعة .

محادثة - سنخبر الأطفال أنه حتى اليوم ، كما في الماضي البعيد ، يرسم الناس رسومات على الجدران. مثل الجدران الخارجية للمباني في الأماكن العامة. من هم هؤلاء الرسامون ؟ مالذي يفعلونه؟ لماذا يفعلون هذا؟

- يريد رسامو الجداريات قول شيء ما والتعبير عن أنفسهم ونقل رسالة إلى المارة.
- بعض الناس يرسمون على الجدران خربشات لتتسخ ويتشوه منظرها. وهذا الفعل غير قانوني وممنوع منعا باتا.
- في المقابل ، يقوم بعض الناس بالرسم على الجدران كجزء من الفن ورغبتهم في إضفاء الجمال الفني على البيئة. وهم بحاجة للحصول على تصريح للرسم الفني على الجدران.
- معظم الرسومات الجدارية تجمع بين الكلمات والرسومات.

نشاط – تعالوا نتمعن بالرسومات المرفقة ...

هل هذه لوحة فنية أم نوع من الخربشات التي تشوه المنظر العام ؟؟

كيف عرفت ؟

WAKE
UP!

THERE IS

ورشة ابداع يدوي : - نرسم كتابات على الجدران حول موضوع "كنز الصداقات".

- نقسم الفصل إلى مجموعات صغيرة. ستحصل كل مجموعة على ورقة بيضاء كبيرة ودهانات الغواش.
- نعطي لكل مجموعة صفحة بها جمل تتعلق بموضوع "كنز الصداقة" (مرفق).
- سيختار الأطفال جملة واحدة ويخططون لكيفية تحويلها إلى كتابات على الجدران.
- سيكتب الأطفال الجملة ويرسمون رسوماتهم (على الصفحة الكبيرة وهي ملقاة على الأرض أو عندما تكون معلقة على الحائط).
- في نهاية النشاط نعلق اعمال الطلاب ونشارك الحجيث عنها بعضنا البعض.

الجمل عن كنز الصداقة

- **يد واحدة لا تصفق أبدًا**
- **عامل صديقك كما تحب ان يعاملك**
- **في ا لعالم كله أنت شخص. ولكن بالنسبة لصديقك الطيب ، أنت العالم كله.**
- **الصديق هو الشخص الذي سيساعدك حتى عندما يكون ذلك غير مناسب له.**
- **الأصدقاء الطيبون مثل النجوم ، لا تراهم دائمًا ولكنهم موجودون دائمًا.**
- **الصداقة تقاس بدقة في اللحظات الصعبة.**
- **السعادة هي نتيجة ما نقدمه للآخرين.**
- **من الأفضل أن تمشي مع الأصدقاء في الظلام بدلاً من المشي بمفردك في وضح النهار**
- **الأصدقاء مثل العائلة.**

القسم جـ - الكتابة المسمارية

1. الكتابة على المواد :

(المواد المساعدة : صلصال ، غصن ، قلم رصاص ، غطاء قلم توش ، صور أوتاد - مرفقة) (

العرض التوضيحي والمحادثة - سنحمل كتلة من الصلصال في يد واحدة (ستكون لوحة الكتابة وفي اليد الأخرى عصا أو قلم رصاص أو عود غطاء القلم (ستكون أداة الكتابة). سنطبع شكل العصا في الصلصال . الشكل المضمن في المادة. سنطلب من الأطفال وصف ما نقوم به

سنستخدم الكلمات: الصلصال (المادة) ، أدوات الكتابة (العصا) ، طبع شكل العصا في كتلة الصلصال.

سنشرح للطلاب بأنه في القدم ، منذ سنوات عديدة ، كتب الناس بطريقة مماثلة لما فعلناه.

حيث قاموا بالكتابة على الطين / (الطين الذي حصلوا عليه من قاع الأنهار) وهذا ما عرف بالكتابة الوتدية او المسمارية.

معلومات من صورة - سنعرض الصورة أدناه. سوف نفحص شكل الوتد ، وسنشرح كيف يمكن رؤيته على أنه شكل مثلث متساوي الأضلاع

2. الكتابة المسمارية – قطعة معلومات

(وسائل مساعدة : النص المعلوماتي المرفق (الوان تشديد)

تعميق المعرفة - سنقوم بعرض أو الطباعة وإعطاء الأطفال قسم المعلومات التالي. سوف نقرأها ونوضحها. سوف نشجع الأطفال على القراءة بشكل مستقل.

الكتابة المسمارية – نص معلوماتي

جمع ومعالجة معلومات (د. رينا برينر)

ما هي الكتابة المسمارية (الوتدية) ؟
الكتابة المسمارية هي أقدم كتابة أنشأها البشر. "الحروف" في هذه الكتابة هي خطوط مستقيمة. على شكل مثلث يشبه الوتد.
(الوتد هو قصبة أو فرع قصير يتم دفعه إلى الأرض لربط أوتار الخيمة بها)

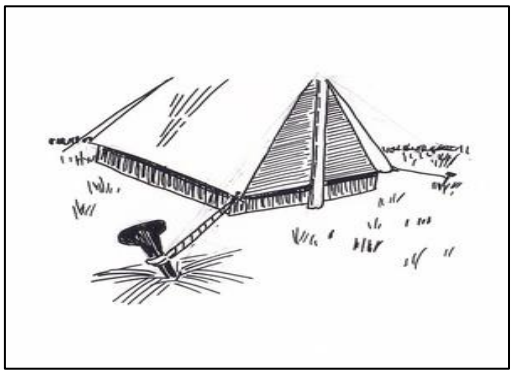

من الذي أوجد الكتابة الوتدية (المسمارية) ؟

الكتابة الوتد هي كتابة قديمة جدا. تم إنشاؤه من قبل الشعوب القديمة ، السومريين والأكاديين والبابليين والكنعانيين ، الذين عاشوا في المنطقة الواقعة بين نهري دجلة ، منذ أكثر من 5000 عام. (بلاد الرافدين حيث تقع هناك إيران والعراق وسوريا هناك.

كيف تمت الكتابة بالوتد؟

أخذ القدماء الطين من قاع النهر ، وهو مادة رطبة وناعمة. تم وضع هذه المادة في قوالب خشبية بحيث يتم تجفيف الماء قليلاً وتكون المادة جاهزة للكتابة. كانت تسمى لوحات المواد هذه أقراص.
ثم يأخذون قصبة أو نهاية ، ساق نبات ، يشبه عود الطعام ، ويستخدمونه لطبع شكل الحروف على المادة الرطبة. في نهاية الكتابة كانوا يجففون الاقراص في الشمس أو يحرقون الألواح المكتوبة بالنار فاصبحت قاسية وهذا ما ساعد في الحفاظ عليها لآلاف السنين حتى يومنا هذا.

ماذا كتب القدماء بالوتد؟

من خلال الكتابة ، تم الحفاظ على المعلومات ، ولم يكن على القدماء أن يتذكروا الأشياء. كتبوا القصص والأساطير. لقد كتبوا قصصًا عن الطوفان وحياة الآلهة.

اكتشف العلماء الذين تمكنوا من فك شفرة نص الوتد أنهم كتبوا أيضًا في هذا البرنامج النصي العديد من الشهادات والوثائق.

على سبيل المثال ، كتبوا عن مساحة الأرض التي يمتلكها الناس ، وكمية القمح التي يمكن زراعتها فيها ، وأي جزء من القمح سيُعطى كضريبة للملك والآلهة .

شريعة حمورابي

لقد فهم القدماء أن القوانين مهمة لمعرفة ما هو مسموح وما هو ممنوع. بهذه الطريقة فقط سيكون من الممكن الحفاظ على مجتمع يحترم فيه الناس بعضهم البعض ويهتمون ببعضهم البعض. كتب حمورابي ، ملك بابل ، القوانين على حجر ضخم. كانت هذه قوانين تهتم بالأفراد والمجتمع ككل. قاموا بكتابة القوانين على مسلة (حجر ضخم) ، باللغة البابلية (الأكادية).

في الجزء العلوي من الحجر ، حيث تم سن القوانين ، هناك تمثال صغيرللملك حمورابي امام الآلهة ، حيث تلقى منه الصولجان والخاتم ، وهما رمزان للسلطة.

تبدأ مجموعة القوانين بكلمات تمدح حمورابي ، الذي عُيِّن لقيادة شعبه بطريقة عادلة ومنع الشر والمعاناة.

عامود شريعة حمورابي

3 نتمرن على الكتابة والترجمة

(الوسائل والمساعدات: معجونة/ طينة ، دبوس لف أو عصا مكنسة مقطوعة إلى أعواد قصيرة بطول 20 سم ، صورة أوتاد وأوراق وأقلام رصاص)

التجربة أ - سنأخذ كتلة من الصلصال ونرقها لنصنع مسطحًا ، ونكتب عليها باستخدام عصا او سنكتب باستخدام عود أو عصا .

التجربة ب - سنختار إحدى الصور التالية و "نترجم" القصة المكتوبة فيها إلى اللغة العربية في الحقيقة نحن نؤلف قصة نتخيلها وليست هي القصة المكتوبة فعليا

القسم الأول
الأرقام هيروغليفية " اصدقاؤنا المصريين "

مواد مساعدة: عرض لوحة الأرقام حسب الطريقة المصرية (مرفق), طباعة اللعبة لوتو تمارين مصرية حسب رقم مجموعة اللعب (مرفق بطاقات للعبة والواح شخصية)

لمحة حول أسلوب العد الرقمي في عصر المصري القديم:

نقص للأولاد انه في عهد الفراعنة (الفترة التي حصلت في الخروج من مصر) في فترة 3000 سنة قبل الميلاد ,المصريين انشغلوا في اجراء العمليات الحسابية وكتبوا الأرقام برسومات التي تعكس رسومات. تدعى هذه الرموز "هيروغليفية ". الرسومات المصرية استخدمت في العلاقات اليومية بينهم خيط ملفوف على الأبنية او زهرة اللوتس التي زرعت في أنهر مصر.

نعرض للطلاب فلم بعنوان الأرقام المصرية (الفلم مترجم للغة العبرية)

- نعرض ونطبع للأولاد لوح الأرقام على الطريقة العد المصرية القديمة (تكملة فيما بعد)
- نطلب من الطلاب كتابة الأرقام ثنائية المنازل , ثلاثية المنازل , رباعية المنازل وأكثر حسب المعرفة المسبقة عند الأولاد , الأولاد في نهائية الصف الأول.
- المعرفة المسبقة تتصف بمعرفتهم القراءة والكتابة في المجال الأرقام لغاية 100, أولاد في نهاية الصف الثاني يجب عليهم معرفة القراءة والكتابة الأرقام حتى 1000, أولاد في مرحبة نهاية صف الثالث المعرفة ليهم يجب ان تكون لقراءة والكتابة الأرقام حتى 10000.

لوح الأرقام حسب الطريقة المصرية القديمة

العدد	المعنى/القصد	الرمز
1	خد عامودي	
10	حذوة / الكعب	
100	حبل ملفوف	
1,000	زهرة اللوتس	
10,000	اصبع	
100,000	ضفدع	
1,000,000	رجل يداه للأعلى	
חיבור (+)	ارجل باتجاه اليسار	
חיסור (-)	רגלים לכיוון ימין	

لعبة اللوتو بتمارين مصرية

تحضيرات اللعبة:

اللعبة معدة لمجموعة مكونة من أربعة اشخاص لذلك نقوم في تقسيم الصف لأربعة مجموعات , نطبع ونكرر اللعبة وفق عدد المجموعات.

اللعبة تحتوي على 4 الواح شخصية (لكل مشترك لوح واحد) و 24 بطاقة تطابق, الموجودة داخل علبة حيث يكون مظهرها الخارجي (الشكل) نحو الأسفل.

سير اللعبة:

كل مشترك حسب دوره يسحب بطاقة من الأعلى , اذا كانت الصورة التي على البطاقة تلائم اللوح الذي معه عندها يضع اللاعب البطاقة في المكان المناسب , اذا لم تلائم الصورة التي على البطاقة اللوح عندها يضع البطاقة التي بحوزته في اسفل البطاقات (اول بطاقة من اسفل)

الفائز في اللعبة هو المشترك الأول الذي يغطي اللوح لذي معه.

بطاقات لعبة اللوتو

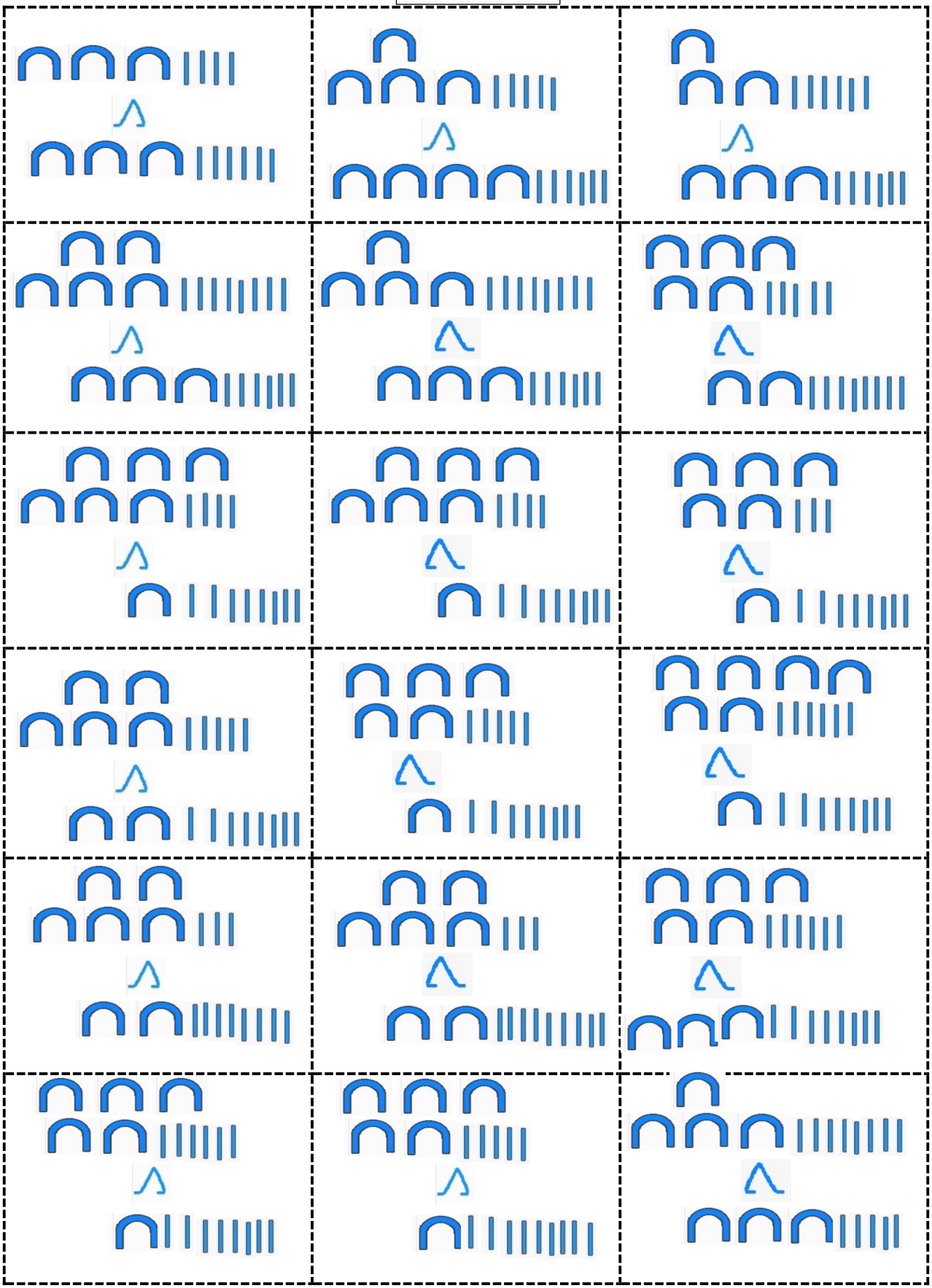

35	56	80
12	لوتو التمارين المصرية- لوح الاعب 3	82
98	28	73

48	83	27
81	لوتو التمارين المصرية- لوح الاعب 1	37
35	91	94

قسم ب

جيماتريا – "الصداقة بين الأرقام والاحرف "

أدوات مساعدة: عرض جدول قيم جيمتريا (مرفق) , عرض عملية حسابية جيمتريت (رابط مرفق).

جميتريا

هي طريقة العد وفق الاحرف حيث كل حرف يمثل قيمة رقمية مختلفة , يمكن تجميع الأرقام لكي نحصل على

24	81	56
27	لوتو التمارين المصرية لوح الاعب 4	18
36	70	74

القيمة الجيماتري للكلمة معينة .

مثال : كلمة حشبون هي عبارة عن تجميع قيم للاحرف التي تكون الكلمة والتي تعادل 438.

ح=8,ش=300 , ب=2,و =6, ن=50 المجموع الكلي للقيم الاحرف 8+300+2+6+50=438

- نعرض على طهر اللوح جدول القيم الجيمتري للاحرف (مرفق)
- اجراء مناقشة مع الطلاب حول بديل للرقمين 15 و 16 حيث تعادل قيمها الجيمتري لهم صفات الالوهية لذلك نقوم بلستخدام الاحرف ط"و , ط"ز .
- نعرض للطلاب كيفية حساب قيمة اسمهم .
- نبحث عن كلمات ذات قيمة مشابهة لاسماؤنا لذلك يمكن استخدام موقع "حسابة الجيمتري " يمتاز بحساب قيمة الجيمتري للاحرف نكتب احرف اسمنا الشخصي كتجربة.
- مثال : عندما نسجل لمعرفة قيمة الكلمة حشبون ---438 نحصل على الجمل او عبارات التي قيمتها الجيمترية متشابه مثل "بسل ياروك"
- . ب' = 2, ص' = 90, ل' = 30, ي' = 10, ر' = 200, و' =6, ق' = 100.

2+90+30+10+200+6+100=438

لائحة قيم الجيماتري للأحرف

- في هذه المرحلة يمكن كتابة كلمات على اللوح وإيجاد لهن قيمة رقمية والعكس, كتابة ارقام ضمن مجال 400 وكتابة هذه الارقام بالرموز/ الاحرف .

- نستنتج مع الطلاب الخلاصة التالية :
- يمكن تغيير ترتيب الاحرف بالكلمات بدون الحاجة ان نغير القيمة الرقمية , لكن بالأرقام لا يمكن تغيير ترتيب المنازل بدون ان تتغير قيمة المنزلة .

مثال :

يظهر في الجدول التالي , ان قيمة الجيمتريا الكلامية **بلش** و- **لبش** تساوي 332. لكن بالحقيقة الأرقام 318 و 138 هما ليسا ذات نفس القيمة العددية وليسا ذات القيمية الجيماترية حيث (318 تعادل ريح , 138 تعادل حيبك).

الكلمة	القيمة الجماترية لكل حرف	المجموع الكلي للقيم الجماترية
بلش	ب= 2, ل=30, ش= 300	332
لبش	ل=30, ب=2, ش=300	332
ريح	ر=200, ي=10, ح=8	318
حيبك	ح=8, ب=2, ق=100	138

فسم ج
العلاقة بين الأرقام والاشكال

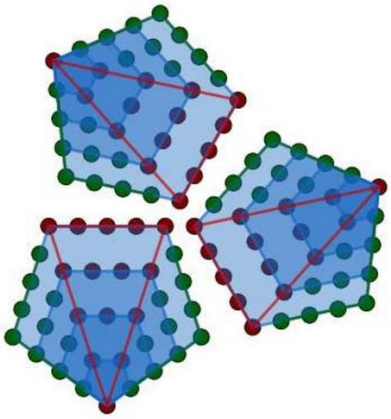

مواد مساعدة: عرض صور لأرقام داخل مثلثات ومربعات وغيرها (مرفق),اغطية قناني, ملصقات وغيره لتحضير نماذج من ارقام ثلاثية او رباعية /خماسية (فعالية "الرقم المضلع")

الرقم المضلع:
رقم المضلع هو الذي يمكن ترتيبه بشكل مضلع منتظم (الذي جميع اضلاعه وزواياه متساوية)

- نعرض على ظهر اللوح متواليتان من الأرقام المضلعة ونعطي امثلة لماذا تدعى هذه الأرقام بهذا الاسم ؟

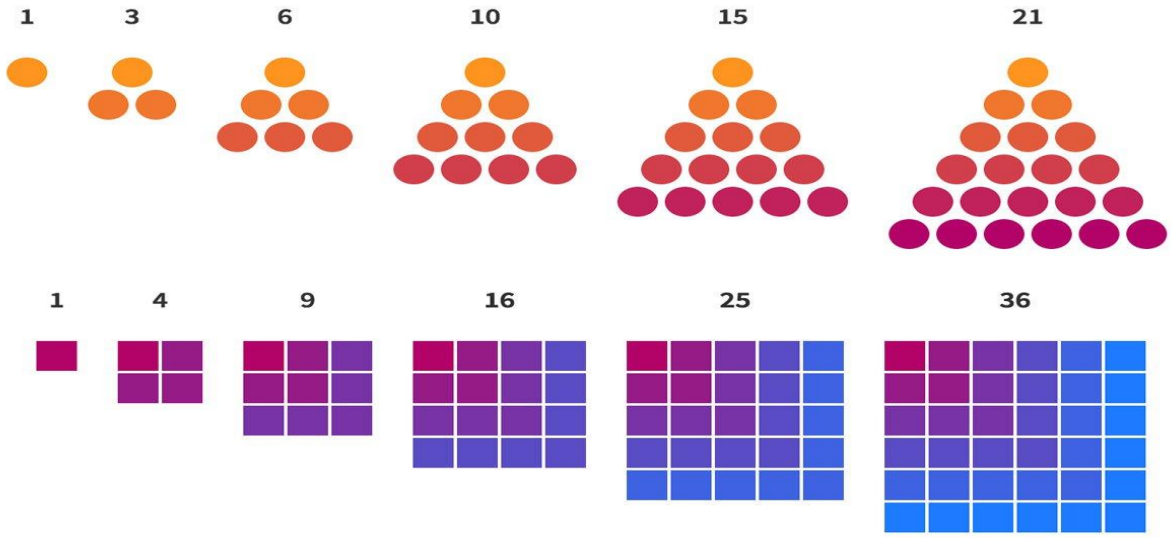

- <u>المتوالية الأولى</u> : هي متوالية رقمية مثلثية (مرفق شكل المتوالية),يظهر بالمتوالية ارقام التي يمكن ترتيبها من خلال مثلث متساوي الساقين ووضعهم داخل مثلث متساوي الساقين .**1,3,6,10,15,21..**

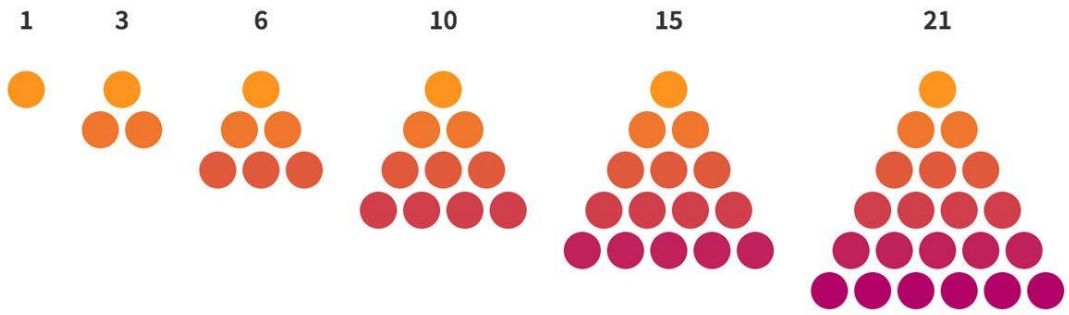

- نقترح على الطلاب ان يقوموا بتجهيز الأرقام المثلثية باستخدام اغطية القناني , قطع دائرية من البلاستيك لكي يكملوا المتوالية الارقام التالية هي ضمن المتوالية:

28, 36, 45, 55, 66, 78, 91, 105...

- نسأل الطلاب ماذا يميز هذه المتوالية ذات الأرقام المثلثية؟
  - الرقمين الأوليين هما زوجيين والرقمين اللذان يليهما فرديين ودواليك ...
  - الفرق بين الرقمين اكبر من1 , الفرق بين 1 و3 هو 2 , الفرق بين 3 و 6 هو 3 والفرق بين 10 و6 هو 4 وهكذا
  - يمكن ان نر من خلال الرسومات انه في كل مرة الحد التالي بالمتوالية هو الحد السابق واضافة صف قطري

المتوالية الثانية : هي متوالية رقمية رباعية , بالمتوالية يظهر الأرقام التي يمكن ترتيبها على شكل مربع منتظم (مربع جميع اضلاعه وزواياه متساوية) والت يمكن وضعهم معا داخل مربع :

1,4,9,16,25,36...

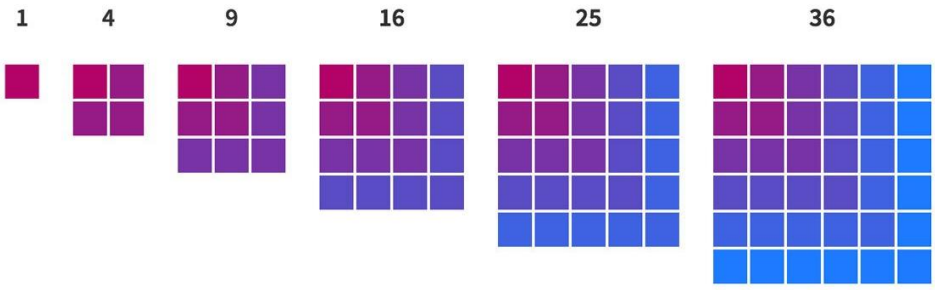

- نقترح على الطلاب ان يقوموا بتجهيز الأرقام الرباعية باستخدام اغطية القناني , قطع دائرية من البلاستيك لكي يكملوا المتوالية الارقام التالية هي ضمن المتوالية: 49, 64, 81, 100, 121, 144, 169 ...
- نسأل الطلاب ماذا يميز هذه المتوالية ذات الأرقام الرباعية ؟
  - الرقمين الأوليين هما فرديين والرقمين اللذان يليهما زوجيين ودواليك ...

- الفرق بين الرقمين يكون فردي على التوالي (متعاقبة) , الفرق بين 1 و4 هو 3 , الفرق التالي هو 5 أي بين 4 و 9 9 والفرق التالي هو 7 وهكذا
- يمكن ان نر من خلال الرسومات انه في كل مرة الحد التالي بالمتوالية هو الحد السابق واضافة ضلعين متجاورين

يمكن إعطاء للطلاب في الصف مهمة تنفيذية عبارة عن ارقام مثلثية , رباعية , خماسية وغيرها باستخدام اغطية القناني وقطع بلاستيك, ملصقات (انظر الصور المرفقة)

مثال على أعداد المضلعات السداسية

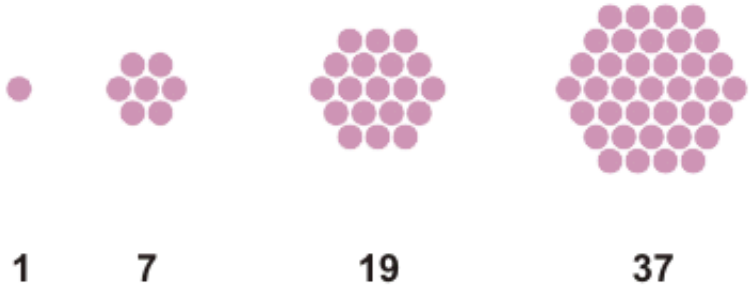

مثال على أعداد المضلعات ذات 12 ضلع

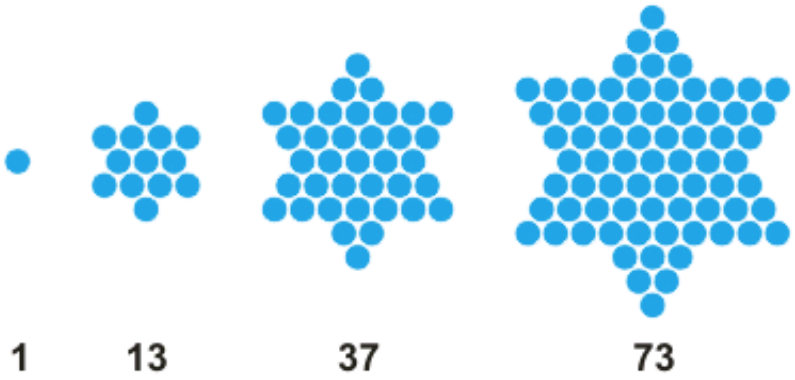

الاجمال :

تناولنا في هذه الوحدة ارقام صديقة مع التركيز على المفاهيم الرياضية .

التواصل بين الاصدقاء – حساب

الوحدة الرابعة نوزن ونقيس

حول الوحدة

هذه الوحدة تتعامل مع وحدات القياس.

عند التداول ، تصبح وحدات القياس وسيلة اتصال بين المشترين والبائعين.

قديماً ، كان الشراء يقوم على المقايضة ، حيث كان الناس يتبادلون البضائع حسب ما في حوزتهم. في مرحلة لاحقة ، انخرط التجار في قياسات لأغراض البيع.

في هذه الوحدة ، سينكشف الطلاب الأطفال لوحدات القياس الحالية ووحدات القياس من الماضي.

تنقسم الوحدة إلى مجموعتين من الأنشطة

الجزء أ - المقايضة.

الجزء ب الاطوال والقياسات في الماضي والحاضر.

يمكنك تحديد أنسب الأنشطة من كل مجموعة.

<u>الأهداف الرئيسية للأنشطة في الوحدة:</u>

تطوير التفكير البحثي والمناقشات الرياضية ، والربط بين مجال الرياضيات ومجال اللغة ، والحياة اليومية ؛ العلاقة بين تاريخ الرياضيات والرياضيات المعاصرة. سيقوم الطلاب بالقياس بوحدات القياس القديمة ، وبناء الوزن باستخدام شماعات وإنشاء معادلات.

**** يمكن ملاءمة المضامين التعليمية للصفوف الثاني / الثالث / الرابع**

القسم " أ " المقايضة

مواد مساعدة : مقطع فيديو من موقع Brainpop الإلكتروني (مرفق أدناه) ، يعرض أمثلة معادلات حسابية ومتجر فواكه وخضروات (مرفق أدناه) ، ورق وأدوات كتابة

التعرف على مفهوم المقايضة

- سنعرض على الأطفال الصورة المرفقة بموضوع المقايضة ونطلب منهم وصف ما يرونه في الصورة؟ (في الصورة ترون امرأتين تتبادلان البضائع ، تعطي إحداهما ملفوفًا من سلتها والأخرى تعطيها إبريق حليب في المقابل)

- سنعرض على الأطفال مقطع فيديو من Brainpop حول موضوع النقود ، ويوضح الفيديو كيفية المقايضة التي سبقت المال

مبدأ المساواة في المقايضة

- نشرح للطلاب ما معنى المعادلة المتكافئة التي فيها طرفي المعادلة يكونان متكافئان.

امثلة لمعادلات فيها تتعادل الكفتين :

10=6+4	או	6+4=10	או	4+6=10	או	10=4+6
3=7-4	או	7-4=3	או	7-3=4	או	4=7-3

✓ هذه المعادلات المعروضة هي صحيحة ومتكافئة يمكن ان نعطي الطلاب ان يقراوها من اليسار الى اليمين.

- نعرض للطلاب الجدول المرفق في الصفحة التالية ونطلب منهم صياغة معادلات ملائمة .

 بندورة 5 ש״ח	 خيار 8 ש״ח	 فلفل 12 ש״ח	 بصل 10 ש״ח
 بروكلي 24 ש״ח	 قرنبيط 15 ש״ח	 باذنجان 12 ש״ח	 ملفوف 6 ש״ח
 بطيخ 3 ש״ח	 موز 4 ש״ח	 كرز 25 ש״ח	 ليمون 10 ש״ח
 برتقال 11 ש״ח	 تفاح 19 ש״ח	 توت 28 ש״ח	 صبر 30 ש״ח
 جزر 6 ש״ח	 بطاطا 7 ש״ח	 بطاطا حلوة 13 ש״ח	 خس 9 ש״ח

أمثلة لفقرات متساوية

6 + 9 = 15

30 = 11 + 19

5 + 8 = 13

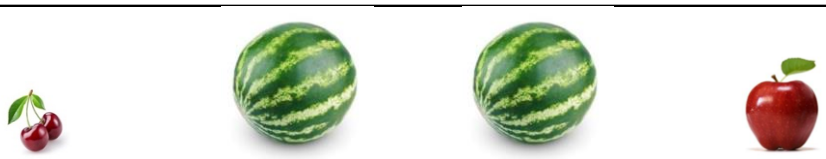

25 = 3 + 3 + 19

30 = 10 + 10 + 10

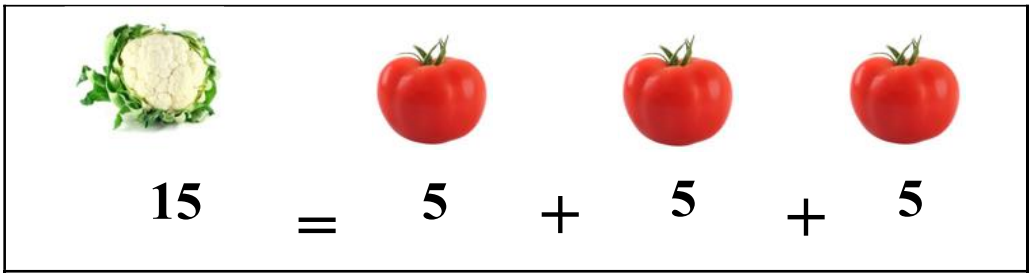

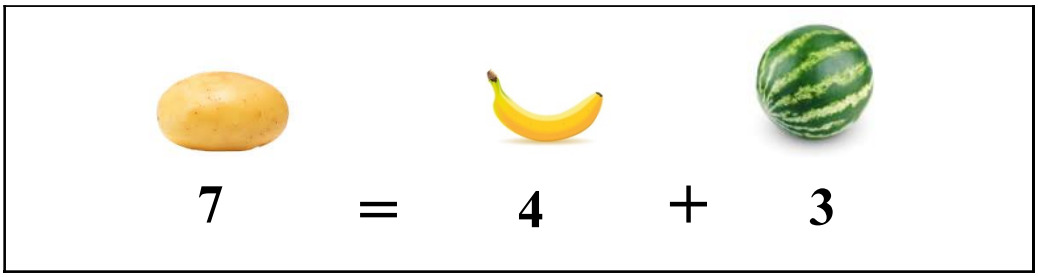

- لاحقًا ، يمكن تقديم تمارين مشابهة برقم مفقود ، و نطلب فيه من الأطفال حساب المفقود.

مثال :

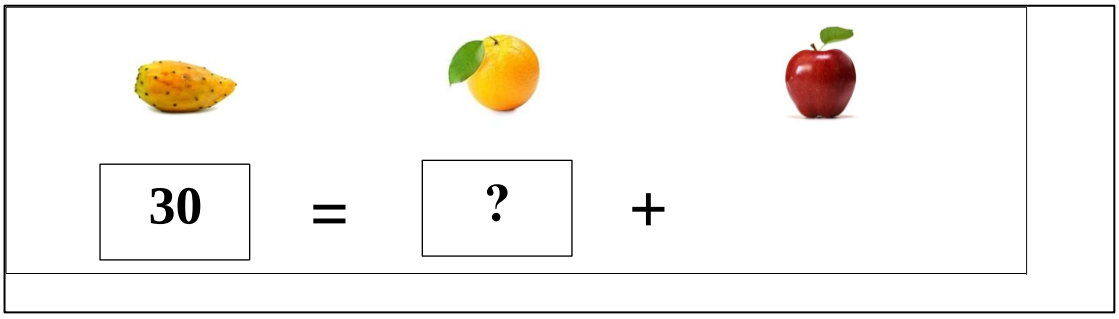

- في هذا المثال ، يجب حساب التمرين: 30-19 = 11 وبالتالي الوصول إلى الإجابة بأن سعر البرتقالة هو 11 شيكل..
- يمكن استخدام "متجر الفاكهة والخضروات" في لعبة "المقايضة" على أساس القيمة النقدية.

الجزء الثاني

الأبعاد والقياسات في الماضي والحاضر

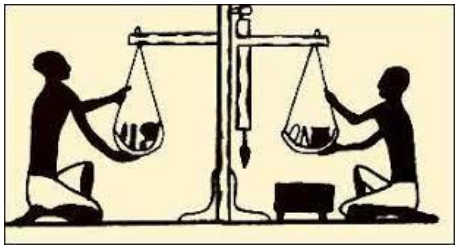

الوسائل المساعدة : عرض العملات القديمة (المرفقة أدناه) ، أو عرض في الأجهزة اللوحية أو الكمبيوتر (نشاط من موقع 10 أصابع) في موضوع الوزن ، عرض شريحة عن أنواع الموازين (المرفقة أدناه) ، ومواد لتحضير ميزان - سلتان صغيرتان فارغتان شماعات (علاقات ملابس) غير مستخدمة ، 2-3 طبة من خيوط الكتان أو خيوط ربط مخصصة للأطفال في المخيم الصيفي . حجر أو كتلة معجونة ، أشياء أو فواكه وخضروات للوزن .

الوزن في العصور القديمة

في الماضي البعيد ، كان الوزن وقت البيع والشراء يتم عادةً باستخدام حجر الوزن. كان حجرًا مخصصًا للوزن ، وفي مرحلة لاحقة كان مصنوعًا من المعدن. باستخدام المقاييس، قارنوا الأوزان المختلفة بحجر الوزن ، وبالتالي حدد قيمة الأشياء.

بعد ذلك ، استخدم العملات المعدنية التي يتم تحديد قيمتها بكمية أو حجم حبة الشعير. أمثلة:

- كانت العملة المعدنية عملة معدنية مصنوعة من النحاس ، تزن حوالي نصف حبة شعير (الصورة المرفقة أدناه).

- عملة معدنية مصنوعة من البرونز ، والتي تزن 8 حبات من الشعير (الصورة مرفقة أدناه).

- عملة فضية تعادل 16 حبة شعير

- كانت وحدة القياس عبارة عن عملة معدنية تساوي قيمتها 12 أوقية ، أي 12 × 16 حبة شعير ، و 192 حبة شعير

המטבע פרוטה

המטבע פונדיון

המטבע שקל

نوزن ونبيع

- في الماضي، كان لكل منتج نفس القيمة وقت البيع حسب وزنه. اليوم لكل منتج سعر مختلف حسب موسم الحصاد ، على سبيل المثال ، في الصيف تكون تكلفة الفراولة أكثر تكلفة ، لأن الفراولة هي ثمار تنضج في فصل الشتاء..
- سنطلب من الأطفال الانتباه إلى الفروق بين أسعار الفاكهة والخضروات في المواسم المختلفة
- سنطلب من الأطفال أن يسألوا بائع الفاكهة والخضروات إذا كانت هناك فراولة هذا الموسم وما هو سعرها مقارنة بسعرها في الشتاء؟

سابقا كانوا يبيعون ويشترون بالمقايضة وحتى قبل تحديد أسعار المنتجات ، تمت مقايضة المنتجات حسب الوزن بغض النظر عن السعر.

الصورة أمامك تظهر 2 كجم من البرتقال ، ويمكن استبدال 2 كجم من شيء آخر من نفس المحصول

نضغط على رابط الفعالية قياس الاوزان – جمع وطرح حتى 20 في موقع عشر أصابع ونعرض التمارين امام الطلاب تهدف هذه الفعالية على توازن كفتي الميزان (يمكن العمل بشكل فردي او مجموعات)

هناك المزيد من الفعاليات في موقع عشر أصابع المخصصة للصفوف الأولى حتى الثالثة بموضوع الوزن والتعادل

أنواع الموازين

سنعرض للطلاب جدولًا يحتوي على أنواع مختلفة من الموازين (كما هو موضح أدناه) ، وسنحاول فهم كل نوع من أنواع الميزان ، وما الغرض منه ، وما هي الأرقام المكتوبة عليه ، ومدى دقته ، وكيف يتم وزنه (يوجد ميزان لوزن الناس، لوزن الشاحنة ، لوزن الحقيبة ، لوزن الطعام ، ميزان ذو الكفتين ، الموازين الرقمية والمزيد)

نصنع ميزانًا

المواد

سلتان صغيرتان فارغتان

شماعات (علاقات ملابس) غير مستخدمة

2-3 طبة من خيوط الكتان أو خيوط ربط.

حجر أو كتلة معجونة

أشياء أو فواكه وخضروات للوزن

مراحل التنفيذ

- سنقطع الخيط (الكتان) إلى 8 خيوط من نفس الطول لكل طالب.
- نربط طرفي الأسلاك بكل ضلع من ضلوع السلال (الصورة مرفقة).
- نقوم بتوصيل الأطراف الأخرى من الأسلاك بجوانب الشماعات (الصورة مرفقة).
- نتاكد من أن الخيط الموصل الموجود على العلاقة موازي لمركز السلة .
- نعلق الوزن بمركز العلاقة باستخدام سلك (الصورة مرفقة).
- يمكنك أن تطلب من الأطفال إحضار أوزان مختلفة لديهم في المنزل إلى الفصل ، وتجربة وزن أشياء مختلفة.

❖ وحدات قياس الطول قديما

استدمت قديما وحدات لقياس الطول لا تشبه الوحدات التي نعهدها اليوم

- نعرض صور الوحدات قديما :

عقدة / اصبع عرض الابهام.	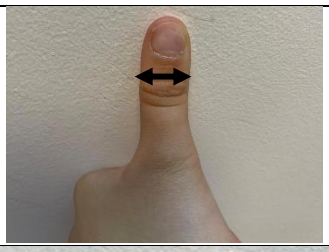
قبضة اليد عرض أربعة أصابع متصلة بالجزء العريض أو عرض القبضة.	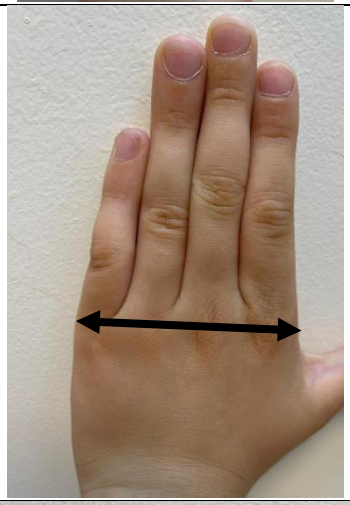
شبر المسافة بين الإصبع الخنصر والإبهام أثناء شد اليد قدر الإمكان.	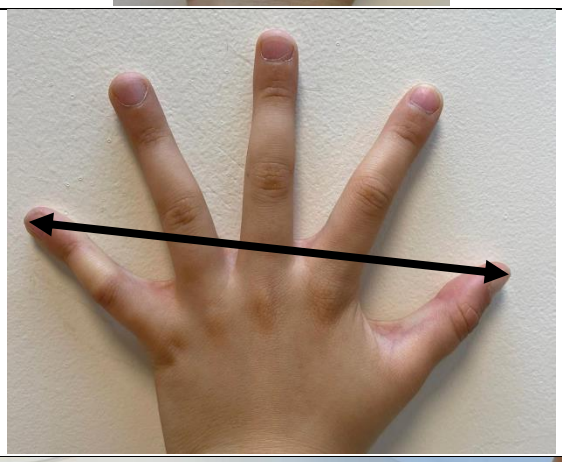
ذراع المسافة من أطراف الأصابع (طرف الساعد) إلى طرف الكوع	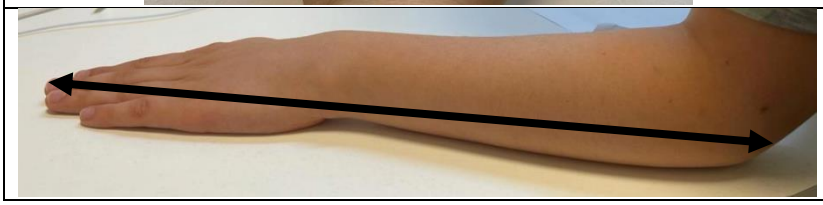

نقيس وفقا لوحدات القياس القديمة

نطلب ان يقوم الطلاب بقياس طول وعرض الجدول ، وعرض النافذة في الصف ، وعرض اللوح ، باستخدام وحدات الطول القديمة ، وتنظيم البيانات في الجدول التالي .

كيف قست؟ / ماذا قست ؟	عقدة	قبضة	شبر	ذراع
طول الطاولة				
عرض الطاولة				
عرض الشباك				
عرض اللوح				

أسئلة للنقاش :

- ❖ أي وحدة قياس هي الأكبر؟ (الذراع)
- ❖ ما هي أصغر وحدة قياس ؟ (إبهام)
- ❖ أي وحدات القياس التي كتبتها كانت الأكبر عندما قمت بقياس الجدول؟ لماذا ا؟
- ❖ أي وحدات القياس التي كتبتها كانت الأقل عندما قمت بقياس اللوحة؟ لماذا ا؟
- ❖ ماذا تستنتج ؟

✓ ما هو طولي حسب وحدات القياس القديمة ؟

❖نتقسم إلى أزواج ونقيس ارتفاعنا باستخدام الشبر والذراع

الاجمال

في هذه الوحدة تناولنا الجوانب الرياضية للمقايضة.

على سبيل المثال ، القياس بوحدات القياس الحديثة ، بدلاً من وحدات القياس من الماضي.

פרק ד': חברים – מי יודע מי אני?

פתיח

תחפושות ותלבושות הן חלק שמח ועליז בקשרים בין ילדים. ההתחפשות כוללת לבוש אחר, שימוש באביזרים (מקל, שרביט, כתר, אוזני חמור, אבן קסמים, סל נצרים ועוד) ואיפור פנים. אלה, מובילים לתחושה של שינוי הזהות – שינוי החשיבה, המזג, ההתנהגות, תכני הדיבור ועוצמתם. ההתחפשות מובילה לתחושה ש"אני לא אני. אני מי שהתחפשתי לו".

ילדים צעירים, לרוב, מתחפשים באופן טבעי, כחלק ממשחק סוציו-דרמטי. הם מבינים, בצורה אינטואיטיבית, את האופציות החברתיות שנפתחות בפניהם. כאשר הם מחופשים – מותר לומר דברים ולהתנהג באופן, שלא בהכרח היו מעזים לעשות לולא הכיסוי של התחפושת.

לתחפושת יש תפקידים מגוונים: היא מפתחת את הדמיון, עוזרת לתרגם את העולם הסובב למובן וברור יותר, מאפשרת לצקת לתוכה רגשות חבויים ולעבד אותם. התחפושת עוזרת לילדים לבנות את זהותם העצמית אל מול הזולת.

תפקידה של ההתחפשות משתנה ומתפתח עם הגיל. בגיל הרך ילדים מתחפשים לדמויות שהם מדמיינים ומפנטזים עליהן. כך הם מתרגמים את העולם למשחק "כאילו". בשנים הראשונות של בית הספר היסודי, הילדים עוטים על עצמם תחפושות, שמבטאות את הדמות, שהם היו רוצים להציג לראווה. בגיל העשרה, לעיתים, ילדים משתמשים בפריטי לבוש "זרים", כדי להסוות את מי שהם באמת.

תחת מעטה התחפושת, הופכת התקשורת בין הילדים לכלי חברתי, המעצים את הפרט ומעשיר את הקבוצה. הדבר נכון ביתר שאת, בשנה זו, שבה הילדים חוו "בידוד חברתי", "סגר", "ריחוק חברתי" ו"ריחוק פיזי", שקטעו את התפתחותם החברתית הטבעית.

פרק זה כולל 5 יחידות: שלוש יחידות בתחום השפה ושתי יחידות בתחום המתימטיקה. כל יחידה מציעה מגוון רחב ועשיר של פעילויות אשר ניתן לבחור מהן את המתאימות ביותר:

<u>יחידות בתחום השפה</u>

1. חברים מתחפשים (6 פעילויות לבחירה)
2. בעלי חיים בהסוואה (4 פעילויות לבחירה)
3. "מאחורי המסכה" בסיפורים (5 פעילויות לבחירה)

<u>יחידות בתחום המתימטיקה</u>

1. מספרים מסתתרים (6 פעילויות לבחירה)
2. מסיבת תחפושות ומסכות (7 פעילויות לבחירה)

הצעות לימי שיא בנושא

א. "זמר במסכה" – הילדים יכינו לעצמם מסכות הכוללות כיסוי פנים ותלבושת מתאימה, יבחרו שיר שעימו יופיעו (בשילוב קריוקי או ליווי אחר) וקהל הצופים יזהה מי שר.

ב. "יום איפור" – מזמינים מאפרים מקצועיים או עובדי תיאטרון שעבודתם היא איפור של השחקנים כדי לאפר את הילדים וללמד אותם איפור מקצועי אמנותי.

ג. ביקור בתיאטרון - ביקור בחלק ש"מאחורי הקלעים" בתיאטרון.

ד. מפגש שם שחקן/ שחקנית או פנטומימאי, המשתמש במסכות, ליצירת חוויה של שינוי דמות באופן בלתי אמצעי.

ה. פסטיבל / קרנבל של מסכות ותחפושות – בקבוצות יכינו הילדים (וההורים) מיני קרנבל – מוסיקה, תלבושות והופעות. אפשר לבחור נושא-על כגון 'קיץ', 'חברים' וניתן לאפשר חופש מנושא משותף.

ו. חיות וחוויות - מפגש עם אנשי טבע וסביבה להיכרות קרובה עם עולם בעלי החיים, המתחפשים למטרות הסוואה, תקיפה או למטרות אחרות.

ז. ביקור בגן החיות או בספארי – מוקד הביקור בעלי חיים במצבי הסוואה שונים.

יחידה 1 – חברים מתחפשים

על היחידה

היחידה עוסקת במסכה ובהתחפשות כמושגים רחבים, על תפקידיהם השונים. היחידה מציעה מגוון של פעילויות יצירה ושיח, משלבת קטעי מידע ופעילויות משחקיות שונות.
היחידה מאורגנת באופן רציף אולם ניתן לבחור חלקים ממנה.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן העשרה של עולם הידע והחוויה אודות מסכות, פיתוח דמיון ובחינה עצמית של שאלות זהות וקשרים חברתיים.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות א'-ג'

1. תחפושות? לא רק בפורים!

(אמצעים ועזרים: תמונות של מסכות – מצורפות)

שיחה ופעילות – נשוחח עם הילדים:

- מתי אנו מתחפשים? האם אנו אוהבים להתחפש? מה עושות התחפושות לקשר שלנו עם חברים?
- ממה מורכבת תחפושת? (פרטי לבוש, אביזרים, איפור)

<u>א. פרטי לבוש לתחפושת</u>

הילדים יביאו מהבית פרטי לבוש שונים, שכבר אינם בשימוש ושיוכלו לשמש אותנו (מכנסיים, חולצה, סינר, שמלה של סבתא, נעליים ישנות, אפודה, סוודר, גופייה מצויירת וכד').

<u>ב. אביזרים לתחפושת</u>

נכין יחד עם הילדים אביזרים שיוכלו להיות חלק בעיצוב התחפושת:

- מקל הליכה – הכנת מקל סבא - עשוי ענף יבש (כדאי לנקות ולצבוע)
- מניפה - הכנת מניפה מבריסטול הכנת מניפה מנייר ומקל ארטיק
- שרביט – הכנת שרביט כוכבים הכנת שרביט לפיה
- כובעים שונים – הכנת כובעים שונים: כובע סיני מנייר בריסטול
  כובע שף מנייר
  כתר מנייר (החל מדקה 1:22)
  כובע של בוגר אוניברסיטה

- נשאל : מה אפשר לעשות עם פרטי הלבוש?
  - אפשר לשחק עם חברים באופן חופשי
  - אפשר לחבר סיפור ולהציג אותו
  - אפשר להמחיז סיפור מוכר
  - לבנות ולהציג סיטואציות בפנטומימה כדי שהקבוצה תגלה מה הוצג בפניה
  - אפשר להכין תערוכת תחפושות

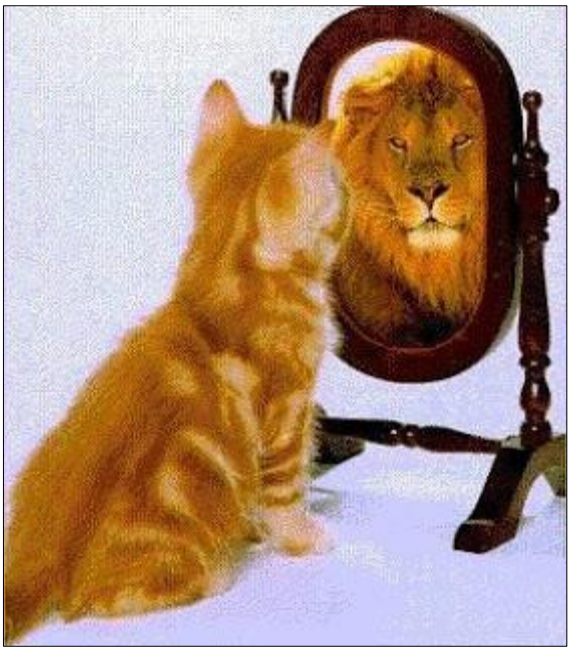

2. מסכות על הפנים

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, תמונות מסכות – מצורף בהמשך)

שיחה – נשוחח עם הילדים על מסכות שונות ועל השימושים שלהן.

צפייה ופעילות – נקרין או נדפיס לילדים תמונות של מסכות שונות – מצורפות להלן.

נתאר את המסכות ונאמר לְמה משמשת כל אחת מהן.

מסכות שונות

	מסכות רפואיות, מסכות קורונה - שומרות על האף והפה מפני וירוסים וחיידקים.
	מגן פנים של פועל בתעשייה – המגן עוצר כניסה של אבק ואבנים קטנות לעיניים, לפה ולאף.
	מסכה עם מִתְקן לסינון האוויר - משמשת להגנה מפני חומרים רעילים במיוחד.
	מסכת רשת של דבוראי, המטפל בדבורים - המסכה והלבוש המיוחד מגנים על הדבוראי מפני עקיצות הדבורים.

משקפי צלילה - משמשים להגנה על העיניים מתחת לפני המים.	
קסדת צלילה משוכללת - מגנה על פניו וראשו של הצולל למעמקי הים.	
מסכת פוטבול - מגנה על פניו של שחקן פוטבול מפני מכות וחבלות.	
מסכת עיניים לפורים.	
מסכה של ליצן המלך - בה משתמשים שחקני תיאטרון.	

מסכת עץ – עבודת יד אומנותית מהאיטי.	
מסכה אפריקנית – בני השבט משתמשים בה בטקסים פולחניים.	

3. משחקים – משחק התאמה או משחק זיכרון

(אמצעים ועזרים: תמונות של מסכות ותיאורן– ראו לעיל, כרטיסי בריסטול / קלפים ריקים, דבק, מספריים)

נדפיס, נגזור את התמונות והֶסברן ונדביק על כרטיסי משחק. נשחק במשחק זיכרון או במשחק התאמה בין כרטיס התמונה לכרטיס התיאור.

4. מיחזור של מסכות רפואיות - מסכות קורונה

(אמצעים ועזרים: מסכות קורונה, אדמת גינה, זרעים או שתילים קטנים)

שיחה – נשוחח עם הילדים:

- מה היה תפקידה של מסכת הקורונה, למה עטינו אותה, כיצד עזרה לנו, למה זה חשוב להמשיך ולהישמע להנחיות?
- מה אפשר לעשות עם המסכות המשומשות? – נשמע את הרעיונות של הילדים ונבצע מה שניתן ואפשרי.

יצירה – (על פי אתר קק"ל) מסכה הופכת למכל גידול צמחים

נשוחח עם הילדים על חשיבותו של המיחזור.

נמחזר את המסכות המשומשות ונהפוך אותן למכלים לגידול צמחים. את המכלים עם הצמחים רצוי להניח במקום בו ניתן יהיה להשקות.

מהלך העבודה:

- נקשור כל שרוך בנפרד, כך שהמסכה תקבל צורה קעורה
- נמלא באדמת גינה
- נשקה בכמות מים מתאימה
- נזרע או נשתול

5. המסכות מגלות ומכסות - יצירת מסכות

(אמצעים ועזרים: שמיניות בריסטול שחור, צבעי פנדה, מספריים, ניירות ממגרסת נייר, נוצות, נצנצים וחומרים נוספים לקישוט, דבק, מספריים, גומי או שרוך לקשירה או מקל ארטיק / שיפוד ללא החוד, מטפחות שקופות, כלי הקשה, סרטי קרפ, אביזרים להשלמת הדמות כגון מקל סבא, פחית שימורים, כובע טמבל / קסקט)

שיחה – נשוחח עם הילדים על המסכה כחיץ ביננו לבין הסביבה – המסכה מה היא מכסה ומה היא מגלה?

נשאל:

- מה המסכה מאפשרת לנו? (להיות מי שהיינו רוצים, לבטא את עצמנו בשם מישהו אחר, להסתתר).
- כיצד המסכה יכולה לתרום לקשרים בין חברים?
- באילו "מסכות" הייתם בוחרים כדי להסתיר את מה שלא הייתם רוצים שאחרים יגלו?
- באילו מסכות הייתם משתמשים כדי לגלות לאחרים צדדים שאינם גלויים בכם, והייתם רוצים שייראו?

יצירה – מכינים לעצמנו מסכות

ניתן להשתמש בדגמי המסכה המופיעים באתר קק"ל.

דוגמה נוספת – מסכת עיניים מקושטת מסכת עיניים לפורים (במקום תפירה נדביק באמצעות דבק חם).

דוגמה נוספת מסכה של כלב דלמטי

פעילויות עם המסכות שיצרנו –

- מתן שם - נשב במעגל. כל ילד יתן שם למסכה שיצר ויסביר את השם שבחר.
- יצירת דיאלוג - נשב במעגל ונניח את המסכות שיצרנו במרכז המעגל. נזמין שני ילדים ליצור דיאלוג / להציג סיטואציה כשהם עוטים את המסכה שיצרו.
- ריקוד עם מסכות - נשמיע מוסיקה שמחה או נגיש כלי הקשה, מטפחות שקופות או סרטי קרפ. נזמין את הילדים לרקוד עם המסכות שיצרו.
- משחק מי אני? – נשב במעגל, הילד יעטה את המסכה שהכין, יוסיף אביזרים כגון מקל סבא, פחית שימורים, כובע טמבל / קסקט, יעמוד בפני הכיתה יאמר משפט קצר הקשור בדמות שהוא מייצג, והילדים יזהו מי הדמות.

6. מסך ומסכה

(אמצעים ועזרים: מחשב, מקרן, תמונות – מצורפות, ארגז קרטון, בדים / אלבד, בובות משחק ובובות אצבע)

סרטון - נצפה בסרטון – האם המסכה מגלה או מכסה?

רצוי לצפות פעמיים בגלל מהירותו של הסרטון. נזמין את הילדים להתייחסות חופשית – מה ראו, מה הם זוכרים, האם הסרטון עורר בהם מחשבה חדשה?

שיחה – נשוחח על השורש המשותף של מסך ומסכה, נסביר את הקשר בין מלים מאותו שורש וניתן דוגמאות.

7. יוצרים מיני תיאטרון ומציגים

(אמצעים ועזרים: בובות / בובות קטנות של בעלי חיים, בובות אצבע, ארגז קרטון של ירקות / פירות ליצירת במה, נייר עטיפה, נייר אלומיניום, בד / אלבד ליצירת מסך, דבק, שדכן סיכות, סכין יפני, מספריים).

יצירה והצגה -

- ❖ הכנת מסגרת עם מסך - ניקח ארגז קרטון (של ירקות) נחתוך ונסיר מלבן מהתחתית כך שתישאר בעיקר המסגרת. נעטוף אותה בנייר עטיפה / נייר אלומיניום כדי לכסות על הכתוב.
- ❖ נעמיד את המסגרת על שולחן. נוסיף מהצד הפנימי שני וילונות משני הצדדים כך שיווצר מסך.
- ❖ נערוך הצגות על פי מיטב הדמיון:

- אפשר להציג סיפור מוכר תוך שימוש בבובות או בובות אצבע.
- אפשר לתת לקבוצת ילדים לקרוא סיפור ולהציג אותו בפני הכיתה.
- ניתן לערוך "שעת סיפור" שבה הילדים מספרים את הסיפורים על בימת התיאטרון בפני ילדים אחרים.

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בתחפושות ובמסכות שונות בהקשרים חברתיים - שוחחנו על תפקידן של מסכות ויצרנו מיני תיאטרון.

יחידה 2 – בעלי חיים בהסוואה

על היחידה

בעלי חיים בטבע משתמשים בטכניקות ובדרכים שונות כדי להסוות את עצמם לצורך הגנה, תקיפה, בלבול אויביהם ועוד. היחידה הנוכחית עוסקת בהסוואה, ב"תחפושות" של בעלי חיים בטבע.

היחידה מציעה מגוון גדול מאוד של פעילויות, העוסקות בהסוואה של בעלי חיים, והיא מזמנת התנסות מגוונת תוך עידוד הילדים להמשיך ולעסוק בנושא מתוך התעניינות וסקרנות אישית.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן הרחבת הידע והחוויה סביב נושא ההסוואה בעולם בעלי החיים, יצירת אבחנות בין תחפושות והסוואה ומתן ביטוי לתחומי עניין ייחודיים.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות א'-ד'

תחפושות בטבע – מקור מידע למורה

1. מהי הסוואה?

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב, דגם של דמות בעל חיים על רקע דומה – הסבר מצורף, דף צביעה ותמונת יעלים – מצורפים)

שיחה – נסביר לילדים: הסוואה דרושה לבעלי החיים כדי להגן על עצמם מפני טורפים ולעתים גם כדי לצוד מבלי שיתגלו.

בניית דגם – נבנה דגם להמחשת ההסוואה – ראו שרטוט להמחשה -מצורף.

שלבי הפעילות:

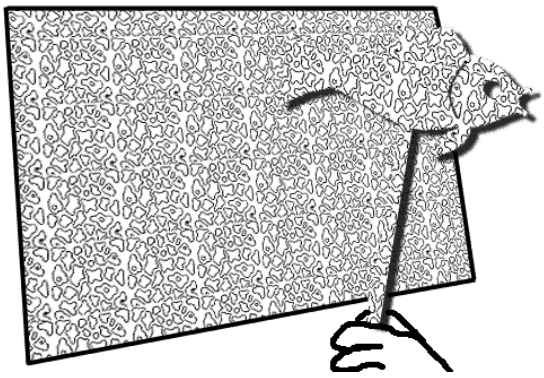

- ניקח בריסטול בצבע שחור. הוא יהיה הרקע.
- נגזור דמות כלשהי מבריסטול שחור.
- נצמיד לדמות שיפוד ונחזיק בחלקו התחתון של השיפוד.
- נקרב את הדמות אל הרקע.

נבדוק: האם הדמות בולטת?

האם הצבע יכול לשמש כהסוואה מספיק טובה?

מה לגבי תנועה? נזיז את הדמות שגזרנו מהר או לאט ונראה מתי היא גלויה יותר ומתי פחות.

הדגמה - נקרין את תמונת היעלים, המשתלבים בצבעי המקום בו הם נמצאים (מצורף להלן).
נחפש ונספור כמה יעלים אנו רואים בתמונה? (ארבעה)

קרדיט: אסתר ענבר

צפייה בסרטון – נקרין את הסרטון – הסוואה מדהימה של בעלי חיים. נחפש ונספור כמה בעלי חיים המסווים את עצמם הצלחנו לגלות בסרטון.

צפייה בסרטון - הסוואה של זיקית - נצפה בסרטון ונשים לב מה הזיקית עושה? (מגלגלת את עיניה לבדוק שאינה נמצאת בסכנה, מתקדמת לאט לאט כדי לא לעורר תשומת לב, משנה את צבעה (מחום לבורדו ואז לירוק לצהבהב ושוב לירוק ולכחול)

שיחה –

- האם ניתן לומר שבעלי החיים "מתחפשים"? האם הסוואה היא תחפושת? האם היא צורך קיומי של בעל החיים? כיצד הדבר בא לידי ביטוי?
- במה ההסוואה של בעלי החיים דומות, ובמה הן שונות, מתחפושות של בני אדם?
- מה מניע את בעלי החיים כאשר הם מסווים את עצמם? מה מניע אותנו כאשר אנו מתחפשים?

דף צביעה

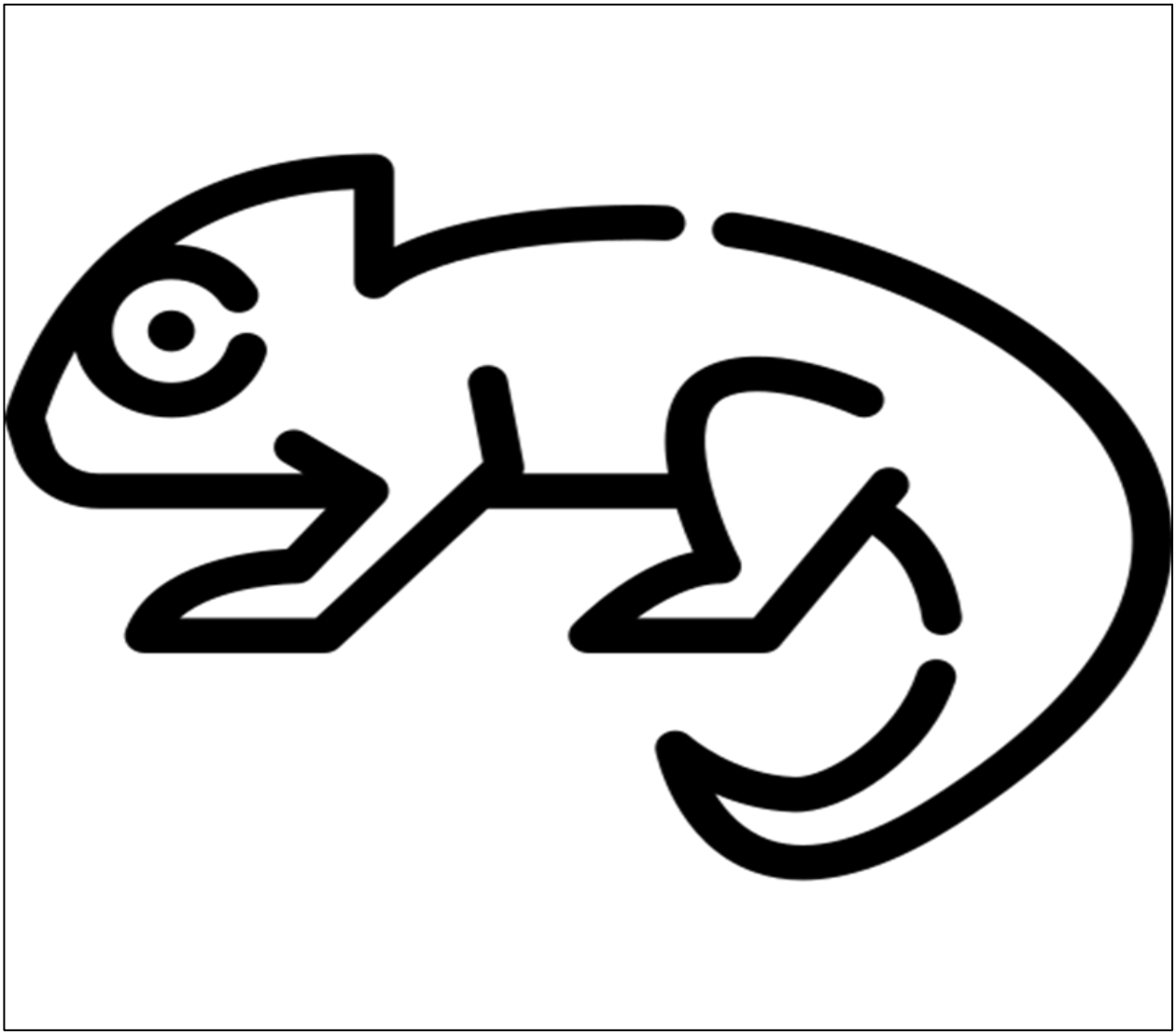

2. בעלי חיים בהסוואה

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב, תמונות הסוואה והסברן – מצורפות בהמשך)

פעילות – נתבונן בתמונות המצורפות בהמשך.

נדפיס ונגזור לרצועות כל תמונה יחד עם ההסבר שלה. נקפל את ההסבר כך שמצד אחד תהיה התמונה ומהצד השני – ההסבר. נניח בפני הילדים את כרטיסי התמונות שלהלן כאשר התמונה גלויה.

כל ילד יבחר תמונה ויתאר מה הוא רואה בתמונה. נפתח את הקיפול כך שההסבר יתגלה ונוכל לבדוק אם צדק.

	עכביש המסווה את עצמו ונראה כמו נמלה
	חרגול ששינה את צורת גופו ונראה כמו נמלה

	עכביש שעיר שמחקה את צורת גופה של נמלה
	האם זו דבורה? אולי צרעה? לא ולא! זהו זבוב חקיין. הוא מחקה דבורה.
	זיקית משנה את צבעה לפי הטמפרטורה (חם או קר) ולפי מצב הרוח שלה – כאשר היא פוחדת (יהיו לה צבעים כהים) וכאשר היא נינוחה, היא תהיה ירוקה.
	מה יש במרכז הפרח? זוהי יפרוחית. היא ממשפחת העכבישים. היא יודעת לשנות את צבעה לפי צבע הפרח שעליו היא יושבת. על הפרח היא מחכה לדבורה שתבוא לשתות צוף וכך יהיה לה טרף קל.

	למי יש "עיניים בגב"? לפרפר המיוחד הזה שעיניים לא אמיתיות נמצאות בקצה הכנפיים שלו. אם ציפור רוצה לטרוף אותו, ומכוונת את מקורה אל הכנפיים, הוא בינתיים יכול להספיק לברוח.
	זחל של פרפר שנראה כמו לַשְׁלֶשֶׁת (קקי) של ציפורים. זחל הנראה כך אינו מהווה ארוחה טעימה לציפורים...

3. יצירת אלבום אישי

(אמצעים ועזרים: תמונות מודפסות של תחפושות בטבע (מצורף), דפים מאורגנים כאלבום, דבק מספריים)

פעילות - נקרין ונדפיס במספר עותקים את התמונות הסוואה בטבע – מצורפות בהמשך.

נקרא את הכתוב.

שיחה -

- באילו דרכים משתמשים בעלי החיים הללו כדי להסוות את עצמם?
- מהי מטרות ההסוואה, באיזו צורה היא מתבצעת, באילו אמצעים?

יצירת אלבום - כל ילד יבחר 3-4 תמונות שמוצאות חן בעיניו, יכין אלבום (רגיל או דיגיטלי), יכתוב הסברים קצרים ויתן שמות לתמונות.

בתום העבודה הילדים יציגו בפני חבריהם את מה שעשו.

מקור התמונות http://www.baba-mail.co.il/content.aspx?emailid=31532

הסוואה בטבע

 עכביש בתחפושת פרת משה רבנו	 עכביש הדומה לגבעול צעיר
 גמל שלמה לבש צורה של צרעה עוקצנית	 הזבוב התחפש לדבורה. אין לו עוקץ...
 זחל צעיר שנראה כמו ראש של נחש	 פרפר צנוע הנראה כמו עלה יבש

 גמל שלמה הנראה כמו עלה	 עכביש צייד הנמלים, נראה כמו נמלה בעצמו
 זבוב הנראה כאילו הוא צייר לעצמו שני עכבישים	 עכביש המסתיר את עצמו כאילו הוא לשלשת (קקי) של ציפורים

4. יוצרים מסכות של בעלי חיים

(אמצעים ועזרים: מקרן, מחשב, חומרי יצירה בהתאמה לחיה שנבחרה ליצירת מסכה)

נקרין לילדים את הסרטונים, המדגימים יצירת מסכות של בעלי חיים.

כל ילד יבחר איזו מסכה הוא רוצה להכין, ויכין את החומרים שהוא זקוק להם. נגיש חומרים ליצירה.

- יצירת מסכה של אריה
- יצירת מסכה של ארנב
- יצירת מסכה של חתול
- יצירת מסכה של פרה
- יצירת מסכה של דוב פנדה

ניתן כמובן, להכין מסכות של בעלי חיים דמיוניים (או בעלי חיים מיצירות קולנועיות או ספרותיות) הנאלצים / המעוניינים להסוות את עצמם.

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בבעלי חיים בטבע, המסווים את עצמם בצורות מעניינות: הכרנו אותם, השווינו אותם לתחפושות של בני אדם ובנינו לעצמנו מסכות בדמותם.

יחידה 3 – "מאחורי המסכה" בסיפורים

על היחידה

יחידה זו מפגישה את הילדים עם שני סיפורים המציגים את המסכה, ההתחפשות וההתחזות כדרך להתמודדות עם סיטואציות חברתיות.

סיפור א' – המלך והמסכה – מראה כי מסכה, המקרינה נועם וחיוכים, יכולה לשנות לטובה את ההתנהגות של האדם העוטה אותה, ובעקבות כך, משתנה יחס הסביבה כלפיו.

סיפור ב' – אבא גברהנא מאכיל את המעיל – הוא גרסה אתיופית לסיפור המוכר גם בגרסאותיו האחרות: סעדי נא הגלימה, תנו כבוד לבגד. הסיפור מראה איך הבגד-הלבוש, משפיע על יחס החברה אל האדם.

היחידה הנוכחית משלבת שני קטעי ספרות, פעילויות קריאה והבנה ופעילויות כתיבה והמחזה. מוצע בזאת לבחור באחד משני הסיפורים.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה הן יצירת חוויה ספרותית, עמידה על כוחה של מסכה לצורכי גילוי ולצורכי כיסוי, ועידוד הביטוי האישי בעקבותיה.

משך הזמן המוצע לכל אחת מהפעילויות הוא כ- 30 דקות.

אמצעים ועזרים – מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.
יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – יחידה זו מתאימה לתלמידי כיתות ג'-ד'.

נבחר ב**אחד** משני הסיפורים ונקיים את הפעילויות המוצעות, בהתייחס לסיפור שנבחר.

סיפור א'

המלך והמסכה

עיבוד: ד"ר רִנה ברנר (על פי אתר גולם, המקום הרב תחומי למְסַפּרי סיפורים)

היה היה מלך זקן, שהיה כעסן ורגזן. אמנם תושבי ממלכתו התנהגו כלפיו כמו שמתנהגים למלך, אך בליבם לא אהבו אותו. כשרכב המלך על סוסו בין הערים והכפרים, האנשים התרחקו וברחו ממנו, ואלה שלא הספיקו לברוח מפניו, היו קדים בפניו כדי שלא יראה את עיניהם המבוהלות.

המלך לא הפסיק לרטון ולהתלונן, לכעוס ולרגוז. כיוון שכך, איש לא העז לדבר אליו, אפילו לא "בוקר טוב לך, אדוני המלך". ככל שחלף הזמן, כעס המלך יותר ויותר כי ראה, שנתיניו שונאים אותו ופוחדים ממנו.

יום אחד הוא קרא לקוסם החכם ביותר שהיה בחצרו ואמר לו: " הנתינים שלי נבהלים ממני ובורחים מפנַי. אני מצווה עליך להשתמש בקסם החזק ביותר שלך כדי להפוך אותם לאנשים נחמדים יותר, שיחייכו אלי, ויאמרו לי 'בוקר טוב' ו'מה שלומך'".

הקוסם חשב שעה ארוכה ואז אמר למלך: "אני מוכן. אמלא את מצוותך אך אעשה זאת בתנאי אחד, שאתה, המלך, תמלא אחר כל הוראותַי, בלי שום שאלות. האם אתה מסכים? אם לא תסכים - לא אוכל לעזור לך".

המלך הסכים והקוסם ניגש אל ארון גבוה, הוציא ממנו קופסה ופתח אותה בזהירות. בתוך הקופסה הייתה מונחת מסכה שפניה דומות כשתי טיפות מים לפני המלך. המלך נדהם! איזו מסכה! אבל בכל זאת היה הבדל ביניהם: ההבעה של המסכה הייתה חייכנית וידידותית – כמעט קורנת, לא זעפנית, לא כעסנית, לא רוטנת ולא רוגזת. המלך כמעט שלא הבחין בהבדל. "היכן השגת מסכה כזו?" שאל. אך הקוסם לא ענה לשאלתו ורק אמר: "זוהי מסכת קסם. עליך לעטות אותה למשך מאה ימים. זכור את דבריך, הִבטחת!"

באותו יום, כשרכב המלך על סוסו ברחובות הממלכה, התבוננו בו כמה מן האנשים במבט מופתע, משום שמעולם לא ראו כך את המלך. מעולם הם לא ראו את המלך שלהם מחייך. חלפו ימים ספורים, וגם תושבי הממלכה חייכו אליו חיוך קטן בחזרה. שבוע מאוחר יותר עמד אחד האנשים לפני המלך, חייך ואמר: "בוקר טוב לך, אדוני המלך". הדבר הפתיע מאוד את המלך. לרגע התבלבל, לא ידע מה לומר ולכן לא אמר אף מילה.

השמועה כי המלך מחייך, עשתה לה כנפיים. אנשים אמרו, שליבו של המלך השתנה. הם חיכו לו שיעבור על סוסו, כדי לחייך אליו ולומר לו "בוקר טוב" וגם "ברוך הבא". כמה מהם השתחוו לו, חייכו אליו במאור פנים ואפילו נופפו בידיהם, כשחלף על פניהם.

אט אט החלו המלך ושריו לעסוק בענייני הממלכה. להשקיע יותר בבריאות, בחינוך, בכלכלה... הממלכה פרחה וצמחה. המלך אהב את נתיניו והם אהבו אותו. הוא חשש מהיום בו יצטרך להסיר את המסכה, וכל הקסם יפוג.

חלפו מאה ימים. חזר הקוסם לארמון, נכנס לחדר והושיב את המלך מול המראה. המלך חשש מאד, הוא עצם את עיניו כשהסיר את המסכה.
כשפקח אותן שוב, הופתע לגלות שפניו מחייכות אליו מהמראה, בדיוק כמו פניה של המסכה.
למחרת, כשיצא מן הארמון כדי לבקר את תושבי הממלכה, היה ליבו קל ושמח כי ידע שהוא אינו מרמה יותר. אלה היו הפנים שלו באמת.
מאז חיו המלך וכל אנשי הממלכה חיים ארוכים בבריאות ושמחה.

סיפור ב'

אַבָּא-גֶבְרֶהַנָא מַאֲכִיל אֶת הַמְעִיל

סיפור עם מפי יהודי אתיופיה

פַּעַם עָרַךְ הַמֶּלֶךְ סְעוּדָה. הָאוֹרְחִים הִגִּיעוּ לָאַרְמוֹן לְבוּשִׁים בִּבְגָדִים יָפִים, וְרַק אַבָּא-גֶבְרֶהַנָא הִגִּיעַ לָבוּשׁ בִּמְעִיל יָשָׁן וְעָלוּב.

שׁוֹמְרֵי הָאַרְמוֹן לֹא נָתְנוּ לוֹ לְהִכָּנֵס וְגֵרְשׁוּ אוֹתוֹ מִשָּׁם. נֶעֱלַב אַבָּא- גֶבְרֶהַנָא וְחָשַׁב מָה לַעֲשׂוֹת.

פִּתְאוֹם צָץ בְּמֹחוֹ רַעְיוֹן. הוּא הָלַךְ לִשְׁכֵּנוֹ הֶעָשִׁיר וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת מְעִילוֹ הַיָּפֶה. לָבַשׁ אַבָּא-גֶבְרֶהַנָא אֶת הַמְעִיל הַיָּפֶה וְחָזַר לָאַרְמוֹן.

הַשּׁוֹמְרִים קִבְּלוּ אוֹתוֹ יָפֶה, וְהָאוֹרְחִים קָמוּ לִכְבוֹדוֹ וּפִנּוּ לוֹ מָקוֹם בְּרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן.

אַבָּא- גֶבְרֶהַנָא יָשַׁב, וְלֹא אָכַל מִכָּל הַמַּטְעַמִּים שֶׁהֻגְּשׁוּ לַשֻּׁלְחָן.

"מַדּוּעַ אֵינְךָ אוֹכֵל?" שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אַבָּא- גֶבְרֶהַנָא לֹא הֵשִׁיב דָּבָר, הוּא קָם, הוֹרִיד אֶת הַמְעִיל וְשָׁפַךְ מָרָק לְכִיס הַמְעִיל.

"מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?" קָרְאוּ הָאוֹרְחִים.

אַבָּא- גֶבְרֶהַנָא פָּנָה אֶל הַמְעִיל וְאָמַר: "מְעִיל יָקָר, אֲנִי מְכַבֵּד אוֹתְךָ בָּאֹכֶל שֶׁהֻגִּישׁוּ לִי, כִּי הַכָּבוֹד הַזֶּה מַגִּיעַ לְךָ. כַּאֲשֶׁר לָבַשְׁתִּי אֶת הַמְעִיל הַיָּשָׁן שֶׁלִּי גֵּרְשׁוּ אוֹתִי מִשַּׁעַר הָאַרְמוֹן, אֲבָל מֵרֶגַע שֶׁלָּבַשְׁתִּי אוֹתְךָ – כֻּלָּם מְכַבְּדִים אוֹתִי..."

מעובד עפ"י: "מרקם ספורים-מפי יהודי אתיופיה", הוצאת מטח 2000

1. קריאת הסיפור

נקרא את שם הסיפור הנבחר. נשאל: האם ניתן לנבא, על פי השם בלבד, את תוכן הסיפור?

נקרא את הסיפור בשלמותו באוזני הילדים.

חשוב לאפשר לילדים תגובות ספונטניות בעקבות ההאזנה לסיפור.

נשאל: מי הן הדמויות העיקריות? היכן התרחש הסיפור? לו היינו רוצים להפוך את הסיפור לסרט, באילו מקומות היינו מצלמים את הסרט?

2. עיבוד תכני הסיפור והשלמת מלים חסרות (קלוז)

סיפור ברצף – נשחזר ונספר את הסיפור במלים שלנו. ניתן לשחזר במספר צורות. לדוגמה:

א. לסדר משפטים ברצף.

ב. לבחור סיטואציה ולמקמה בתוך הרצף.

ג. לספר את הסיפור בצורה רציפה, תוך הקפדה על נאמנות למקור: הילד הראשון יספר את ההתחלה, הבא אחריו ימשיך את הסיפור וכן הלאה עד הסוף. (תהליך זה דורש הקשבה ממוקדת).

שיחה – נשוחח עם הילדים על הסיפור. נדגיש את תהליך השינוי ואת הגורמים לו.

נשאל: מה / מי השתנה, כיצד זה קרה, מה גרם לכך?

- נזמין את הילדים לבחור סיטואציה אחת מהסיפור ולהציג אותה בפני הכיתה (בפנטומימה או בשילוב מלל), תוך שילוב אביזרים מתאימים. הילדים יזהו את הסיטואציה המוצגת.

פעילות - נדפיס ונגיש לילדים את הסיפור כאשר חסרות בו מלים. הילדים ישלימו את המלים החסרות.

בתום העבודה נקרא שוב את הסיפור ונבדוק את השלמת המלים. כדאי להדגיש את השיקולים שהובילו להשלמה המתאימה ביותר.

להלן הסיפורים עם המלים המושמטות:

המלך והמסכה

עיבוד: ד"ר רְנה ברנר (על פי אתר גולם, המקום הרב תחומי למְסַפרי סיפורים)

היה היה מלך זקן, שהיה כעסן ורגזן. אמנם תושבי ממלכתו התנהגו כלפיו כמו שמתנהגים למלך, אך בליבם ___ אהבו אותו. כשרכב המלך על סוסו בין הערים והכפרים, האנשים התרחקו וברחו ממנו, ואלה שלא הספיקו לברוח _____, היו קדים בפניו כדי שלא יראה את עיניהם המבוהלות.

המלך לא הפסיק לרטון ולהתלונן, לכעוס ולרגוז. כיוון שכך, איש לא ____ לדבר אליו, אפילו לא "בוקר טוב לך, _____ המלך". ככל שחלף הזמן, כעס המלך _____ ויותר כי ראה, שנתיניו שונאים אותו ופוחדים ממנו.

יום אחד הוא קרא לקוסם החכם ביותר שהיה בחצרו ואמר לו: "הנתינים שלי נבהלים ממני ובורחים מפנַי. אני מצווה _____ להשתמש בקסם החזק ביותר שלך כדי להפוך אותם לאנשים נחמדים יותר, שיחייכו אלי, ויאמרו לי 'בוקר טוב' ו'מה שלומך'".

הקוסם חשב שעה ארוכה ואז אמר למלך: "אני מוכן. אמלא את מצוותך אך אעשה זאת בתנאי אחד, שאתה, המלך, תמלא אחר כל הוראותַיַי, בלי שום שאלות. האם אתה מסכים? אם ____ תסכים - לא אוכל לעזור לך".

המלך הסכים והקוסם ניגש אל ארון גבוה, הוציא ממנו קופסה ופתח אותה בזהירות. בתוך הקופסה הייתה מונחת מסכה שפניה דומות כשתי _____ מים לפני המלך. המלך נדהם! איזו מסכה! אבל בכל זאת היה ____ ביניהם: ההבעה של המסכה הייתה חייכנית וידידותית – כמעט קורנת, לא זעפנית, לא כעסנית, לא רוטנת ולא רוגזת. המלך כמעט שלא הבחין בהבדל. "היכן השגת מסכה כזו?" שאל. אך הקוסם לא ענה לשאלתו ורק_____: "זוהי מסכת קסם. עליך ל_____ אותה למשך מאה ימים. זכור את דבריך, הִבטחת!"

באותו יום, כשרכב המלך על סוסו ברחובות הממלכה, התבוננו בו כמה מן האנשים במבט מופתע, משום שמעולם לא ראו כך את המלך. מעולם הם לא ראו את _____ שלהם מחייך. חלפו ימים ספורים, וגם תושבי הממלכה חייכו אליו חיוך קטן בחזרה. שבוע מאוחר יותר עמד

אחד האנשים לפני המלך, חייך ואמר: "_____ טוב לך, אדוני המלך". הדבר הפתיע מאוד את המלך. לרגע התבלבל, לא ידע מה לומר ולכן_____ אמר אף מילה.

השמועה כי המלך מחייך, עשתה לה ____. אנשים אמרו, שליבו של המלך השתנה. הם חיכו לו שיעבור על סוסו, כדי לחייך אליו ולומר לו "בוקר טוב" וגם "ברוך הבא". כמה מהם השתחוו לו, חייכו____ במאור פנים ואפילו נופפו בידיהם, כשחלף על פניהם.

אט אט החלו המלך ושריו לעסוק בענייני הממלכה. להשקיע יותר בבריאות, בחינוך, בכלכלה... הממלכה פרחה וצמחה. המלך אהב ___ נתיניו והם אהבו אותו. הוא חשש מהיום בו יצטרך ל____ את המסכה, וכל הקסם יפוג.

חלפו מאה ימים. חזר הקוסם לארמון, נכנס לחדר והושיב את המלך מול המראה. המלך חשש מאד, הוא עצם את עיניו כשהסיר את המסכה.
כשפקח אותן שוב, הופתע לגלות שפניו מחייכות אליו מהמראה, בדיוק כמו פניה של ה____. למחרת, כשיצא מן הארמון כדי לבקר את _____ הממלכה, היה ליבו קל ושמח כי ידע שהוא אינו מרמה יותר. אלה היו הפנים ____ באמת. מאז חיו המלך וכל אנשי הממלכה חיים ארוכים בבריאות ושמחה.

אַבָּא-גֶּבְרֶהַנָּא מַאֲכִיל אֶת הַמְּעִיל

סיפור עם מפי יהודי אתיופיה

פַּעַם עָרַךְ הַמֶּלֶךְ סְעוּדָה. הָאוֹרְחִים הִגִּיעוּ לָאַרְמוֹן לְבוּשִׁים בִּבְגָדִים יָפִים, וְרַק אַבָּא-גֶּבְרֶהַנָּא הִגִּיעַ לָבוּשׁ בִּמְעִיל יָשָׁן וְעָלוּב.

שׁוֹמְרֵי הָאַרְמוֹן _____ נָתְנוּ לוֹ לְהִכָּנֵס וְגֵרְשׁוּ אוֹתוֹ מִשָּׁם. נֶעֱלַב אַבָּא-גֶּבְרֶהַנָּא וְחָשַׁב מָה לַעֲשׂוֹת. פִּתְאוֹם צָץ בְּמֹחוֹ _____. הוּא הָלַךְ לִשְׁכֵנוֹ הֶעָשִׁיר וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתֵּן לוֹ אֶת מְעִילוֹ הַיָּפֶה. לָבַשׁ אַבָּא- גֶּבְרֶהַנָּא אֶת הַמְּעִיל ה_____ וְחָזַר לָאַרְמוֹן.

הַשּׁוֹמְרִים קִבְּלוּ אוֹתוֹ יָפֶה, וְהָאוֹרְחִים קָמוּ לִכְבוֹדוֹ וּפִנּוּ לוֹ מָקוֹם בְּרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן.

אַבָּא- גֶּבְרֶהַנָּא יָשַׁב, וְלֹא _____מִכָּל הַמַּטְעַמִּים שֶׁהֻגְּשׁוּ לַשֻּׁלְחָן.

"מַדּוּעַ אֵינְךָ אוֹכֵל?" שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אַבָּא- גֶּבְרֶהַנָּא לֹא הֵשִׁיב דָּבָר, הוּא קָם, הוֹרִיד אֶת הַמְּעִיל וְשָׁפַךְ מָרָק לְכִיס הַמְּעִיל.

"מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?" קָרְאוּ הָאוֹרְחִים.

אַבָּא- גֶּבְרֶהַנָּא פָּנָה אֶל הַמְּעִיל וְאָמַר: "מְעִיל יָקָר, אֲנִי מְכַבֵּד _____ בָּאֹכֶל שֶׁהֻגִּישׁוּ לִי, כִּי הַכָּבוֹד הַזֶּה מַגִּיעַ לְךָ. כַּאֲשֶׁר לָבַשְׁתִּי אֶת הַמְּעִיל הַיָּשָׁן שֶׁלִּי גֵּרְשׁוּ _____ מִשַּׁעַר הָאַרְמוֹן, אֲבָל מֵרֶגַע שֶׁלָּבַשְׁתִּי אוֹתְךָ – כֻּלָּם מְכַבְּדִים אוֹתִי..."

3. תפקיד המסכה והתחזות בסיפור

שיחה – נשוחח עם הילדים על תפקידה של המסכה בסיפור שנבחר:

פעילות לגבי הסיפור *המלך והמסכה*:

נשאל:

מה היה המצב של הממלכה בתחילת הסיפור? מה גרם לכך? איך השתנה המצב? בזכות מה?

נתמקד בשאלה: האם המסכה הצליחה לשנות את אופיו של המלך?

נפתח דיון: האם גם אנחנו בחיי יום יום עוטים מסכות שונות, אילו מסכות, מה מטרתן וכיצד הן מסייעות לנו להעביר את המסר שרצינו? (הבעות פנים, דיבור בנימה מסוים, משתמשים בפרטי לבוש מסוימים).

פעילות לגבי הסיפור *אבא גברהנא מאכיל את המעיל*:

נשאל:

למה אבא גברהנא גורש בתחילת הסיפור? מה חשבו האנשים שגרשו אותו? מה הרגיש אבא גברהנא? האם המעיל יכול להיחשב כמסכה? איך הוא פתר את הקושי? למה הוא נתן את האוכל למעיל?

נתמקד בשאלה: האם הבגדים קובעים או צריכים לקבוע את ההתייחסות לאדם?

נפתח דיון: האם גם אנחנו בחיי יום יום עוטים מסכות שונות, אילו מסכות, מה מטרתן וכיצד הן מסייעות לנו (הבעות פנים, דיבור בנימה מסוים, משתמשים בפרטי לבוש מסוימים).

4. המחזה של הסיפור השלם

(אמצעים ועזרים: צילום הסיפור, תלבושות ואביזרים בהתאמה לטקסט)

היערכות לפעילות - נתכנן בכתב את המחזה – נמלא את הטבלה שלהלן

	בתחילת הסיפור	במהלך הסיפור	בסוף הסיפור
הדמויות			
האירועים – מה קורה בסיפור			
המקומות שבהם הסיפור מתרחש			
האביזרים – תלבושות, חפצים של גיבורי הסיפור			

המחזה – נחלק את הכיתה לקבוצות ונזמין אותם להציג את הסיפור: לקבוע תפקידים, לערוך חזרה, להיעזר בטקסט ובטבלת התכנון כדי לומר את דברי הדמויות, להוסיף אביזרים וכד'.

5. יצירת מגילת הסיפור

(אמצעים ועזרים: דף תכנון מגילת הסיפור, דפים ליצירת מגילה, עפרונות, צבעים, דפים)

שיחה – נשוחח עם הילדים על המושג "מגילה".

(מגילה היא רצועה ארוכה של נייר או קלף שעליה כתבו, בשונה מאשר בספר, שבו יש דפים. המגילה נכתבה בעמודות, אך יצרה רצף אחד. בגלל אורכה, יש צורך לגולל את המגילה, מכאן שמה – מגילה).

פעילות יצירה –

ניצור את מגילת הסיפור. המגילה תשלב מלל וציורים.

שלבי העבודה (בזוגות/ קבוצות):

- חלוקה לתמונות - נחלק את הסיפור ל"תמונות'. (נשאל את הילדים: אם היינו הופכים את הסיפור לסרט, מה היו רואים: את מי רואים, מה הוא עושה / אומר, באיזה מקום זה היה).
- תכנון המגילה - נמלא יחד את דף "תכנון המגילה" – מצורף בהמשך.
- מיספור וציור התמונות - נגיש לכל קבוצה מספר דפים כמספר התמונות, וננחה אותם למספֵּר כל דף, לפי התכנון ולצייר כל תמונה בנפרד.
- כתיבה - נכתוב בכל דף את הטקסט המתאים.
- הפיכת הדפים למגילה ארוכה - נחבר את כל הדפים ברצף הנכון, כמו סרט ארוך, ניצור מגילה אחת ארוכה ונגולל.

שם הסיפור – _____

דף תכנון מגילת הסיפור

בתמונה א' רואים: _____

בתמונה ב' רואים: _____

בתמונה ג' רואים: _____

בתמונה ד' רואים: _____

בתמונה ה' רואים: _____

בתמונה ו' רואים: _____

בתום הפעילות כל קבוצה תציג את העבודה בפני הכיתה.

נערוך תערוכה של המגילות שיצרנו בעקבות הסיפור.

לסיכום,
ביחידה זו עסקנו בסיפור, שבו המסכה וההתחזות השפיעו על ההתנהגות של האדם, ועל יחס הסביבה כלפיו. הכרנו את הסיפורים, ערכנו המחזה ויצרנו מגילה בעקבותיהם.

יחידה 4 – מספרים מסתתרים

על היחידה

נושא שמעסיק אותנו הרבה בזמן האחרון, במיוחד מאז התפרצות הקורונה הוא ההסתרה והגילוי. אנו עוטים מסכה שמגנה עלינו מפני הקורונה ובפורים מתחפשים כדי להסתיר את המראה שלנו.

יחידה זו עוסקת בגילוי והסתרה של מספרים.

היחידה מחולקת לשני מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- גלוי ונסתר בבית המספרים

חלק ב- גלוי ונסתר בתרגילים

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פתרון תרגילים בנעלמים, משמעות המבנה העשרוני, תרגול כתיבת מספרים, מספר עוקב וקודם, חיזוק הקשר בין פעולת החיבור לפעולת החיסור וייצוג מספרים בעזרת פילוג.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות א' - ג'.

חלק א

גלוי ונסתר בבית המספרים

עזרים ואמצעים: הקרנה של תמונות (מצורפות בהמשך), 2-3 קוביות לכל זוג למשחק "יוצרים מספרים" וטבלה ריקה (מצורפת בהמשך), בית המספרים ובית המספרים להשלמה (מצורפים בהמשך).

מאתרים מספרים

- נקרין לילדים את התמונות המופיעות בפתיח של היחידה ונבקש מהם לגשת אל הלוח ולהצביע על מספרים שמופיעים בתמונות. ניתן לשאול את הילדים שאלות בתחום המבנה העשרוני לגבי המספרים שהילדים מאתרים.

שאלות שניתן לשאול:

- האם המספר חד-ספרתי / דו-ספרתי / תלת-ספרתי? איך יודעים?
- מה ספרת האחדות / עשרות / מאות במספר?
- מה המספר העוקב / הקודם של המספר המופיע?
- אם המספר דו-ספרתי, באיזו עשרת בלוח המאה הוא נמצא?
- מה יקרה למספר אם נוסיף לו יחידה / עשרת / מאה אחת?
- מה יקרה למספר אם נחסיר ממנו יחידה / עשרת / מאה אחת?

- ניתן לבקש מהילדים לחבר או לחסר בין שני מספרים שהם איתרו בתמונות.

משחק- יוצרים מספרים

הכנה למשחק

- נחלק את הילדים לזוגות וניתן לכל זוג 2 או 3 קוביות (לילדים בכיתות א'-ב' נאפשר לשחק עם 2 קוביות ולילדים בכיתה ג' נאפשר לשחק עם 3 קוביות), דף ובו טבלה ריקה (מצורפת בהמשך) וכלי כתיבה.

מהלך המשחק

- כותבים בראש הטבלה את שמות השחקנים במשחק ומחליטים מי מתחיל לשחק ראשון.
- כל שחקן בתורו מטיל את הקוביות, לפי הספרות שמופיעות על הקוביות, השחקן מרכיב את המספר הגדול ביותר שהוא יכול, וכותב אותו בטבלה מתחת השם שלו.
- בסיום כל סבב, המנצח הוא זה שכתב את המספר הגדול ביותר.
- בסיום חמשת הסבבים, כל שחקן מחבר את המספרים שכתב בכל סבב, וכותב את הסכום בתחתית הטבלה, במקום המתאים.
- השחקן שיצר את הסכום הגדול ביותר הוא המנצח.

מספר הסבב	שם השחקן	שם השחקן
1		
2		
3		
4		
5		
סכום		

ממקמים מספרים

- נקרין לילדים את בית המספרים (מצורף בהמשך).
- נבקש מהילדים למקם בבית המספרים את המספרים שאיתרו בפעילות הקודמת.
- נבקש מהילדים לכתוב לכל מספר, תרגיל פילוג בחיבור או תרגיל פילוג בכפל, לפי המבנה העשרוני של המספר.
- לדוגמא, את המספר 145 נמקם בבית המספרים באופן הבא:

בית היחידות

מאות	עשרות	יחידות
1	4	5

ילדים בכיתות א-ב יכתבו את התרגיל: 145=100+40+5

ילדים בכיתה ג' יכתבו את התרגיל: 145=1x100+4x10+5x1

בית המספרים

בית היחידות

יחידות	עשרות	מאות		תרגיל פילוג

משלימים בבית המספרים

- נקרין לילדים את בית המספרים להשלמה ונבקש מהם להשלים את החסר, לפי החלק המלא של הטבלה. לעיתים חסרה אחת הספרות שבמספר, נשלים זאת על-פי התרגיל, ולעיתים חסר התרגיל, נשלים זאת על-פי הספרות במספר.

בית המספרים להשלמה

בית היחידות

יחידות	עשרות	מאות		תרגיל פילוג
8	1	3		
				2x100+3x1
				5x100+6x10+3x1
0	2	6		
				7x100+5x1
				2x100+3x10+7x1
9	0	7		

חלק ב

גלוי ונסתר בתרגילים

עזרים ואמצעים: הקרנת סרטון של שיטת יכולות (מצורף בהמשך), הדפסת דף המסכות עם התרגילים הנעלמים לכל תלמיד (מצורף בהמשך), הדפסת כרטיסים של תרגילים בנעלמים וכרטיסים של פתרונות תרגילים בנעלמים ל "משחק הזיכרון" (מצורפים בהמשך).

פותרים תרגילים עם מספרים נעלמים

- נקרין לילדים סרטון של שיטת יכולות העוסק בפתרון תרגילים עם מספרים נעלמים. בעזרת סרטון זה נלמד לפתור בקלות תרגילי חיבור וחיסור עם מספרים נעלמים, באמצעות פרצופים חסרים. העיניים בפרצוף, תמיד יהיו החלקים שמרכיבים את השלם, והפה יהיה השלם.
- בעקבות הסרטון, נבקש מהילדים לחבר תרגיל מתאים לכל מסיכה בדף המסכות עם המספרים הנעלמים (מצורף בהמשך), ולהשלים את המספר החסר במקום המתאים.

לדוגמא: במסכה של הקוף חסר הפה, שמציין את הסכום. נחבר בין שני המספרים המופיעים במקום העיניים 9+12=21 , נכתוב את הסכום 21 במקום הפה.

דף המסכות עם המספרים הנעלמים

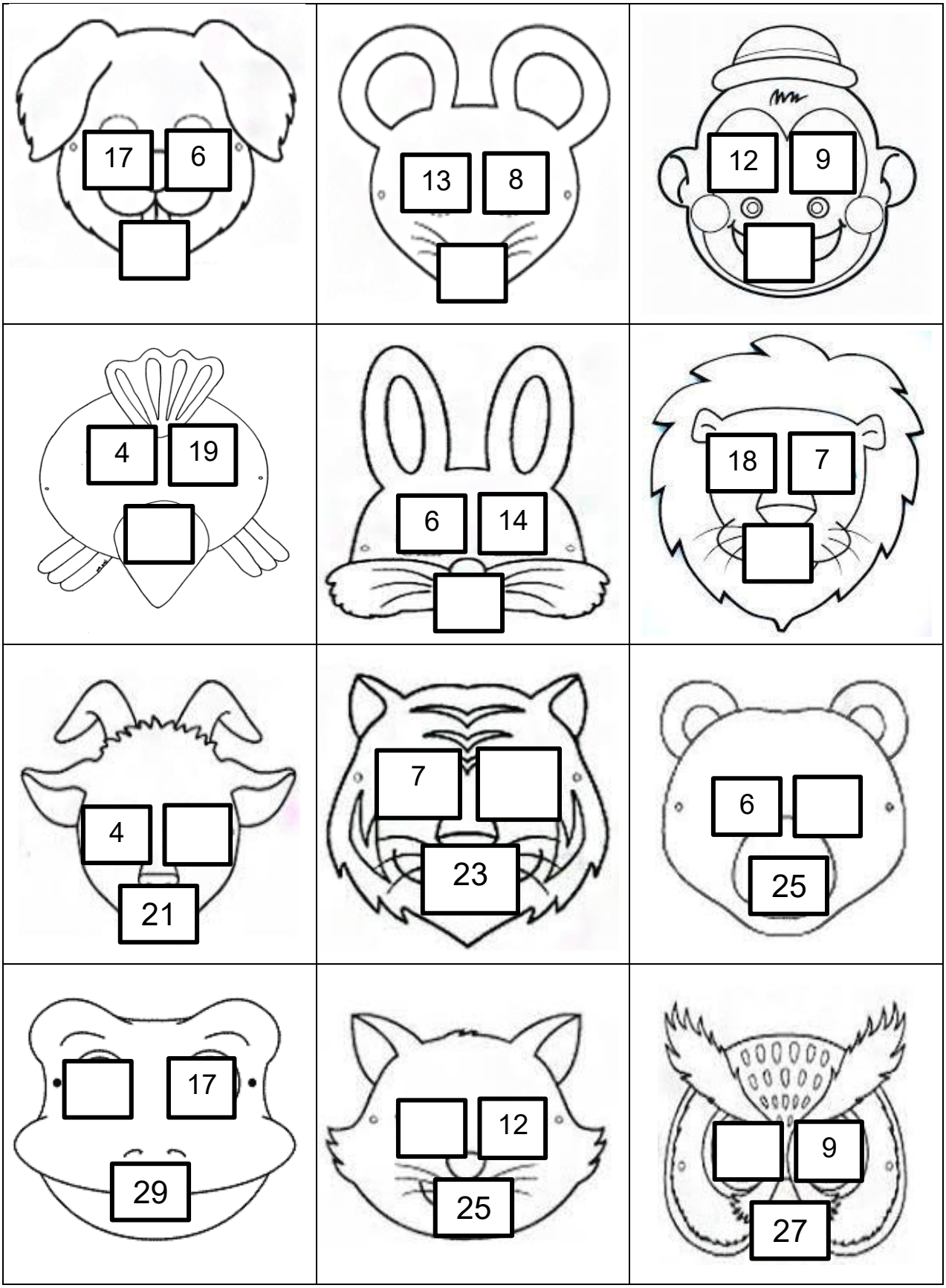

משחק זיכרון- תרגילים בנעלמים

הכנה למשחק

- נחלק את הילדים לשלשות ונגזור את הכרטיסים של התרגילים בנעלמים ואת הכרטיסים של הפתרונות המופיעים בעמודים הבאים.
- נצבע **בצבע אדום** את הצד האחורי בכל כרטיס של **תרגיל בנעלם.**
- נצבע **בצבע צהוב** את הצד האחורי בכל כרטיס של **פתרון התרגיל.**

מהלך המשחק

- נסדר את הכרטיסים שגזרנו הפוכים על גבי השולחן (עם הכיתוב כלפי מטה).
- כל שחקן בתורו הופך שני קלפים, קלף אחד אדום וקלף שני צהוב.
- אם הקלפים מתאימים (הפתרון תואם לתרגיל), השחקן שומר את זוג הקלפים ברשותו.
- כאשר לא נשארים קלפים על השולחן, כל משתתף סופר את זוגות הקלפים התואמים שברשותו.
- המנצח- מי שברשותו הכי הרבה זוגות תואמים של קלפים.

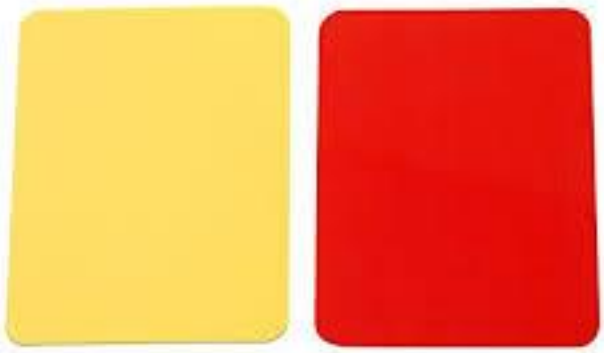

כרטיסים של תרגילים בנעלמים (אדום)

15 + □ =24	9 + □ =32	13 + □ =21
□ + 17 =31	□ + 14 =27	□ + 8 =25
18 - □ =7	23 - □ =17	33 - □ =21
19- □ =17	15- □ =15	19- □ =9
□ - 19 = 3	□ - 17 = 14	□ - 21 = 4
□ - 12 = 6	□ - 10 = 10	□ - 8 = 19

ברטיסים של פתרונות תרגילים בנעלמים (צהוב)

9	23	8
14	13	17
11	6	12
2	0	10
22	31	25
18	20	27

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא הסתרה וגילוי, בדגש על היבטים מתמטיים.

יחידה 5 – מסיבת תחפושות ומסכות

על היחידה

יחידה זו עוסקת בתחפושות ובמסכות הנהוגים במסיבות וחגיגות עם חברים.

גם בתקופת הקורונה עטינו מסכות על מנת להגן מפני הווירוס.

ביחידה זו הילדים יתנסו בשלל פעילויות של מיצוי אפשרויות וסימטריה שקופית.

היחידה מחולקת לשני מִקבצֵי פעילויות –

חלק א- מיצוי אפשרויות.

חלק ב- סימטריה במסכות.

ניתן לבחור את הפעילויות המתאימות ביותר מכל מִקבץ.

המטרות העיקריות של הפעילויות ביחידה: פיתוח חשיבת חקר ודיונים מתמטיים, יצירת קשר בין תחום המתמטיקה ותחום השפה, לחיי היום יום; פיתוח לוגיקה באמצעות מיצוי אפשרויות, פיתוח ראייה מרחבית, עיסוק סביב הנושא סימטריה שקופית, צביעת מסכות סימטריות, יצירת מגזרות של פרחים סימטריים.

אמצעים עזרים וחומרים נדרשים: מוצגים לצד כל פעילות בנפרד.

יש להיערך ולהכין מראש את העזרים הנדרשים לכל פעילות.

התאמה – היחידה מתאימה במיוחד לתלמידי כיתות ב' - ד'.

חלק א

מיצוי האפשרויות

עזרים ואמצעים: סרטון ממערכת השידורים הלאומית (מצורף בהמשך), הקרנת הפעילות "בוחרים תחפושת", הדפסת כרטיסי המחשה לגזירה ודף תיעוד להדבקת האפשרויות השונות (כ-4 עותקים לכל קבוצה) מתוך פעילות "בוחרים תחפושת", הדפסת דפי מיצוי האפשרויות בפעילויות "משולשים בתחפושת".

היכרות עם המושג- מיצוי אפשרויות

- נקרין לילדים את הסרטון בנושא מיצוי אפשרויות, מתוך מערכת השידורים הלאומית של משרד החינוך.
- נשאל את הילדים בכמה דרכים הם יוכלו לכתוב מספר תלת ספרתי מהספרות 1,2,3.
- לפניכם מוצג הפתרון:

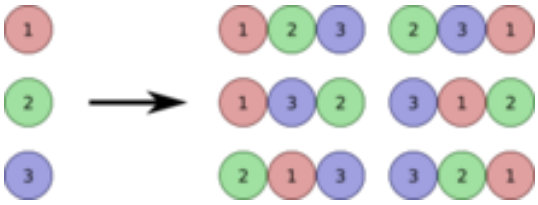

בוחרים תחפושת

- נשאל את הילדים איזה תחפושת הם אוהבים ללבוש.
- נחלק את הילדים לקבוצות בנות 4 משתתפים.
- נקרין לכל הקבוצות את הפעילות הבאה:

בארון של רותם ישנם:

- 4 כובעים שונים ומשונים.
- 4 חולצות מוזרות.
- מכנסי ג'ינס.

לכבוד סיום שנת הלימודים השונה שעברנו, התבקשו התלמידים לשלב בין תחפושות שיש להם בבית ובגדים רגילים ולהגיע לבושים באופן הכי לא שגרתי שאפשר לקייטנה.

- נחלק לכל קבוצה את הכרטיסים לגזירה (מצורפים בהמשך) ובהם הכובעים, החולצות המוזרות ומכנסי הג'ינס שבארון של רותם. כרטיסים אלו יהיו אמצעי ההמחשה שיסייעו במיצוי האפשרויות של רותם להגיע באופן לא שגרתי לקייטנה.
- לכל קבוצה דף תיעוד להדבקה (מצורף בהמשך) ובו טבלה להצגת האפשרויות השונות של רותם (ניתן לאפשר לילדים להדביק את כרטיסי ההמחשה על גבי דף התיעוד, לכן רצוי להדפיס לכל קבוצה מספר פעמים את דף התיעוד).

כרטיסי המחשה לגזירה

דף תיעוד להדבקת האפשרויות השונות שעומדות לרשותה של רותם

משולשים מחופשים (רמת בסיס)

- נקרין לילדים את התמונה הבאה על גבי הלוח ונבקש מהם למנות כמה משולשים מופיעים בתמונה?

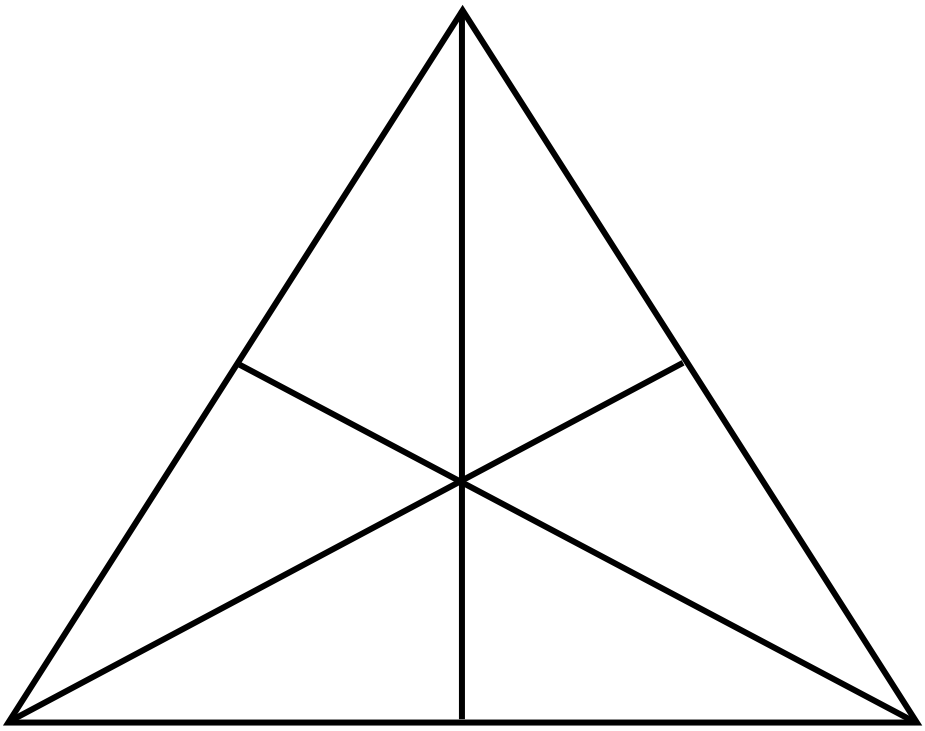

- נדפיס ונחלק לילדים את דף מיצוי האפשרויות של המשולשים, בדף זה התמונה שהקרנו משוכפלת מספר רב של פעמים (מצורף בהמשך).
- נבקש מהילדים בכל פעם לצבוע משולש אחר שמצאו בתמונה על מנת להראות **את כל האפשרויות**, העונות לשאלה כמה משולשים מופיעים בתמונה.
- הפתרון לפעילות הזו הוא 16 אפשרויות, מטרתנו היא לתת לילדים למצוא את כל האפשרויות העונות לשאלה (מצורפת תמונה).

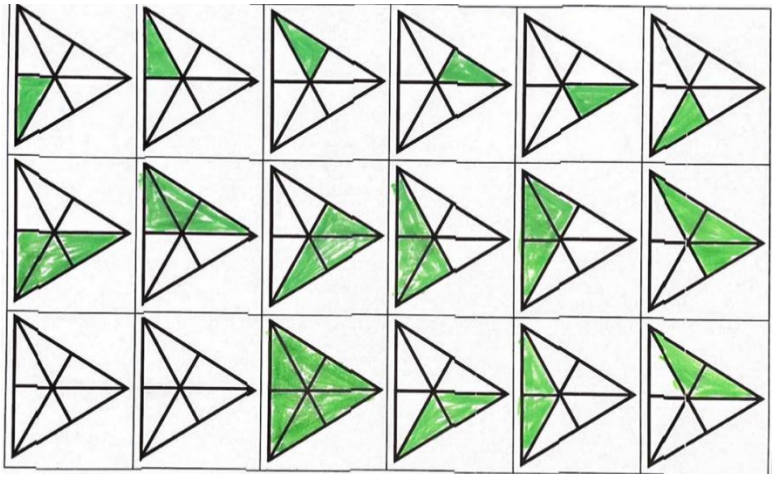

דף מיצוי האפשרויות של המשולשים- דף לחלוקה לילדים

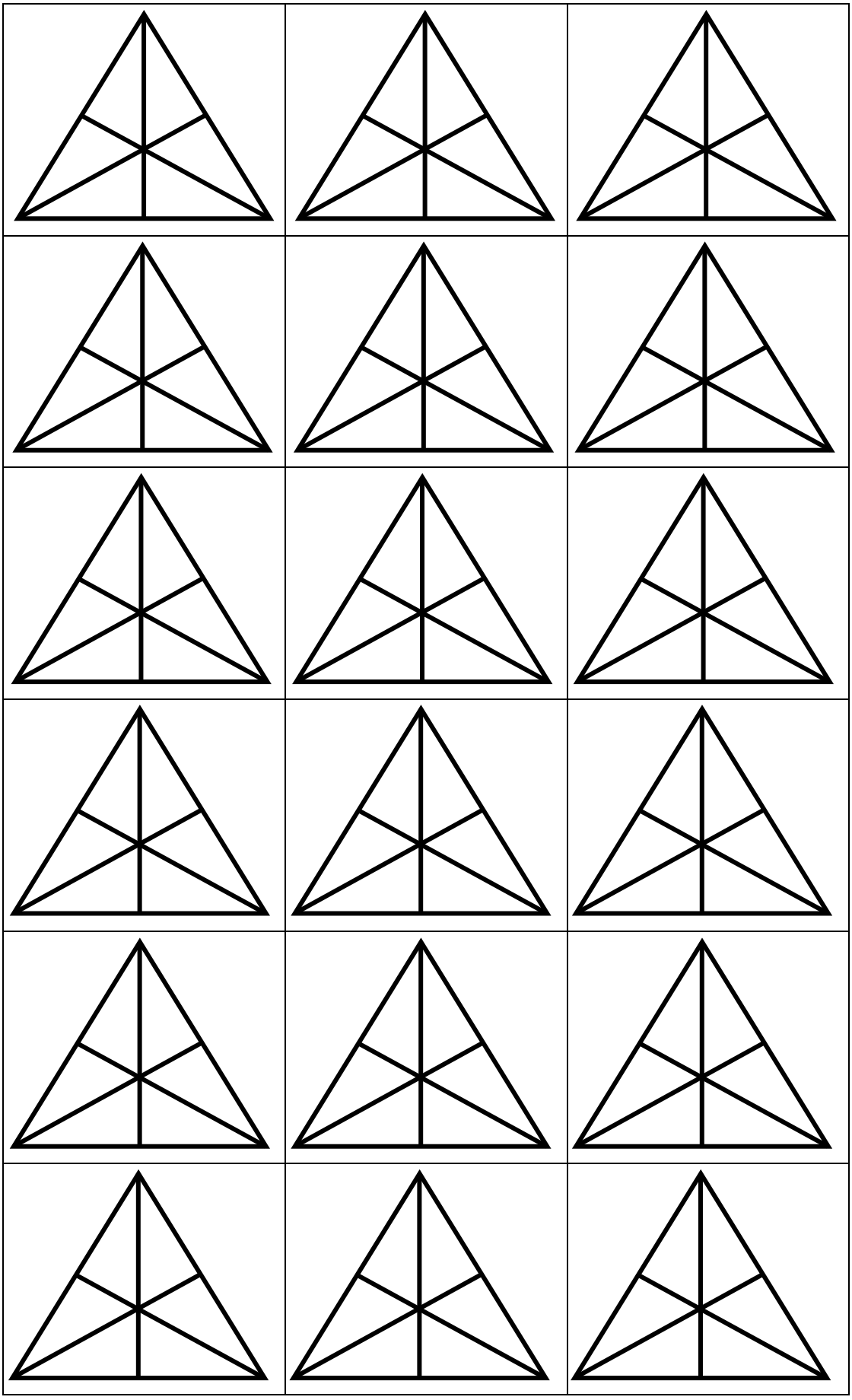

המשך משולשים מחופשים (רמת אתגר)

- נקרין לילדים את התמונה הבאה על גבי הלוח ונבקש מהם למנות כמה משולשים מופיעים בתמונה?

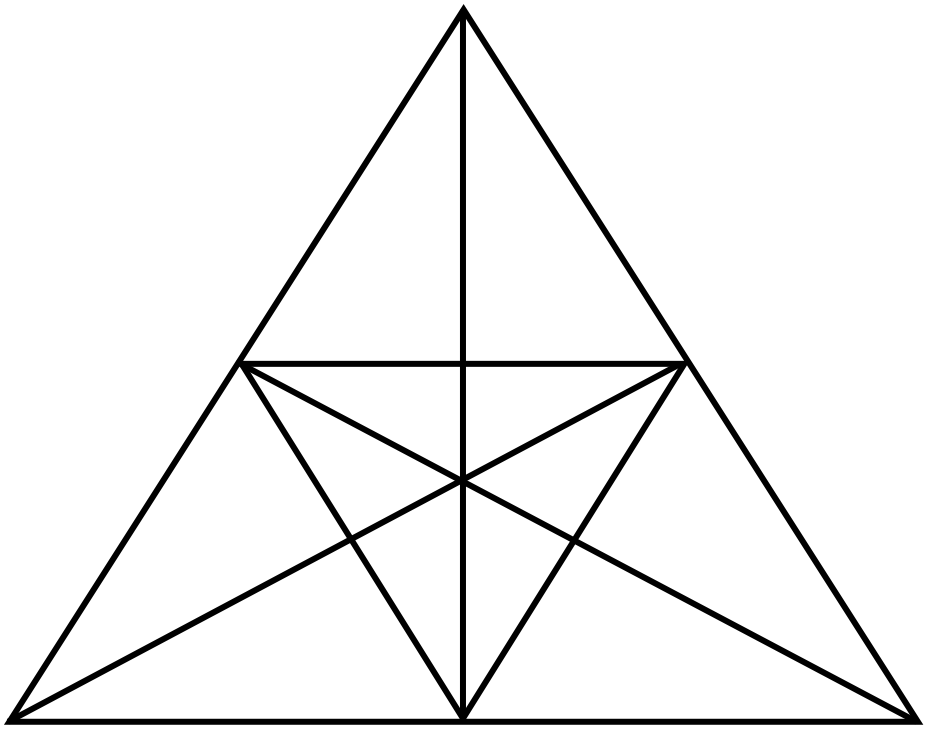

- נדפיס ונחלק לילדים דף מצוי האפשרויות של המשולשים- פעילות המשך, בדף זה התמונה שהקרנו משוכפלת מספר רב של פעמים (מצורף בהמשך).

- נבקש מהילדים בכל פעם לצבוע משולש אחר שמצאו בתמונה על מנת להראות **מספר רב ביותר של אפשרויות**, העונות לשאלה כמה משולשים מופיעים בתמונה.

- הפתרון לפעילות הזו הוא 47 אפשרויות, מטרתנו היא לתת לילדים למצוא אפשרויות רבות ככל האפשר.

דף מיצוי האפשרויות של המשולשים- לחלוקה לילדים

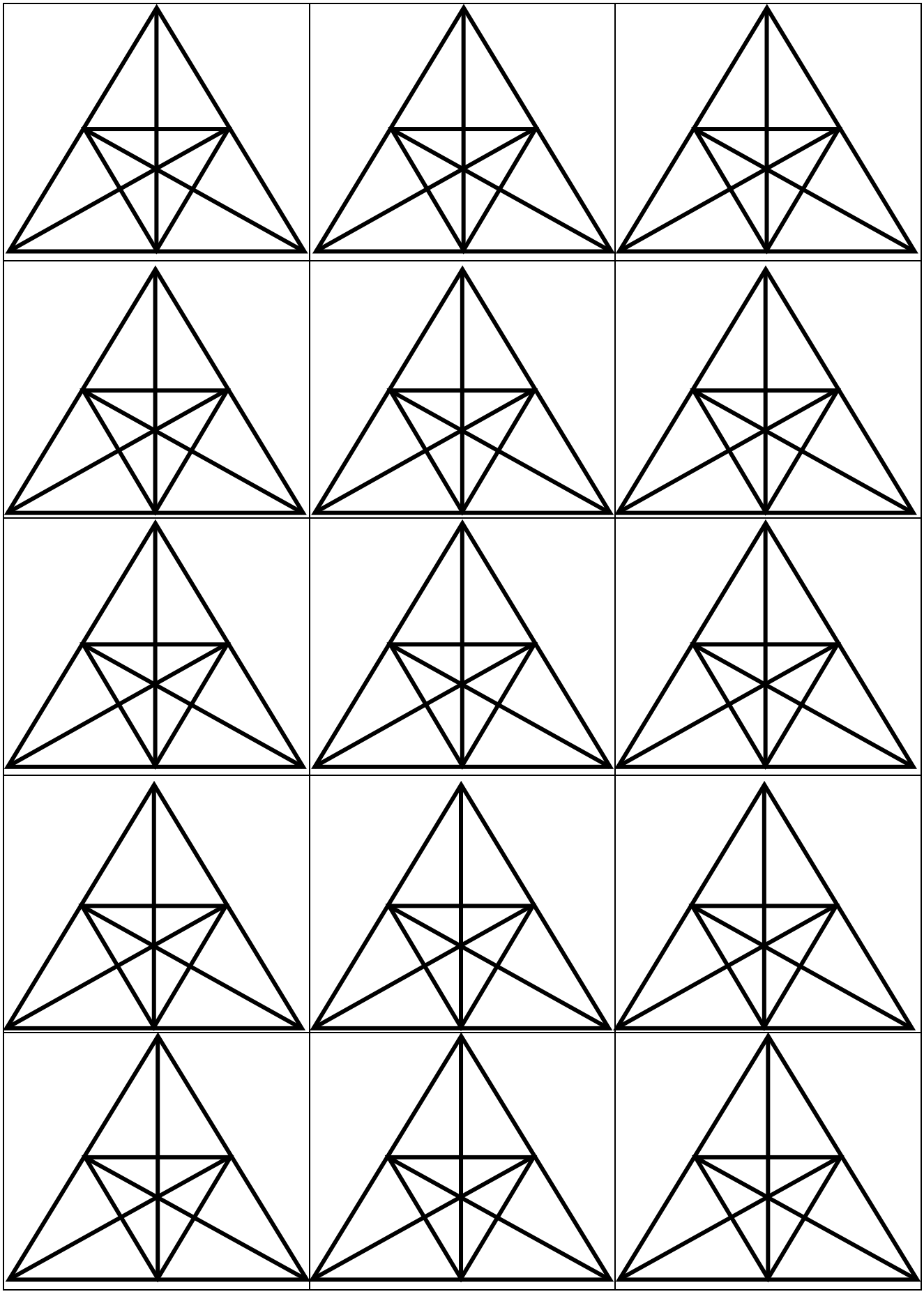

חלק ב

סימטריה במסכות

עזרים ואמצעים: הקרנת הסרטון בנושא סימטריה שקופית (מצורף בהמשך), הדפסת טבלת המסכות (מצורפת בהמשך), הדפסת המסכות האפריקאיות והגדלתן בעזרת מכונת צילום, צבעים חמים וקרים, עיפרון, דפים צבעוניים, מראה קטנה ומספריים.

מהי סימטריה?

- נקרין לילדים את הסרטון בנושא סימטריה שקופית, מתוך מערכת השידורים הלאומית של משרד החינוך.
- בסרטון מוסבר המונח סימטריה שקופית והילדים מתנסים בבדיקה, האם הצורות סימטריות? (נבדוק זאת באמצעות קיפול הצורה לשני חלקים שווים המכסים האחד את השני).

האם המסכות סימטריות?

- נחלק את הילדים לקבוצות ונדפיס לכל קבוצה את טבלת המסכות המצורפת בהמשך.
- נחלק לכל קבוצה מראה קטנה מלבנית.
- בהמשך לסרטון, במקום לקפל את המסכות, נבקש מהילדים להניח מראה על גבי כל מסכה, ונבדוק האם כל מסכה מבין המסכות שמופיעות בטבלה, סימטרית או לא (אם המסכה סימטרית, החלק שישתקף מבעד למראה, יראה זהה לחלק שנראה במציאות, ואם המסכה לא סימטרית, החלק המשתקף מבעד למראה יראה שונה מהחלק שנראה במציאות).
- נבקש מהילדים לסרטט את קו הסימטריה על גבי המסכות הסימטריות. קו הסימטריה יהיה הקו שבו הנחנו את המראה כדי לקבל את השיקוף הזהה.

טבלת המסכות

צובעים מסכות אפריקאיות

	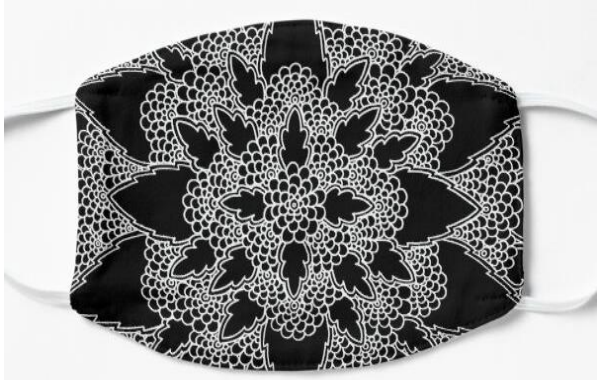

באפריקה ישנם טקסים המלווים במסכות אומנותיות צבעוניות. המסכות האלו נועדו לחשוף ולגלות מעבר למשהו חדש: התחלת מלחמה, תקופה של קציר, מעבר מילדות לבגרות ועוד.

- נדפיס ונשכפל לילדים בגודל מלא (A4) מסכות סימטריות אפריקאיות (מצורפות בהמשך).
- נבקש מהילדים להניח מראה לאורך ולסרטט את קו הסימטריה השקופית של המסכה.
- נסביר לילדים מהם צבעים קרים ומהם צבעים חמים באמצעות התמונה הבאה:

- ננחה את הילדים לצבוע חצי מסכה בצבעים קרים וחצי מסכה בצבעים חמים.

מכינים מגזרות פרחוניות סימטריות

מגזרת הנייר הומצאה במזרח הרחוק, כנראה בסין. המגזרת היוותה יצירת אומנות שמטרתה הייתה לסמל בריאות ושגשוג. המגזרת בדרך כלל נעשתה בסין בנייר אדום, מכיוון שהצבע האדום מסמל בסין שמחה וחגיגה. כיום ישנן מגזרות בנות יותר מ-1,500 שנה ששמורות במוזיאון על מנת לשמר את התרבות הסינית. לאורך השנים מגזרות הנייר התפתחו בתרבויות רבות.

- נשוטט עם הילדים ברחבי האינטרנט בחיפוש אחר תמונות של מגזרות נייר ונגלה עולם ומלואו.
- נשוחח עם הילדים לגבי הסימטריות השקופית של המגזרות, אילו מגזרות סימטריות ואילו, לא.

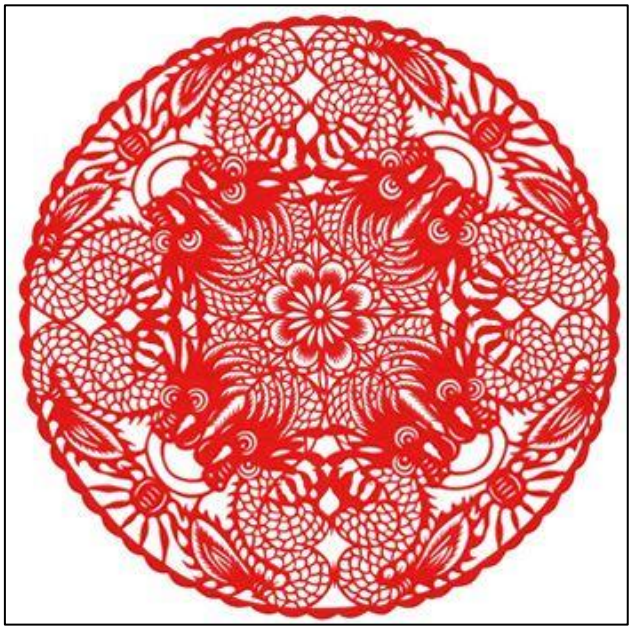

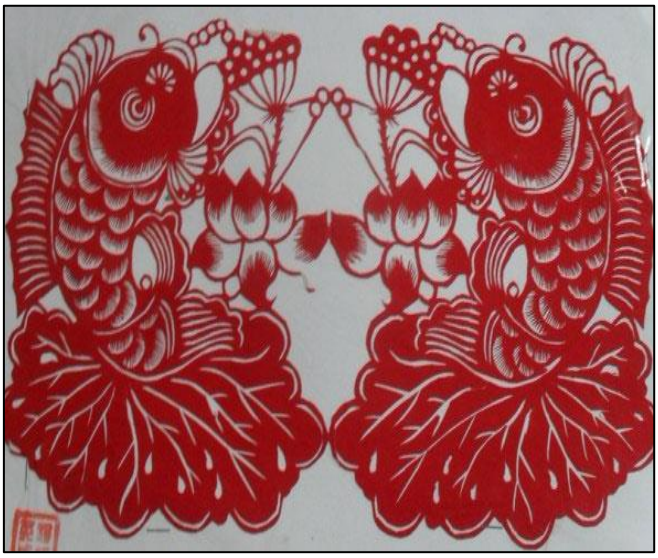

- נצפה בסרטון בנושא הכנת מגזרת נייר של פרחים, נבחר אחת מתוך 15 האפשרויות השונות המופיעות בסרטון ונכין מגזרת נייר של פרח לפי השלבים המצולמים בסרטון (ניתן לעצור את הסרטון בכל פעם על מנת להתקדם בשלבי הכנת הפרח).
- נשתמש בדפים צבעוניים כדי שבסוף יהיו פרחים צבעוניים.
- ניתן ליצור בביתה תערוכת פרחים ממגזרות נייר.

לסיכום,

ביחידה זו עסקנו בנושא מסיבת תחפושות ומסכות, בדגש על היבטים מתמטיים.

דוגמאות לתוכנית שבועית

לפניכם דוגמאות לתוכנית שבועית:

בכל תוכנית שבועית מוצעות פעילויות בשפה, במתמטיקה ובאנגלית (בהלימה לתוכן).

בכל שבוע, מוצעות פעילויות לרצועת הפתיחה היומית והצעות לפעילויות חוויתיות ערכיות.

"נפגשים ביחד" – בחירה לרצועת הפתיחה

בכל בוקר יתכנסו כל ילדי ביה"ס המלמדים בחופש הגדול למפגש משותף של בוקר ובו:

דברי פתיחה- על היום שהיה והיום שיהיה,(בשיתוף הצוות וילדים) ופעילות מוסיקאלית, תנועה, שיר מיוחד/הימנון, ריקוד יוגה, היפ-הופ וכד'.(בהתאם לכישורי הצוות).

"שיר של יום"– בחירה לרצועת הפתיחה

השירים לקוחים מהתוכנית "שיר של יום" – ומותאמים לנושאים.

בקישור למורה – http://mag.calltext.co.il/magazine/47?article=3

מצורפים: מילים, תווים, פעילויות ולינק להשמעת השיר.

נשמיע את השיר, נקרין או נחלק דף עם מילות השיר.

נשוחח על הערכים העולים בו ונפעיל את הילדים בהתאמה.

ניתן לעטר ולאגוד את כל השירים לשירון.

פעילויות חווייתיות ערכיות -

נבחרו מתוך היצע של מאגר הפעילויות המצורף בהמשך ובהתאמה לנושא.

חלק מהפעילויות ניתן להפעיל במהלך השבוע או במקובץ ביום אחד.

חלקן, ניתן להפעיל באמצעות המדריכים, בהתאם לכישורי הצוות.

*** ניתן לשנות את לוח הזמנים במהלך היום בהתאמה לפעילויות הנבחרות.**

**** יש להתאים את הפעילויות להנחיית משרד הבריאות.**

פריסת תוכנית שבועית לכיתות א'-ב'

שעות פעילות	יום א	יום ב	יום ג	יום ד	יום ה
8.00-8.20 8.20-9.20	**"נפגשים ביחד"/** **"שיר של בוקר"** **"יד ביד"** שפה -למידה והעשרה "אני וחברי"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** **"יד ביד"** שפה- למידה והעשרה "אני וחברי"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** **"אנשים טובים"** שפה-למידה והעשרה "חברים גם נפרדים"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** **"אנשים טובים"** שפה-למידה והעשרה "חברים גם נפרדים"	**"נפגשים ביחד"** **שירי השבוע** **והערכים בשירים**
9.20-9.50	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר
9.50-10.40	מתמטיקה – למידה והעשרה "מספרים וצורות"	מתמטיקה – למידה והעשרה "מספרים וצורות"	שפה -למידה והעשרה "חברים במגרש הכדורגל"	שפה-למידה והעשרה "חברים מתחפשים"	**"משחקים של פעם"** **או**
10.40-11.35	שפה-למידה והעשרה "מסביב לשולחן עם חברים"	שפה-למידה והעשרה "מסביב לשולחן עם חברים"	הפגה תנועתית/ שפה- למידה והעשרה "חברים במגרש הכדורגל"	הפגה תנועתית/ מתמט'- למידה והעשרה "מספרים מסתתרים"	**יום גיבוש משימתי** **דרך השלף**
11.35 -12.45	שפה- למידה והעשרה "משוחחים וכותבים"	**"חכם בשמש"**	**סדנת קצב, תיפוף וכלי הקשה, לשיפור מיומנויות מוטוריות ותקשורת חברתית /** **חוג לבחירה**	**עוצרים לפני שנפגעים**	
12.45-13.00	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום השבוע**

"שיר של יום"

השירים לקוחים מהתוכנית "שיר של יום" – ומותאמים לנושאי המפגשים.

פריסת תוכנית שבועית לכיתות ג'-ד'

שעות פעילות	יום א	יום ב	יום ג	יום ד	יום ה
8.00-8.20 8.20-9.20	**"נפגשים ביחד"/** **"שיר של בוקר"** "קום והתהלך בארץ" שפה – למידה והעשרה "מטיילים בשביל ישראל"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** "קום והתהלך בארץ" שפה-למידה והעשרה "מטיילים בשביל ישראל"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** "בואו נשיר לארץ יפה" שפה-למידה והעשרה "דגים אלמוגים ודולפינים בים סוף"	**"נפגשים ביחד" /** **"שיר של בוקר"** "בואו נשיר לארץ יפה" שפה-למידה והעשרה "דגים אלמוגים ודולפינים בים סוף"	**"נפגשים ביחד"** שירי השבוע והערכים בשירים
9.20-9.50	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר	הפסקת אוכל ופעילות בחצר
9.50-10.40	"מתמטיקה- בים סוף" למידה והעשרה	"מתמטיקה בים סוף" למידה והעשרה	מתמטיקה- למידה והעשרה "מה שרואים מכאן לא רואים משם"	מתמטיקה- למידה והעשרה "מה שרואים מכאן לא רואים משם"	פעילות שדאות ומחנאות **או**
10.40-11.35	הפגה תנועתית/ שפה- למידה והעשרה "נטייל במערות ישראל"	חכם בשמש	הפגה תנועתית/ שפה- למידה והעשרה "אני וחברי"	הפגה תנועתית/ שפה- למידה והעשרה "אני וחברי"	"השביל היפה והמגוון ביותר בעולם" מופע רב חושי
11.35 -12.45	אנגלית- "נוסעים לחופשה עם חברים" (ד')	אנגלית- "נוסעים לחופשה עם חברים"	שיתוף פעולה, גיבוש ופתרון בעיות/ חוג לבחירה	עוצרים לפני שנפגעים	
12.45-13.00	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום היום**	**סיכום השבוע**

"שיר של יום"

השירים לקוחים מהתוכנית "שיר של יום" – ומותאמים לנושאי המפגשים.

מאגר פעילויות בית ספריות וחוץ בית ספריות לבחירה

ניתן לשלב פעילויות העשרה נוספות בהתאמה לתוכן

יש להתאים את הפעילויות להנחיות משרד הבריאות

פעילויות בית ספריות:

פעילות/ חוג	תחום	גיל	נושאים
סדנה לחשיבה יצירתית ושיתוף פעולה סדנא לחשבון כלכלי	תקשורת בין אישית ופתרון בעיות חינוך פיננסי וצרכנות נבונה	א'-ו' ג'-ו'	"פלונטר" חשיבה יצירתית, אתגר ושיתוף פעולה "פלנטי"- חינוך לתבונה פיננסית
משחקים של פעם"" https://www.pitria.com/old-school-games	משחקי ילדים	א'-ו'	משחקי נוסטלגיה לילדים
שעשועי מחול	מחול (למגזר הערבי)	א'-ו'	תרבות עולם - תהליכי יצירה ויחסים. שעשועי דמיון ויצירת דימויים
דרך השלף- יום גיבוש משימתי	o.d.t	גן-ד'	פעילויות ומשימות קבוצתיות
סדנת קצב, תיפוף גוף וכלי הקשה	מוסיקה	א'-ו'	שיפור מיומנויות מוטוריות ותקשורת חברתית
"נוגעים בשמים"- סדנאות עפיפונים (עפיפונים ככלי להגשמה)	יצירה	א'-ו'	יצירה, הגשמת חלומות
פעילות עפיפונים	יצירה	א'-ו'	אגדות ועובדות על עפיפונים, בניית עפיפונים
"קפטן זוקיני"	קרקס	א-ד'	מופע להטוטנות, מופע קרקס מלווה במוסיקה
"כלים –קולות" החברים של הקרנף מסביב לעולם	מוסיקה	א'-ד'	הצגת כלים ושיתוף ילדים
חדרי בריחה ניידים שרים בשביל ישראל, "השביל היפה והמגוון ביותר בעולם" במופע רב חושי.	חוגים- העשרה וגיבוש שירי ארץ ישראל	א'-ו' ג'-ו'	חדרי בריחה ניידים מומלצים: "לשחרר את צוציק"- בנושא בע"ח, "20 מי יודע" –ידע עולם על אישים ומקומות. מומלץ ומאושר סל תרבות ומותאם לכיתות יסוד.
תיפוף על תופים ממוחזרים- תיפוף ירוק	מוסיקה	ה-'ו'	תיפוף על תופים ממוחזרים- מוסיקה ומחזור
פיסול מעיסות נייר	יצירה	א'-ד'	פיסול מעיסת נייר- מיחזור ויצירה
פעילות שדאות ומחנאות	מחנאות	א'-ו'	מחנאות
חיות וחוויות – מופע של למידה והנאה בשילוב תחפושות	בעלי חיים	א'-ג'	"גן – גורים"
הדב הירוק	מגוון הפעלות בנושא מיחזור	א'-ג'	מגוון תחומים

פעילות/ חוג	תחום	גיל	נושאים
הרצאות להעצמה	"חכמת השמחה" מסע לעולמם המופלא של דולפינים, היכרות עם שפת הסימנים ועוד	ד'-ו'	"תרבוטובה" לילדים ונוער
הרצאות מעוררות השראה	ספורט ואתגרים	א'-ו'	אומץ, תעוזה וחוסן מנטלי
הרצאות להעצמה	השראה והגשמת חלומות	ילדים ד'-ו', ומבוגרים	מחיסרון ליתרון, פריצת גבולות, ועוד
מיפגש חוויתי עם ספרים	מכוונות לעולם הספר	הגיל הרך א'-ב'	"גנ-נט" מט"ח
סופר אורח – שיח פתוח על סיפור ועלילה מספר סיפורים – בתנועה, משחק ושיר	מיפגש עם יוצרים ומאיירים מיפגש עם סופרים	א'-ו' ב'-ד'	טל בן שחר ושרלי יובל יאיר, הדס לייבוביץ, מיריק שניר ועוד תיאטרון סיפור – כולל תפאורה ותלבושות
תנועה בריאותית (למגזר החרדי)	תנועה ומוסיקה	א'-ד'	פעילות העשרה
בובות מעבר לוילון (למגזר החרדי)	תאטרון בובות	א'-ד'	דימיון ומשחק
משחקי כדור (למגזר החרדי)	משחקי חברה	א'-ד'	משחקי חברה, גיבוש ושיתוף פעולה
מופע קוסם טלפתיה ואמן חושי (למגזר החרדי)	קסמים לפי החוקים	א'-ו'	בין מציאות לדמיון
"זיכרון מצויר" קריקטורה, קומיקס וגרפיטי	יצירה ואומנות	א'-ד	פורטל קרמל- אטרקציות לאירועים
חוג אוריגמי	יצירה	א'-ד'	אוריגמי ישראל
סדנת "פימו"	יצירה	א'-ד'	עולם של צבע ודמיון"," היכרות עם החומר, טכניקות לישה ועוד.
סדנאות בתפירה אישית: הכנת חרבות, שרביט קסמים, בע"ח מאטבים ועוד.	יצירה	א'-ד'	"זה קורה" -תיאטרון נודד
משחקי פנטומימה ומסיכות	דמיון ויצירה	א'-ד	תיאטרון ופעילות סובבת עולם
משחקי חשיבה	פיתוח חשיבה בהתאמה	א'-ד'	גאיה- משחקי חשיבה סמרטווד" ועוד."
ריקודים מכל העולם	תנועה וריקוד	ג'-ד'	"דרך הגוף"

פעילות/ חוג	תחום	גיל	נושאים
חשיפה לכלי נגינה מגוונים מהטבע	מוסיקה	א'-ד'	"צלילי עולם"
חשיפה לכלי הקשה, בניית כלי הקשה, הכרת מקצבים	מוסיקה	א'-ד'	"מיתר, בונים ומנגנים"
הפקת קצב ומוסיקה באמצעות קול וגוף אנושי. הפקת ראפ -שיר עם כל הקבוצה	מוסיקה	ב'-ד'	סדנת ביטבוקס בשילוב לופר. פעילות סוחפת ואנרגטית
הכירות עם יצירות מופת קלאסיות, ומגוון כילים	מוסיקה קלאסית	א'-ד'	TOOTY-חוגי מוסיקה לילדים בכל הארץ
מפגש מוסיקלי המדגים שימושים בקצב וכלי הקשה במקומות שונים ברחבי העולם	מוסיקה	א'-ג'	- כל העולם קצב -
סדנת אנימציה וקולנוע סדנת צחוק לילדים <u>סדנת יוגה לילדים</u>	קולנוע ותקשורת השפעת הצחוק על הבריאות תרגול קשיבות ויוגה	ד'-ו' א'-ו' א'-ו'	קולנוע, מוסיקה ואנימציה צחוק ושמחה בלב יוגה סטור -פעילות רגיעה לילדים
סדנאות מישחק איך לצעוק חלומות ולהגשים אותם	חברות ותקשורת בין אישית חולמים קדימה	א'-ו' ג'-ו'	המשחק הוא המרחק הקצר בין ילדים שחקן סופר- יובל אברמוביץ
מופע קסמי מדע	מדע גילויים והמצאות	ג'-ו'	ד"ר מולקולה
להטוטנות בשילוב חומרים בשימוש חוזר סדנת קפוארה הרצאות ומיפגשים אישיים מנצחים בשטח אומנויות לחימה לילדים	אומנות הקרקס איש/ת תקשורת סכנות ברשת חיזוק החוסן האישי תנועה וספורט	א'-ו' א'-ו' ד'-ו' ד'-ו' א'-ו'	להטוטנות חוויתית המרכז הישראלי לקפאורה התקשורת בימנו זהירות ברשת שיתוף פעולה, גיבוש ופתרון בעיות משמעת עצמית , איפוק, ריכוז ושווי מישקל
הכלב חברו הטוב של האדם	בעלי חיים	א'-ד'	חוות הכלבים – הכפר הירוק סדנאות וימי כיף
טיפוח ציפורי הבר	עופות ובעלי חיים	ד'-ו'	ילדים וציפורים

פעילויות חוץ בית ספריות:

נושאים	תחום	גיל	פעילות/ חוג
טובים השניים - הצגת ילדים	תיאטרון	א'-ג'	תיאטרון אורנה פורת
מרכז מבקרים "החוויה האולימפית"	תחומי ספורט ומשחקים אולימפיים	ה'-ו'	חוויה אינטראקטבית רב חושית
מרכז "מהותי " הכרה בעולמו של הילד	פיתוח והעצמה אישית וחוויתית	א'-ד'	מרכז "מהותי "
דיאלוג בחשיכה""	מוזיאון הילדים בחולון	ג' -ו'	סיור בחושך מוחלט בהדרכת מדריכים עיוורים
"הזמנה לשקט"	מוזיאון הילדים בחולון	ג'-ו'	הכירות עם שפת הסימנים. הנחייה עם מדריכי חרשים
"חברים ביער"	מוזיאון הילדים בחולון	א'-ד'	מיפגש חוויתי עם דמויות מהיער הקסום
הבית החדש של שירה	מחול	א'-ד'	מופע מחול
חיות וחוויות במחול	מחול	א'-ד'	מופע חוויתי
הענק וגנו	תיאטרון	ב'-ד'	הצגה
הכלב חברו הטוב של האדם	בעלי חיים	א'-ד'	חוות הכלבים – הכפר הירוק סדנאות וימי כיף
מדברים עם כלבים	בעלי חיים	ילדים ונוער	המרכז הישראלי ליחסי אדם-כלב. פעילות עם כלבים , שיטות אילוף עם המון אהבה
חיי היענים	עופות	ילדים ונוער	חוות יענים – חבל הבשור / האון
תצפית ציפורים חקר ציפורים	עופות	ילדים ונוער	רשות הטבע והגנים"" בשמורות הטבע ברחבי הארץ
"ציפור מהספרים"	תיאטרון קרון	א'—ב'	הצגה וסדנת יצירת "ציפרונים"
קונצרטים מגוונים- קרנבל החיות, מוצרט קופץ לביקור ועוד.	מוסיקה קלאסית לקהל הצעיר	א'-ד'	תזמורת הבמה הישראלית בשיתוף מוזיאון תל אביב לאומנויות.
מופע מחול	מחול	א'-ו'	להקת המחול הקיבוצית
"דירה להשכיר" קופיקו-מלך הג'ונגל לגלות את אמנות הגראפיטי בעיר שמירה על הסביבה שלנו חדשנות/ רובוטיקה/ מדע	תיאטרון תיאטרון סיור- אומנות הרחוב מרכז מבקרים ביקור בפארק מדע/ מוזיאון	א'-ב' א'-ב' ה'-ו' ה'-ו' ה'-ו'	ההצגה "דירה להשכיר" עיסוק בנושא שכנות. קופיקו יוצא למסע עם חברים חדשים בערים השונות שפד"ן, חירייה, תחנת כוח, מכון להתפלת מי ים מוזיאון מדע/ פארק מדע/ מכון דווידסון /מרכז פרס לשלום

***כל ההפעלות הינן בגדר המלצה בלבד!**